

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK.

II) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 6.

ÅREN

1881—1885.

GÖTEBORGS OCH BOHUS LÄN.

1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.

Göteborgs och Bohus län, som utgöres af Bohus län och tre till det gamla Vestergötland hörande härad, Säfvedals, Askims och Östra Hisings, är beläget emellan $57^{\circ} 33' 30''$ och $59^{\circ} 6' 40''$ latitud samt $28^{\circ} 46' 19''$ och $30^{\circ} 5' 59''$ longitud, och gränisar i norr till Norge, i öster till Elfsborgs län, i söder till Hallands län och i vester till Kattegat och Skagerack. Arealen uppgifves af Statistiska Centralbyrån till 44·262 qv.-mil, deraf 34·6902 qv.-mil fast land, 8·2442 qv.-mil större och mindre öar och skär samt 1·3276 qv.-mil insjöar.

Länet har fem städer, nämligen *Göteborg*, *Kungälf*, *Marstrand*, *Uddevalla* och *Strömstad*, alla med stapelstadsrätt, samt en köping, *Ljsekil*, och är indeladt i fem fögderier, nämligen Göteborgs, Inlands, Orusts och Tjörns, Sunnervikens och Norrvikens, innefattande 20 härad, af hvilka *Göteborgs fögderi* omfattar 4: Säfvedals, Askims samt Vestra och Östra Hisings; *Inlands* 4: Inlands Södre, Nordre, Torpe och Fräkne; *Orusts och Tjörns* 3: Orusts Östra, Orusts Vestra och Tjörns; *Sunnervikens* 5: Lane, Tunge, Stängenäs, Sörbygdens och Sotenäs; samt *Norrvikens* 4: Qville, Tanums, Vette och Bullarens. Lane härad är deladt i två länsmansdistrikt, men Hisings båda härad äro sammanslagna till ett, hvadan och då *Styrö* församling af Askims

härad samt *Öckerö* församling af Hisings vestra härad tillsammans utgöra ett särskildt länsmansdistrikt och alla öfriga härad utgöra hvartdera ett, länet alltså är indeladt i 21 länsmansdistrikt.

I ecklesiastikt hänseende tillhör länet Göteborgs stift och indelas, oberäknadt garnisonsförsamlingen i Göteborg, i 40 pastorat, hvilka med skärgårdskapellen utgöra 99 församlingar, fördelade på 5 kontrakt eller prosterier.

Länet är deladt i 2:ne landstingsområden, det ena innefattande Göteborgs stad med derunder lagda jordar och egendommar, det andra landsbygden och öfriga städer.

I afseende å lagskipningen är länets indelning så bestämd, att hvartdera fögderiet utgör en domsaga. Antalet af länets domsagor är således 5, hvilka tillsammans utgöra 14 tingslag med följande tingsställen, nämligen:

i Göteborgs domsaga: *Bärby* för båda Hisings härad, *Kärva* för Askims och *Landvetter* för Säfvedals härad. Ransakningarna öfver inom domsagan begångna brott hållas å länscellfängelset i Göteborg;

i Inlands domsaga: *Kungälf* för Södre härad, *Smedseröd* för Nordre härad, *Holmen* för Torpe och *Grohed* för Fräkne härad;

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. H, Kungl. Maj:ts befallningshavandes femårsberättelser, jämte Sammandrag för åren ... på Nådigaste befallning utarbetat och utgivet af Statistiska centralbyrån – Stockholm, 1863-1912.

Täckningsår: 1856/60-1901/05 = N.F., [1]-10.

Kungl. Maj:ts befallninghavande i Stockholms stad och i rikets 24 län avger underdåniga femårsberättelser av statistiskt innehåll.

Berättelserna består av två avdelningar.

Första avdelning består av följande rubriker:

- 1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet**
- 2. Innevånare**
- 3. Näringar**
- 4. Kommunikationsanstalter och varubyten**
- 5. Kameralförhållanden**
- 6. Politi.**

Andra avdelning är en tabellbilaga.

Statistiska centralbyrån samlar in och utger ett sammandrag för hela riket av samtliga femårsberättelsernas huvudsakliga innehåll.

Föregångare:

Kongl. maj:ts befallningshafvandes femårsberättelse för åren ... – Stockholm, 1823-1857.

Täckningsår: 1822-1851/55.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Underdånig berättelse	1-72.
1. Länets indelning och naturbeskaffenhet.....	1.
Tab. Litt. A. Uppgift å antalet förvarade fångar uti Göteborgs och Bohus läns cellfångelse under åren 1881-1885.....	2.
2. Invånare.....	4.
Tab. Litt. B. Uppgift å antal fångar jemte deras brott, som uti kronohäktet i Uddevalla varit förvarade under åren 1881-1885.....	4.
3. Näringar.....	5.
Tab. Litt. C. Uppgift å antalet fångar, som förvarats i Svanesunds kronohäkte under åren 1881-1885.....	5.
Tab. Litt. D. Utsåde och skörd.....	6.
Tab. Litt. E. Egovidd och dess användande till särskilda odlingsföremål..	6.
Tab. Litt. F. Underhållna kreatur.....	6.
Tab. Litt. G. Uppgift å de vid Göteborgs och Bohus läns hafsfiske under år 1885 begagnade farkoster och redskap samt dessas värden.....	8.
Tab. Litt. H. Göteborgs och Bohus läns hafsfiske åren 1881-1885.....	10.
4. Kommunikationsanstalter och varubyten.....	11.
Tab. Litt. I. Försäljningsvärdet (i första hand) af Göteborgs och Bohus läns hafsfiske under femårsperioden 1881-1885.....	11.
5. Kameralförhållanden.....	15.
Tab. Litt. K. Minuthandel med och utskänkning af spirituösa drycker, åren 1881-1885.....	15.
Tab. Litt. L. Summa af 1881 års jordebok för Göteborgs och Bohus län...	16-17.
6. Politi.....	17.
Tab. Litt. M. Inkomster vid Göteborgs nya hospital.....	20.
Tab. Litt. N. Utgifter vid Göteborgs nya hospital.....	20.
Tab. Litt. O. Tablå öfver Göteborgs och Bohus läns landstings inkomster och utgifter under åren 1881-1885 (i enlighet med räkenskapernas för nämnda år vinst- och förlustkonti).....	22.
Tab. Litt. P. Landstingets sammandrag af 1885 års räkenskaper.....	22.
7. Länets städer och köpingen Lysekil.....	22.
Tab. Litt. Q. Anmälda och upptäckta brott samt af polismyndighet handlagda mål, åren 1881-1885.....	24.
Tab. Litt. R. Göteborgs poliskår.....	25.
Tab. Litt. S. Berättelse öfver Göteborgs stads gator och vägar under åren 1881-1885.....	25.
Tab. Litt. T. Sammandrag af berättelserna öfver de arbeten, hvilka Styrelsen öfver Göteborgs hamn- och elfarbeten låtit utföra under femårsperioden 1881-1885.....	26.
Tab. Litt. U. Berättelse öfver Göteborgs vattenledning under åren 1881-1885.....	27.
Tab. Litt. V. Statistisk uppgift å rörelsen vid Göteborgs jern- och metallväg under femårsperioden 1881-1885.....	28.
Tab. Litt. W. Vexelslut å Göteborgs börs.....	32.
Tab. Litt. X. Antalet handlande i Göteborg.....	33.

	Sid.
7. Länets städer och köpingen Lysekil (Forts.).	
Tab. Litt. Y. Fabriksrörelsen i Göteborg åren 1881-1885.....	34.
Tab. Litt. Z. Handtverkerierna i Göteborg under åren 1881-1885.....	35.
Tab. Litt. Å. Minuthandeln med och utskänkningen af bränvin i Göteborg åren 1881-1885.....	36.
Tab. Litt. Ä. Göteborgs utskänkingsaktiebolags verksamhet.....	36.
Tab. Litt. Ö. Uppgift å expedierade (afgångna) försändelser samt redovisad uppbörd m.m. vid Göteborgs postkontor under åren 1881-1885.....	38.
Tab. Litt. Aa. Göteborgs statstelegrafs verksamhet under åren 1881-1885.	39.
Tab. Litt. Ab. Riksbankens afdelningskontors i Göteborg berättelse för åren 1881-1885.....	40.
Tab. Litt. Ac. Göteborgs enskilda banks hufvudkontors rörelse under åren 1881-1885.....	41.
Tab. Litt. Ad. Uppgift rörande vissa delar af Skandinaviska kreditaktiebolagets verksamhet under åren 1881-1885.....	42.
Tab. Litt. Ae. Göteborgs inteckningsgarantiaktiebolags verksamhet under åren 1881-1885.....	43.
Tab. Litt. Af. Aktiebolaget Göteborgs köpmansbank.....	44.
Tab. Litt. Ag. Tablå öfver Göteborgs Folkbanks verksamhet under åren 1881-1885.....	45.
Tab. Litt. Ah. Uddevalla postkontors verksamhet	62.
Tab. Litt. Ai. Sammandrag af 1885 års af Allmän Rådstuga granskade räkenskaper för Kungälfvs stad.....	68.
Tab. Litt. Aj. Tablå öfver Marstrands stads ekonomiska ställning den 31 december 1885.....	69.
Tab. Litt. Ak. Strömstads stads inkomster och utgifter under åren 1881-1885.....	71.
Tabellbilagor	73-94.
Tab N:o 1. Folkmängden i Göteborgs och Bohus län, åren 1881-1885.....	73.
Tab N:o 2. Allmänna vägar och skjutsning i Göteborgs och Bohus län, åren 1881-1885.....	74.
Tab N:o 3. Hemman och lägenheter samt stadsjordar m.m. i Göteborgs och Bohus län, år 1885.....	75.
Tab N:o 4. Egendomar af fideikommissnatur i Göteborgs och Bohus län år 1885.....	76.
Tab N:o 5. Egendomar tillhörande inhemska aktiebolag i Göteborgs och Bohus län, år 1885.....	76-78.
Tab N:o 6. Egendomar tillhörande främmande magters undersåtar i Göteborgs och Bohus län, år 1885.....	78-79.
Tab N:o 7. Brandförsäkrings-inrättningarnes verksamhet i Göteborgs och Bohus län, åren 1881-1885.....	79-81.
Tab N:o 8. Fromma stiftelser, stipendiifonder, pensionsanstalter, sjukkassor och dermed jemförliga inrättningar i Göteborgs och Bohus län, år 1885.....	82-94.

BIDRAG

TILL

SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

II) Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser. Ny följd. 6.

ÅREN

1881—1885.

GÖTEBORGS OCH BOHUS LÄN.

1. Länets indelning och naturbeskaffenhet i allmänhet.

Göteborgs och Bohus län, som utgöres af Bohus län och tre till det gamla Vestergötland hörande härad, Säfvedals, Askims och Östra Hisings, är beläget emellan $57^{\circ} 33' 30''$ och $59^{\circ} 6' 40''$ latitud samt $28^{\circ} 46' 19''$ och $30^{\circ} 5' 59''$ longitud, och gränisar i norr till Norge, i öster till Elfsborgs län, i söder till Hallands län och i vester till Kattegat och Skagerack. Arealen uppgifves af Statistiska Centralbyrån till 44·262 qv.-mil, deraf 34·6902 qv.-mil fast land, 8·2442 qv.-mil större och mindre öar och skär samt 1·3276 qv.-mil insjöar.

Länet har fem städer, nemligen *Göteborg*, *Kungälf*, *Marstrand*, *Uddevalla* och *Strömstad*, alla med stapelstadsrätt, samt en köping, *Ljsekil*, och är indeladt i fem fögderier, nemligen Göteborgs, Inlands, Orusts och Tjörns, Sunnervikens och Norrvikens, innefattande 20 härad, af hvilka *Göteborgs fögderi* omfattar 4: Säfvedals, Askims samt Vestra och Östra Hisings; *Inlands* 4: Inlands Södre, Nordre, Torpe och Fräkne; *Orusts och Tjörns* 3: Orusts Östra, Orusts Vestra och Tjörns; *Sunnervikens* 5: Lane, Tunge, Stängenäs, Sörbygdens och Sotenäs; samt *Norrvikens* 4: Qville, Tanums, Vette och Bullarens. Lane härad är deladt i två länsmansdistrikt, men Hisings båda härad äro sammanslagna till ett, hvadan och då *Styrso* församling af Askims

härad samt *Öckerö* församling af Hisings vestra härad tillsammans utgöra ett särskildt länsmansdistrikt och alla öfriga härad utgöra hvartdera ett, länet alltså är indeladt i 21 länsmansdistrikt.

I ecklesiastikt hänseende tillhör länet Göteborgs stift och indelas, oberäknadt garnisonsförsamlingen i Göteborg, i 40 pastorat, hvilka med skärgårdskapellen utgöra 99 församlingar, fördelade på 5 kontrakt eller prosterier.

Länet är deladt i 2:ne landstingsområden, det ena innefattande Göteborgs stad med derunder lagda jordar och egendommar, det andra landsbygden och öfriga städer.

I afseende å lagskipningen är länets indelning så bestämd, att hvartdera fögderiet utgör en domsaga. Antalet af länets domsagor är således 5, hvilka tillsammans utgöra 14 tingslag med följande tingsställen, nemligen:

i Göteborgs domsaga: *Bärby* för båda Hisings härad, *Kärva* för Askims och *Landvetter* för Säfvedals härad. Ransakningarna öfver inom domsagan begångna brott hållas å länscellfängelset i Göteborg;

i Inlands domsaga: *Kungälf* för Södre härad, *Smedseröd* för Nordre härad, *Holmen* för Torpe och *Grohed* för Fräkne härad;

i Orusts och Tjörns domsaga: *Svanesund*;

i *Sunnervikens* domsaga: *Uddevalla* för Lane härad och *Qvistrum* för de öfriga 4 häraden, hvilka bilda ett tingslag. Ransakningen med för brott häktade personer hållas å cellfängelset i Uddevalla;

i *Norrvikens* domsaga: *Rabbalshede* för Qville, *Hede* för Tanums, *Östad* för Bullarens och *Strömstad* för Vette härad.

Kungl. förordningen den 17 maj 1872 har vunnit tillämpning endast i 2 domsagor, nemligen Orusts och Tjörns samt Sunnervikens. Städerna hafva hvar sin jurisdiktion. Köpingen Lysekil lyder under landsrätt.

Länet utgöres dels af fastland, dels af en mängd större och mindre öar, holmar och skär, hvilka längs hela kustlinien åt Kattegat och Skagerack bilda en sammanhängande, betydande skärgård. Öfverallt skjuter grundberget — gneis och granit — i dagen, bildande mångfaldigt förgrenade bergutsträckningar och emellan dem talrika, oftast mycket fruktbara dalar. De högsta bergskullarne äro *Björnepiken* i Vette härad och *Ejdebratten* vid Bullarens gräns, med en höjd, den förre af 744 och den senare af 760 fot öfver hafsytan. Den förnämsta af länets dalar är den, som upptager Göta elf, och som från Kungelf till Göteborg vidgar sig från 2,000 till 8,000 fot. Dernäst märkas dalsträckningen från Saltkälleviken inåt Gesäters socken på Dalsland, 3½ mil lång, och dalen från Bullaren förbi Svarteborg till Gullmarsfjorden.

Talrika hafsvikar, här benämnda *fjor*dar, inskära flerstädes djupt i länet och omfatta stundom helt och hållet betydliga landsdelar. De viktigaste äro: *Askimsfjorden*, söder om Göteborg emellan fastlandet och Styrös skärgård; *Rifö-*, *Dana-* och *Elfvefjorden*, bildande tillsammans inloppet från Kattegat vid Vinga till Göteborg; *Sälöfjorden*, vester om Hisingen; *Marstrandsfjorden*; *Hake-* och *Hafstenssunds*fjorden, emellan Inland och öarna Tjörn och Orust, utgörande tillsammans segelleden till Uddevalla, med en sammanhängande längd af mer än 30 minuter; *Gullmarsfjorden* med sina förlängningar, *Saltkälle-* och *Ferleffjorden*, emellan Bokenäs och Stängenäs, omkring 16 minuter i längd; *Abyfjorden*, något kortare, emellan Stängenäs och Sotenäs; *Soteffjorden* med *Bottnafjorden* och *Väderöfjorden*, utefter Qville härad; *Kosterfjorden*, emellan Kosteröarna och fastlandet; *Dynekil*, norr om Strömstad; *Säckefjorden*, emellan norska Hvalöarna och Vette härad, samt *Svinesunds-* och *Idefjorden*, hvilka senare utgöra gräns mot Norge. Af större och mindre vattendrag och insjöar märkas: *Göta elf*, som genomskär en del af Inlands och Göteborgs fögderier och som, 2 mil ofvanför utloppet, vid Kungelf bildar två, ön Hisingen omgifvande, grenar, af hvilka den ene utlöper vid Ny Elfsborg i Rifö- och den andre, kallad *Nordre elf*, i Elfve-fjorden; *Mölnadalström* och *Säfveån*, som med upprinnelse från Elfsborgs län leda sig, den förre öfver Mölnadal, der den bildar ett större fall, genom Göteborgs stad, och den senare genom Partille socken, samt begge utfalla i Göta elf; *Uddevalla-* eller *Bäfveån* kallas vid länsgränsen *Risån*, har sin upprinnelse inom Forshälla socken, afleder Örsjöns vatten och utfaller vid Uddevalla; *Örekilselven*, som, kommande från Dalsland, genomlöper Sörbygdens och Tunge härad i Sunnervikens fögderi och nedanom Qvistrum utfaller i Saltkällefjorden; *Vettelanda-* eller *Källekindsån*, som upprinner ur en mängd små sjöar och mossar på Lufverås- och Tormåserödsfjellen nära norska gränsen vid Idefjorden samt har sitt utlopp genom *Strömsvattnet*

vid Strömstad; *Kymeelf*, som gifver utlopp åt de på Dalslandsgränsen belägna Kornsjöarne och, efter en sänkning af omkring 140 fot på en mil, utfaller i Bullaresjön; äfvensom följande insjöar, nemligen: *Landvettersjön*, *Rådasjön*, *Stensjön* och *Delsjön*, alla i Göteborgs fögderi; *Stora Hällungen* i Inlands fögderi; *Grindsbys*, *Kollungeröds* och *Röds* sjöar i Orusts och Tjörns fögderi; *Kärnsjön* i Sunnervikens fögderi samt *Norra* och *Södra Bullaresjöarne* i Norrvikens fögderi.

Kärr och mossar finnas inom länet temligen talrikt.

I afseende å jordmån förekomma väsentliga skiljaktigheter, äfven inom hvarje fögderi. På sätt i föregående femårsberättelser meddelats, kan man dock anse lera och lermylla utgöra de rådande jordarterna. Undantag göra förnämligast, i Göteborgs fögderi, Landvetters samt en del af Härryda och Råda socknar, der jordmånén består mest af sand och klapper samt hvad man kallar ör; i Inlands fögderi, delar af Solberga, Romelanda, Vesterlanda, Ucklums och Hjertums socknar samt Fräkne härad, der de intill bergsträckorna belägna hemmanen i allmänhet hafva en svag, sandblandad jord; i Orusts och Tjörns fögderi, spridda ställen, hvarest förekomma sandblandad fimjord och brännrotf; i Sunnervikens fögderi, mindre delar af Lane och Tunge härad, der sand och fimjord förekomma, samt Sörbygdens härad, beläget till en del 200 fot öfver hafvet och med ett i allmänhet hårdare klimat än de närmare saltsjön belägne delar af länet, och hvarest jordmånén mera allmänt är svagare, af sandig och fjellaktig beskaffenhet; samt i Norrvikens fögderi, Bullarens härad och den del af Vette och Tanums härad, som gränsar derintill, hvarest jordmånén allmänligast består af sand-, fjell- och myrjord.

I allmänhet har det visat sig, att jorden närmast intill hafskusterna har starkare alstringskraft, och att den åkerjord, som från äldre tider varit upptagen, innehåller god lera med svartmylla till matjord och grundlager af mergel. Ganska allmänt och ända till en mil från hafskusten och deröfver samt på till och med 500 fots höjd öfver hafsytan förekomma större och mindre bäddar af fossila snäck- och musselskal, delvis tillhörande ännu i hafvet förekommande blötdjursarter. Dessa i geologiskt afseende märkvärdiga snäckbankar hafva en ganska stor ekonomisk betydelse genom deras användbarhet såsom gödningsämne, hvartill också ortens jordbrukare mer och mer begagna dem.

Den i förra femårsberättelser anmärkta *oregelbundenheten* i afseende derå, att 8 mantal i Skårdalen och Norra Surte, hvilka efter jordeboken tillhöra Rödbo socken i Göteborgs fögderi, i kyrkoärenden tillhöra Nödinge socken i Elfsborgs län, fortfar ännu. Genom nådigt bref den 4 juli 1884 har Eders Kungl. Maj:t förordnat, att hemmanet Långeberg N:o 1 Backegård skulle från 1885 års början, så väl i kyrkligt och kommunalt hänseende som i jordeboken, öfverföras från Fässbergs till Frölunda socken, dock att nuvarande presterskap och kyrkobetjening i Fässbergs församling skola under sin tjenstetid bibehållas vid dem tillkommande löneförmåner af nämnda hemman; och i nådigt bref den 13 februari 1885 har Eders Kungl. Maj:t förordnat, att de i jordeboken för Norrvikens fögderi inom Tanums socken upptagna lägenheterna N:o 1 Norra Väderöarna och N:o 2 Södra Väderöarna skola vid 1886 års ingång i jordeboken öfverföras till Qville socken samt i följd häraf förläggas från Tanums härad och tingslag och samna härads länsmansdistrikt till Qville härad och tingslag och detta härads länsmansdistrikt. Dessutom

har Eders Kungl. Maj:it i nådigt bref den 17 april 1885 bestämt, att Frölunda socken i Askims härad skall benämnas

Vestra Frölunda socken och Ryr (norra) i Lane härad benämnas Lane-Ryr.

Tab. Litt. A. Uppgift å antalet förvarade fångar uti Göteborgs och Bohus läns cellfängelse under åren 1881—1885.

1.	Fångar, häktade för																																			
	Hvaraf blifvit dömd till																		Summa.		Hvaraf blifvit dömd till															
	m.		q.		m.		q.		m.		q.		m.		q.		m.		q.		m.		q.		m.		q.		m.		q.		m.		q.	
1881	—	—	1	—	—	—	5	—	3	—	—	3	1	—	2	—	3	1	167	21	8	1	1	—	10	—	44	—	14	2	259	28	141	16	24	3
1882	1	2	1	—	2	—	6	—	—	—	8	1	—	2	—	—	5	—	149	17	5	1	—	—	6	—	33	1	22	4	233	33	129	23	21	3
1883	2	1	3	—	—	—	5	—	1	—	—	—	3	1	1	—	2	2	112	22	6	1	2	—	4	—	19	—	18	1	178	28	99	18	15	2
1884	—	—	—	—	—	—	1	—	4	—	—	2	1	—	10	—	6	2	90	15	7	—	—	—	9	—	37	—	25	2	190	21	131	13	26	—
1885	—	1	1	1	—	—	5	—	1	1	—	—	2	1	2	—	9	1	104	6	2	2	—	—	2	—	21	—	11	—	160	13	111	9	30	2
Summa för alla 5 åren	3	4	6	1	2	—	22	—	9	1	—	13	8	2	17	—	25	6	622	81	28	5	3	—	31	—	154	1	90	9	1,020	123	611	79	116	10

1.	Fångar, inkomne för aftjenande af böter, ådömda för																									Fångar, häktade för														
	Hvaraf undergått										Summa.		Hvaraf blifvit dömd till allmänt arbete					hvaraf blifvit dömd till tvångsarbete enl. lagen den 12 juni 1885					Barn.		Disciplinisolater.		Summa summanum.		Summa af båda könen.											
	snatteri.		djurlägen.		oloflig brännvinsförsäljning.		oloflig försäljning af vin och maltdrycker.		fylleri.		diverse förselsar.		Summa.		Hvaraf blifvit dömd till allmänt arbete		hvaraf blifvit dömd till tvångsarbete enl. lagen den 12 juni 1885		Barn.		Disciplinisolater.		Summa summanum.		Summa af båda könen.															
1881	17	2	12	—	8	1	2	24	991	42	264	15	1,294	84	1,276	82	18	2	420	45	34	1	67	4	—	—	—	—	—	—	5	6	3	1,981	163	2,144				
1882	14	6	10	—	5	—	6	11	960	61	194	17	1,189	95	1,159	93	30	2	385	51	34	1	48	8	2	—	—	—	—	2	3	—	1,809	182	1,991					
1883	21	12	18	—	17	2	2	24	1,028	17	226	3	1,312	58	1,271	57	41	1	355	59	34	2	46	4	1	—	—	—	—	1	2	5	1,851	147	1,998					
1884	16	7	32	—	9	1	4	26	1,125	19	264	11	1,450	64	1,067	50	383	14	356	45	42	—	68	9	1	1	—	—	—	—	6	3	8	2,010	133	2,143				
1885	21	1	11	—	3	6	2	13	1,408	46	389	8	1,834	74	—	—	1,834	74	243	38	29	3	37	5	1	—	7	2	5	2	1	1	50	2,288	126	2,414				
S:a för alla 5 åren	89	28	83	—	42	10	16	98	5,512	185	1,337	54	7,079	375	4,773	282	2,306	93	1,759	238	173	7	206	30	5	1	7	2	5	2	15	15	66	9,939	751	10,690				

Anmärkingar.

1:o. Af ofvanstående antal, 10,690 stycken, hafva genom födelsen tillhört:

Födelseort.	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.	Summa.
Göteborgs och Bohus län	1,032	896	948	885	1,139	4,900
Elfsborgs	714	652	541	736	645	3,288
Öfriga delar af riket	353	411	482	480	593	2,319
Utlandet	45	32	27	42	37	183
Summa	2,144	1,991	1,998	2,143	2,414	10,690

2:o. Här ingå ej kvarvarande från föregående år, utan endast under året nykomne.

3:o. Likaledes äro icke i antalet inberäknade »transportfångar», hvilka utgjort: år 1881: 264 st.; år 1882: 338 st.; år 1883: 336 st.; år 1884: 279 st. och år 1885: 371 st.

4:o. Uti ofvanstående antal för försvarslöshet, lösdrifveri, kringstrykande och dylikt häktade personer ingå ej sådana fångar, som, införessade för brott eller andra förselsor, efter utståndet straff eller af annan orsak blifvit såsom försvarslöse eller för lösdrifveri behandlade.

5:o. Antalet kvarvarande vid 1885 års slut utgjorde 79 st.

2. Invånare.

Länets *folkmängd* den 31 december 1885 utgjorde enligt presterskapets uppgifter, såsom **tabell N:o 1** utvisar, tillsammans 281,001 personer, hvaraf 177,952 tillhörde landsbygden och 103,049 städerna. Då nu länet uppgifves utgöra 42,93 kvadratmil (fastland och öar), komma således på hvarje kvadratmil 6,546 invånare. Mellan de särskilda fögderien fördelade sig landtbefolkningen på följande sätt:

Fögderi.	Kvadratmil landsbygd.	Folkmängd enligt presterskapets uppgifter.	Antal å kv.-mil.
Göteborgs.....	5.89	41,889	7,112
Indals.....	8.69	32,678	3,760
Orusts och Tjörns.....	4.86	30,435	6,262
Sunnervikens.....	11.08	40,246	3,632
Norrvikens.....	11.85	32,704	2,760

Vid 1880 års slut utgjorde den kyrkoskrifna befolkningen i länet tillsammans 261,114 personer, af hvilka 173,046 tillhörde landsbygden och 88,068 städerna. Folkmängden har således under senaste fem åren ökats med 19,887 personer, eller 7.6 procent, hvaraf å landsbygden 4,906 personer, eller 2.8 procent, och i städerna 14,981 personer, eller 17 procent. Under den före-

gående femårsperioden ökades folkmängden med 17,104 personer, eller 7 procent.

Den skillnad, som fortfarande råder emellan antalet kyrkoskrifne och mantalsskrifne invånare, är som vanligt störst i Göteborg, hvilken omständighet närmare beröres här nedan under redogörelsen för staden.

Rörande det *sedliga* tillståndet inom länet äro i föregående femårsberättelser framhållna de omständigheter, som vid genomgående af brottmålsstatistiken lätt kunna ingifva en ofördelaktig tanke om länets befolkning i allmänhet, men detta måste, såsom förut anmärkts, uteslutande tillskrifvas de för Göteborgs stad rådande egendomliga förhållandena. För länets invånare i allmänhet ställer sig det sedliga tillståndet vida gynsamare. De allvarliga bemödanden, som utskänkningsbolagen i Göteborg och Uddevalla gjort för att stäffa bränvinsförbrukningen, hafva visat sina välgörande verkningar, ehuru hvad nykterheten i allmänhet vidkommer, det ymniga förtärandet af maldrycker, som på senare åren trädt i bränvinets ställe, i hög grad motarbetat dessa verkningar. Emellertid arbeta, hufvudsakligen i Göteborg, starka krafter i nykterhetens intresse, och allt större blir det antal personer, som värfvas för nykterhetens sak.

Angående de i länets cellfängelse och kronohäkten under perioden förvarade fångar redogöres i *tabellerna Litt. A, B och C.*

Tab. Litt. B. Uppgift å antal fångar jemte deras brott, som uti kronohäktet i Uddevalla varit förvarade under åren 1881—1885.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.
År.	Befriande af häktad person.		Rymning från fartyg.		Förskringring af allmänna medel.		Horsbrott.		Mordbrand.		Mord.		Dråp.		Poststöld.		Rån.		Barnamord.		Fostersläggande å lön.		Förfalskningsbrott.	
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.
1881.....	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	1	—	2	—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	1
1882.....	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2
1883.....	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	1
1884.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	3	—	—	—	2
1885.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	3	3
Summa	2	—	1	—	1	—	1	—	1	—	2	—	3	—	—	1	4	—	—	7	—	3	8	1
1.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.	42.	43.	44.	45.	46.	47.	48.	49.
År.	Stöld.		Bedrägeri.		Snatteri.		Oredlighet mot borge-närer.		Miss-handel.		Hem-fridsbrott.		Ransak-nings-fångar.		Försvars-löse-dömde.		Försvars-löse-kring-strykande.		Böter.		Barn, som åtföljt sina mödrar.		Summa.	
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.
1881.....	28	—	—	—	—	—	—	—	4	—	3	—	13	1	4	—	36	9	156	7	5	2	257	22
1882.....	24	1	—	—	1	—	1	—	7	—	—	—	19	1	—	—	38	12	118	7	2	3	213	25
1883.....	21	—	—	1	1	—	—	—	6	—	—	—	15	1	—	—	38	6	148	5	1	1	233	15
1884.....	18	2	—	—	2	—	—	—	10	—	—	—	12	—	1	—	45	9	123	12	—	1	215	27
1885.....	20	1	—	—	—	—	—	1	4	—	2	—	13	1	—	—	21	1	119	6	—	—	184	14
Summa	111	4	—	1	4	—	1	1	31	—	5	—	72	4	5	—	178	37	664	37	8	7	1,102	103

Någon egendomlighet i *klädedrägter* och *folknöjen* förefinnes icke inom länet.

Enligt förra femårsberättelsen funnos *skarpskytteföreningar* i städerna Göteborg, Uddevalla och Strömstad, å ön Orust och i Torsby socken. Dessa hafva numera upphört. I stället för skarpskytteföreningen i Göteborg, som upplöstes vid slutet af år 1882, då ännu omkring 400 man kvarstodo antecknade såsom medlemmar, bildades strax derefter ett *skyttegille*, dervid af den upplösta kårens medel, 1,250 kronor, bildades en fond, deponerad i riksbanken, hvilken fonds afkastning af skyttegillet användes till belöningar för skjutskicklighet. Fonden benämnes »Göteborgs Frivilliga Skarpskyttekårs minne». Uddevalla förening ombildades till skyttegille, för hvilket Eders Kungl. Maj:t fastställt stadgar, och i stället för föreningen å Orust bildades år 1884 fyra

särskilda skyttegillen, benämnda Vikingen, Orusts norra, Orusts vestra härads och Morlanda sockens, hvilkas aktiva medlemmar år 1885 utgjorde tillhopa 793.

Rörande *beväringmanskapets styrka* och antalet *approberade* beväringsskyldiga hänvisas till tabell N:o 1. Af de beväringsskyldige *kasserades*:

År.	Landt-beväring.	Sjö-beväring.	Summa.
1881.....	157	172	329
1882.....	195	160	355
1883.....	189	177	366
1884.....	174	169	343
1885.....	218	168	386

3. Näringar.

Jordbruket, länets hufvudnäring, är fortfarande stadigt i förkofran. Odlingen af foderväxter, i synnerhet af klöfver, tilltager. Den till växtodling använda egovidden är dock ännu för stor, och den till odling af foderväxter afsedda för ringa. Hafre är hufvudsädet, men odlingen af vintersäd tilltager, ehuru i mindre grad, än önskligt vore.

Jordens brukningssätt är detsamma, som i senaste femårsberättelsen är anfördt. Mestadels är trädning i bruk; underdikning tilltager, men är stundom ofullständig och endast partiell. Införandet af ordnad vaxelbruk tilltager; men oftast förekommer så kalladt oregelbundet vaxelbruk. Bigödningsämnen, i synnerhet superfosfater, användas fortfarande, ehuru icke på långt när allmänt. Genom åtgärder af hushållningssällskapet äro kontroller öfver i handeln förekommande foder- och gödningsämnen samt frön anordnade. Bruket af förbättrade jordbruksredskap ökas. Hushållningssällskapet har fortfarande anställt länsagronom. Requisitionerna å hans biträde ökas alltmera och hafva uppgått till 50 å 60 om året.

Med ledning af de från hushållningssällskapet till Kungl. Statistiska Centralbyrån afgifna uppgifter hafva följande tabeller blifvit uppgjorda: *tabell Litt. D om utsäde och skörd; tabell Litt. E om egovidd och dess användande till särskilda odlingsföremål; samt tabell Litt. F öfver underhållna kreatur.*

Under åren 1881—1885 har *ladugårdsskötseln* företett ett märkbart framåtskridande, om än mycket, kanske det mesta, härvid ännu återstår att önska. Genom utstationering af hingstar, genom utlemnande af under fem år räntefria lån till inköp af ädla stammar utaf nötboskap samt genom prisbelöningar har hushållningssällskapet vidtagit omfattande åtgärder för förbättring af husdjursafveln. Under ifrågavarande femårsperiod har hushållningssällskapet för förbättring af kreatursafveln utgifvit det betydliga beloppet af 100,000 kronor.

Hushållningssällskapets ihärdiga bemödanden för åstadkommande af *distriktmejerier* hafva omsider blifvit krönta med framgång, och antalet af sådana mejerier är i ständigt stigande. Vid 1885 års slut var antalet af sådana genom hushållningssällskapets åtgärder åstadkomna mejerier 8. Tillfälle till undervisning i mejerihandtering är fortfarande beredt vid länets landtbruksskola och vid mejeriet på Ödsmål. Under åren 1881—1885 hafva 37 lärjungar, efter fullständigt genomgången kurs, utgått från dessa skolor.

För *trädgårdsskötseln* befrämjande har hushållningssällskapet fortfarande verkat som hittills; och har länsträdgårdsmästaren årligen lemnat råd och upplysning i medeltal åt 80 jordbrukare. Årligen har i Lysekil, under länsträdgårdsmästarens ledning, varit anordnad en kurs för undervisning i trädgårdsskötsel,

Tab. Litt. C. Uppgift å antalet fångar, som förvarats i Svanesunds kronohäkte under åren 1881—1885.

År.	Dråp.		Mened och bedrägeri.		Mordbrand.		Mord.		Stöld.		Våld och hemfridsbrott.		Brist på tillgång till böter.		Summa.		Anmärkningar.
	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	m.	q.	
1881.....	—	—	1 ²⁾	—	—	—	—	—	4	—	—	—	39	2	44	2	1) Genom ovarsamt handterande af skjutvapen vållande till annans död, hvarför han undergick 2 månaders enkelt fängelse. 2) För bedrägeri tilltalad, men af häradsrätten frikänd.
1882.....	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	1	—	26	3	29	5	
1883.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	—	11	—	
1884.....	1 ¹⁾	—	1 ²⁾	—	—	—	—	—	2	—	—	—	33	—	37	—	
1885.....	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	24	2	25	2	
Summa	1	—	2	—	—	—	—	—	9	2	1	—	133	7	140	9	

företrädesvis åt folkskolelärare, i hvilka kurser 25 lärjungar deltagit.

Vid länets *landtbruksskola* hafva under åren 1881—1885 53 lärjungar genomgått fullständig lärokurs. Vid skolegendomen hafva omfattande arbeten med underdikning, jordförbättringar, skogsodling m. m. utförts.

Hägen för vårdandet af skog och för *skogsodling* tilltager allt märkbarare, hvartill otvifvelaktigt hushållningssällskapets verksamhet på detta område är den förnämsta orsaken. Vid slutet af år 1885 disponerade hushållningssällskapet följande skogsparker:

a) inköpt skogsmark.....	7,627 tunnland
b) arrenderad d:o	1,249 »
c) på 25 år för skogsodling upplåten mark...	2,786 »

Summa 11,662 tunnland

Fortfarande lemna hushållningssällskapet kostnadsfritt skogsfrön och plantor samt biträde af skogsplantör åt jordbrukare. Antalet requisitioner häraf hafva alltmåra ökats, och utgjorde år 1885 åtgången af frön 12,987 skålpund och af plantor omkring två millioner. Requirerternes antal har årligen uppgått till omkring 500, och hushållningssällskapet har under åren 1881—1885 för skogsskötselns befrämjande haft en utgift af omkring 150,000 kronor.

Ett viktigt surrogat för ved förefinnes å de flesta ställen inom länet i *torfmossarne*, hvilka allt mer och mer anlitas.

Jagten i länet är icke af betydighet. Genom nådiga kungörelserna den 12 maj 1882, den 31 december 1883, den 30 december 1884 och den 18 december 1885 är stadgadt, att all jagt efter elg och rådjur inom länet skulle vara förbjuden till den 1 september 1885; att vid kusterna af länet fridlysnings-tiden för ejder skulle under fem år, räknadt från och med år 1884, taga sin början den 1 februari och utgå med den 31 augusti hvarje år; att all jagt efter elg och rådjur inom länet skulle vara förbjuden under fem år från och med 1885 till och med 1889; och att all jagt efter ejder skulle vara förbjuden under åren 1886—1890.

Inom länet finnas två afdelningar af Svenska Jägareförbundet, den ena i Uddevalla och den andra i Göteborg, hvilka hvar i sin mån verka för en förbättrad jagtvård.

Bland *rofdjur* förekommer inom länet talrikast *räfven*, som dödas både med jagt och, till följd af dess tillväxt i antal på

Tab. Litt. F. Underhållna kreatur.

År.	Hästar.	Oxar.	Tjurar.	Kor.	Ungnöt.	Får.	Getter.	Svin.
1881.....	22,683	2,628	1,988	48,695	18,780	36,339	14	12,952
1882.....	23,180	2,566	2,053	50,726	20,279	37,121	8	13,854
1883.....	23,071	2,422	1,917	49,352	20,228	34,522	8	13,380
1884.....	23,865	2,405	2,042	50,294	19,580	35,301	8	13,910
1885.....	24,028	2,178	2,016	52,730	20,617	34,849	8	15,628

Tab. Litt. D.

Utsäde och skörd.

År.	U t s ä d e.										S k ö r d (u t a n a f d r a g a f u t s ä d e t).										
	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.	Bland-säd.	Ärter.	Bönor.	Vicker.	Potatis.	Lin och hampa.	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.	Bland-säd.	Ärter.	Bönor.	Vicker.	Potatis.	Lin och hampa.	
	K u b i k f o t.										K u b i k f o t.										Ctr.
1881.....	14,600	77,795	91,212	564,396	34,364	8,320	42,015	10,014	284,865	4,473	87,124	616,930	565,115	3,403,831	233,209	16,735	91,141	10,299	1,739,556	17,454	3,080
1882.....	14,345	77,021	90,554	566,850	35,179	8,138	42,054	8,861	297,839	4,522	106,740	602,180	608,589	3,536,572	249,544	45,538	201,654	23,255	1,248,068	21,299	2,861
1883.....	14,321	78,066	89,757	632,471	34,674	8,272	43,131	10,623	298,686	4,136	110,982	678,712	594,758	3,544,357	212,033	47,195	208,001	29,976	2,717,905	22,169	2,861
1884.....	14,322	77,894	93,284	565,255	34,335	8,400	43,181	10,648	299,810	3,836	129,404	773,911	605,053	3,356,345	215,516	53,610	205,568	34,051	2,814,410	22,169	3,292
1885.....	12,178	78,226	86,806	596,791	19,264	8,519	41,893	8,127	310,074	3,548	98,939	734,351	568,783	3,608,092	122,531	45,621	201,858	31,112	2,482,909	15,625	2,339

Tab. Litt. E.

Egovidd och dess användande till särskilda odlingsföremål.

År.	Hela egovidden.	D e r a f				O d l a d e g o v i d d, a n v ä n d t i l l								
		träd-, humle- och kålgård.	åker och annan odlad jord.	naturlig äng.	skog-bärande mark.	höstsäd.	vårsäd;		potatis.	andra rot-frukter.	spånads-växter.	gräs och andra foderväxter till		träde.
							stråsåd.	balj-växter.				bete.	skörd.	
Tunnland.		T u n n l a n d.				T u n n l a n d.								
1881.....	993,625	1,319	185,882	31,590	168,772	18,907	90,071	9,110	8,802	587	1,164	3,077	38,181	15,983
1882.....	993,625	1,328	187,092	31,438	169,876	18,860	90,435	8,952	8,893	595	1,145	2,648	39,925	15,638
1883.....	993,625	1,328	186,978	31,496	170,327	19,079	89,865	8,986	8,937	640	1,029	2,664	40,117	15,501
1884.....	993,625	1,385	189,440	31,522	170,435	18,945	91,898	8,900	9,109	647	906	2,744	40,820	15,398
1885.....	993,625	1,438	191,311	30,337	166,276	18,341	90,656	8,864	9,124	515	904	4,149	42,948	15,811

senare tid, äfven medelst strychnin. Af hushållningssällskapet äro utbetalade premier för dödande af räf med 3 kronor för hvarje djur. *Lodjur* hafva stundom visat sig i trakten af Jonsered och äfven på andra platser, samt blifvit skjutna. *Dufhök* och *berguf* finnas ganska allmänt och föröfva mycken skada på det naturliga villebrådet å de kala fjellen och på åkerfälten. *Elgen* förökar sig alltmera i Bohus län. *Rådjur* börja äfven förekomma alltmera inom södra delen af länet. *Tjäder* finnes i skogarne inom länets norra delar. *Orren* är temligen talrik, i synnerhet i trakten norr om Uddevalla. *Rapphöns* förekomma ganska talrikt, företrädesvis i trakten utmed hafskusten. På *hare* är i allmänhet god tillgång. *Gräsand*, ehuru ännu temligen allmän, synes dock blifva allt mindre talrik för hvarje år, likaså *dubbel beckasin*.

Genom föreningen »Biskötselns vänner», som åtnjutit och ännu har understöd af hushållningssällskapet, har undervisning i *biskötsel* meddelats, dels vid nämnda förenings skola och dels genom kringresande undervisare.

Handaslöjder idkas icke utöfver husbehof annorstädes än i södra delen af länet, der i Landvetters och Härryda socknar sedan gammalt laggkärl tillverkas till afsalu. I och med den i dessa socknar fortgående skogsafverkningen minskas dock denna tillverkning alltmer.

Utom *länsveterinären* voro vid 1885 års slut anstälde 6 distriktsveterinärer, aflönade af hushållningssällskapet.

Under de fem år, denna berättelse omfattar, hafva 19 män åtnjutit undervisning vid hofbeslagsskolan i Alnarp och 5 vid hästskötarens skolan å Klämestorp, allt på hushållningssällskapets bekostnad.

För folkskolelärares utbildande till att meddela undervisning i slöjd är tillfälle beredt, genom medel från hushållningssällskapet, såväl vid *Nääs' slöjdläroreseminarium* som vid *Uddevalla slöjdskola*, hvilken sistnämnda skola har årligt anslag af nämnda sällskap. De omfattande åtgärder, som länets landsting och hushållningssällskap under en lång följd af år vidtagit för undervisning i handaslöjder och i ritning, hafva verkat derhän, att vid 1885 års slut funnos 34 slöjdsolor för gossar och 214 slöjdsolor för flickor, hvarjemte *ritundervisning* meddelades i 110 folksolor.

Liksom under förra femårsperioden hafva 20 stationer inom länet varit anordnade för *observationer af nederbörd* m. m.

Skepps- och båtbyggeri utöfvas flerstädes inom länet. Utom den verksamhet, som i detta afseende utvecklats vid varfven i Göteborg och Uddevalla, må nämnas, att vid mindre varf inom Myckleby, Torps, Röra, Morlanda och Stala socknar inom Orusts och Tjörns fögderi under år 1885 blifvit bygda 1 skonertskepp, 1 storsjöfiskebåt, 2 jakter och 4 fiskebåtar, om tillsammans 334 registerton. På Torskogs varf i Inlands fögderi äro under perioden bygda 14 ångbåtar, dels af jern och dels af trä, representerande tillhoppa 2,261 ton. Inom Norrvikens fögderi hafva blifvit bygda 19 fartyg, om tillhoppa 220.96 ton. Fiskarena förfärdiga dessutom sjelfve eller med sina grannars tillhjälp sina farkoster. Vid Cederslunds och Bassholmens båtbyggerier har ingen båtbyggnad under perioden egt rum.

Någon *bruksrörelse* i egentlig mening finnes icke inom länet.

En rörelse, som under femårsperioden betydligt utvecklats, är *stenhuggeriet*, hufvudsakligen inom Sunnervikens och Norrvikens fögderier. De betydligaste bland dem inom Sunnerviken

äro Nielsen & K:nis vid Lahällan och V. Molléns vid Hjelmedal i Brastads socken, samme Molléns vid Valbodalen i Lyse socken, Kessel & K:nis och Magnus Radhes vid Lysekils köping, K. A. Kullgrens enkas på Malmön och f. d. J. H. Wolffs å Hunnebostrand. Prisen hafva under de två sista åren fallit något, men arbetslönerna äro ungefär desamma som förut. Tillverkningen säljes hufvudsakligen på Tyskland och Danmark. Åt de hemmansegare, som hafva berg, lemnar denna rörelse god intäkt, dels genom utarrenderandet eller försäljandet af dessa och dels genom förrättandet af körslor till lastageplatserna af den huggna stenen. Inom Norrviken hafva stenhuggerierna å Kroken och Björneröd i Skede, Boråsgården, Vestgården, Stora Ytten och Östby i Näsing samt Hälle och Åberg i Lommelund under hela perioden fortgått, samt ytterligare tillkommit sådant å Tjernebo i Tjärnö socken, vid hvilka stenhuggerier varit sysselsatta omkring 200 å 250 man dagligen. Hufvudsakligen tillverkas å dessa stenhuggerier mindre gatsten, men äfven så kallad kant- eller trottoarsten, som till största delen utskippats till England och Tyskland. För år 1885 har ej någon siffra kunnat erhållas, men 1884 meddelades från tullkammaren i Strömstad, att värdet å det skeppade varit 132,517 kronor för den arbetade och 4,500 för den icke arbetade stenen, hvilka siffror med visshet äro snarare för låga än för höga, och tillverkningarne stiga år efter år.

Beträffande *hafsfisket* meddelas i *tabell Litt. G* uppgift för år 1885 om antalet och värdet af fiskeribefolkningen tillhöriga farkoster och fiskredskap.

Storfisket bedrifves med backor under våren och sommaren å bankarne utanför norska kusten samt delvis i Skagerack och Kattegat närmare Jutland. Under hösten och vintern fiskas likaledes med backor i hafsbandet omkring 1 å 2 mil från svenska kusten — det så kallade vinterfisket. Dessutom äro makrill- och sillfiskena af särskild betydelse. Vid det bohuslänska hafsfisket utgöres fångsten af långa, torsk, kolja, hvitling och flundror under hela året; rockor och sej under sommarmånaderna; makrill, horngädda, lyrtorsk och komul från maj till och med oktober; sill och skarpsill, som vanligen fångas från november till och med februari, men äfven tidigare och senare, hvarjemte hummer- och ostronfiske bedrifves på de för dessa fisken tillåtna tider.

Beträffande de viktigare fiskena, särskildt under åren 1881—1885, märkes:

1:o. *Storsjöfisket*. En del af de bohuslänska fiskefartygen hafva förut deltagit i det under februari och mars månader pågående torskfisket utanför Aalesund. Detta s. k. skrejdfiske är numera öfvergifvet. Det försöktes ännu åren 1881—1883, men misslyckades, dels på grund af väderleksförhållanden och låg betaltning för fisken, dels och hufvudsakligen emedan våra fiskare numera fördröjas af sillfisket hemma och derföre komma sent till fiskeplatsen.

Äfven Storeggens sommarfiske, som för 25 år sedan börjades af Svenskarne, och som länge varit ganska lönande, har gått tillbaka och sedan 1884 ej idkats. Orsaken, hvarföre denna bank öfvergifvits, är det låga pris, fisken under de senare åren betingat, jemte det, att en mängd norske bankfiskare numera ligga, der Svenskarne förut varit ensamme.

Fiskena på Jäderens ref och Jutska refvet samt i Kattegat hafva deremot förblifvit vid det gamla och vid periodens slut till och med drifvits af ett tjugotal fler fartyg än vid dess början.

Förhoppningen på rik vinst af sillfisket minskade för någon tid hägen för det dyra och hårda bankfisket. Många bankskutor såldes att användas såsom fraktbåtar, och sillvadar köptes i stället; men sedan det visat sig, att detta vadfiske icke är så lönande, som man föreställde sig, tyckes intresset för bankfisket återkomma, ehuru det ej går så lätt att anskaffa nya skutor, sedan betydliga belopp nedlagts i sillvadarne.

År 1881 utsändes på hushållningssällskapets bekostnad 4 unge fiskare från Södra Grundsund till Grimsby för att lära det engelska bankfisket, på det att detta sedan måtte blifva här i landet känt och infördt. Desse återvände, efter genomgången kurs i engelskt fiske och fiskhandtering, dels 1882 och dels 1883. Då det icke lyckades att bilda rederi at dem, lät baron Oskar

Dickson 1884 inköpa och utrusta ett engelskt fiskefartyg, som lemnades till fiskare från Grundsund till ett halft års afgiftsfritt begagnande under ledning af en af de i Grimsby undervisade fiskare. Sedermera har man sökt åvägabringa båtlag för inköp af ett engelskt bankfartyg, då de gamla svenska icke motsvara tidens fordringar, men fiskeriidkarnes små omständigheter göra detta icke just lättare än förut. Försök har äfven gjorts till teckning för byggande af en bankfiskeångare.

Flundrefisket i vestra Kattegat inbringade ännu år 1881 omkring 40,000 kronor, men har sedan dess dels misslyckats på grund af ogynsam väderlek 1882, dels alltmera tillbakasatts, emedan man vill undvika kollision med danske fiskare.

Tab. Litt. G. Uppgift å de vid Göteborgs och Bohus läns hafsfiske under år 1885 begagnade farkoster och redskap samt dessas värden.

Kommun.	Bank-fiskefartyg.		Däckade fiskebåtar.		Öppna fiskebåtar.		Sillvadar.		Diverse vadar.		Makrillgarn.		Diverse garn.		Storbackor.		Småbackor och dörjor.		Hummer-tinor.		Sillgarn.	
	An-tal.	Värde.	An-tal.	Värde.	An-tal.	Värde.	An-tal.	Värde.	An-tal.	Värde.	An-tal.	Värde.	An-tal.	Värde.	An-tal.	Värde.	An-tal.	Värde.	An-tal.	Värde.	An-tal.	Värde.
Näsinge	—	—	—	—	1	75	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hogdal	—	—	12	13,750	72	4,335	—	—	—	—	67	765	63	441	—	—	1,973	120	212	158	5,280	
Skede	—	—	11½	17,200	53	5,655	—	—	1	900	201	4,020	431	3,128	—	—	1,470	360	1,080	168	8,250	
Strömstad	—	—	33½	24,250	35	2,735	—	—	—	—	375	6,894	320	1,397	—	240	747	169	402	224	10,310	
Tjärnö	—	—	39½	24,300	38	11,263	—	—	—	—	787	15,200	1,153	7,443	—	250	3,891	2,101	4,707	545	2,857	
Lur	—	—	12	5,835	41	2,385	—	—	1½	215	2	50	63	357	—	—	461	135	344	103	5,150	
Tanum	—	—	48½	71,350	134	28,017	—	—	23	14,595	305	6,340	512	2,600	—	175	3,463	3,875	38,565	511	20,677	
Tossene	1	4,200	46	77,400	74	5,590	—	—	4	740	1,624	20,690	148	1,480	—	946	2,520	1,651	2,484	386	9,866	
Askum	2	7,000	58	80,050	106	4,948	—	—	1	320	3,485	34,850	176	1,760	—	1,971	4,021	2,533	3,770	456	11,340	
Kungshamn	7	24,800	124	207,600	292	17,432	—	—	4	950	6,217	62,170	362	3,620	—	5,967	7,254	3,259	4,887	1,079	25,468	
Lyce	3	14,150	8	9,350	66	3,440	—	—	4	2,400	148	1,480	3	30	—	2,286	2,610	1,542	2,305	43	1,032	
Fiskebäckskil	—	—	8	4,400	16	850	—	—	5	250	4	30	46	416	—	110	420	217	413	4	78	
Morlanda	24	350,347	35	49,850	118	12,097	—	—	1	300	85	905	986	4,423	—	17,980	5,916	1,426	2,258	28	453	
Grundsund	12	68,400	7½	3,550	98	5,743	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15,093	4,955 ⁵⁰	1,948	2,925	—	—	
Gullholmen	9	28,200	19½	26,350	69	3,520	—	—	2½	625	—	—	197	760	—	5,930	1,883	883	1,248	2	20	
Käringön	6	40,280	5½	1,000	55	6,115	—	—	—	—	28	420	265	1,325	—	3,780	1,216	1,156	2,312	—	—	
Tegneby	½	2,418	—	—	18	350	—	—	3	715	—	—	146	674	—	90	18	—	—	2	14	
Långelanda	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	91
Stala	—	—	—	—	16	310	—	—	—	—	—	—	136	502	—	—	—	—	—	—	—	—
Valla	—	—	8	7,100	59	2,810	—	—	1	150	—	—	332	1,624	—	—	—	—	—	—	—	—
Klöfvedal	4½	32,600	33	6,200	117	9,085	—	—	—	—	20	160	90	590	—	4,330	1,972	1,100	14,345	—	—	
Stenkyrka	25	134,835	26½	49,100	233	21,098	—	—	—	—	20	200	132	715	—	15,020	10,350 ⁵⁰	2,411	8,483	—	—	
Norum	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Solberga	—	—	—	—	26	1,160	—	—	—	—	—	—	150	892	—	—	297	—	—	—	—	—
Jörlanda	—	—	—	—	4	160	—	—	—	—	—	—	34	170	—	—	54	—	—	—	—	—
Lyce	—	—	1	800	18	1,160	—	—	—	—	—	—	88	440	—	—	96	70	105	16	296	
Marestrand	—	—	1	1,600	15	1,250	—	—	—	—	80	833	18	108	—	—	160 ⁵⁰	75	112	70	1,154	
Torsby	—	—	—	—	43	2,290	—	—	—	—	—	—	374	2,155	—	—	351 ⁵⁰	60	90	242	3,756	
Harestad	—	—	—	—	19	1,475	—	—	—	—	—	—	20	100	—	—	—	—	—	4	40	
Säfve	—	—	—	—	1	80	—	—	1	150	—	—	12	60	—	—	—	—	—	5	150	
Björlanda	—	—	—	—	29	1,530	—	—	6	590	—	—	115	260	—	—	140	—	—	—	—	—
Öckerö	—	—	97	221,300	244	34,370	—	—	47½	6,300	2,261	34,332	1,370	5,192	—	—	14,821	3,895	7,178	325	7,112	
Torslanda	—	—	4	7,600	68	7,130	—	—	17½	5,100	—	—	395	1,700	—	—	765	10	15	10	120	
Lundby	—	—	—	—	2	585	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Frölunda	—	—	70	36,600	21	1,965	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	880	—	—	—	—	—
Styrö	—	—	48	111,200	157	11,285	—	—	13	1,780	380	4,560	1,046	4,264	—	—	6,624	465	1,338	—	—	—
Askim	—	—	5	4,000	11	740	—	—	7	1,650	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	94	707,230	762	1,061,735	2,375	213,033	305	826,231	143	37,730	16,089	193,899	9,183	48,626	—	74,168	—	79,330	29,461	99,578	4,393	113,514

Sejfsket, som 1881 och 1882 uppskattades till 100,000 kronor för hvarterda året, aftog under åren 1883—1885 så, att det för sistnämnda året uppskattades till endast 18,000 kronor.

2:o. *Makrillfisket.* Detta fiske har drifvits med kraft, haft god afsättning och vinst. Garnfisket, dels med sättgarn och dels med drifgarn, har vunnit stor utbredning. Engelska makrillgarn hafva införts. De äro djupare än de svenska, och därför mera gifvande, i synnerhet under början af fisket. Modeller till engelsk garnwinch och iskrossare inköptes 1883 på hushållningssällskapets bekostnad. Vadfisket är deremot i tillbakagående.

3:o. *Vinterfisket.* Med undantag af år 1881, har detta fiske under perioden gynnats af isfritt vatten. Sillens tillstötande har både ökat tillgången på torsk och andra fiskar och lemnat färskt och billigt sillagn. Exporten till utlandet och afsättningen på jernvägarne inåt vårt eget land hafva ökats betydligt. Oaktadt de tryckta pris, som orsakats af sillfisket och andra omständigheter, har därför detta fiske varit ganska lönande, och det hade kunnat vara långt mera gifvande, om ej sillfisket dragit folket från detsamma.

4:o. *Sillfisket.* Under hela femårsperioden har vintersillfiske förekommit, och det lider numera intet tvifvel, att det tillstötande af större massor storsill, som tog sin början vintern 1877—1878, tillhör en så kallad sillperiod, liknande dem, som i äldre tider förekommit och af hvilka den senaste upphörde 1808. Under vintern 1883—1884 var visserligen fisket icke så ymnigt, enär då endast inom ett fiskeridistrikt, det nionde, egentligt insteg från hafvet egde rum, men sillen uteblef dock icke.

Sillen har liksom under föregående åren varit af blandad och vexlande beskaffenhet, i det hela taget bättre 1881 och vid femårsperiodens slut, sämre under de mellanliggande åren.

Intill år 1881 bedrefs sillfisket så godt som uteslutande medelst s. k. land- eller stängevadar, ett af ålder i Bohuslän brukadt redskap, i hvars handterande fiskaren eger synnerlig skicklighet. Med detta redskap kan en stor mängd sill tagas på en gång, men det kan nyttjas endast på sådana platser vid land, der stranden och sjöbottnen äro därför lämpliga. Den sill, som fångas med dessa vadar, är i allmänhet mycket blandad, och att sortera massorna är för fiskaren af flere skäl omöjligt. Det har af för fisket intresserade stundom framhållits, att vadarne borde göras så pass grofmaskiga, att den mindre sillen ginge igenom, hvilket skulle innebära en återgång till fiskeristadgans 22 § 1 mom. före dess enligt kungl. brevet den 1 februari 1878 förändrade tillämpning för Bohuslän; men detta är, enligt fiskeritillsyningsmannens utsago, icke möjligt att i det praktiska utföra. Det inträffar nemligen också, att en myckenhet sill fastnar i maskorna, vaden blir deraf ofantligt tung och ohandterlig, och den sjunker. Sedan den bergats, ifall detta ens lyckas för ström och sjö, kan den ej befrias från den fastnade sillen utan ett alltför tidsödande och svårt arbete. Vadarne måste således göras temligen finmaskiga. Derigenom blir varan blandad, och sådan vara betalas lågt.

På grund af dessa med landvadfisket förbundna olägenheter har det varit af vigt att finna och i Bohuslän införa äfven annan fångstredskap för sill.

Sålunda började 1880 och 1881 drifgarn att införas, dels af enskilde, dels på statens bekostnad, efter det att hushållningssällskapet 1879 låtit anställa försök. Detta fiskesätt har allsedandess årligen förekommit, men ej vunnit någon större an-

vändning, emedan sillen stött till land i så stora massor, att ej ens dessa kunnat konsumeras, och fisket i öppna sjön med den därför behöfliga särskilda utrustningen af större båtar ej under sådana omständigheter kunnat betala sig.

År 1882 infördes snörpevadarne. Med goda sillpris gjorde de, att börja med, öfverraskande goda fångster, och de hafva framför landvadarne den fördelen, att kunna nyttjas på öppet vatten, således oberoende af strandens och bottenens beskaffenhet, men sillen kan icke med dem hållas innestängd, utan måste genast upptagas, antingen tillfälle till afsättning finnes eller icke, och af samma skäl, som nämndes för landvadarne, måste de göras finmaskiga och lemna således blandad vara, ehuru denna, såsom fångad längre från land, är i allmänhet mindre bemängd med smärre sill än den, som landvadarne upptaga. År 1885 funnos inom länet 38 snörpvadar och 256 landvadar. I det hela taget har icke det förra vadslaget visat sig mera lönande än det senare, och snörpvadar användas till och med ibland för att såsom landvadar stänga sillen med. I längden äro de dock dertill för klena och slitas för mycket af att så användas.

Från år 1883 har garnfiske med fasta garn, så kallade sättgarn, utvecklats sig snabbt och visat sig ändamålsenligt. Denna redskap är jemförelsevis billigt, lättskött och fordrar ej så stora manskapslag, och den kan användas både vid land och ute på vattnet. Särskildt för ändamålet bygda båtar fordras icke, utan kunna hvarjehanda båtar af tillgängliga slag användas. Sedan de fiskande blifvit förtrogna med garnfisket, användes ibland samma redskap såsom drifgarn i början af fisketiden och nära land. Den garnfångade sillen är i allmänhet af god beskaffenhet och betalas väl, så att garnfiskarens inkomst vida öfverträffar vadfiskarens. Garnfisket är också vilkoret för de bättre salteriernas bestånd.

Mellan vad- och garnfiskare yppar sig stundom oenighet. Garnfiskare vilja gerna sätta sina garn på sådana ställen, der de förut varit vane att idka landvadfiske, och vadfiskare hafva då förmenat sig hafva rätt att tvinga garnegarne att upptaga garnen. Emedan vadlaget alltid är manstarkast, har det lätt att genomdrifva sin vilja. Å andra sidan anse garnfiskare, i medvetande af att den sill, de fånga, är en bättre vara, som betingar högre pris, att deras fiske bör hafva försteget. Eders Kungl. Maj:ts den 30 december 1884 i nåder meddelade bestämmelse, att det ena redskapet icke får hindra det andra, har tillämpats så, att garnfiskare tillhållits sätta sina garn tillräckligt långt från af gammalt erkända vadbogor, för att både garn- och vadfiskares näring må kunna obehindradt fortgå. Landvadarne kunna brukas endast på sådana platser vid land, der botten är sådan, att vaden kan dragas fram, och folket finner plats på stranden att arbeta på, under det att garnen hafva andra betingelser för användning. Vid tvist emellan snörpvad- och garnfiskare deremot har den förstkommande tillerkänts rätt till den plats, han för sitt fiske för tillfället utvalt.

På kusten stationerade kanonbåtar hafva biträdt med dels ordningens uppehållande på sillfångstplatserna, dels bogsering af fiskbåtar, som till följd af motvind, stiltje eller ishinder varit deraf i behof.

Afsättningsförhållandena hafva ej på långt när motsvarat tillgången på sill. Dock hafva dessa för hvarje år främjats genom jernvägsfrakternas nedsättning (1884 och 1885), telefonens inrättande i skärgården (1885), frihet för utlänningar att handla

med färsk sill (1885), anställande på statens bekostnad af en fiskhandelsagent i London (1885) och den 1885 införda användningen af borsyra såsom konserveringsmedel.

Intill 1882 bedrefs saltningen på norskt sätt, men sagda är infördes äfven den skotska metoden med godt resultat. Med bidrag från hushållningssällskapet införskrefs arbetsfolk från Skotland; detta fördelades på flere platser, och sålunda spreds inom kort tid kännedom om den skotska beredningsmetoden. Samtidigt uppsattes i Uddevalla en fabrik för maskin-tillverkning af tunnor.

Samma år uppfördes vid Källeviken af ett Uddevalla-bolag efter amerikanskt mönster en fabrik för tillverkning af silltran och guano, och den förut befintliga fabriken för enahanda ändamål å Grötön vid Lysekil utvidgades. Den förra af dessa fabriker drifver fortfarande en omfattande tillverkning, den senare ödelades till stor del af brand år 1883.

5:o. *Skarpsillfisket.* Detta fiske har gått tillbaka. Det är tydligt, att den stora sillen undanträngt skarpsillen. Ansjovisfabrikerna få numera henta större delen af råvarorna i Norge, der sillen kryddas i tunnor antingen af Norrmän eller ock af svenske arbetare, som fabrikanterne hvar för sig ditsända. Den omlägges sedan hemma i bleckkärl. Ansjovisberedningen är ännu en ganska anseelig industri, men allmänhetens smak för varan tyckes hafva gått något tillbaka. Sedan 1884 tillslutas bleckaskarne hermetiskt medelst maskin utan lödning.

6:o. *Hummer- och ostronfiskena.* Det förra af dessa fisken tyckes taga upp sig igen småningom, hvartill tillämpning af kungl. kungörelsen den 10 december 1880 väl får anses hafva bidragit. Ostronfisket är kient, emedan tillgången fortfarande är ringa.

7:o. *Skärgårdsfisket.* Afsättningen af isad och lefvande fisk har ökats.

Beträffande frågan, huruvida de särskilda fiskslagen under de senare åren till- eller aftagit, torde, med undantag för hummer och ostron, endast sådana förändringar, som bero af väderleksförhållanden kunna spåras. Uppmärksamhet på vårt fiske och förbindelser med andra länders framstående fiskeriidkare hafva vunnits genom deltagande i internationela *fiskeri-utställningarne* i Edinburgh 1882 och London 1883. Till bestridande af kostnaderna för den förra utställningen bidrog hushållningssällskapet med 2,700 kronor. Jemväl till den senare anslog sällskapet medel, men beloppet, som uppförts under utgiftstiteln »fiskerinäringen», kan här icke specificeras. Sammanlagda beloppet, som hushållningssällskapet under åren 1881—1885 utgifvit till befrämjande af fiskerinäringen, uppgår till 49,931 kronor 78 öre, utom anslaget till utställningen i Edinburgh.

I Lysekil hölls fiskerimöte med utställning 1883.

Tillsynen vid länets hafsfisken har liksom förut utöfvats af en af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande förordnad *tillsyningsman*, dervid biträdd af 12 uppsyningsmän och en del extra

Tab. Litt. II.

Göteborgs och Bohus läns hafsfiske åren 1881—1885.

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.	
<i>Storfisket:</i>						
Fartyg, 10—40 ton	stycken	120	198	188	198	195
Manskap	antal	1,813	1,700	1,602	1,695	1,696
Fångstens värde	kronor	794,568	741,979	764,264	716,026	655,188
<i>Vinterfisket:</i>						
Båtar, 3—10 ton	stycken	430	353	354	341	353
Manskap	antal	1,553	1,353	1,365	1,576	1,246
Fångstens värde	kronor	151,233	131,351	176,270	136,807	225,291
<i>Sillfisket:</i>						
Fångst: Sill	kubikfot	1,780,332	1,165,053	478,435	1,249,667	2,486,956
» Skarpsill	»	1,465	14,570	43,210	45,390	8,703
Fångstens värde	kronor	439,033	832,952	397,638	350,757	663,001
<i>Makrillfisket:</i>						
Båtar, c:a 12 ton	stycken	412	286	430	425	490
Manskap	antal	1,697	1,168	1,847	1,970	1,959
Fångst	stycken	2,190,250	1,170,000	1,558,180	2,064,720	2,431,900
Fångstens värde	kronor	270,306	192,995	229,718	294,813	322,414
<i>Hummerfisket:</i>						
Fiskare	antal	1,759	1,921	1,928	1,728	2,097
Fångst	stycken	341,280	350,420	443,410	400,840	890,260
Fångstens värde	kronor	97,531	87,901	103,492	101,225	125,729
<i>Ostronfisket:</i>						
Fångst	trän	510	429	440	466	364
Fångstens värde	kronor	10,650	10,555	11,100	12,715	8,592

uppsyningsmän, särskildt förordnade för sillfiskets skull. Dessutom har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande 1883 på flere fisklägen förordnat sådana ordningsmän, som 45 § fiskeristadgan omförmäler. Åt förenämnde tillsyningsman har Eders Kungl. Maj:t jemväl under denna femårsperiod anslagit 2,000 kronor, hvaraf 1,500 kronor utgå såsom lön och 500 kronor såsom båtlega.

I tabellen Litt. H. redogöres, beträffande hafsfisket under perioden, för antalet fartyg och manskap, som dervid användts, äfvensom för fångstens värde.

Tabellen Litt. J. utvisar försäljningsvärdet i första hand af länets hafsfiske under femårsperioden.

Rörande Göteborgs och Bohus läns fiskeriförening lemnas i efterföljande tabell uppgift ä antalet försäkrade bankfiskefartyg och deras försäkringsvärde:

År.	Antal försäkrade fartyg.	Försäkringsvärde. Kronor.
1881	92	522,847.15
1882	100	557,801.00
1883	91	505,856.00
1884	84	458,684.05
1885	86	449,298.75

Sötvattensfisket är af underordnad vigt och anses ej hafva på senare tiden undergått några synnerliga förändringar.

Bränvinstillverkningen har under åren 1881—1885 utöfvats vid 2 brännerier, vid det ena af hvilka pressjästberedning jemväl egt rum. För tillverkningens storlek och beloppet af tillverkningsafgifterna redogöres i följande tabell:

År.	Tillverkningsmängd.	Tillverkningsafgift. Kronor.
	Kannor.	
1881	299,164.5	299,164.50
1882	274,990.9	274,990.90
	Liter.	
1883	1,014,640.8	405,856.32
1884	991,247.8	396,499.12
1885	557,906.0	223,162.40

4. Kommunikationsanstalter och varubyten.

Särskild, enligt formulär upprättad tabell N:o 2, redogörande för allmänna vägar och skjutsning, bifogas och återopas. Den kan dock icke anses till alla delar fullt tillförlitlig, enär vägarne icke på långliga tider blifvit uppmätta, och osäkerhet råder, om hvad som rätteligen bör förstås med landsväg, häradsväg eller sockenväg. I allmänhet äro landsvägarne lättkörda och godt underhållna, men härads- och sockenvägarne ofta krokiga och besvärade af svåra backar. Sönderslagen sten användes mer och mer på de ställen, der passande grus till väglagning saknas.

Bland under perioden utförda vägförbättringar märkas följande:

1:o) På häradets bekostnad har år 1883 vägen vid Stenungsund ner till bryggan, 1,800 fot, blifvit omlagd för en kostnad af 4,847 kronor 46 öre.

2:o) Början har blifvit gjord till omläggning af vägen från Qvistrum till gränsen mellan Håby och Tose socknar samt vägen från Krokstads kyrka till Medbön och vidare till Djupeback i gränsen mot Dalsland.

3:o) Fullbordad, men ej afsynad, är omläggningen af vägen emellan Valla och Orreberg i Sotenäs härad samt emellan Qvistrum och Gunnarsröd i Sörbygdens härad samt ny väg genom den så kallade Österkroken i Krokstads socken från Bråröds bro till gränsen mot Dalsland.

4:o) Sedan år 1884 statsanslag erhållits med 10,666 kronor 67 öre för omläggning af gamla häradsvägen från Skåpesund till Sundsby å Tjörn, omkring 0,3 mil, blef denna vägomläggning fullbordad och afsynad i juli 1885, och utgjorde de väghållningsskyldiges inom häradet bidrag till omläggningen 5,333 kronor 33 öre.

5:o) Genom Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes utslag den 24 mars 1883 hafva de väghållningsskyldige ä Orust blifvit ålagde att omlägga häradsvägen från Skåpesund förbi Varekil till Nedre Dale, och Eders Kungl. Maj:t har i nåder dertill beviljat anslag af statsmedel till belopp af 16,600 kronor. Denna omläggning har påbörjats i juli månad 1885. De väghållningsskyldige hafva för omläggningen inom perioden bidragit

Tab. Litt. I. Försäljningsvärdet (i första hand) af Göteborgs och Bohus läns hafsfiske under femårsperioden 1881—1885.

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.	Summa.
Storfisket..... kronor	794,568	741,979	746,264	716,026	655,188	3,654,025
Makrillfisket	270,306	192,995	229,718	294,813	322,414	1,310,246
Vinterfisket.....	151,233	131,351	176,270	136,807	225,291	820,952
Sillfisket	439,033	832,952	352,506	317,822	658,511	2,678,891
Skarpsillfisket.....			45,132	32,935		
Hummerfisket.....	97,531	87,901	103,492	101,225	125,729	515,878
Ostronfisket	10,650	10,555	11,100	12,715	8,592	53,612
Summa	1,763,321	1,997,733	1,664,432	1,612,343	1,995,725	9,033,604

med omkring 6,000 kronor. Enär denna vägomläggning inom 1885 års utgång ej var i sin helhet fullbordad eller afsynad, är kostnaden därför icke upptagen i tabell N:o 2.

6:o) Arbetet på den genom Kungl. Kammarkollegii utslag den 20 december 1877 bestämda, i förra femårsberättelsen omnämnda väg emellan Strömstad genom Skee socken till norska gränsen vid Tysslingemoen och vidare till Præstebakke jernvägsstation å Frederikshalds—Sunnanå banan har under år 1885 blifvit på sträckan från Häfve till Strömstad fullbordadt, afsynadt och godkändt, sedan Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 24 mars 1882 dertill af 1883 års statsmedel och utan återbetalningsskyldighet beviljat 20,190 kronor.

Hela vägsträckan från länsgränsen till Strömstad utgör 70,414 fot, deraf från gränsen, till farbar väg mötte, strax öster om Eigst skjutsstation, eller 43,464 fot, anläggningen varit så att säga helt och hallet ny, enär den a vissa delar förut befintliga byvägen var de flesta tider af året med hjuldon nästan ofarbar. Öfriga delen, eller 26,950 fot, har förbättrats eller omlagts, å 11,906 fot, hvaremot gamla landsvägen bibehållits oförändrad a öfriga 15,044 fot. Arbetet för såväl nyanläggningen som omläggningen och förbättrandet har skett i ett sammanhang, och räkenskaperna äro så förda, att kostnaden för hvardera slaget af arbete icke kunnat erhållas, men kostnaden i sin helhet har uppgått till:

Statsanslaget af 1881 års medel	18,360	
D:o " 1883 "	20,190	38,550
Vette härads tillskott	27,040	
	Summa	65,590

Hela kostnaden var i förslaget beräknad till blott 56,590 kronor.

Afståndet från riksgränsen vid Tysslingemoen till Præstebakke jernvägsstation är 29,432 svenska fot, och äfven denna vägsträcka har under femårsperioden blifvit fullbordad.

Genom Landshöfdinge—Embetets den 23 april 1884 gifna, laga kraftvunna utslag är bestämdt, att sockenväg skall upp-
rödjas från Grimmelands skjutsstation i Mo socken af Bullarens härad genom och af den socknen till Tanums härads gräns och vidare derifrån af Tanums socken till häradsvägen vid Boteröd, men byggnadsarbetet var vid periodens slut ännu icke påbörjadt.

Afgifter af de trajikerande för bestridandet af de med arbetena förenade kostnader uppbäras, såsom förut, endast å chausseén emellan Göteborg och Mölndal samt vid bron emellan Göteborg och Hisingen. Genom nådiga breffen af den 20 juni 1879 och den 31 oktober 1884 har rättigheten till dylika afgifter upptagande förnyats, beträffande förenämnda chausseé för en tid af tio år från den 13 februari 1880, och hvad angår bron emellan Göteborg och Hisingen för en tid af fem år från och med 1885 års ingång.

Skjutsanstalterna i länet voro år 1885 88, nemligen 47 gästgiverier och 41 skjutsstationer. Vid 53 skjutsanstalter är skjutsningen upplåten på entreprenad.

Båtskjutsstationerna voro vid 1885 års slut 29 och färj-
inrättningarna 13.

Beträffande den i Göteborg år 1880 anlagda *spårväg* med dess sedermera skedda utvidgningar lemnas redogörelse i uppgifterna för Göteborgs stad.

Tvenne kanaler finnas i länet: *Ströms kanal*, förbi Göta elfs fall vid Lilla Edet, och *Albrektsunds kanal*, emellan Klöfverön och Koön vid Marstrand. Den senare kanalen, som utgör farled emellan Göteborg och Marstrand, befinner sig i ett mindre tillfredsställande skick i anseende till årligen tilltagande uppgrändningar.

Af *postanstalter* funnos vid 1885 års slut 8 *postkontor*, i Göteborg, Uddevalla, Kungälf, Marstrand, Strömstad, Lysekil, Qvistrum och Orust, samt 61 *poststationer*.

Elektriska telegrafanstalter funnos under förra femårsperioden, utom vid jernvägsstationerna, i Göteborg, Marstrand, Kungälf, Uddevalla, Strömstad, Munkedal, Lysekil och Fjellbacka. Härtill har under nu ifrågavarande period tillkommit fyra. Vid slutet af år 1881 inrättades på statens bekostnad telegrafstationer vid Vinga och Brännö, i sammanhang hvarmed indragning egde rum af de optiska stationerna derstädes. Med 1884 års ingång inrättades på statsverkets bekostnad, dock med bidrag från länets hushållningssällskap, telegrafstationer å Mollösund på Orust med ledning från Uddevalla, och 1885 beslöts, att telegrafstationen skulle påföljande år flyttas från Mollösund till gästgivarvärdgården och handelsplatsen Varekil i Stala socken. Den 19 december 1884 beslutade Eders Kungl. Maj:t, att, med hänsyn till pågående sillfiske, telegrafstation skulle inrättas å hamnplatsen Grebbestad med anknytning till allmänna telegrafnätet, och redan den 23 i samma månad var förbindelsen öppnad.

Beträffande *telefonväsendet* hafva genom telegrafverkets försorg utförts följande telefonledningar inom länet:

År 1882 inrättades i Uddevalla stad telefonstation, från hvilken förbindelse öppnades med Gustafsbergs barnhus, Källvikens egendom och 30 abonnenter inom staden; år 1883 utvidgades nämnda telefonledning till Munkedal, Saltkällan, Sundsvik samt 5 nya abonnenter i Uddevalla.

Enligt Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref till telegrafstyrelsen den 20 november 1885 skulle genom telegrafverkets försorg utföras följande telegraf- och telefonanläggningar i och för sillfiskedriftens främjande å följande linier i Bohuslänska skärgården, nemligen: Strömstad—Rössö, Grebbestad—Hafstenssund, Fjellbacka—Bovallstrand, Lysekil—Grafvarne—Smögen, Varekil—Ellös, Varekil—Stockevik samt Varekil—Stenungssund, i sammanhang hvarmed ofvan omförmälda förflyttning af telegrafstationen i Mollösund till Varekil borde ega rum och telefonstationer i Mollösund och Nösund inrättas, under vilkor:

att å ort, der telefonstation skulle inrättas, anvisades lämplig person, som åtog sig att mot godtgörelse af 25 öre för hvarje telefonmeddelande eller å telefonledning befördadt telegram ombesörja telefoneringen samt för öfrigt ställa sig till efterrättelse de föreskrifter, Telegrafstyrelsen egde lemna rörande uppbörd och redovisning m. m., samt

att för telegrafstationen i Varekil upplätes, kostnadsfritt för telegrafverket, erforderlig lokal, bestående af tre rum och kök jemte nödiga uthus, äfvensom förbindelse afgåfves att ersätta telegrafverket det belopp, hvarmed portoinkomsten vid stationen kunde komma att understiga 1,200 kronor för år.

I sammanhang härmed fann Eders Kungl. Maj:t godt att beträffande omförmälda ledningar förordna, att för telefonbefordran af telegram vare sig till eller ifrån telegrafstation skulle erläggas en särskild afgift af 25 öre, hvilken borde tillfalla telefonpersonalen, samt att för befordran af telefonmeddelande mellan

telefon- och telegrafstation, hvilket icke tillika befordrades å telegraflinier, afgiften skulle utgöra 50 öre, deraf ena hälften skulle tillfalla telegrafpersonalen och den andra telefonpersonalen.

Kostnaderna för dessa anläggningar skulle bestridas, dels af det extra anslag å riksstatens sjuende hufvudtitel af 24,000 kronor, som 1885 års riksdag för ändamålet ställt till Eders Kungl. Maj:ts förfogande, dels af det bidrag af 8,000 kronor, som detta läns hushållningssällskap och landsting, med 4,000 kronor hvardera, för samma ändamål anvisat.

Af nämnda anläggningar hafva under år 1885 följande kommit till utförande: telefonförbindelserna Fjellbacka—Bovallstrand, Grebbestad—Hafstensund, Lysekil—Grafvarne—Smögen samt Strömstad—Rössö.

Under femårsperioden hafva öppnats äfven två enskilda telefonledningar med centralstation i Göteborg, den ena af Bell-Telefon-aktiebolaget, som började sin verksamhet år 1881, den andra af Allmänna Telefonföreningen, som öppnade sin ledning 1883. Det förra bolagets abonnentantal, längd af linier och medeltal af samtal hvarje dag inhämtas af denna tablå:

	Abbonent- nes antal.	Liniernas sammanslagda längd. Kilometer.	Medeltal af samtal per dag under december.
Den 3 december 1881.....	184	220	625
D:o d:o 1882.....	323	338	1,020
D:o d:o 1883.....	435	440	1,511
D:o d:o 1884.....	504	596	2,117
D:o d:o 1885 i Göteborg..	600	749	2,967
till Venersborg...	—	86	—
i d:o	28	18	—
till Borås.....	—	72	—
» Marstrand....	—	45	—

Allmänna Telefonföreningen hade följande antal abonnenter år 1883: 140; år 1884 tillkommit 327; år 1885 tillkommit 166. Antecknade samtal vid stationen utgjorde år 1884 238,772 och år 1885 530,059.

Sjöfarten inom länet har äfven under denna tidsperiod af-tagit, hvilket synes deraf, att, då enligt Kungl. Kommerskollegii årsberättelse år 1879 voro i länet hemmahörande 945 fartyg om 150,848 ton, detta antal år 1884 utgjorde endast 779 fartyg om 145,781 ton. Detta förhållande torde med all säkerhet kunna tillskrivas såväl de dåliga handelskonjunkturerna, som ångbåtsflottans ökande. Skeppsfarten på Venern, som förut var af betydighet, har numera nästan alldeles upphört.

Beträffande *lots- och fyrrpersonalen* samt *säkerhetsanstalterna tillhörande lots- och fyrrinrättningen* meddelas följande uppgifter:

Vid slutet af år 1880, då länets kuster tillhörde tvenne lotsfördelningar, nämligen Göteborgs och Lysekils, hvilka hade

hvar sin chef och tillhörde södra lotsdistriktet, utgjordes den inom länet stationerade, lotsverket tillhöriga personalen af:

9 lotsäldermän, 110 lotsar, 2 extra lotsar och 32 till lotsning berättigade lotslärlingar.....	153
8 fyrmästare, 10 fyrvaktare och 9 fyrbiträden.....	27
4 uppsyningsmän samt 37 båtstyrare, roddare och biträden vid lifräddnings- stationerna.....	41
Summa 221;	

hvilken personal var fördelad på 24 lotsplatser, 8 fyrplatser och 4 lifräddningsstationer.

Genom Eders Kungl. Maj:ts nädiga bref till Lotsstyrelsen den 15 februari 1881 bestämdes, bland annat, att från och med den 1 derpå följande april nedanupptagne, lots- och fyrväsendet inom länet rörande förändringar skulle ega rum, nämligen:

att chefsbefattningarna för södra lotsdistriktet och Lysekils lotsfördelning skulle indragas;

att Göteborgs lotsfördelning skulle utgöras af kusterna af Bohuslän och Halland samt sjön Venern, under befäl af en lotskapten, med station i Göteborg, som till närmaste biträde skulle hafva en likaledes i Göteborg stationerad öfverlots af I:sta graden; samt

att den dittills gällande lotspligtigheten skulle upphöra, äfvensom att på de ställen, der ringa lotsning förekom, lotsarnes fasta löner skulle höjas.

Då det i följd af lotsfrihetens införande ansågs, att lotsarnes antal skulle kunna minskas, indrogs Stora Askeröns lotsplats helt och hållet, äfvensom åtskilliga lotsbefattningar vid andra lotsplatser. Jemväl under de följande åren har indragning egt rum, så att den 31 december 1885 utgjordes *lotspersonalen* inom länet af:

Öfverlots af 2:dra graden (tillika lotsförman).....	1
Lotsäldermän (lotsförmän)	3
Mästerlotsar (deraf 12 lotsförmän).....	67
Lotsar (deraf 6 lotsförmän).....	53
Lotslärlingar, berättigade att lotsa fartyg.....	13 137.

I anseende till inrättandet af nedan omförmälda nya fyrrar har under femårsperioden *fyrrpersonalen* ökat, så att den vid slutet af år 1885 bestod af:

Fyrmästare	11
Fyrvaktare	10
Fyrbiträden.....	10 31.

Personalen vid lifräddningsanstalterna, hvilken under perioden till antalet blifvit oförändrad, utgjorde..... 41.

Summa 209.

Dessutom äro 11 personer anställda för att tillse de under nämnda period inrättade, här nedan jemväl upptagna 24 gasoljefyrarne och 1 fotogénoljefyr, hvaraf endast den sistnämnde har ständig tillsyn.

Antalet lotsningar under perioden har uppgått till 16,053; och hafva lotspenningarna för desamma, jemte lotsarne tillkommande afgifter för bogserade fartyg, som icke begagnat lots, tillsammans utgjort kronor 384,979: 49, sålunda fördelade:

År 1881.			År 1882.			År 1883.			År 1884.			År 1885.			S u m m a.		
Antal lotsningar.	Kronor.	öre.	Antal lotsningar.	Kronor.	öre.	Antal lotsningar.	Kronor.	öre.	Antal lotsningar.	Kronor.	öre.	Antal lotsningar.	Kronor.	öre.	Antal lotsningar.	Kronor.	öre.
3,328	83,516	14	3,535	83,518	52	3,395	82,338	40	2,895	67,675	56	2,900	67,930	87	16,053	384,979	49

För en del af personalen vid de lotsplatser, som i följd af lotsfriheten fått vidkännas minskning i eljest paräknade inkomster af lotsningen, har af lotsverkets medel i ersättning utbetalts:

År 1881.	År 1882.	År 1883.	År 1884.	År 1885.	Summa. Kronor.
13,635	9,590	7,871	14,260	14,760	60,116

Fyrvärdningarna. Under perioden hafva 3 ledfyar, 1 fotogénfyar och 24 gasoljefyvar blifvit uppförda, nemligen:

år 1883:	på Islandsberg, å sydligaste udden af Skaftölandet,.....	1	ledfyar	
	med linsapparat af 4:de ordningen;			
	» klippan Klöfskär i Sotefjorden, sydost om Soteskär, 1	»		
	likaledes med linsapparat af 4:de ordningen;			
	» Fredagsholmen, sydost om Islandsberg vid inloppet	1	gasoljefyvar;	
	till Ellelösfjorden,.....			
	» Ösö, norr om Islandsberg,.....	1	»	
	» Holländarberg, utanför Smögen,.....	1	»	
	» Skarfvasätt, nordvest om Holländarberg,.....	1	»	
	» Långholmen, vid norra ändan af Sotefjorden,.....	1	»	
	» Mågholmen, nära norr om Långholmens fyar,.....	1	»	
år 1884:	» Stora Varholmen, nära Kalfsund,.....	1	»	
	» Hällsö, östra sidan, i farleden emellan Kalfsund och	1	»	
	Marstrand,.....			
	» Stufö sydöstra sida,.....	1	»	
	» Björkö " ".....	2	gasoljefyvar;	
	» Sälö " ".....	1	gasoljefyvar;	
	» Lekskärets " ".....	1	»	
	» Ramholmens " ".....	2	gasoljefyvar;	
	» Grånen, i närheten af Klädesholmen,.....	1	gasoljefyvar;	
	» Svartskär, vester om St. Hornbergön,.....	1	»	
	» Snizholmen, norr om d:o d:o.....	1	»	
	» Tenungen, d:o d:o d:o.....	1	fotogénfyar;	
	» Bissen, vid södra ändan af Kosterfjorden,.....	2	gasoljefyvar;	
	» Käbblingarne, utanför Strömstad,.....	1	gasoljefyvar;	
	» Likholmen " ".....	1	»	
	» Tjurholmen, norr om ".....	1	»	
år 1885:	» Varö, vid södra inloppet till Göteborg,.....	1	ledfyar	
	med linsapparat af 4:de ordningen; och			
	» skäret Rättarn, öster om Vrängö,.....	1	gasoljefyvar.	

Förändring af fyvar. År 1881 förändrades Vinga och Kosters fyvar samt år 1884 Maseskärs fyar för att bränna fotogén i stället för rofolja. År 1885 undergingo Böttö ledfyar vid inloppet till Göteborg samt fyvarne å Carnegie'ska bruken vid Klippan jemväl åtskilliga förändringar.

Signalapparater. Vid Vinga och Maseskärs fyrplatser hafva angmistsirener blifvit uppsatta, på förstnämnda platsen i stället för den derstädes befintliga misttrumpet, som drefs af varmluftmaskin. Den å Vinga förut befintliga optiska signalinrättningen har blifvit flyttad längre ut å skäret till en lämpligare plats och så inrättad, att sjöfarande genom densamma kunna erhålla upplysningar, då fyrskeppen i Flintrännen, Kattegat och Skagerack lemnat eller åter intagit sina stationer. Tillika har å vestra sidan af Vinga båk blifvit anordnad en signalinrättning för tillkännagifvanden om ishinder i Kattegat och åtskilliga hamnar.

Vid Klöfskärs fyrplats å Sotefjorden har inrättats en hängbro till det bredvid liggande större skäret, hvarest en cistern

blifvit bygd, för att deri samla färskvatten för fyrapersonalens behof.

Lifräddningsstationerna. Under ifrågavarande år hafva icke några olyckshändelser inträffat under sådana omständigheter, att lifräddningsstationernas båtar och raketapparater tagits i anspråk för räddning af skeppsbrutne.

Lotsbyggnader, båtbryggor m. m. I boningshus, 1 källarbyggnad och 1 skjul för uppläggning af sjömärken samt 3 nya båtbryggor hafva under perioden blifvit uppbyggda. Vid Väderöarnas lotsplats har utsprängt ett lopp från båthamnen till sjön, för att vid stormar underlätta lotsbåtarnes ut- och insegling.

Nya lotsbåtar och nytt ångfartyg. 5 nya större, däckade lotsbåtar hafva under perioden blifvit anskaffade, deraf 4 i stället för äldre kasserade sådana, hvarjemte ett nytt ångfartyg för inspektionsresor, utläggning och intagning af sjömärken, transporter m. m. under år 1881 anskaffats i stället för den förutvarande chefskuttern.

Nya fasta och flytande sjömärken samt andra säkerhetsanstanter. 14 nya stenkummel hafva blifvit uppförda, samt 5 fasta stångmärken och 21 remmare samt mindre kornprickar hafva under perioden blifvit utsatta på eller vid åtskilliga förut icke utmärkta grund.

Under perioden hafva 78 strandnings- och andra olyckshändelser drabbat fartyg å bohuslänska kusten, nemligen:

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.	Summa.
Sådana, som kommit af grund med ingen, ringa eller okänd skada.....	9	14	8	6	8	45
Sådana, som kommit af grund med betydlig skada.....	—	4	2	3	2	11
Sådana, som blifvit vrak.....	2	6	5	5	4	22
Summa	11	24	15	14	14	78

Vid 4 af dessa olyckshändelser, då fartygen blefvo vrak, nemligen 1 under hvardera af åren 1881, 1883, 1884 och 1885, omkommo alle man af besättningarna, hvarjemte vid 4 andra strandningstillfällen under de tre sistnämnda åren tillsammans 16 personer omkommo.

Antalet af dem, som å landet idka grosshandel eller försälja varor i bod eller från annat upplagsställe utgjorde år 1885 506, deraf 78 kvinnor; och voro hos desse handlande såsom biträden anställda 259 personer, hvaraf 59 kvinnor. Bevillingen för samma år var 1,892 kronor 81 öre, hvaraf således i medeltal på hvarje handlande belöper 3 kronor 74 öre. Då folkmängden å landsbygden i länet vid slutet af år 1880 utgjorde 173,046 personer och vid samma tid funnos 414 landthandlande, har antalet af de senare under nu ifrågavarande period ökat betydligt i förhållande till folkmängden.

Af handverkare och idkare af handteringar var antalet 1885 135 män och 6 kvinnor, tillsammans 141 personer, hvilka sysselsatte 252 arbetare, hvaraf 3 kvinnor.

Marknader med af Kungl. Kommerskollegium bestämda terminer finnas numera icke. De sista voro 2 i Kungelf och 1 å Sanden, af hvilka de förra indrogos på grund af Kungl. Kommerskollegii utslag den 9 augusti 1881 och den senare på grund af samma Kollegii utslag den 21 mars 1884.

I afseende å den *minuthandel* med och *utskänkning af bränvin och andra spirituösa drycker*, som under perioden utöfvats, samt beloppet af de afgifter, som för rättighet till sådan handels-

och utskänkingsrörelse blifvit erlagda, meddelas upplysning i *tabell Litt. K.*

Försäljningsafgifterna hafva disponerats på följande sätt:

Försäljningsår.	Landstinget.		Hushållnings-sällskapet.		Städerna.		Landsbygden.		Provision.		Summa.	
	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.	Kronor.	öre.
1880—1881	31,932	53	152,083	92	559,701	12	16,702	02	1,523	90	761,943	49
1881—1882	28,345	60	137,173	44	506,643	12	13,705	03	1,374	49	687,241	68
1882—1883	28,605	13	133,283	29	488,410	73	16,117	30	1,335	50	667,751	95
1883—1884	26,718	60	140,462	61	519,361	77	15,770	14	1,407	45	703,720	57
1884—1885	31,506	35	155,675	90	574,750	46	16,446	80	1,544	54	779,924	05
Summa	147,108	21	718,079	16	2,648,867	20	78,741	29	7,185	88	3,000,581	74

5. Kameralförhållanden.

Ny jordebok för länet har i Eders Kungl. Maj:ts och Rikets Kammarkollegium år 1881 blifvit upprättad och af nämnda kollegium med vissa smärre undantag faststälts, hvad angår deruti upptagna hemmans och lägenheter natur, namn, nummer, förmedlade mantal, räntor och kronotonde jemte frälseegendomarnes rusttjenstmarker och rusttjenstafgifter samt räntornas och kronotondens disposition. *Tabell Litt. L* innefattar summan af denna nya jordebok.

I **tabell N:o 3** lemnas *summarisk redogörelse för hemman och jordlägenheter samt stadsjordar m. m.* år 1885.

Under perioden har icke något hemman inom länet kommit i *ödesmål*, och icke heller har genom skattläggning länets hemmantal blifvit ökad.

Till *skatte* hafva, förutom 1 hel och $\frac{5}{8}$ af en annan kronolägenhet, försålts tillhopa 62 367 541 mantal.

Afsöndringar med af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande bestämd afgäld hafva faststälts till ett antal af 70, deraf en på 30 år, en på innehafvarens lifstid och de öfriga för all tid.

För den verksamhet, som under perioden utvecklats i och för bestyret med lokalförvaltningen af länets *kronodomäner*, lemnas följande redogörelse:

	Antal egendommar.				
	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.
Auktioner hafva hållits för utarrendering af	7	4	5	2	3
Åtgärder hafva vidtagits för förnyad utarrendering af	5	6	2	4	3
Frågor om öfverlåtelse af arrenderätt hafva handlagts beträffande	7	17	6	8	3
Laga af- och tillträdes syner samt laga syner af annan orsak hafva förrättats å	16	17	18	11	20
Besigtningar hafva hållits å	24	14	2	33	52
Efterbesigtningar hafva skett å	27	23	12	29	37
Arrendeförslag hafva upprättats för	—	2	2	4	2
Inspektioner hafva af t. f. domänintendenten verkstälts å	36	36	41	—	—

Tabell Litt. K.

Minuthandel med och utskänkning af spirituösa drycker, åren 1881—1885.

Försäljningsår.	Antal rättigheter										Försäljningsafgifternas belopp													
	i städerna.					å landsbygden.					i städerna.					å landsbygden.								
	Ständiga.					Ständiga.					Af bolag.					Summa.								
	Minut-handels.	Utskänk-nings.				Tillfälliga.	Minut-handels.	Utskänk-nings.				Tillfälliga.	Betingade.	Vinstmedel.				Summa.	Summa.					
	Öfverlätna å bolag.	Öfverlätna å bolag.	Med burskap eller privilegium.	Summa.	Inropade på auktion.		Inropade på auktion.	Med burskap eller privilegium.	Summa.				Af andre innehafvare af rättigheter.											
	Inropade på auktion.	Inropade på auktion.																						
1880—1881	—	38	—	67	7	112	21	2	1	8	11	12	290,884	56	431,226	42	11,940	01	734,050	99	27,892	50	761,943	49
1881—1882	—	43	—	70	7	120	19	2	1	8	11	13	264,292	45	388,143	07	11,918	66	664,354	18	22,887	50	687,241	68
1882—1883	—	43	—	71	7	121	18	2	1	7	10	14	261,098	75	368,799	87	10,937	33	640,835	95	26,916	—	667,751	95
1883—1884	—	43	—	72	7	122	17	2	2	6	10	15	251,372	70	414,688	95	11,322	67	677,384	32	26,336	25	703,720	57
1884—1885	—	43	—	72	5	120	18	2	2	6	10	13	268,110	—	471,562	46	12,785	84	752,457	80	27,466	25	779,924	05
													1,335,758	46	2,074,420	77	58,904	01	3,409,083	24	131,498	50	3,000,581	74

Två kronodomäner hafva blifvit till enskilda personer försålda, nemligen indragna mönsterskrifvarebostället $\frac{3}{11}$ mantal Berga i Qville socken och härad för 3,810 kronor och indragna länsmansbostället Vester Trollgild med Trollgildstorp i Herrestads socken och Lane härad för 4,000 kronor, med tillträdesrätt fardagen 1884 för det förra och fardagen 1885 för det senare.

För förvaltningen af *Kungl. och Hvitfeldtska Stipendii-inrättningen* och dess fasta egendomar gäller fortfarande till efterrättelse den af Eders Kungl. Maj:ts den 2 juni 1876 i nåder utfärdade instruktion. I nedanstående tabell lemnas uppgift ej mindre om antalet af inrättningen tillhöriga hemman, till hvilka åborätten under perioden blifvit frivilligt eller på konkursauktion eller exekutivt försäld, än äfven om dessa gårdars hemmantal och köpeskillingsbeloppen för desamma:

År.	Antal gårdar, till hvilka åborätten försållts.	Sammanräknadt mantal å de gårdar, till hvilka åborätten försållts.	Sammanräknade köpeskillingsbeloppet.	
			Kr.	ö.
1881	16 ¹⁾	3 $\frac{3}{4}$	53,351	67
1882	24	4 $\frac{1}{2}$	84,200	96
1883	24 ²⁾	5 $\frac{1}{2}$	77,839	91
1884	11	2 $\frac{1}{2}$	45,625	—
1885	18	4	75,558	83
Summa	93	19$\frac{1}{4}$	336,575	87

¹⁾ Förutom 5 under inrättningen skattlagda torp för 8,400 kronor.
²⁾ Förutom 1 torp för 1,000 kronor.

I medeltal har priset å hvarje åborätt således varit 3,619 kronor 10 öre och för hvarje mantal 17,325 kronor 9 öre.

Inom länet finnes blott ett *fideikommiss*, säteriet Holma i Brastads socken af Stängenäs härad. Fideikommisset, som till-

hör släkten Bundsen och vid periodens slut innehades af Fredrik Bundsen, utgör med underlydande hemman Holmeröd, Näs, Torp och Östergård 4 $\frac{7}{8}$ mantal och var år 1885 taxerad till 114,500 kronor.

I tabellerna N:ris 4, 5 och 6 lemnas uppgift om egendomar af *fideikommissnatur* samt om den fasta egendom, som vid 1885 års slut innehades af *aktiebolag* och *främmande magters undersåtar*.

För de *utflyttningar*, som verkställda skiften föranledt, hafva understöd af allmänna medel under femårsperioden utanordnats med 1,087 kronor 50 öre.

Vid 1885 års slut voro i länet anstälde 1 *förste landtmätare* och 5 *kommissionslandtmätare*.

I afseende å *grundskatterna* har ingen annan förändring af vigt inträdt, än att enligt Eders Kungl. Maj:ts och Rikets Kammarkollegii bref den 27 december 1884 de Göteborgs stad donerade räntor, kronotonde och prestutlagor i Säfvedals och Askus härad till statsverket indragits, i enlighet med nådiga förordningen den 23 juli 1869, mot viss ersättning till staden.

Länet har följande *indelningar för försvarsverket*:

1:o) till det från kavalleri afsuttna *Bohus läns infanteriregemente* 904 nummer, hvaraf 802 effektiva;

2:o) till *Elfsborgs regemente*: a) 9 soldatrotar; b) en vid ny ordinarie rotering tillkommen soldatrote jemte $\frac{11}{16}$ rote i spridda rotedelar; c) vid posthemmans i länet rotering tillkommet $\frac{1}{2}$ rotemantal; och d) 2 vid extra rotering tillkomna rotar;

3:o) till *Vestgöta regemente* 1 rusthållsnummer;

4:o) till *Göteborgs stad* anslagna 44 rotar af Säfvedals härad för utgörande af effektiva stadsvaktssoldater;

5:o) för *sjöförsvaret*: a) 2 kompanier roterade båtsmän om tillsammans 477 nummer, utom 90 under fredstid vakanta nummer för städerna; b) vid ny ordinarie rotering tillkomna 33 nummer samt, sedan dels från rotering befriats ett komministersboställe om $\frac{1}{4}$ mantal, roteradt till $\frac{1}{16}$ andel i rote vid Bohus 2:dra

Tab. Litt. I.

Summa af 1881 års jordebok

Oförmedladt mantal.	Krono:	E g e n -								
		Kungs- och kungsladugårdar samt säterier.		Boställen.		Säterier och ladugårdar.		Insockne (Rå och Rörs) hemman.		
		Antal.	Mantal.	Antal.	Mantal.	Antal.	Mantal.	Antal.	Mantal.	
245 $\frac{883}{10706}$	Under allmän disposition	3	8	108	81 $\frac{3}{4}$	92	—	—	—	—
2471 $\frac{82183}{10706}$	Under enskild disposition	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Summa	3	8	108	81$\frac{3}{4}$	92	—	—	—	—
546 $\frac{378}{10706}$	Skatte	—	—	8	3 $\frac{3}{4}$	1	3	4	—	—
	Frälse	—	—	—	—	—	30	36 $\frac{1}{2}$	168	120 $\frac{1}{4}$
	Anordnad	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	Kronan behållet	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa		3	8	116	85$\frac{1}{4}$	93	33	40$\frac{1}{2}$	168	120$\frac{1}{4}$

kompani, i hvars ställe trädte annan fastighet af samma mantal, som förut icke varit i nummer insatt, och dels ett hemman om 1/4 mantal blifvit roteradt till 1/12 roteandel, 6 ¹⁰⁵⁵/₁₅₈₄ rotar i spridda rotedelar; c) genom posthemmans i länet ordinarie rotering uppkomna 5 ⁵/₁₂ rotemantal; d) vid extra roterings genomförande tillkomna 69 rotar jemte 11 ¹⁰¹/₂₈₈ i spridda rotedelar för landet och 1 rote jemte ³³/₆₄ i spridda rotedelar för städerna.

Vakansafgiften för soldat- och båtsmansrote har under perioden erlagts med följande belopp:

År.	Soldatrote.		Båtsmansrote.	
	Kr.	öre.	Kr.	öre.
1881	176	91	133	90
1882	144	50	102	49
1883	168	78	119	03
1884	169	24	115	49
1885	150	45	105	08

6. Politi.

För skoloäsendets öfvervakande är länet deladt i två inspektionsdistrikt: Göteborgs stad, för hvilket distrikt redogörelse lemnas i berättelsen om denna stad, och den återstående delen af länet, rörande hvars folkskoleundervisning nedanstående torde böra omnämnas:

Skoldistriktens antal utgjorde vid 1885 års slut 93. Enligt regel utgör hvarje församling ett skoldistrikt. Endast Näsing och Lommeland äro förenade till ett gemensamt distrikt. Å andra sidan äro Tanums och Björlanda församlingar delade, hvardera i 2 skoldistrikt.

Inom dessa 93 skoldistrikt finnas numera följande af staten och skoldistriktens underhållna undervisningsanstalter:

1. *Småskolor.* Dessa, hvilka 1880 voro 247, af hvilka 50 fasta och 197 flyttande, uppgingo vid 1885 års slut till 274, af hvilka 102 voro fasta och 172 flyttande.

2. *Mindre folkskolor.* Af dessa funnos år 1880 6 fasta och 7 flyttande, vid 1885 års slut 12 fasta och 13 flyttande.

3. *Folkskolor.* Dessas antal, som år 1880 var 142, hvaraf 83 fasta och 59 flyttande, utgjorde vid 1885 års slut 177, af hvilka 123 fasta och 54 flyttande.

4. *Försättningskolor,* ordnade enligt kungl. kungörelsen den 11 september 1877, funnos 1885 till ett antal af 21, eller ungefär samma antal som vid förra femårsperiodens slut. Under de senare årens tryckta ekonomiska förhållanden hafva församlingarna i allmänhet varit mindre villiga att inrätta dylika skolor, hvilka alltid äro förenade med särskilda kostnader; hvartill kommer, att man i de flesta skoldistrikt varit sysselsatt med att ordna och utveckla den egentliga folkskolan till öfverensstämmelse med de senare årens ökade fordringar. Ett mera allmänt inrättande af försättningskolor torde dock framgent blifva följden af detta arbete.

5. *Slöjdskolor.*

a) *Slöjdskolor för gossar.* År 1880 funnos 12 sådana skolor, år 1885 åter 34. I dessa slöjdskolor, som äro anordnade i hufvudsaklig öfverensstämmelse med kungl. kungörelsen den 11 september 1877, meddelas undervisning i träslöjd efter eller med anslutning till den s. k. Nääs-metoden, hvarvid man följer eller åtminstone lägger till grund den å Nääs begagnade modellserien, hvilken omfattar föremål, användbara i hemmet och skolan. I en och annan skola undervisas barnen derjemte i olika slags flätning samt stålträdsarbeten. I den s. k. Silvanderska slöjd-

för Göteborgs och Bohus län.

d o m a r.					Nuvärande mantal.	Räntor.		Presternas utlagor.		Kronotionde.		Rusttjänst- afgift.		Rusttjänst- marker.
Hemman.		Jordlagenheter.	Fiskerier.	Verk och inrättningar.		Peningar.		Peningar.		Peningar.		Rusttjänst- afgift.		
Antal.	Mantal.					Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.	
196	13132361	61	—	2	22132361	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9	203379824839417	85	4	1	203379824839417	—	—	—	—	—	—	—	—	—
205	151794888568888188	146	4	3	241834888888888888	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3,389	2,141188334433888888	420	2	9	2,149884173798334388	—	—	—	—	—	—	—	—	—
479	32430	63	—	—	481820	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	9,615	—	62	—	711	02	—	—	—
—	—	—	—	—	—	50,353	77	322	36	25,498	01	1,580	19	905131
4.073	2,618899	629	6	12	2,872330	50,968	77	384	36	26,209	03	1,580	19	905131

skolan i Örgryte förekommer äfven smide, målning och modellering. Alla slöjdlärarne, med undantag af 6, äro tillika folkskolelärare. De allra fleste af dem hafva genomgått Nääs slöjdläroreseminarium, några äfven kurser vid slöjdskolan i Uddevalla, som af länets hushållningssällskap åtnjuta ett årligt anslag af 1,200 kronor, mot skyldighet att anordna slöjdkurser för länets folkskolelärare. Till slöjdstipendier åt desse för genomgående af kurser, dels å Nääs, dels i Uddevalla, äfvensom till understöd åt församlingarna för inrättande af slöjdskolor, har hushållningssällskapet under åren 1881—1885 gifvit inalles 17,067 kronor. I premier till lärarne för visadt nit och skicklighet vid undervisningen har under samma tid utdelats 5,000 kronor, i premier åt barnen för flit och framsteg har gifvits slöjdverktyg till värde af 1,589 kronor. Det för hvarje år alltmer växande antalet af slöjdskolor visar, att denna viktiga gren af undervisningen är stadd i en glädjande utveckling.

b) *Slöjdskolor för flickor*, eller så kallade *syskolor*, funnos år 1885 till ett antal af 228, mot 197 år 1880. I dessa skolor undervisas hufvudsakligen i sömnad, stickning, lagning och namning, d. v. s. i sådana handarbeten, som för allmogens barn måste anses företrädesvis nödvändiga. Att sådan undervisning meddelas, utgör nemligen vilkor för de premier, som årligen tilldelas syskolans lärarinnor, och hvilka under sista femårsperioden utdelats af landstingets och hushållningssällskapets medel till ett sammanlagt belopp af 23,749 kronor. Undervisningen meddelas enligt regel af småskolornas och folkskolornas lärarinnor, stundom af särskildt anställda personer.

Ritundervisningen, i hufvudsak efter Stuhlman'ska metoden, var år 1880 införd vid 68, år 1885 vid 122 af länets folkskolor. I allmänhet har denna undervisning under de senare åren på ett kraftigt sätt utvecklats sig. Dertill hafva bidragit de premier, som af landstingets och hushållningssällskapets medel årligen tilldelats lärare och lärjungar för nit och skicklighet, för flit och framsteg. Inalles hafva dylika premier under femårsperioden 1881—1885 utdelats till belopp af 13,200 kronor åt lärarne samt ritmateriel till värde af 7,233 kronor åt barnen. För befrämjande af lärarens skicklighet i detta ämne voro åren 1881 och 1884 särskilda teckningskurser anordnade i Uddevalla för länets folkskolelärare och lärarinnor, till hvilka kurser landstinget anslagit nödiga medel, 4,500 kronor. Samme skicklige lärare, som ledde denna kurs, har dessutom på landstingets och hushållningssällskapets gemensamma bekostnad sommaren 1882 genomrest hela länet för att meddela nödiga råd och anvisningar i afseende å ritundervisningens ändamålsenliga skötande i folkskolorna.

Seminariekurser för bildande af småskolelärarinnor voro på landstingets bekostnad anordnade i Uddevalla åren 1881 och 1882. Från höstterminens början 1881 till vårterminens slut 1882 fortgick sålunda en i enlighet med kungl. kungörelsen den 11 januari 1878 anordnad kurs för erhållande af behöfliga lärarinnor åt länets småskolor. Höstterminen 1882 var en särskild repetitionskurs anordnad för äldre, redan anställda småskolelärarinnor.

En *högre folkskola* finnes sedan år 1882, då Götiska Förbundets skola i Mölndals fabriksby genom kungl. brefvet den 18 november 1881 omdanades till högre folkskola för Fässbergs församling.

Folkhögskolor. Två sådana finnas fortfarande inom länet, den ena: *Göteborgs och Bohus läns folkhögskola* å Bloms-

holm nära Strömstad, den andra: *Billströmska folkhögskolan* på Tjörn.

Lärare och lärarinnor år 1885.

<i>I folkskolorna:</i>			
Lärare.....	139	ordinarie, 3 extra ordinarie	— biträdande
Lärarinnor.....	23	» 5 »	7 »
<i>Mindre folkskolor:</i>			
Lärare	5	ordinarie	
Lärarinnor	20	»	
<i>Småskolor:</i>			
Lärare.....	6	ordinarie	
Lärarinnor	268	»	

Barn i skolåldern (7—14 år) voro vid 1885 års slut 29,323.

Af dessa undervisades:

i fasta folkskolor	8,772	
i flyttande »	5,161	
i fasta mindre folkskolor.....	566	
i flyttande »	620	
i fasta småskolor.....	3,371	
i flyttande »	8,121	
i folkskolor, mindre folkskolor och småskolor utom deras egna distrikt	327	
i högre folkskolor.....	12	
i allmänna läroverk och specialskolor	305	
i enskildn skolor	249	
i hemmen	419	27,923
Från folkskolorna hade utgått efter inhemtande af de i § 48 af folkskolestadgan föreskrifna insigter	300	
D:o efter godkänd afgangspröfning jemlikt § 47 af folkskolestadgan	551	851
Undervisning saknade:		
till följd af sjukdom eller naturfel.....	100	
af annan anledning.....	269	369
Uppgift saknas rörande	180	29,323.

Af barnen voro 15,002 gossar och 14,321 flickor.

Skolhus funnos år 1880 till ett antal af 189, under det att de förhyrda lägenheterna voro 131. Vid 1885 års slut funnos 224 skolhus; förhyrda lokaler voro 226. Det betydligt ökade antalet af förhyrda lokaler vittnar derom, att man mer och mer börjat öfvergifva den både för ordningen och undervisningen i skolan ogynsamma anordningen, att låta skolan flytta mellan stugorna. Då emellertid de i allmogens hem förhyrda lokalerna helt naturligt ej kunna vara rätt ändamålsenliga, hvarken i afseende å utrymme, inredning eller beskaffenhet i öfrigt, är det glädjande, att insigten om behovet af särskilda småskolehus och intresset för uppförandet af dylika alltmera under de senare åren börjat vakna inom församlingarna. Åtskilliga sådana äro redan uppförda, och ännu flere äro för den närmaste framtiden beslutade.

Utgifter. Totalbeloppen af församlingarnas utgifter för skolväsendet hafva utgjort:

under år 1881.....	kr. 267,993 ⁰²
» » 1882.....	» 232,240 ⁵⁷
» » 1883.....	» 242,711 ⁸⁵
» » 1884.....	» 247,961 ³¹
» » 1885.....	» 300,025 ¹³ .

Landstingets anslag till det egentliga folkskoleväsendet har utgjort:

År 1881.....	10,500.
” 1882.....	11,000.
” 1883.....	13,500.
” 1884.....	10,500.
” 1885.....	10,500.
Summa kronor	50,000.

Hushållningssällskapets bidrag under samma tid utgjorde:

År 1881:	
Till folkskoleundervisningen i allmänhet.....	kr. 8,000.
” folkskolornas förseende med undervisningsmateriel ..	500.
” undervisning i ritning och slöjd i folkskolorna...	7,500.
” folkhögskolorna.....	2,000.
	18,000.
År 1882:	
Till folkskoleundervisningen i allmänhet.....	8,000.
” folkskolornas förseende med undervisningsmateriel ..	500.
” undervisning i ritning och slöjd i folkskolorna...	7,500.
” folkhögskolorna.....	2,500.
	18,500.
År 1883:	
Till folkskoleundervisningen i allmänhet.....	8,000.
” folkskolornas förseende med undervisningsmateriel ..	500.
” undervisning i ritning och slöjd i folkskolorna...	7,500.
” folkhögskolorna.....	2,500.
	18,500.
År 1884:	
Till folkskoleundervisningen i allmänhet.....	8,000.
” folkskolornas förseende med undervisningsmateriel ..	500.
” undervisning i ritning och slöjd i folkskolorna ..	7,500.
” folkhögskolorna.....	2,500.
	18,500.
År 1885:	
Till folkskoleundervisningen i allmänhet.....	8,000.
” folkskolornas förseende med undervisningsmateriel ..	500.
” undervisning i ritning och slöjd i folkskolorna...	7,500.
” folkhögskolorna.....	2,500.
	18,500.
Summa kronor	92,000.

De af landstingets folkskolestyrelse under perioden bestridda utgifter för folkskoleväsendet hafva varit följande:

	1881.		1882.		1883.		1884.		1885.		Summa.	
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
Folkskoleinspektörens arvode	3,000	—	3,000	—	3,000	—	3,000	—	3,000	—	15,000	—
Understöd till småskolor.....	—	—	6,500	—	5,360	—	6,775	—	7,175	—	25,810	—
Extra d:o för nit och uppoffringar för skolväsendet.....	—	—	400	—	1,590	—	775	—	300	—	3,065	—
Undervisningsmateriel.....	416	50	1,272	—	224	—	607	60	487	45	3,007	55
Seminariianstalt och repetitionskurs.....	3,542	21	6,734	26	3,921	01	—	—	—	—	14,197	48
Transport.....	6,958	71	17,906	26	14,095	01	11,157	60	10,962	45	61,080	03

	1881.		1882.		1883.		1884.		1885.		Summa.	
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
Transport.....	6,958	71	17,906	26	14,095	01	11,157	60	10,962	45	61,080	03
Depåer för undervisningsmateriel.....	220	64	218	90	137	73	245	18	401	04	1,223	49
Rit- och slöjd-undervisningen.....	3,254	90	9,376	50	10,609	27	13,315	80	11,470	82	48,027	29
Diverse.....	136	99	197	80	70	70	773	68	552	83	1,732	—
Summa	10,571	24	27,699	46	24,912	71	25,492	26	23,387	14	112,062	81

Sockenbibliotek finnas i följande församlingar, nemligen: Örgrytte, Partille, Härryda, Fässberg, Askim, Styrso, Lundby, Tufve, Säfve, Backa, Björlanda, Romelanda, Kareby, Harestad, Lycke, Hjertum, Vesterlanda, Ljung, Bäfve, Norra Ryr, Skredsvik, Herrestad, Stenkyrka, Rönnäng, Klädesholmen, Morlanda, Tegneby, Röra, Stala, Myckleby, Torp, Långelanda, Foss, Häby, Svarteborg, Tossene, Berfendal, Krokstad, Tanum, Skee, Nafverstad och Mo.

Stenkyrka sockens samt Rönnängs och Klädesholmens kapellförsamlingars bibliotek förvaras på folkhögskolan vid Tyft.

Antalet under perioden vårdade vid länets af landstinget underhållna sjukhus, ävensom utgifterna för sjukvården under samma tid inhemtas af nedanstående tabell:

	År.	Antal vårdade.	Utgifter. Kronor.
Länslasarettet och kurhuset i Uddevalla.....	1881	708	27,000 —
	1882	689	28,000 —
	1883	629	27,500 —
	1884	748	30,000 —
	1885	638	30,000 —
Länslasarettet i Kungälf.....	1881	309	18,434 16
	1882	325	17,364 03
	1883	331	18,406 08
	1884	347	19,389 66
	1885	363	16,816 79
Länslasarettet i Strömstad.....	1881	171	9,640 79
	1882	167	9,573 63
	1883	173	10,217 26
	1884	175	10,097 05
	1885	198	9,962 73

Sängarna voro vid 1885 års slut 155, deraf 100 vid lasarettet och kurhuset i Uddevalla, 34 vid lasarettet i Kungälf och 21 vid lasarettet i Strömstad.

Vid hvar och en af dessa sjukvårdsinrättningar finnas, jemte nödig betjening, anstälde 1 läkare och 1 syssloman samt dessutom vid hvardera af lasarettens i Uddevalla och Strömstad 1 predikant och vid det förstnämnda jemväl 1 biträdande läkare.

Den allmänna sjukvårdsafgiften har under år 1881 utgått med 24 öre för man och 12 öre för qvinna, under åren 1882 och 1883 med 36 öre för man och 18 öre för qvinna samt under 1884 och 1885 med 40 öre för man och 20 öre för qvinna.

Det af enskilda personer upprättade sjukhuset i Mölnadal vidmagthalles fortfarande på enskild bekostnad.

Vid Göteborgs nya hospital på Hisingen har kvinnoafdelningens promenad blifvit år 1881 utvidgad. Ett så kalladt sköljnings- och torkningsrum för tillfälligt orenade kläders sköljning och torkning har jemväl blifvit anordnad inom de i källaren under cellafdelningens badrum befintliga lokaler. Genom inköp år 1884 af återstående $\frac{3}{8}$ af det hemman Storehagen, från hvilket hospitalet förut tillhöriga $\frac{3}{8}$ mantal blifvit utbrutna, har hospitalet förvärfvat eganderätten till såväl de källor och vattendrag, hvarifran inrättningen hittills erhållit sitt vatten, som ock den i Qvilledalen belägna källan »Älhöljan», hvarigenom hospitalet erhållit tillräcklig vattentillgång till både dryck och andra behof, som skall komma hospitalinrättningen till godo genom anläggning af vattenledning. År 1885 har ett större vedluder blifvit uppfördt på lämplig plats inom området till förvaring af ved-, kol- och cokesförråden, som förut varit upplagda i källarne under cellhuset och 4:de afdelningarna, hvilka källare icke voro hvälfda, utan endast försedda med bjelklagsgolf och tillika inrymmande värmeugnar och följaktligen mycket eldfarliga.

Antalet af vårdade sjuke inhemtas af följande tabell:

	Antal sjukplåster vid årets början.	Qvarliggande sjuke från föregående år.			Intagne under året.			Summa vårdade under året.			Afförde under året.			Qvarliggande till nästa år.		
		m.	q.	S:a.	m.	q.	S:a.	m.	q.	S:a.	m.	q.	S:a.	m.	q.	S:a.
1881.....	170	84	85	169	58	43	101	142	128	270	57	42	99	84	87	171
1882.....	170	85	86	171	56	39	95	141	125	266	56	38	94	85	87	172
1883.....	170	85	87	172	54	36	90	139	123	262	52	38	90	87	85	172
1884.....	170	87	85	172	41	24	65	128	109	237	40	27	67	88	82	170
1885.....	170	88	82	170	50	40	90	138	122	260	49	37	86	89	85	174

Efterföljande tabell innehåller öfversigt öfver antalet underhållsdagar och medeltal sjuke för dag, äfvensom öfver kostnaden för utspisningen och för läkemedel samt totalkostnad för sjukvården:

År.	Antal sjukplåster vid årets slut.	Antal underhållsdagar.	Medeltal sjuke för dag.	Utspisningskostnad för de sjuke.						Läkemedelskostnad.						Totalkostnad för sjukvården.					
				Totalkostnad.		Medelkostnad för hvarje person för dag.		Medelkostnad för hvarje person för år.		Totalkostnad.		Medelkostnad för hvarje person för dag.		Medelkostnad för hvarje person för år.		Totalkostnad.		Medelkostnad för hvarje person för dag.		Medelkostnad för hvarje person för år.	
				Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
1881.....	170	62,538	171	25,101	99	—	40.14	146	51	815	54	—	1.30	4	75	90,687	38	1	45.01	529	29
1882.....	170	63,153	173	27,211	69	—	43.08	157	24	1,149	05	—	1.82	6	64	92,451	05	1	46.39	534	32
1883.....	170	63,521	174	25,037	85	—	39.42	143	88	1,202	92	—	1.89	6	90	89,888	21	1	41.51	516	51
1884.....	170	62,516	170	24,470	74	—	39.14	142	86	716	08	—	1.14	4	16	87,929	01	1	40.65	513	37
1885.....	170	62,877	172	23,877	82	—	32.18	117	47	1,041	76	—	1.65	6	04	90,060	57	1	43.23	522	79

Tab. Litt. M.

Inkomster vid Göteborgs nya hospital.

År.	Patientafgifter.		Ränta å patientafgifter.		Ersatt begrafningskostnad.		Anmärkningsmedel.		Diverse.		Trädgård och jordbruk.		Summa.	
	Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.	Kr.	öre.
1881.....	32,216	17	16	96	251	01	186	69	1,043	95	—	—	33,714	78
1882.....	32,805	20	83	38	190	19	—	—	1,225	56	—	—	34,304	33
1883.....	33,836	28	465	52	235	74	59	05	1,295	47	—	—	35,892	06
1884.....	32,728	25	142	15	83	75	25	19	1,029	46	72	89	34,081	69
1885.....	35,322	70	101	33	133	84	—	—	1,342	05	—	—	36,899	92

Tab. Litt. N.

Utgifter vid Göteborgs nya hospital.

År.	Afskrifning.		Afföring.		Utspisning.		Linne samt gång- och sängkläder.		Eldning och lys-hållning.		Medikamenter.		Tvätt och ren-hållning.		Inventarier.		Underhåll och förbättring af byggnader o. gårdar.		Skrifmaterialier m. m.		Utskylder.		Diverse utgifter.		Trädgård och jordbruk.		Summa.	
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
1881.....	58,936	32	25,884	86	34,212	02	5,581	45	12,241	38	815	54	1,558	49	3,634	17	5,499	16	498	06	66	01	6,694	02	925	72	97,610	88
1882.....	289	48	26,940	74	36,560	82	4,932	85	11,979	38	1,149	05	1,263	63	2,648	11	5,609	66	158	18	130	98	5,306	74	1,220	30	97,900	44
1883.....	3,654	43	25,303	41	34,015	67	5,931	25	12,263	14	1,202	92	1,730	60	3,762	83	7,825	73	327	58	111	55	5,350	85	1,706	94	99,532	47
1884.....	17	54	22,447	32	33,226	51	5,532	95	13,053	57	716	03	1,442	84	3,412	69	10,411	44	509	60	88	63	7,588	—	—	—	98,429	08
1885.....	112	10	24,142	13	31,719	10	5,814	45	11,965	86	1,041	76	1,830	92	3,800	93	25,132	24	499	—	151	36	9,246	42	—	—	115,344	17

Hospitalets *inkomster* och *utgifter* för perioden inhemtas af *tabellerna Litt. M och N.*

För *Karantänsinrättningen på Käsö* har nytt reglemente blifvit af Eders Kungl. Maj:ts utfärdadt den 2 juni 1882. Enligt detta reglemente skall tjänstepersonalen derstädes bestå af 1 karantänsläkare, 1 karantänsmästare och 4 karantänsträngar, hvarjemte, då karantänsläkaren, till följd af en påkallad större verksamhet vid inrättningen, finner sådant nödigt för karantänsbehandling och sjukvård, tillfälligtvis må anställas särskild betjening af tillsyningsman, karantänsvaktare, sjukvaktare, kokerska, sjuksköterska, upppassare och arbetare. Karantänsläkaretjensten har i brist af sökande icke heller under denna period kunnat besättas, hvadan densamma under tider, då karantänsbehandling antagits kunna ifrågakomma, måst skötas af extra läkare, som af Kungl. Medicinalstyrelsen förordnats. Sedan emellertid de med denna tjänst förenade löneförmåner blifvit enligt Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 24 juli 1885 icke obetydligt förhöjda, torde det vara att förvänta, att befattningen inom kort skall kunna besättas.

Som med anställandet af karantänsmästare enligt berörda nådiga reglemente skulle anstå, tills förutvarande karantänsschefssamt kassörs- och förvaltaretjensterna blifvit lediga, har karantänsmästare icke kunnat tillsättas förrän i augusti månad 1885.

Af det å riksstatens 6:te hufvudtitel för inrättningens upprätthållande anvisade årliga förslagsanslag, 15,850 kronor, hafva tagits i anspråk under

år 1881.....	kr. 11,596.50
» 1882.....	» 11,271.45
» 1883.....	» 11,319.39
» 1884.....	» 10,213.65
» 1885.....	» 11,102.79

eller tillsammans endast kronor 55,503.78

hvadan för statsverket uppkommit en besparing af 23,746 kronor 22 öre.

Utgifterna hafva bestått i aflöningar, båtlegeersättning, inköp af erforderliga arbets- och skrifmaterialier samt ved till tjänstemännens bostäder äfvensom reparations-, besigtning- och ätskilliga andra mera tillfälliga kostnader.

Sedan kolerafall inträffat i Egypten år 1883 och i olika delar af Europa under de följande åren af perioden, har inrättningens egenskap af karantänsanstalt för pesten blifvit genom af Eders Kungl. Maj:ts under åren 1883—1885 utfärdade nådiga kungörelser utsträckt att gälla jemväl med afseende å kolerasjukdomen. Militärbevakning vid inrättningen har med anledning af sistnämnda farsots utbrott tidtals ansetts behöflig, och har för sådant ändamål en af flottans kanonbåtar varit stationerad vid Käsö under senare hälften af åren 1884 och 1885. Jemväl hafva utgifter utom stat varit af nöden, såsom för anskaffande af ökad materiel, deribland en dyrbarare desinfektionsapparat med tillhörande ångpanna, anställande af extra läkare och flere andra behof. Dessa utgifter, hvilka Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande på grund af nådigt bemyndigande bestridt af omhänderhafvande medel, hafva under åren 1884 och 1885 uppgått till sammanlagdt 11,351 kronor 56 öre. Någon karantänsbehandling i egentlig mening har dock under denna period lika litet som under den närmast föregående behöft förekomma, hvaremot föreskrifven undersökning af fartyg, kommande från

kolerasmittade hamnar, flere gånger under åren 1884 och 1885 egt rum.

För *helsevårdens* bestridande å landsbygden inom länet funnos vid periodens slut anstälde 6 provinsialläkare och 3 distriktsläkare. Distriktsläkarebefattningen i Styrös socken har, i brist af sökande till den dermed förenade karantänsläkaretjensten å Käsö, icke kunnat tillsättas. Stadsläkarnes antal utgjorde 7, deraf 2 i hvardera af städerna Göteborg och Uddevalla.

Antalet *barnmorskor* uppgick år 1885 till 123, deraf 55 voro bosatta å landsbygden, 62 i Göteborg och 6 i länets öfriga städer.

Apotek funnos vid periodens slut i alla länets städer, i byn *Mölndal*, i *Häby*, *Tanums* och *Morlanda* socknar, hvarjemte i *Lysekils* köping och i *Jörlanda* socken medikamentsförråd voro inrättade.

Badorter med tillgång på läkarevård funnos under perioden till antal af 9, nemligen: Marstrand, Lysekil, Gustafsberg, Strömstad, Fiskebäckskil, Henån, Ljungskile, Stenungsön och Grebbe- stad. De mest besökta bland dem voro de två förstnämnde.

Badinrättningar af mindre omfång finnas dessutom å flere andra ställen i länet, af hvilka må nämnas Långedrag, Bratten och Stjernvik i Göteborgs fögderi, Arvidsvik å Koön vid Marstrand samt Stillingsön i Orusts och Tjörns fögderi.

Blott 1 *helsobrunn* finnes i länet, nemligen vid Gustafsberg, hvilken dock är af mindre betydenhet.

Förutom *länsveterinären* funnos vid periodens slut 7 af hushållningssällskapet affönade distriktsveterinärer.

I **tabellen N:o 7** redogöres för de i länet befintliga *brand-, sjö- och lifvförsäkringsinrättningarna* och deras verksamhet under åren 1881—1885.

Sockenmagasinens antal, som utgjorde år 1875 26 och år 1880 40, uppgick 1885 till 41.

Å de i länet befintliga *fromma stiftelser, stipendijfonder, pensionsanstalter, sjukkassar* och dermed jemförliga inrättningar lemnas uppgift i **tabellen N:o 8.**

Hvad *exekutionsväsendet* i länet angår, har antalet af de hos Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande handlagda skuldfordringsmål varit:

år 1881.....	2,476
» 1882.....	2,721
» 1883.....	1,965
» 1884.....	1,876
» 1885.....	1,694

eller i medeltal för hvarje år 2,146, utgörande mindre än hälften af medeltalet under förra femårsperioden.

Hos öfverexekutorerna i Göteborg, Uddevalla och Strömstad utgjorde skuldfordringsmålens antal:

	i Göteborg	i Uddevalla	i Strömstad
år 1881.....	580	19	2
» 1882.....	488	26	4
» 1883.....	437	20	2
» 1884.....	375	18	3
» 1885.....	392	12	2

understigande jemväl detta antal i medeltal lagsökningarna under förra perioden.

Beträffande *landstingets* inkomster och utgifter hänvisas till efterföljande *tab. Litt. O.*

Tab. Litt. O. Tablå öfver Göteborgs och Bohus läns landstings inkomster och utgifter under åren 1881—1885
(i enlighet med räkenskapernas för nämnda år vinst- och förlustkonti).

	1881.		1882.		1883.		1884.		1885.		Summa.	
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
Inkomster.												
Landstingsmedel.....	15,772	73	22,380	78	34,390	94	36,458	49	46,844	56	155,847	50
Sjukvårdsavgift.....	15,604	81	14,534	23	23,636	78	23,716	26	26,483	73	103,975	81
Bräuvinsförsäljningsavgift.....	30,445	17	31,458	98	29,337	82	28,852	48	26,336	07	146,430	52
Räntor.....	835	58	742	39	737	94	1,096	64	1,212	60	4,625	15
Böter.....	—	—	—	—	8	—	—	—	—	—	12	—
Summa	62,658	29	69,116	38	88,111	48	90,123	87	100,880	96	410,890	98
Utgifter.												
För sjukvården.....	50,100	—	49,886	31	51,700	—	53,412	—	53,300	—	258,398	31
» sjukhusbyggnader.....	—	—	—	—	—	—	11,270	97	—	—	11,270	97
» siuesslöa barns understöd.....	—	—	—	—	1,500	—	1,500	—	1,500	—	4,500	—
» för blinda barns d:o.....	—	—	—	—	—	—	—	—	240	13	240	13
» undervisningen: folkskolan.....	10,500	—	11,000	—	13,500	—	10,500	—	10,500	—	56,000	—
» folkhögskolor.....	3,500	—	2,500	—	2,500	—	2,500	—	2,500	—	13,500	—
» uppfostringsanstalten för döfstumma.....	9,650	—	9,500	—	9,800	—	9,500	—	9,500	—	47,950	—
» döfstummas understöd.....	500	—	175	—	300	—	75	—	300	—	1,350	—
» barnmorskelevers d:o.....	1,000	—	1,000	—	1,000	—	1,000	—	1,000	—	5,000	—
» jernvägsundersökningar.....	3,000	—	—	—	—	—	—	—	5,000	—	8,000	—
» väganläggningsundersökningar.....	4,000	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4,000	—
» kanal- och farledsrensningar.....	—	—	—	—	1,000	—	—	—	—	—	1,000	—
» Hvitfeldtska handlingars utgifvande.....	—	—	—	—	1,500	—	—	—	600	—	2,100	—
» resekostnader.....	2,668	53	3,162	83	2,839	80	2,779	10	3,030	31	14,480	57
» förvaltningskostnader.....	3,367	21	3,778	27	3,359	64	3,773	74	4,795	03	19,073	89
Summa	88,285	74	81,002	41	88,990	44	96,310	81	92,265	47	440,863	87

Det af landstinget till Statistiska Centralbyrån ingifna sammandrag af 1885 års räkenskaper utvisar ställningen vid 1885 års slut sålunda:

Tab. Litt. P.

<i>Tillgångar.</i>			
Fastigheter och inventarier, länslasarettens och kurhusens.....	168,738	45	
Fordringar och värdepapper samt kontant: landstingets egna.....	28,585	04	
D:o d:o: länslasarettens och kurhusens.....	4,725	66	
Summa kronor	202,049	15	
I ofvanstående tillgångar äro icke inräknade under landstingets förvaltning stående:			
Döfstummeanstaltens donationsfond för nybyggnad.....	51,240	06	
Bexellska donationsfonden för d:o.....	300	—	
Forslundiska d:o för döfstummeanstalten.....	1,072	68	
Tillsammans	55,612	74	

Under femårsperioden har landstingsskatten utgått med följande belopp:

År.	För hvarje krona bevillning af					
	jordbruksfastighet.		annan fastighet.		inkomst af kapital och arbete.	
1881.....	—	40	—	20	—	20
1882.....	—	60	—	30	—	30
1883.....	—	38	—	38	—	38
1884.....	—	50	—	50	—	50
1885.....	—	50	—	50	—	50

7. Länets städer och köpingen Lysekil.

Göteborg.

Göteborgs stadsområde har under femårsperioden vunnit en ej obetydlig tillökning, i det att Eders Kungl. Maj:t, med bifall till derom gjorda underdåniga framställningar, dels genom nädligt bref den 8 december 1881 förordnat, att såväl den del af Tingstads vass, å hvilken Göteborgs stad den 10 juli 1876 erhållit lagfart och hvilken del i areal innehåller 272 tunnland $7\frac{4}{10}$

kappland, som äfven det område af nämnda vass, hvilken innehades af handlandena J. M. Bratt och J. W. Bratt, och hvilket område begränsades af Göta elf, Qvillebäcksrännan och Göteborgs stads andel i vassen, skulle från den 1 januari 1883 i judicielt, administrativt och ecklesiastiskt hänseende skiljas från Backa socken, Vestra och Östra Hisings härad, samt förenas med Göteborgs stad; och

dels genom nådigt bref den 3 mars 1882 stadgat, att ej mindre $\frac{1}{2}$ -dels mantal utsoekne frälse Krokslätt Norregården, Landala kalladt, än äfven egendomen Gibraltar, eller $\frac{135549}{162356}$ -dels mantal kronoskatte Krokslätt Kungsgården, med den till $\frac{1}{2}$ -dels mantal af sistnämnda hemman hörande utmark, men med undantag af den till samma $\frac{1}{2}$ -dels mantal hörande torfmosse af omkring 3 tunnlands areal, belägen näst intill Änggårdens torfmosse, skulle från 1883 års början i judicielt, administrativt, och ecklesiastiskt hänseende skiljas från Örgryte församling och Säfvedals härad och ur dess jordebok uteslutas samt i stället förenas med Göteborgs stad.

Genom den sålunda erhållna tillökningen i stadsområdet har detsamma vunnit i utsträckning, dels åt söder, genom egendomarne Landala och Gibraltar, och dels åt norr, genom förenämnda område af Tingstadsvassen, hvilket är den enda del af stadsområdet, som är belägen norr om Göta elf.

I afseende på den kyrkliga församlingsindelningen i Göteborg har den redan år 1858 väckta frågan om stadens indelning i territoriella församlingar erhållit sin slutliga lösning genom Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 5 maj 1882 angående indelning af Göteborgs stad i territoriella församlingar och lönereglering för presterskapet derstädes, hvarigenom förordnats, att Göteborgs stad med Karl Johans församling och de lägenheter, som genom nådiga brefven den 1 februari 1867 och den 3 mars 1882 blifvit med Göteborgs stad förenade, skulle indelas i följande sex territoriella församlingar, nemligen:

1:o) *Gustavi* eller *Domkyrkoförsamlingen*, området emellan Stora Hamnkanalen, Fattighusån, Mölndalsån, Örgryte församling och gränserna för trettonde roten, eller Haga kyrkogata, Parkgatan till blifvande Sprängkullsgatan, sistnämnda gata till Rosenlundsbron samt derefter Vallgrafven och Göta elf;

2:o) *Kristine församling*, området vester om Gullbergsån och Mölndalsån från Gullbergsbro till Fattighusån samt norr om Fattighusån och Stora Hamnkanalen till Göta elf; och har genom särskildt nådigt bref den 13 juli 1883 stadgats, att till denna församling skall höra det med början af sistnämnda år med staden införlifvade området af Tingstadsvassen;

3:o) *Gamlestadsförsamlingen*, området öster om Gullbergsån;

4:o) *Hagaförsamlingen*, området emellan Vallgrafven, Domkyrkoförsamlingens gräns, Örgryte församling, Slottskogsparkens östra gräns, Husargatorna till Bergsgatan, sistnämnda gata och Östra Skansgatan öfver Nya Alléen och Pusterviksplatsen till Vallgrafven;

5:o) *Masthuggsförsamlingen*, området emellan Göta elf, Vallgrafven, Pusterviksplatsen, derifrån öfver Nya Alléen genom Östra Skansgatan, Bergsgatan, Husargatan och Öfra Husargatan, Slottskogsparkens östra gräns, gränsen mot tillstötande landsförsamlingar, vestra gränserna för Slottskogslägenheterna Margreteberg och Stubbehagen samt Dalen, derifrån Slottskogsvägen, gränserna för Slottskogsparken till den gata, som å den af Eders Kungl. Maj:ts den 15 februari 1878 fastställda plankarta öfver förstaden Majorna med flere områden betecknas med *bq*, vidare samma gata, den å nämnda gata med *p* betecknade öppna plats, Banegatan, Stigbergstorget, Allmänna vägen och gränsen emellan äldre stadsområdet och förstaden Majorna; samt

6:o) *Karl Johans församling*, eller återstoden af förstaden Majorna.

För de nya Domkyrko-, Kristine-, Haga- och Karl Johans församlingar användas de äldre kyrkorna, af hvilka Kristine

kyrka är upplaten till gemensamt begagnande af Kristine territoriella och Tyska församlingar; för Gamlestadsförsamlingen har anvisats den medelst gåfvor af enskilde och anslag ur Renströmska fonden uppförda, i januari månad 1882 invigda s. k. S:t Pauli kyrka vid Redbergslid; och för Masthuggsförsamlingen kommer, jemlikt föreskrift i ofvan aberopade kungl. bref den 5 maj 1882, att uppföras en ny kyrka, för hvilket ändamal af kyrkofullmäktige anslagits ett belopp af omkring 350,000 kronor. Intilldess denna nya kyrka, som skall förläggas a det s. k. Dahlska berget inom Majornas 6:te rote, blifvit färdig, är at Masthuggsförsamlingen upplaten den enskilde tillhöriga S:t Johanniskyrkan vid Stigbergsliden.

Från skyldigheten att tillhöra territoriell församling äro undantagna personer, tillhörande garnisonen, jemlikt mom. 1 och 2 i Eders Kungl. Maj:ts nådiga bref den 6 juli 1885, samt medlemmarne af Kristine Tyska församling.

I sammanhang med förenämnda nådiga bref den 5 maj 1882 utfärdades under samma dag Eders Kungl. Maj:ts nådiga förordning angående kyrkofullmäktige och kyrkonämnd i Göteborg, enligt hvilken samtliga Göteborgs stads territoriella församlingar utgöra i ekonomiskt hänseende en enhet, sasom följd hvaraf till församlingarnas gemensamma kassa ingå såväl de förra församlingarnas tillhörigheter som ock alla afgifter, hvilka för kyrkoväsendet uttaxeras eller eljest inflyta, hvaremot kostnaderna för den kyrkliga organisationen samt för presterskapets och kyrko-betjeningens aflönande bestrides af samhället i dess helhet. Församlingarnas beslutanderätt i gemensamma ärenden utfövas af kyrkofullmäktige. Den ekonomiska förvaltningen åligger kyrkonämnden.

Stadgandena i ofvannämnda nådiga bref och förordning af den 5 maj 1882 hafva, jemlikt föreskrift, tillämpats från och med den 1 maj 1883.

Beträffande stadens *folkmängd* och *beväringmanskap* meddelas uppgifter derom i **tabellen N:o 1**, hvilken upptager folkmängden under hvarje år af perioden och utvisar, att den rättsliga folkmängden, som enligt mantalslängden år 1880 utgjorde 71,462 personer, under de sista fem åren ökats till 87,785 personer och således med 16,323 personer, medan folkökningen under näst föregående femårsperioden, eller åren 1876—1880, belöpte sig till 10,036 personer. Enligt presterskapets uppgifter utgjorde deremot befolkningens antal år 1880 76,401 personer och vid 1885 års slut 91,033 personer, utvisande alltså en ökning af 14,632 mot 10,543 under åren 1876—1880.

Man kunde hafva väntat, att skilnaden i presterskapets och mantalslängdens uppgifter i fråga om folkmängden skulle i betydlig mån minskas, dels till följd af territorialindelningens införande med år 1883 och dels i anledning af bestämmelserna i den från och med år 1884 tillämpade kungl. förordningen om mantals- och skattskrifning samt kyrkoskrifning i Göteborg af den 14 december 1883. Af tabellen framgår emellertid, att nämnda skilnad utgjorde:

år 1881.....	5,729 personer
» 1882.....	3,550 »
» 1883.....	534 »
» 1884.....	1,534 »
» 1885.....	3,248 »

Att döma efter förhållandet under år 1885, skulle således någon synnerlig minskning i den ifrågavarande skilnaden icke

hafva inträdt. Med afseende å den korta tid, hvarunder såväl den nya kyrkliga ordningen inom staden, som ock den nya mantals- och kyrkoskrifningsförordningen varit under tillämpning, lär ännu icke med tillförlitlighet kunna angifvas orsaken till nu anmärkta förhållandet; men då skillnad till någon betydighet förefinnes endast inom ett par af stadens församlingar, torde det kunna antagas, att densamma är att tillskrifva af vederbörande pastorsembeten förbisedd eller mindre exakt genomförd tillämpning af mom. 3 i nämnda cirkuläret den 20 januari 1865 angående afförandet ur kyrkobok af vissa personer. Den ovanligt ringa skillnaden för år 1883 är beroende af den med samma år genomförda föreningen med staden af den folkrika Landala-staden, hvars befolkning till stor del före föreningen varit i stadens församlingar kyrkoskrifven.

Mellan de särskilda församlingsterritorierna fördelade sig befolkningen enligt mantalslängden, på sätt efterföljande tabell utvisar:

	1884			1885		
	m.	q.	Summa.	m.	q.	Summa.
Domkyrkoförsamlingen	10,829	13,786	24,615	10,908	13,854	24,762
Kristine "	4,056	4,876	8,932	4,050	4,856	8,906
Masthuggs "	7,459	8,797	16,256	7,874	9,260	17,134
Haga "	7,201	8,859	15,560	7,481	8,743	16,224
Karl Johans "	7,468	8,097	15,565	7,705	8,332	16,037
Gamlestads "	1,716	2,045	3,761	2,231	2,490	4,721

Dödligheten under perioden har, enligt uppgift från förste stadsläkaren, varit: år 1881: 21·4; år 1882: 19; år 1883: 21·2; år 1884: 22; och år 1885: 19·6, allt på 1,000 personer. Någon farsot af svårare beskaffenhet har icke under ifrågakvarande år hemsökt staden. Difteri uppträdde under åren 1882—1885 utbredt och rätt elakartadt. Epidemisk hjernfeber var såsom farsot gängse år 1883 och mässling år 1881. Smittkopporna hotade år 1883 med epidemi, som dock icke kom till utbrott.

Under femårsperioden har, enligt uppgifter från stadens poliskammare, öfver Göteborg till utlandet befordrats *emigranter* till det antal under hvarje år, som efterföljande tabell utvisar:

År.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
1881.....	22,061	13,952	36,013
1882.....	24,410	15,442	39,852
1883.....	13,293	9,345	22,638
1884.....	9,194	6,935	16,129
1885.....	7,737	7,884	15,121

Då officiella anteckningar öfver de till riket återvändande emigranter icke föras, kunna angående dessa icke lemnas andra uppgifter än de, som grundas på meddelanden från vederbörande angfartygsrederier. Enligt sådana meddelanden har antalet öfver Göteborg återkomna emigranter utgjort:

år 1881.....	935 personer
» 1882.....	1,500 »
» 1883.....	2,196 »
» 1884.....	4,043 »
» 1885.....	3,652 »

Beträffande *sedligheten* inom samhället åberopas dels *tabell Litt. Q*, upptagande *anmälda och upptäckta brott* samt af polismyndighet handlagda mål åren 1881—1885, och dels följande, ur de af poliskammaren i dess årsberättelser meddelade redogörelser angående *prostitutionen* hemtade uppgifter, rörande det antal qvinnor, som under hvarje af berörda år undergått sundhetsbesigtning; och utgjorde detta antal

år 1881.....	219 qvinnor
» 1882.....	176 »
» 1883.....	230 »
» 1884.....	253 »
» 1885.....	233 »

Genom nådigt bref af den 12 oktober 1883 har Eders Kungl. Maj:t beträffande stadens *polisväsende* förordnat, dels att hand-

Tab. Litt. Q. Anmälda och upptäckta brott samt af polismyndighet handlagda mål, åren 1881—1885.

År.	Anmälda brott.								Upptäckta brott.								Antal personer, som sakfäls för				Antal handlagda ordningsmål.	Antal anhängiggjorda brottmål.													
	Mord och dråp.	Barnmord.	Mordbrand.	Rån.	Inbrottsföjder.	Enkla stölder.	Fickstölder.	Enkelt stölder.	Snatteri.	Förvalskningsbrott.	Bedrägeri.	Åtskilliga andra förseelser.	Gröfre sedlighetsbrott.	Summa annämda brott.	Mord och dråp.	Barnmord.	Mordbrand.	Rån.	Inbrottsföjder.	Enkla stölder.			Fickstölder.	Snatteri.	Förvalskningsbrott.	Bedrägeri.	Åtskilliga andra förseelser.	Gröfre sedlighetsbrott.	Summa upptäckta brott.	Summa procent af annämda brott.	Antal härför tilltalade personer.	Fylleri.	misshandel och vållande till kroppsskada.	oljud, förargelse eller förtäring enligt 11 kap. Strafflagen.	öfverträdelse af förordningen om försäljning af spirituosa drycker.
1881.....	a) 1	—	12	156	105	361	646	7	25	—	—	—	1,313	1	—	5	118	43	148	328	7	23	—	—	673	51·26	570	2,282	703	337	95	6	1) 5,226	2) 3,270	
1882.....	a) 2	2	3	14	182	94	325	568	25	30	1	—	1,246	1	2	3	10	114	42	151	347	26	27	1	—	724	58·10	546	2,096	870	318	212	4	3) 4,726	4) 2,633
1883.....	—	—	—	17	122	116	260	594	6	18	2	—	1,135	—	—	—	9	64	40	97	391	5	9	2	—	617	54·36	531	2,364	988	316	113	7	5) 5,589	6) 3,074
1884.....	b) 4	3	—	3	156	117	244	610	13	30	—	54	1,234	4	2	—	2	95	86	131	377	13	27	—	54	791	64·10	654	2,375	1,018	355	93	3	7) 5,706	8) 4,605
1885.....	b) 2	—	1	6	124	69	192	363	13	9	—	49	828	2	—	1	5	69	46	89	226	12	9	—	49	508	61·35	460	2,475	1,312	420	99	4	9) 6,264	10) 4,420

a) Mord. b) Dråp. 1) Hvaraf från föreg. år 57. 2) d:o 45. 3) d:o 33. 4) d:o 52. 5) d:o 38. 6) d:o 25. 7) d:o 27. 8) d:o 9. 9) d:o 33. 10) d:o 37.

läggningen och afdömandet af de mål, i hvilka poliskammaren utöfvat domsrätt, skulle från och med år 1884 uppdragas åt en särskild *polisdomare*, och dels att polisinspektorsbefattningen då skulle indragas, i sammanhang hvarmed instruktioner af Eders Kungl. Maj:t utfärdats för polismästaren och polisdomaren i Göteborg.

Poliskårens personal, som vid 1880 års slut utgjordes af 4 kommissarier, 15 öfverkonstaplar, 141 konstaplar jemte 2 vaktmästare och 1 ordonnans, hade vid 1885 års utgång ökat med 1 kommissarie vid detektivpolisen, hvilken befattning tillkommit i stället för den genom ofvan omförmälda nådiga bref indragna polisinspektorstjensten, 3 öfverkonstaplar och 11 konstaplar, allt på sätt närmare inhemtas af *tab. Litt. R.*, hvilken för hvarje år af perioden upptager, utom polispersonalens antal, jemväl uppgift å aflöningar och öfriga utgifter för polisväsendet.

Vid stadens *eldsläckningsväsende* voro vid 1885 års utgång anställda: 1 brandchef, 1 vice brandchef, 2 öfverbrandmästare, 4 brandmästare samt 28 ordinarie och 36 extra brandkarlar jemte 2 förmän; och är således brandkårens personal sedan år 1880 oförändrad, med undantag endast deraf, att de extra brandkarlarnes antal ökat med fyra. Angående brandstationernas antal och läge, tienstgöringen och vakthållningen samt öfriga anordningar i och för eldsläckning äro andra förändringar icke sedan år 1880 vidtagna, än att en ny större angspruta anskaffats, så att angsprutornas antal nu är tre, hvaremot antalet af större brandsprutor för handkraft minskats med en, och således nu utgör nio, samt att antalet signalapparater för telegrafering till närmaste hufvudstation ökat till 61. Stadens utgifter för eldsläckningsväsendet belöpte sig år 1885 till 61,101 kronor 41 öre.

Sedan stadsfullmäktige dertill anslagit nödiga medel, blefvo i slutet af augusti månad 1884 utmed stadens vattendrag anordnade 75 *lifräddningsstationer*, hvardera med följande lifräddningsredskap, nemligen: en stege, en räddningslina, en lifboj, ett

lifbälte, en bärling med krok, och en bärling med tvärarm af jern. Med tillhjälp af dessa redskap hafva ur vattnet upptagits 17 personer under år 1884 och 28 personer under år 1885.

Angående förhållandena med *allmänna vägar* och *gator* samt *skjutsning* under femårsperioden meddelas redogörelse i **tabell N:o 2** äfvensom i den af stadens gatu- och vägförvaltning upprättade, här intagna *tab. Litt. S.*

Tab. Litt. S. Berättelse öfver Göteborgs stads gator och vägar under åren 1881-1885.

	Längd i mil		Kostnad under perioden. Kronor.
	färdiga gator och vägar vid periodens slut.	nyanlagda gator och vägar under perioden.	
Stensatta gator	2:27	—	—
Makadamiserade gator och vägar inom bebyggda områden	3:47	0:97	482,629
Mindre vägar inom bebyggda områden	0:65	—	—
Do utom do do	0:15	—	—
Allmänna vägar af staden underhållna	0:71	—	—
Do do af landeriinnehafvare do	0:58	—	—
Dränering af gator och vägar	—	—	348,742
Hambanans utvidgning	—	—	6,615
Underhåll och förbättringar af gator och vägar samt diverse arbeten	—	—	601,570
Underhåll och förbättringar af alléer och trädplanteringar	—	—	62,990
Summa	7:83	0:97	1,502,546

I sammanhang härmed meddelas rörande *spårvägarne* inom staden: att sedan stadsfullmäktige i oktober 1877 beviljat danske

Tab. Litt. R.

Göteborgs poliskår.

	1881.		1882.		1883.		1884.		1885.			
	Antal.	Aflöning.		Antal.	Aflöning.		Antal.	Aflöning.		Antal.	Aflöning.	
		för hvarje.	Summa.		för hvarje.	Summa.		för hvarje.	Summa.		för hvarje.	Summa.
Embets- och tjenstemän	5	—	17,100	5	—	17,100	5	—	20,000	5	—	20,000
Kommissarier	4	2,400	9,600	4	—	9,600	4	2,400	9,600	5	{1 å 3,000 4 å 2,400	12,600
Öfverkonstaplar	6	1,500	9,000	6	1,500	9,000	6	1,500	9,000	6	1,500	9,000
Do	5	1,300	6,500	5	1,300	6,500	5	1,300	6,500	7	1,300	9,100
Do	4	1,200	4,800	4	1,200	4,800	4	1,200	4,800	5	1,200	6,000
Poliskonstaplar	25	1,000	25,000	25	1,000	25,000	25	1,000	25,000	28	1,000	28,000
Do	74	900	66,600	74	900	66,600	74	900	66,600	79	900	71,100
Do	33	800	26,400	33	800	26,400	33	800	26,400	36	800	28,800
Detektivkonstaplar	5	1,200	6,000	5	1,200	6,000	5	1,200	6,000	5	1,200	6,000
Do	4	1,100	4,400	4	1,100	4,400	4	1,100	4,400	4	1,100	4,400
Vaktmästare	2	900 å 800	1,700	2	900 å 800	1,700	2	900 å 800	1,700	2	900 å 800	1,700
Ordonnans	1	700	700	1	700	700	1	700	700	1	700	700
Anslag till reservkonstaplar	—	—	1,600	—	—	1,600	—	—	1,600	—	—	1,600
Do » beklädnad	—	—	12,060	—	—	11,700	—	—	17,850	—	—	17,850
Öfriga utgifter	—	—	15,290	—	—	15,290	—	—	14,490	—	—	17,088:83
Summa	168	—	206,750	168	—	206,390	168	—	206,890	183	—	231,340
										183	—	233,938:83

K. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser 1881-1885. Göteborgs och Bohus län.

undersåten kaptenen m. m. C. C. Juell koncession på anläggning och trafikering under fyratio års tid af spårvägar i Göteborg, samt Juell derefter i maj 1879, med bifall af stadsfullmäktige, öfverlätit koncessionen på engelske undersåten William Barfoot, hvilkens rätt sedan öfverflyttades på ett i London bildadt aktiebolag med benämning »The Gothenburg Tramway Company limited», påbörjades under sommaren 1879 spårvägsanläggningen, så att den första spårvägslinien Brunnsparken—Stigbergsliden redan den 24 september samma år öppnades för allmän trafik. Derefter anlades linien Brunnsparken—Göteborgs äng, hvilken i hela sin sträckning öppnades för trafik den 5 juni 1880, vidare linien Brunnsparken—Redbergslid, som öppnades den 15 december 1881, och slutligen linien Brunnsparken—Slottskogsparken, som öppnades den 5 oktober 1882. Efter fullbordandet af sistnämnda linie, och sedan densamma, efter det den så kallade Victoria-bron öfver Vallgrafven blifvit färdig, erhållit sin nuvarande sträckning genom Victoria- och Vasagatorna, utgöra samtliga de fyra spårvägsliniernas längd tillhopa 30,200 fot, eller 8,966 meter. Reglemente för spårvägstrafiken i Göteborg fastställdes af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande den 27 mars 1880.

Angående spårvägarnes trafikering och drift under åren 1881—1885 har efter Poliskammarrens årsberättelser upprättats nedanstående tabell:

År.	Antal passagerare.	Antal konduktörer och kuskar.	Antal vagnar.	Antal hästar.
1881	991,985	31	13	51
1882	1,549,910	42	17	76
1883	1,731,377	40	23	75
1884	1,750,458	66	23	75
1885	1,687,116	40	23	80

Passagerareafgiften har alltsedan första spårvägsliniens öppnande utgjort 10 öre personen för hvarje linie.

De hamnarbeten samt kaj- och brobyggnader, som styrelsen för Göteborgs hamn- och elfarbeten under femårsperioden låtit utföra, upptagas i tabell Litt. T.

Till underlättande af inseglingen till Göteborgs hamn har staden anlagt och underhåller båk å Vinga samt ledfyrrar å Buskär, Böttö, Gefveskär och Knippelholmen, samt 2 fyrlyktor vid Klippan, ofvanför de Carnegieska brukerna. Kostnaden för underhållet af stadens båk- och ledfyrrar uppgår till tillhopa omkring 7,000 kronor årligen, deruti inberäknad aflönningen åt fyrvaktarne.

För upprätthållande af förbindelsen emellan hamnen och hafvet vintertiden anskaffades år 1883 ett isbrytar-ångfartyg för en kostnad af 300,000 kronor.

Berättelse angående Göteborgs rattenledningar finnes intagen i tabell Litt. U.

Uppgifter om antalet nybyggda böningshus inom staden under ifrågavarande period, äfvensom angående bebyggda och obebyggda tomter samt länderier och lägenheter med deras taxeringsvärden jemte antalet af år 1885 befintliga böningshus, verk och inrättningar samt offentliga byggnader meddelas i tabell N:o 3.

Någon egendom af fideikommissnatur, hvarom uppgift bort meddelas i tabell N:o 4, finnes icke inom stadens område.

Förteckning öfver fasta egendomar, som 1885 tillhörde inhemska aktiebolag samt främmande magters undersåtar, med taxeringsvärden å dessa egendomar, innefattas i tabellerna N:ris 5 och 6.

Varuvexlingen. **Metaller.** Likasom under förra femårsperioden har under åren 1881—1885 från Göteborgs hamn exporterats en ganska betydlig mängd stångjern, sömjern, smältstycken, bessemerprodukter och andra brukseffekter från åtskilliga handelshus i Stockholm och enskilde bruksegare i bergslagsprovinserna genom ombud eller agenter här på platsen. Försäljningen till utlandet af dylikt speditionsgods har dock vanligen verkstälts af handelshus i Stockholm, öfver hvilken plats ifrågavarande effekter, såsom äfven i förra berättelsen omnämnts, afskeppats, innan jernvägskommunikationerna nått sin nuvarande utveckling.

Tab. Litt. T. Sammandrag af berättelserna öfver de arbeten, hvilka Styrelsen öfver Göteborgs hamn- och elfarbeten låtit utföra under femårsperioden 1881—1885.

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.	Summa.	
A) Kostnader.							
Muddring, inberäknadt underhållet af mudderverk, prämar samt inpålning och planering af Tingstadsvassen	69,066:30	92,549:27	109,277:62	142,328:25	158,047:09	571,268:53	
Due d'Alber, moringar och vägbrytare i hamnen	9,778:46	11,447:93	13,730:76	16,780:34	23,756:69	75,494:18	
Due d'Alber i Göta elf	484:33	570:23	434:57	511:63	509:61	2,510:47	
Inventarieförrådets underhåll, diverse arbeten och utgifter, tjänstemäns aflönningar etc.	35,992:96	22,781:54	23,511:96	25,475:61	19,898:39	127,660:46	
Inköp af nytt mudderverk, anskaffande af muddruppfodrings- och pumpverk samt prämar	—	32,540:63	86,043:22	10,559:44	—	129,143:29	
Arbeten vid upplagsplatsen Skräppekärr	14,920:49	37:77	6,889:94	—	—	21,848:20	
Reparation af kajmurar	—	—	5,198:35	—	—	5,198:35	
Summa kronor	130,242:54	159,927:47	245,086:42	195,655:27	202,211:78	933,123:48	
B) Utförda arbeten.							
Muddring	kubikmeter	62,714	106,946	116,955	220,011	232,932	739,558
Nya jernmoringar	stycken	3	—	—	4	7	

Nedanstående, efter uppgifter från härvarande tullkammare upprättade tabell utvisar exporten af metaller från Göteborgs hamn, dervid, med afseende å förändrad rubricering i taxan från och med 1885, exporten för sagda år, hvilken i följd deraf icke kan med de föregående årens jämföras, upptages särskildt:

	1881.	1882.	1883.	1884.
<i>Jern:</i> gjutet, tack-..... kg.	15,497,039	19,031,005	15,075,584	15,450,671
smidt eller valsadt, stång- »	56,843,628	58,353,347	45,575,355	40,301,875
plattjern m. m. »	41,085,325	43,723,704	46,916,604	52,318,521
smältstycken »	6,182,380	4,558,372	4,717,245	4,131,131
spik öfver 45 mm. »	190,124	159,205	82,006	1,027,366
jernplåt, fört. och ofört. »	679,748	296,153	405,169	262,688
<i>Stål</i> »	4,649,049	6,797,347	5,307,106	3,885,563
<i>Zink eller Zinkblende</i> »	15,059,500	21,041,532	23,918,398	16,901,000
<i>För år 1885. Jern och stål:</i> tack- och barlast-..... kg.	11,808,068			
göten..... »	1,533,691			
smältstycken och råstänger..... »	4,217,918			
andra valsade eller smidda stänger »	82,616,861			
stångjernsafhugg »	800,419			
trädjern »	787,421			
valsade eller smidda plåtar m. m. »	1,305,601			
spik af 45 mm. längd och deröfver »	1,385,621			
<i>Koppar:</i> rå eller garad »	20,037			
<i>Malm:</i> jern- »	1,118			
zink- eller zinkblende »	26,189,646			

Uppgift om metallexporten genom stadens jern- och metallväg meddelas i sammandrag i tabell Litt V å nästa sida.

Minskning i utförelsen af jern, stal och öfriga bergsprodukter, hvilken blifvit synnerligen märkbar under de senaste tre åren,

angifver den tynande stämning, som i allmänhet varit radande sedan år 1880, och under trycket hvaraf priset å dessa Sveriges betydande stapelartiklar småningom gifvit vika till den laga punkt, å hvilken de befunno sig vid slutet af år 1885 och vid hvilken dessa tillverkningar anses icke kunna i allmänhet lemnas någon behållen vinst för producenten.

Den ringa efterfragan, som å utlandets marknader radt för de svenska bättre och dyrare brukstillverkningarne af stångjern och som under de senaste tio åren blifvit allt mera märkbar, synes ej hafva någon utsigt att framdeles synnerligen ökas. Dylikt jern för ståltillverkning har, hvad ordinära stämplor beträffar, under de sista fem åren varit i hög grad svårt att afsätta.

Någon hufvudsaklig förändring i sättet för tillverkningen af jern och stål har, sedan sista femårsberättelsen afgafs, icke vidtagits. Tillverkningen af bessemerprodukter i göt samt alla för vanligt jern förekommande former, för hvilken stora och särdeles dyrbara anläggningar gjorts vid många svenska bruksegdomar och af hvilken tillverkningsmetod man hoppats vinna stor framgång inom bruksindustrien, synes icke hafva tilltagit i myckenhet eller förbättrats i så hög grad, att dessa förhoppningar i allmänhet kunna anses hafva förverkligats. Endast vid ett eller annat af de större jernbruken har det lyckats att astadkomma en bessemerprodukt af så öfvervägande jemn och god kvalitet, att dessa bessemerstillverkningar, oaktadt det vida högre priset mot engelsk bessemer, kunnat i större mängd finna afsättning å utlandets marknader. I hvarje fall förmå de icke, då det är fråga om större kvantiteter, såsom för tillverkning af räls, jernhjelkar, plåt, för konstruktionsbehof o. s. v. andantränga eller ens täfla med den vida billigare, men för dylika ändamål fullt användbara engelska bessemern.

Deremot har tillverkningen af jern och stal på den s. k. Siemens-Martin-metoden ökats icke obetydligt under den senaste

Tab. Litt. U.

Berättelse öfver Göteborgs vattenledning under åren 1881—1885.

	Vid periodens början. Summa.	U n d e r p e r i o d e n.					Vid periodens slut. Summa.
		1881.	1882.	1883.	1884.	1885.	
Från och med år 1881 hafva Delsjöledningens och Kallebäcksledningens räkenskaper förts tillsammans enligt stadsfullmäktiges beslut den 2:de juni samma år.							
<i>Vattenledningens kostnader utgjorde:</i>							
Anläggningskostnader.....	1,105,935 ¹²	68,073 ⁴⁷	23,789 ⁸⁶	32,397 ⁰⁴	71,974 ⁷²	114,009 ³²	1,416,179 ⁵⁰
Expropriationskostnader.....	353,474 ⁷²	1,360	—	—	—	—	354,834 ⁷²
Kapitalrabatt jemte räntor under byggnadstiden å lånet för vattenledningen (utgörande 2,033,100 kronor), med afdrag af vattenledningens inkomster 1871.....	332,234 ²⁷	—	—	—	—	—	332,234 ²⁷
Förråd af materialier och instrumentalier.....	42,038 ³²	—	—	—	—	—	50,331 ⁷²
Kostnader..... Summa kronor	1,833,682⁴³	—	—	—	—	—	2,153,580²¹
Rörmätets längd..... mil	6 ⁶²	0 ⁹²	0 ¹⁸	0 ⁴¹	0 ¹⁶	0 ⁵⁵	8 ²⁴
Antal brandposter..... stycken	487	24	16	41	12	21	601
» servisleddningar..... »	1,830	95	94	143	156	93	2,411
<i>Vattenledningens inkomster:</i>							
För industriella och andra ändamål än hushållsförbrukning, hvilken är afgiftsfri.....	—	107,430 ⁰⁴	124,242 ²⁶	130,639 ⁴⁰	136,562 ⁷²	136,436 ⁵⁵	635,310 ⁹⁷
Bland inkomsterna ingår årlig afgift af 30,000 kronor från stadskassan för vatten till allmänna ändamål.							
<i>Vattenledningens drift- och underhållskostnader</i>	—	29,240 ⁹⁴	35,012 ¹⁸	33,686 ⁴⁷	35,362 ⁵³	38,177 ⁷⁸	171,479 ⁹⁰
<i>Kassabehållning</i> , inbetald till stadskassan.....	—	78,189 ¹⁰	89,230 ⁰⁸	96,952 ⁹³	101,200 ¹⁹	98,258 ⁷⁷	463,831 ⁰⁷

femårsperioden, och denna metod anses och vara den, som under de tryckta konjunkturerna i jernmarknaden lemnar den jämförelsevis bästa behållna vinst för tillverkaren. Men äfven inom denna gren är täflan med engelska och amerikanska Siemens-Martin-tillverkningen redan ganska stor, och dessas vida billigare pris börja i många fall förminska användandet af svensk Siemens-Martin, som likväl i egenskap af råämne för många behof inom industrien, der synnerligen goda egenskaper hos jernet tagas i anspråk, såsom vid tillverkning af hästkosöm i kallt tillstånd m. m., bibehåller sitt framstående namn och sin höga rang på grund af de godartade svenska malmer, som dertill användas.

Svenskt tackjern har äfven under femårsperioden utförts i en icke obetydlig mängd till England, för att jemte tillsatt tackjern af goda spanska malmer, som i stor skala införas till England, der användas vid tillverkning af jern samt bessemer och Siemens-Martin-produkter, hvilka i stort omfang och för många olika ändamål begagnas i täflan med svenska produkter af samma slag. Svenskt tackjern har dock under de senare åren af qvinqvenniet rönt allt mindre efterfrågan och var under år 1885 synnerligen trögsaldt.

Afsättningen af s. k. finjern, sömjern och bandjern har äfven under åren 1881—1885 varit mindre lifvig. Sömjern, som till stor del användes i utlandet för tillverkning af handsmidd hästkosöm, blifver, i den man maskingjord hästkosöm alltmera vinner insteg, mindre efterfrågadt. För tillverkning af hästkosöm medelst maskiner erfordras ett ramateriel i annan form än tenar, hvilket i sin man har inflytande på afsättningen af sömtenar (nailrods), som vid slutet af år 1885 stodo i så lågt pris, att det med endast 30 å 40 öre pr centner öfversteg det för vanligt smidt och valsadt stångjern samtidigt gällande.

Efterfrågan af svenskt brännstal i bunkar och knippor har under de sista tio åren stadigt minskats. Det vida billigare tyska stålet, som i Ostindien säljes till omkring hälften eller två tredjedelar af det pris, hvori den svenska ojemförligt bättre varan måste hållas, har der vunnit en allt vidsträcktare användning och har smänigom nästan undanträngt det svenska stålet.

Smidd spik har alltnera försvunnit ur handeln och ersatts af valsad eller dragen.

Öfver prisen i Göteborg under åren 1881—1885 meddelas följande uppställning:

	Smidt jern.		Valsadt jern.		Sömjern.	
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
1881 Januari—Mars pr. ctr.	6	75	6	80	7	25
April—Juni	6	35	6	50	7	—
Juli—September	6	50	6	50	6	75
Oktober—December	6	75	6	50	7	—
1882 Januari—Mars	6	75	6	85	7	50
April—Juni	6	50	7	—	7	25
Juli—September	6	75	7	25	7	35
Oktober—December	6	30	7	—	7	35
1883 Januari—Mars	6	40	6	40	6	80
April—Juni	6	40	6	40	7	—
Juli—September	6	40	6	75	7	20
Oktober—December	6	40	6	75	7	10
1884 Januari—Mars	6	40	6	40	7	15
April—Juni	6	40	6	40	7	15
Juli—September	6	50	6	50	7	25
Oktober—December	6	40	6	40	7	25
1885 Januari—Mars	6	50	6	50	7	20
April—Juni	6	45	6	45	7	—
Juli—September	6	45	6	45	6	80
Oktober—December	6	45	6	45	6	75

Trävaruhandeln. Under ifrågavarande femårsperiod hafva prisen å plankor, battens och bräder varit mindre vexlande än under det nästföretgående qvinqvenniet; och uppgifvas kontraktprisen hafva ställt sig ungefär sålunda:

	för 3 × 9 tums.	för 2 ¹ / ₂ × 7 tums.
1881 per 240 löp. fot furu	kr. 30:— å 35.	15:— å 17: 50.
1882 " " " " "	" 30: 50 å 38.	15: 50 å 19:—
1883 " " " " "	" 29:— å 32.	14: 50 å 16:—
1884 " " " " "	" 29:— å 32.	14: 50 å 16:—
1885 " " " " "	" 30:— å 32.	15:— å 16:—

Tab. Iätt. V. Statistisk uppgift å rörelsen vid Göteborgs jern- och metallväg under femårsperioden 1881—1885.

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.
Ankomna jerneffekter till Göteborgs väg: stångjern, finjern, smältstycken, spik, stål, tackjern m. m. kilogram	28,252,259	19,593,896	21,008,910	13,891,920	18,792,780
Dessutom har ankommit af förestående effekter för export utan vägföring "	96,118,018	109,439,188	101,520,272	100,795,475	89,695,273
Summa kilogram	124,370,277	129,033,084	122,529,182	114,687,395	108,488,053
Exporten genom vägen af förenämnde effekter har utgjort	29,670,061	23,197,442	17,347,279	17,111,413	11,843,980
Exporten utan vägföring af " " " " "	96,118,018	109,439,188	101,520,272	100,795,475	89,695,273
Summa kilogram	125,788,079	132,636,630	118,867,551	117,906,888	101,539,253
Inrikes förbrukadt	956,404	1,522,432	1,491,623	1,435,693	1,608,116
Af zinkblende har exporterats	—	—	—	—	—
Af diverse metaller, alun, vitriol m. m. har blifvit:					
Vägfördt	59,527	71,319	20,000	60,468	10,437
Exporteradt	—	—	—	—	—
Inrikes förbrukadt	22,912	75,549	37,330	23,600	27,850

Rabatten för *gran* har under dessa år vexlat mellan 15 och 20 procent.

Likasom under åren 1876—1880 har granexporten fortfarande lidit af konkurrens med Rigagran och amerikansk spruce. I följd af de tryckta konjunkturerna i utlandet har i allmänhet största afsättningen gått smärre dimensioner och sämre kvaliteter, hvarigenom prisen öfverhufvud taget ställt sig låga.

De två första åren af perioden voro utan tvifvel ganska fördelaktiga för exportörerna, hvaremot förhållandena under de tre senare åren gestaltade sig till det sämre, beroende på fallande pris i utlandet och af den allmänna stagnationen i handel och rörelse framkallad svarighet för afsättning. Konkurrens på platsen har för öfrigt åstadkommit, att inköpsprisen icke stannat i ett rimligt förhållande till de utländska försäljningsprisen.

Mängden af exporterade plankor, battens och bräder samt andra till trävaror hänförliga artiklar inhämtas af följande

Förteckning öfver trävaror, exporterade från Göteborg.

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.
Örarbetadt timmer kbm.	7,679	3,494	2,619	1,283	20
Plankor, battens och bräder	236,820	196,444	205,336	195,965	164,435
Hyllade och falsade bräder	×	×	×	×	41,651
Grufstolpar	174,054	187,504	224,981	200,286	215,489
Taksticksämnena	—	158	263	9	×
Bjelkar och sparrar	×	×	×	×	1,860
Sleepers	11,090	8,182	11,653	10,050	×
Stäpver, lagg & botten: af ek..... st.	60	—	—	159,201	×
af andra slag	1,399,457	2,128,592	5,249,122	1,579,861	×
Plankstamp..... kbm.	1,207	2,164	1,507	2,220	×
Ved..... "	1,066	907	1,914	1,754	×
Arb. snickeriarb., värde... kr.	773,778	1,197,601	1,260,408	1,158,159	1,069,222
Taksticker	389,930	386,534	398,431	375,899	399,584
Trämassa	6,805,407	6,684,563	7,461,679	8,820,061	13,010,898
Tändstickor	8,291,507	8,042,612	7,207,821	8,366,093	8,595,542

Tecknet × utmärker, att någon kvantitetsbestämning ej kunnat ega rum till följd af förändrad rubricering i de tullkammarens journaler, hvarur uppgifterna äro hemtade.

Spanmålshandeln. Medelprisen å de här i handeln mest förekommande sädeslagen hafva under hvart och ett af de ifrågasvarande fem åren ställt sig ungefär sålunda:

	Hvete.	Råg.	Korn.	Hafre.	Ärter.
1881..... kr.	8'65 pr ctr.	7'60 pr ctr.	6'40 pr ctr.	5'20 pr ctr.	24'00 pr 63 kr.
1882..... "	7'80 "	6'05 "	5'60 "	4'30 "	23'00 "
1883..... "	7'30 "	5'45 "	5'40 "	4'40 "	22'00 "
1884..... "	6'45 "	5'25 "	5'55 "	4'90 "	21'00 "
1885..... "	5'35 "	4'70 "	5'50 "	4'40 "	19'00 "

Häraf framgår, att prisen å hvete och råg under dessa fem år nedgått med icke mindre än omkring 38 %, men att korn och hafre deremot bättre hållit sig uppe, enär priset å dessa ej uppgår till mera än 14 å 15 %.

Orsakerna till dessa prisfall äro väl hufvudsakligen att finna i nya, förr föga kända konkurrenter, med hvilka vara jordbrukare fatt att täfla, nemligen Ostindien, Australien, Nya Zeeland, Afrika och i synnerhet Amerika. Genom nya jernvägslinier och

stora snabbgående ångare hafva dessa länder blifvit satta i tillfälle att öfversvämma Europa med sina stora och rika skördar och derigenom helt och hållet förändra världsmarknadens ställning beträffande spanmal.

Under ifrågasvarande tidrymd har af *hafre* från Göteborg utförts:

År 1881	omkring 1,355,000 centner.
" 1882	" 1,265,000 "
" 1883	" 1,540,000 "
" 1884	" 825,000 "
" 1885	" 1,191,000 "

hvaraf synes, att utförseln af detta sädeslag öfver Göteborg med hvarje år, om man undantager 1883, icke obetydlig man nedgått. Minskningen framträder så mycket mera, om man jemför dessa siffror med dem för de två nästföregående åren, eller år 1879, då från Göteborg utfördes 6,681,637 kubikfot, eller omkring 1,940,000 centner, och år 1880, då der utfördes 6,929,601 kubikfot, eller mera än 2,000,000 centner hafre. Denna minskning, hvilken utgör omkring 40 %, torde böra tillskrifvas dels mindre goda skördar, dels större förbrukning af hafre inom landet, dels den omständighet, att Göteborg i staden Uddevalla fatt en allt större medtäflare i fråga om hafreutförseln, och dels de nya jernvägarne till Varberg och Halmstad, som tillföra dessa städer ej obetydliga kvantiteter hafre från orter, hvilkas hafreexport förut skedde öfver Göteborg.

Efter uppgifter från tullkammaren har angående *exporten* från Göteborg af omalen och malen spanmal upprättats följande

Förteckning öfver spanmal, exporterad från Göteborg.

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.
Hafre..... kbm.	120,904	112,912	137,449	73,544	—
Do..... kg.	—	—	—	—	50,680,123
Hvete..... kbm.	—	35	249	17	—
Do..... kg.	—	—	—	—	15,350
Korn..... kbm.	—	1,138	157	26	—
Do..... kg.	—	—	—	—	37,040
Råg..... kbm.	4	20	115	48	—
Do..... kg.	—	—	—	—	51,330
Alla andra slag..... kbm.	1,542	1,227	1,300	3,068	—
Do..... kg.	—	—	—	—	2,137,005
Hvetemjöl..... kbm.	166,326	179,416	203,507	136,983	168,096
Rågmjöl..... "	—	3,500	25,944	41,500	4,007

Exporten af andra artiklar äfvensom antalet af till utrikes orter utklarade fartyg och deras drägtighet framgå af de från tullkammaren meddelade uppgifter, som innehållas i efterföljande två tabeller:

De hufvudsakligaste exportartiklarne, utom metaller, trävaror och spanmal.

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.
Brännvin och sprit af säd, potatis eller andra jordfrukter, på fat..... liter å 50 %	—	—	—	—	16,481
Fisk, färsk alla slag..... kg.	1,491,509	3,793,506	3,554,951	1,573,619	9,653,739
" saltad, inlagd, torr eller rökt sill..... "	—	—	—	—	1,417,369

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.
Fisk, alla andra slag	kg 81,531	63,169	21,761	104,019	22,316
Fläsk	193,893	37,828	23,101	19,431	30,427
Fruktar och bär, friska lin- gon	232,011	148,965	239,657	139,686	×
Hudar och skinn, ej pels- varor, ober., alla slag... ..	653,764	610,529	460,482	526,007	784,936
Kreatur, lefvande: hästar... ..	7	38	38	21	6
nöt.....	5,045	4,862	9,325	7,578	4,477
får.....	63	221	109	168	57
svin.....	—	69	—	156	426
Kött	kg. 17,442	3,139	687	3,876	32,094
Oljekakor	—	115,083	341,501	218,688	×
Ost	5,707	713	49,794	14,410	40,017
Papper, alla slag.....	4,888,128	5,570,145	6,033,410	6,175,425	7,189,970
Redskap och maskiner, värde kr.	795,359	870,865	924,650	957,211	581,571
Smör.....	kg. 1,769,315	2,420,777	3,542,232	4,015,667	5,042,956
Tjära och tjärbärna	297,161	363,113	364,567	144,148	98,188
Ull	×	×	×	×	985
Väfnader, siden alla slag... ..	—	—	—	—	4
bomulls	130,443	172,279	190,791	201,346	186,735
ylle, hel- o. half-	22,179	22,735	22,243	25,420	12,996
linne och hampa	21,699	20,739	25,869	29,751	20,197

Tecknet × utmärker, att någon kvantitetsbestämning ej kunnat ega rum till följd af förändrad rubricering i de tullkammarens journaler, ur hvilka uppgifterna äro tagna.

Till utrikes orter utklarade fartyg.

År 1881	2,096	stycken	fartyg	om	tillsammans	606,954	52	tons.
» 1882	2,202	»	»	»	»	725,043	21	»
» 1883	2,347	»	»	»	»	806,409	09	»
» 1884	2,159	»	»	»	»	778,076	45	»
» 1885	2,340	»	»	»	»	866,909	79	»

Importen af hufvudsakligare varuartiklar samt antalet från utrikes orter här inkvarerade fartyg med deras dräktighet hafva uppgifvits af tullkammaren och innefattas i följande två tabeller:

Hufvudsakliga importen.

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.	
Bomull.....	kg. 8,265,006	8,357,430	9,092,106	7,081,030	7,738,297	
Brännvin och sprit af säd, potatis eller andra jord- frukter: genever,	liter å 50 %	8,763	13,120	21,674	25,552	30,456
andra slag	—	—	—	—	—	
af ris: arrack.....	170,631	208,967	157,111	222,231	224,838	
» socker: rom	5,357	7,336	8,953	9,945	4,485	
» vindruvor: då varan, i Frankrike till- verkad, sjövägen direkte införes:	487,979	257,875	236,942	290,942	320,967	
på fastager,	liter å 50 %	—	—	—	—	
på but. ell. krus	49,389	44,113	42,000	—	—	
då varan anordnades till- verkats eller på annat sätt införes	liter å 50 %	3,338	3,429	9,583	45,106	48,344
Fisk, saltad: sill	kgm. 8,363	5,941	5,801	6,699	—	
» do	—	—	—	—	8,104,786	

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.
Fisk, torr: sej	kg. 220,575	561,303	227,443	399,318	306,075
Fläsk.....	4,889,822	2,050,521	3,697,463	2,553,525	4,134,282
Gödningsämnen, alla slag	×	×	×	×	13,819,704
Hudar och skinn, ej pels- verk, oberedda	1,072,878	1,069,531	1,187,711	872,353	1,046,825
Kaffe	4,593,940	4,412,218	5,382,221	4,216,215	4,903,607
Kreatur, lefvande: hästar	st. 118	41	58	138	160
nöt.....	55	36	12	92	64
får.....	—	5	—	—	4
svin	—	—	8	1	122
Kött	kg. 40,591	21,520	50,952	57,369	46,397
Oljor, fossil o. mineral	×	×	×	×	4,524,658
Ost	157,116	337,612	187,900	164,065	228,547
Papper	277,256	269,484	294,920	301,580	365,063
Redskap och maskiner, ej specificerade, värde kr.	2,614,386	2,966,227	3,608,932	3,528,154	3,421,826
Salt, oraffineradt, bergs- och kok-	kgm. 23,782	22,896	20,261	17,987	20,954
Sirup	kg. 2,067,371	2,811,421	2,804,073	2,446,163	2,521,045
Smör, äfven konstgjordt	59,256	107,933	176,716	250,515	276,641
Socker, raff., alla slag... ..	1,993,197	2,031,013	3,292,638	3,383,386	2,107,785
oraff., utan af- seende å färg... ..	6,912,254	6,248,540	6,100,907	4,972,345	7,329,643
Spannål, omalen: hvete	kgm. 7,451	7,714	5,390	3,226	—
do	—	—	—	—	1,245,819
korn	4,545	3,392	3,917	3,229	—
do	—	—	—	—	2,227,338
råg.....	kgm. 16,677	32,877	39,101	12,928	—
do	—	—	—	—	11,674,349
malen: hvetemjöl.....	4,275,541	5,661,541	9,915,173	10,625,918	11,851,831
rågmjöl.....	2,106,417	3,327,542	3,720,465	4,245,533	5,592,474
Stenkol, cokes m. m.	kgm. 340,213	354,522	408,113	412,198	405,776
Talg	kg. 71,198	8,279	8,654	9,822	70,800
Tjära, tjärbärna o vrak- tjära	32,580	30,020	38,011	48,130	21,566
Tobak, orarbetade blad och stjälk.....	899,565	617,255	833,019	909,605	669,139
Ull	591,032	463,903	458,322	996,876	594,517
Vin på fastager.....	liter 798,554	897,958	583,922	557,715	621,960
» på buteljer eller mindre kärl	122,381	117,004	125,486	198,160	156,720
Väfnader: siden, hel- o. half-	kg. 12,267	11,205	10,246	9,914	12,016
bomulls-, äfven med blandning af lin	206,048	227,499	306,483	236,671	297,408
ylle-, hel- och half-	510,318	618,888	671,496	608,060	591,308
linne o. hampa	331,106	81,935	46,702	36,214	49,150

Tecknet × utmärker, att någon kvantitetsbestämning ej kunnat ega rum i följd af förändrad rubricering i de tullkammarens journaler, ur hvilka uppgifterna äro hemtade.

Från utrikes orter inkvarerade fartyg.

År 1881	2,114	stycken	fartyg	om	tillsammans	613,718	76	tons.
» 1882	2,411	»	»	»	»	757,262	25	»
» 1883	2,486	»	»	»	»	850,288	47	»
» 1884	2,431	»	»	»	»	828,940	94	»
» 1885	2,500	»	»	»	»	884,241	26	»

Tulluppbörden har utgjort:

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.
Inregistreringsafgift.....	60,295.40	19,028.39			
Tull.....	7,599,232.82	7,674,884.27	8,644,285.68	8,399,916.72	8,755,598.03
Nederlagsafgift:					
inkommande.....	42,314.51	38,233.38	45,655.98	42,007.80	36,140.77
utgående.....	204.44	207.19	343.92	311.48	254.32
Transitoafgift.....	272.73	240.50	301.25	326.09	433.27
Lastpenningar:					
inkommande.....	63,822.21	75,651.43	83,015.50	79,133.79	83,545.75
utgående.....	22,428.26	19,116.02	21,495.93	20,478.33	20,394.41
Fyr- och båkafgift:					
inkommande.....	94,798.12	98,392.52	105,884.09	92,714.54	101,481.25
utgående.....	98,812.18	99,675.81	105,854.41	91,414.79	101,841.06
Summa kr.	7,982,180.67	8,025,429.81	9,006,836.76	8,726,303.54	9,099,688.86

Sjöfarten. Enligt uppgift från Göteborgs sjömanshus voro under femårsperioden 1881—1885 här i staden hemmahörande segel- och ångfartyg till nedan upptagna antal och drägtighet, nemligen:

År 1881: 179 segelfartyg om 59,152.91 tons	
66 ångfartyg " 22,728.96 " med 4,204 hästkrafter.	
" 1882: 172 segelfartyg " 57,689.38 "	
67 ångfartyg " 25,895.80 " " 4,246 "	
" 1883: 162 segelfartyg " 54,788.53 "	
82 ångfartyg " 29,538.18 " " 5,244 "	
" 1884: 165 segelfartyg " 54,548.94 "	
96 ångfartyg " 35,567.10 " " 6,324 "	
" 1885: 159 segelfartyg " 53,324.40 "	
99 ångfartyg " 37,643.47 " " 6,681 "	

Under ifrågavarande fem år har således stadens segelflotta minskats med 20 fartyg och 5,828.51 tons, medan deremot ångbåtsflottan ökats med 33 fartyg och 14,914.51 tons samt 2,477 hästkrafter. Sedan år 1876, då staden egde 203 segelfartyg om 65,842.10 tons och 63 ångfartyg om 19,977.67 tons med 3,563 hästkrafter, har segelflottan minskats med 44 fartyg och 12,517.70 tons samt ångbåtsflottan ökats med 36 fartyg, 17,665.80 tons och 3,118 hästkrafter. Segel- och ångfartygens sammanlagda antal och drägtighet utgjorde:

År 1876: 266 fartyg om 85,819.77 tons.
" 1881: 245 " " 81,881.87 "
" 1885: 258 " " 90,967.87 "

Af de här hemmahörande *utrikes* gående fartygen voro de af trä samtliga byggda på kavel och jernångfartygen alla på klink. De *inrikes* gående fartygen äro till största delen byggda på kavel; och hafva alla fartygen hufvudsakligen varit använda till fraktfart, med undantag af dem, som begagnats till bogseringar och skärgårdstrafik samt tvenne, som användts till sälfångst i Ishafvet.

De *svenska* fartyg, på hvilka *inmönstringar* af besättningar ä härvarande sjömanshus egt rum, hafva utgjort:

År 1881 ett antal af 520 till totalt af 234,475.06
" 1882 " 560 " 295,117.65
" 1883 " 580 " 311,112.69
" 1884 " 543 " 300,265.11
" 1885 " 535 " 302,224.77.

Antalet *svenska* fartyg, å hvilka *afmönstringar* af besättningar egt rum, har utgjort:

År 1881: 506 med 209,670.53 tons.
" 1882: 662 " 275,336.49 "
" 1883: 639 " 289,116.85 "
" 1884: 625 " 279,931.56 "
" 1885: 596 " 301,882.07 "

Påmönstringar för *utländska* fartyg hafva skett:

År 1881 å fartyg till antal af 53 med 14,666.95 tons.
" 1882 " " 40 " 11,745.53 "
" 1883 " " 48 " 13,538.11 "
" 1884 " " 31 " 7,845.71 "
" 1885 " " 30 " 8,965.29 "

Dessa fartyg hafva utgjorts af:

År.	Norska.	Danska.	Tyska.	Holländska.	Ryska.	Finska.
1881.....	34	7	6	1	4	1
1882.....	20	11	2	—	7	—
1883.....	32	9	5	—	1	1
1884.....	19	10	2	—	—	—
1885.....	19	10	1	—	—	—

Anledningen dertill, att påmönstringar för ett så ringa antal utländska fartyg allt sedan år 1879 ä härvarande sjömanshus egt rum, är att tillskrifva stadgandena i kungl. kungörelsen den 1 november 1878 angående befrielse för befälhafvare å utländskt fartyg att låta påmönstra utländsk besättning m. m.

Antalet af dem, hvilka vid Göteborgs sjömanshus åtnjutit understöd, äfvensom understödens sammanlagda belopp, utgjorde:

År 1881: 110 sjömän, 263 sjömanskor, 145 sjömansbarn: kr. 22,375.99
" 1882: 118 " 259 " 143 " " 22,766.35
" 1883: 125 " 225 " 146 " " 22,740.00
" 1884: 130 " 266 " 143 " " 23,067.25
" 1885: 135 " 275 " 128 " " 23,496.11

Antalet hit inkomna och härifrån afgångna fartyg, som under åren 1881—1885 begagnats till *inrikes* sjöfart, har utgjort:

År.	Ankomna.		Afgångna.	
	Förpassade.	Oförpassade.	Förpassade.	Oförpassade.
	Stycken.	Stycken.	Stycken.	Stycken.
1881.....	353	6,808	910	5,698
1882.....	484	8,013	1,026	7,421
1883.....	518	7,828	1,235	6,177
1884.....	520	7,205	1,218	5,546
1885.....	546	8,655	1,188	7,876

Antalet folkpass, uttagna vid härvarande tullbevakningsinspektion, har utgjort år 1881: 157 st.; 1882: 137 st.; 1883: 214 st.; 1884: 159 st.; 1885: 153 st.

Transitorörelsen. Under nedanstående år har öfver Göteborg försändts följande antal kollen transitogods, nemligen:

År 1881.....	kollen	66,101
” 1882.....	”	77,636
” 1883.....	”	67,404
” 1884.....	”	54,618
” 1885.....	”	61,306.

Härför utgjorde hamnafgifterna till staden:

År 1881.....	kronor	7,755·16
” 1882.....	”	7,327·07
” 1883.....	”	6,721·98
” 1884.....	”	6,661·06
” 1885.....	”	6,798·53.

Frakthandeln och ångfartygsrörelsen. Åren 1881—1885 hafva för fraktfarten med segelfartyg a *europiska farvatten* varit i högsta grad ogynnsamma. Vid 1881 års ingång hyste rederierna den förhoppning, att fraktsatserna i allmänhet nedgatt så lågt, att en ytterligare sänkning icke vore möjlig. Da fraktmarknaden sistnämnda är i februari och mars månader öppnades, sågo sig emellertid rederierna mot förväntan nödgade att antaga lägre frakter, än som betalats under våren året förut. De sålunda ytterligare reducerade frakterna antogos af rederierna, dels för att hålla fartygen i fart och dels hufvudsakligast, emedan de väntade, att en ej obetydlig fraktstegring under sommaren och hösten skulle inträda. Dessa förhoppningar strandade dock, då än ytterligare fraktfall inträffade. På enahanda sätt har hvart af de efterföljande åren ingått med förväntningar om fraktstegring, hvilka förväntningar städse gäckats. Under periodens tre sista år har i alla svenska hamnar en stor mängd segelfartyg varit upplagda under längre eller kortare tid, och ett ej obetydligt antal rederier har låtit sina fartyg ligga overksamma

under alla tre åren. Rederierna för lastångare, större och mindre, hafva i allmänhet varit lyckligare, i det att resultaten af deras verksamhet åtminstone under periodens tre första år visat sig temligen tillfredsställande. Under åren 1884 och 1885 nedgingo dock frakterna äfven för lastångareflottan så betydligt, att något nämnvärdt öfverskott i allmänhet icke uppstod, och ett och annat fartyg till och med seglade med förlust. Passagerareångfartygen synas deremot under ifrågavarande period hafva gifvit sina rederier ganska god afkastning.

Den *transatlantiska* skeppsfarten var under år 1881, om icke synnerligen vinstgifvande, dock sådan, att den lemnade rederierna öfverskott, men äfven här föllo raterna hastigt, så att det är antagligt, att de rederier, hvilka haft sina fartyg i denna fart, under de senare åren icke kunnat segla utan förlust.

Af hvad här ofvan under rubriken »Sjöfarten» anförts, framgår, hvad ock i sista femårsberättelsen anmärkts, att ångfartygen synas allt mera undantränga segelfartygen.

Med *svenska* ångare hafva reguliera *ångbåtsförbindelser* underhållits emellan Göteborg och följande utländska hamnar, nemligen: Fredrikshamn, Köpenhamn, Lübeck, Stettin, Hamburg, Rotterdam, Antwerpen, Håvre, London, Newcastle, Sunderland och Middlesborough, Granton, Glasgow och Liverpool. Dessutom hafva med Göteborgsangare upprätthållits reguliera turer en gång i månaden emellan Göteborg och spanska samt medelhafshamnar, via hamnar vid Östersjön.

Utländska ångfartyg hafva upprätthållit reguliera förbindelser med Köpenhamn och Stettin, Amsterdam, Hull, och West Hartlepool, och under åren 1884 och 1885 jemväl med New York.

För *vexelsluten* å Göteborgs börs redogöres i *tabellen Litt. W.*

Tabellerna X, Y och Z upptaga:

tabell Litt. X antalet *handlande* i Göteborg jemte deras betjening och bevilning i och för rörelsen under år 1881—1885;

tabell Litt. Y antalet och beskaffenheten af de under samma tid i staden och å dess område i gång varande *fabriker*, antalet af der anställda arbetare samt tillverkningarnes värde och för rörelsen erlagd bevilning; och

Tab. Litt. W.

Vexelslut å Göteborgs börs.

År.	Pund Sterling.	Beco mark.	Riksmark.	Pr. Thaler.	Frances.	Holl. Fl.	Totalbelopp i kronor.
1881.....	1,339,237·0·11	---	6,470,483·86	---	8,096,472·59	144,884·95	36,271,339·39
1882.....	1,344,285·3·7	---	5,904,580·16	---	5,886,057·09	90,040·12	34,006,264·68
1883.....	1,068,060·7·4	---	7,391,780·24	---	5,360,000·00	75,370·66	29,965,660·17
1884.....	853,916·1·5	---	6,435,316·73	---	4,149,495·53	63,557·96	24,258,658·61
1885.....	817,386·3·6	---	5,749,620·31	---	3,638,037·52	46,293·77	22,615,137·99
Summa	5,422,884·16·9	---	31,951,780·80	---	27,130,062·73	420,147·46	147,117,060·84
eller i medeltal per år.....	1,084,576·19·4	---	6,390,356·16	---	5,426,012·55	84,029·49	29,423,412·16
under åren 1876—1880 i årligt medeltal.....	1,912,911·00	---	10,022,647·00	---	9,477,333·00	216,750·00	50,484,815·00
” ” 1871—1875 ” ”.....	2,616,546·00	1,935,472·00	5,133,776·00	123,207·00	8,767,392·00	386,567·00	60,867,618·00
” ” 1866—1870 ” ”.....	1,933,411·00	8,806,700·00	---	---	8,752,609·00	244,039·00	52,935,498·00
” ” 1861—1865 ” ”.....	1,643,338·00	12,309,490·00	---	---	6,807,800·00	147,125·00	50,432,959·00
” ” 1856—1860 ” ”.....	1,221,420·00	10,984,329·00	---	---	4,063,635·00	119,761·00	39,328,002·00

tabell Litt. Z antalet under perioden af stadens handverkare jemte deras arbetsbiträden och påförd bevilning.

Minuthandeln med och utskänningen af brännvin och andra spirituösa drycker hafva under sista femårsperioden fortfarande varit öfverlätna åt Göteborgs utskänkings-aktiebolag, utom beträffande dels de fasta utskänkingsställen, hvilka till ett antal

af sex finnas inom staden, och dels den tillfälliga utskänkning, som särskildt medgifvits inom staden och å densamma trafikrande ångbåtar. Rörande antalet minuterings- och utskänkingsställen äfvensom den tillfälliga utskänningen samt beloppen af utskänkingsafgifterna och deras användande hänvisas till tabellerna Litt. A och Ä.

Af dessa tabeller framgår, bland annat, att konsumtionen af spirituosa i förhållande till invånareantalet ej obetydligt minskats, i det att under försäljningsåret 1880—1881 på hvarje i staden mantalsskrifven person belöpte 7.72 kannor mot 6.90 kannor på hvarje person under året 1884—1885, ett förhållande, som tvifvelsutan bör tillskrivas, utom de tryckta konjunkturerna och deraf åtminstone inom vissa yrken framkallade låga arbetslöner, äfven och i synnerhet den ifver, hvarmed nykterhetssträfvanena inom nästan alla samhällsklasser under perioden omfattats. Särskildt torde till nämnda lyckliga resultat i sin mån hafva bidragit den af Styrelsen vidtagna åtgärden att inom olika delar af staden inrätta för arbetarebefolkningen afsedda läsrum. På förslag af Styrelsen stälde nemligen Stadsfullmäktige år 1882 till Styrelsens förfogande ett belopp intill 10,000 kronor af stadens andel i brännvinsmedlen, att under följande försäljningsåret användas för anordnande af lokaler, i hvilka ej mindre tillfälle till läsning bereddtes arbetare, än äfven lättare kost och drycker af ej spirituös beskaffenhet mot billigt pris hölles de besökande tillhanda, och i följd häraf inrättades af Styrelsen redan under hösten 1882 tre dylika läsrum, hvilket antal i februari 1883 ökades till fyra. Det intresse, hvarmed denna anordning af arbetarebefolkningen omfattades, föranledde icke allenast anslag till läselokaler jemväl under de följande åren, utan äfven att ett femte läsrum i oktober 1884 för allmänheten öppnades. För antalet besökande under hvarje år äfvensom för de till läsrummen använda belopp redogöres här nedan sålunda:

År 1883 utgjorde antalet läsrum 4, besökande 145,425, anslag kr. 7,405.69
 » 1884 » » » 4, » 198,780, » » 7,230.28
 » 1885 » » » 5, » 233,205, » » 11,706.52.

I afseende på utskänningstiden stadgades af Styrelsen i oktober 1881, att, med undantag af »aptitsupen» till måltid, all försäljning af brännvin å bolagets utskänkingsställen skulle upphöra klockan 7 e. m. under tiden från den 15 oktober till den 15 mars, och under öfriga delen af året klockan 8 e. m. alla söckendagar utom aftnarne före sön- och helgedagar, då utskänningen skulle upphöra klockan 6 e. m., hvilka bestämmelser ännu vid periodens utgång voro gällande, med den från den 1 april 1884 vidtagna ändring, att tiden för det tidigare upphörandet af utskänningen af brännvin räknades från den 1 oktober till den 1 april. Sedan Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande, med bifall till framställning af Stadsfullmäktige, stadgat, att ölutskänkingsställena i Göteborg skulle stängas, från den 1 oktober till den 1 april, klockan 8 e. m., och öfriga delen af året klockan 9 e. m., bestämde Styrelsen i september 1882, att bolagets för den arbetande klassen afsedda utskänkingsställen skulle stängas på samma tider.

Då den i och för sig ringa skilnaden af 10 öre pr kann, hvartill dubbelrenadt brännvin från den 1 maj 1879 sålts billigare än det bättre s. k. tiodubbelt renade brännvinet, föranledde till ett öfvervägande bruk af den sämre och skadligare varan, hafva,

Tab. Litt. X. Antalet handlande i Göteborg.

	Handlande.		Betjening.		Bevilning i och för rörelsen. Kronor.
	M.	Q.	M.	Q.	
1:o) De, som idka grosshandel eller försälja varor i bod eller annat upplagsställe:					
År 1881.....	999	70	1,645	236	74,225.71
» 1882.....	911	78	1,640	186	71,441.68
» 1883.....	1,010	104	1,945	191	73,800.97
» 1884.....	905	63	1,765	253	70,357.93
» 1885.....	960	56	1,577	427	63,181.49
Summa	4,785	371	8,572	1,293	353,007.78
2:o) De, som utom den ort, der de äro boende, sjelfve eller genom andre kringföra eller anorlunda än å marknad till säll utbjuda varor:					
År 1881.....	6	1	16	10	969.37
» 1882.....	8	1	11	14	978.00
» 1883.....	14	—	23	9	1,019.50
» 1884.....	5	—	15	11	716.05
» 1885.....	6	—	18	15	830.60
Summa	39	2	83	59	4,513.52
3:o) Utländingar, som undfått tillstånd att här i riket idka handel:					
År 1881.....	35	—	5	1	407.85
» 1882.....	41	—	12	4	737.00
» 1883.....	37	—	14	—	493.00
» 1884.....	40	—	13	—	659.00
» 1885.....	44	—	18	2	935.00
Summa	197	—	62	7	3,231.85
4:o) Härjemte upptagas de utländingar, som enligt § 16 i gällande bevilningsförordning härstädes erlagt bevilning för rättighet att bjuda ut eller sluta handel om utländska varor:					
År 1881.....	181	—	—	—	17,320.00
» 1882.....	224	—	—	—	21,320.00
» 1883.....	230	—	—	—	22,480.00
» 1884.....	227	—	—	—	22,100.00
» 1885.....	218	—	—	—	20,660.00
Summa	1,080	—	—	—	103,880.00
Sammanlagda antalet af handlande och betjening under alla 5 åren utgör:					
af kategorien N:o 1.....	4,785	371	8,572	1,293	353,007.78
» » » 2.....	39	2	83	59	4,513.52
» » » 3.....	197	—	62	7	3,231.85
» » » 4.....	1,080	—	—	—	103,880.00
Summa	6,101	373	8,717	1,359	404,633.15

jemlikt beslut af Styrelsen, båda dessa sorter bränvin från den 1 december 1881 sålts till samma pris, eller 2 kronor 50 öre per kanna, hvarjemte stadgats förbud att utlemna dubbelrenadt bränvin, utom då sådant uttryckligen begäres, hvilka åtgärder haft den påföljd, att afsättningen af dubbelrenadt bränvin, som under

år 1880—1881 uppgick till 196,647⁸⁰ kronor,
» 1881—1882 nedgått » 54,255⁷⁰ »

år 1882—1883 nedgått till 18,336⁷⁰ kronor

» 1883—1884 » » 11,387¹⁴ »

» 1884—1885 » » 3,051⁵⁰ »

På sätt i förra femårsberättelsen omförmäldes, återstodo vid 1880 års slut blott två af de bolagets värdshuslokaler, hvarrest af spirituösa drycker endast s. k. aptitsup åt spisande gäster finge serveras. I och för fortsatta försök med inrättande af

Tab. Litt. Y.

Fabriksrörelsen i Göteborg åren 1881—1885.

	1881.			1882.			1883.			1884.			1885.		
	Fabriker.	Arbetare.	Tillverkningsvärde.	Fabriker.	Arbetare.	Tillverkningsvärde.	Fabriker.	Arbetare.	Tillverkningsvärde.	Fabriker.	Arbetare.	Tillverkningsvärde.	Fabriker.	Arbetare.	Tillverkningsvärde.
Bokbinderifabriker	2	32	52,500	2	30	113,000	2	31	114,700	2	92	121,100	2	92	122,000
Bleckplåtsdekoreringsfabrik	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	80,000	1	1	77,000
Biscuitfabrik	—	—	—	—	—	—	1	2	3,500	—	—	—	—	—	—
Boktryckerier	7	152	246,715	13	179	239,144	14	188	243,728	14	185	260,900	11	208	271,500
Elektriska anläggningar, mekanisk verkstad för	—	—	—	—	—	—	1	2	—	1	4	—	1	9	3,776
Färgerier	3	67	74,765	3	78	88,935	3	79	97,815	3	73	88,524	3	76	89,009
Gulvanoplastisk fabrik	1	8	10,000	1	5	5,000	1	4	6,000	1	5	4,000	1	6	6,000
Garfverier	2	14	51,314	2	14	45,123	2	14	57,134	2	13	54,967	1	11	37,406
Gasverk	1	68	476,000	1	96	461,478	1	81	456,000	1	42	494,315	1	110	508,140
Kakelugnsfabriker	2	62	76,097	2	58	77,300	2	54	85,250	1	28	25,000	1	25	25,000
Kemiskt blekeri och färgeri	1	61	70,000	1	56	160,000	1	55	160,000	1	62	200,000	1	80	256,000
Kemiskt-tekniska fabriker	4	69	164,655	5	69	168,412	5	64	156,737	6	105	147,225	3	25	93,000
Konservfabrik	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	8	20,000	—	—	—
Korkfabriker	1	24	35,000	1	27	30,000	1	24	30,000	2	26	43,000	3	69	214,000
Litografiska fabriker	4	85	163,200	4	89	127,300	4	97	120,000	4	48	107,500	3	46	115,000
Mekaniska bomullsspinnerier	3	621	1,981,250	3	643	2,202,890	3	663	2,254,498	3	435	2,256,870	3	743	2,341,800
Mekanisk fisknätsfabrik	—	—	—	—	—	—	1	36	78,750	1	4	18,000	1	2	6,500
Mekaniska verkstäder	6	655	1,080,800	6	812	1,584,264	5	779	1,607,256	5	766	1,509,921	5	512	888,623
Musikaliska instrumentmakerier	3	55	135,000	3	59	139,000	3	60	137,000	3	58	110,000	3	45	107,000
Orgelbyggerier	1	14	28,500	1	12	25,300	1	13	33,557	1	11	22,400	1	11	25,000
Persicunefabriker	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	10	57,000
Portfölj- och etuifabrik	1	3	8,500	1	3	8,000	1	3	7,550	1	3	6,500	1	3	6,000
Porterbyggerier	1	194	1,585,923	1	194	1,472,527	1	397	1,532,111	1	404	1,503,724	1	368	1,517,350
Repslageri	3	53	228,473	3	53	225,200	3	57	282,200	3	46	206,020	3	43	181,492
Senapsfabrik	1	1	3,973	1	1	4,880	1	2	4,350	1	2	3,600	1	2	2,840
Skeppsbyggerier	2	238	356,000	2	239	368,000	2	196	341,000	2	167	282,300	2	128	185,000
Snickeri-fabriker	2	318	1,230,000	4	381	1,506,000	4	371	1,462,000	4	375	1,402,000	3	384	1,510,000
Spritfabrik	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	10	399 ⁸⁹
Såp- och tvålfabrik	1	11	162,900	1	12	174,250	1	12	165,900	1	15	183,900	1	15	182,000
Sockerbruk	1	587	4,399,990	1	430	5,108,804	1	247	4,612,481	1	250	4,217,965	1	253	4,361,635
Stämpelfabrik	1	6	30,300	1	8	30,000	1	7	40,000	1	9	30,000	1	9	40,000
Tapetfabrik	1	17	45,512	1	16	43,517	1	17	45,370	1	16	50,325	1	15	52,375
Tobaksfabriker	9	655	1,993,610	10	573	1,908,540	8	514	1,838,730	7	497	1,886,250	8	604	2,095,803
Väfverier	3	276	194,651	2	205	515,566	3	224	639,959	3	198	722,628	3	200	787,443
Ångbageri	1	21	273,855	1	26	274,635	1	23	249,406	1	23	225,455	1	25	203,700
Ångqvarn	1	8	560,437	1	9	377,366	1	9	613,817	1	9	516,901	1	11	489,800
Ättiksfabrik	1	1	13,277	1	1	15,000	1	1	15,200	1	1	13,050	1	1	15,800
Ölbryggerier	10	297	1,385,318	11	309	1,198,265	11	333	1,280,519	11	343	1,293,314	11	348	1,311,655

Tab. Litt. A. Minuthandeln med och utskänknigen af bränvin i Göteborg åren 1881—1885.

Försäljningsår, räknadt f. o. m. den 1 oktober det ena året till samma dag det påföljande året.	Antal			Afgifter m. m.			
	Antal minuteringsställen.	Antal utskänkningsställen.	Antal Tillfälliga utskänkningsrättigheter.	Studens andel.			Summa.
				Kronor.	Länets hushållnings-sällskaps andel.	Uppbörds- och redovisningsprovision.	
1880—1881	25	67	6	480,605 ⁵⁶ / ₁₀₀	120,151 ⁸⁹ / ₁₀₀	1,203 ⁹² / ₁₀₀	601,960 ⁸⁸ / ₁₀₀
1881—1882	30	67	5	435,311 ³⁴ / ₁₀₀	108,827 ⁸³ / ₁₀₀	1,090 ⁴⁶ / ₁₀₀	545,229 ⁶⁴ / ₁₀₀
1882—1883	30	67	4	418,712 ⁶² / ₁₀₀	104,678 ¹⁵ / ₁₀₀	1,048 ⁸⁷ / ₁₀₀	524,439 ⁶⁵ / ₁₀₀
1883—1884	30	67	4	451,976 ¹¹ / ₁₀₀	113,744 ⁰² / ₁₀₀	1,139 ⁷² / ₁₀₀	569,859 ⁸⁶ / ₁₀₀
1884—1885	30	66	4	496,678 ²⁰ / ₁₀₀	124,169 ⁵⁵ / ₁₀₀	1,244 ¹⁸ / ₁₀₀	622,091 ⁹⁴ / ₁₀₀
Summa	—	—	—	2,286,233 ⁸⁵ / ₁₀₀	571,570 ⁹⁶ / ₁₀₀	5,727 ¹⁵ / ₁₀₀	2,863,581 ⁹⁷ / ₁₀₀

Anmärkingar.

- 1:o Någon rättighet till mindre partihandel med bränvin har icke blifvit meddelad.
- 2:o Utöfvan upptagna afgifter ingår äfven nettobehållningen af Göteborgs utskänkningsaktiebolags rörelse, hvilken behållning, som vidkännes uppbornds- och redovisningsprovision och fördelas efter de för försäljningsafgifterna stadgade grunder, under förestående försäljningsår uppgått till följande belopp, nemligen:

1880—1881	kr. 351,289 ³² / ₁₀₀
1881—1882	» 318,976 ⁸⁶ / ₁₀₀
1882—1883	» 301,225 ⁹⁰ / ₁₀₀
1883—1884	» 356,552 ¹⁶ / ₁₀₀
1884—1885	» 392,846 ⁹⁴ / ₁₀₀

3:o Stadens andel i bränvinshandeln inflyter i kommunens gemensamma kassa och användes i regeln för gemensamma behof; dock hafva af dessa medel säreskildt anvisats anslag till följande behof:

1881: till Göteborgs museum	kr. 20,000 ⁰⁰ / ₁₀₀
» slöjdföreningens skola	» 17,240 ⁰⁰ / ₁₀₀
» småbarnsskolorna	» 3,000 ⁰⁰ / ₁₀₀
» Willinska skolan	» 5,100 ⁰⁰ / ₁₀₀
» Slottskogsparken	» 7,980 ⁰⁰ / ₁₀₀
» förlikningsnämnden	» 1,500 ⁰⁰ / ₁₀₀
» fullbordande af skolhuset å Redberget	» 33,317 ⁴⁷ / ₁₀₀
» köpeskillingen för fastigheten Litt. F1—F4 i 11:te roten	» 30,000 ⁰⁰ / ₁₀₀ 118,137 ⁴⁷ / ₁₀₀
1882: till Willinska skolan	kr. 5,000 ⁰⁰ / ₁₀₀
» Göteborgs museum	» 20,000 ⁰⁰ / ₁₀₀
» förlikningsnämnden	» 1,800 ⁰⁰ / ₁₀₀
» slöjdföreningens skola	» 20,335 ⁰⁰ / ₁₀₀
» Slottskogsparken	» 9,160 ⁰⁰ / ₁₀₀
» folkskolehus i Annedal	» 71,500 ⁰⁰ / ₁₀₀ 127,795 ⁰⁰ / ₁₀₀

Tab. Litt. A.

Göteborgs utskänkningsaktiebolags verksamhet.

Försäljningsår.	Rättigheter.										Omsättning.								Nettobehållning.				
	Utskänknings-					Minuthandels-					Bränvin.		Bättre spirituosa.		Summa.		Viner.		På utskänkningsrörelsen.	På bolagets egen minuthandelsrörelse.	Afgifter af vinhandlande, till hvilka minuthandelsrättigheter öfverlåtits.	Räntevinst.	Summa.
	Använda		Använda			Använda			På utskänkningsn.	På minuthandeln.	På utskänkningsn.	Bränvin och bättre spirituosa.	På utskänkningsn.	Kannor.	Kubiktm.	Kannor.	Kubiktm.	Kannor.					
	Öfver hvilka bolaget förfogar.	Öfver hvilka bolaget förfogar.	Öfver hvilka bolaget förfogar.	Öfver hvilka bolaget förfogar.	Öfver hvilka bolaget förfogar.	Öfver hvilka bolaget förfogar.	Öfver hvilka bolaget förfogar.	Kannor.											Kubiktm.	Kannor.	Kubiktm.	Kannor.	Kubiktm.
1880—1881	61	23	1	16	21	25	7	17	1	240,627 ⁰⁵ / ₁₀₀	246,606 ³⁵ / ₁₀₀	36,303 ⁷⁰ / ₁₀₀	523,537 ¹⁰ / ₁₀₀	1,893 ³⁵ / ₁₀₀	350,014 ⁴⁵ / ₁₀₀	197,669 ⁷³ / ₁₀₀	43,750	1,914 ⁷⁰ / ₁₀₀	593,348 ⁸⁸ / ₁₀₀				
1881—1882	61	23	1	16	21	30	7	19	4	215,485 ⁹⁰ / ₁₀₀	238,162 ¹⁰ / ₁₀₀	37,407 ³⁴ / ₁₀₀	491,055 ³⁴ / ₁₀₀	1,850 ⁶³ / ₁₀₀	311,414 ⁶⁷ / ₁₀₀	178,758 ⁴⁹ / ₁₀₀	45,750	2,421 ¹⁵ / ₁₀₀	538,344 ³¹ / ₁₀₀				
1882—1883	61	23	1	16	21	30	7	22	1	216,180 ⁷⁵ / ₁₀₀	281,435 ⁷⁰ / ₁₀₀	39,009 ¹¹ / ₁₀₀	533,625 ⁵⁶ / ₁₀₀	1,960 ⁸⁷ / ₁₀₀	286,216 ⁵² / ₁₀₀	178,099 ⁵⁵ / ₁₀₀	50,750	2,333 ⁵⁸ / ₁₀₀	517,399 ⁶⁵ / ₁₀₀				
1883—1884	61	20	3	16	22	30	7	23	—	225,486 ⁹⁵ / ₁₀₀	297,517 ²⁹ / ₁₀₀	38,619 ⁴⁵ / ₁₀₀	561,623 ⁶⁹ / ₁₀₀	1,843 ¹⁸ / ₁₀₀	312,134 ²¹ / ₁₀₀	195,630 ⁶¹ / ₁₀₀	52,250	2,985 ⁰⁴ / ₁₀₀	562,999 ⁸⁶ / ₁₀₀				
1884—1885	61	19	4	16	22	30	7	23	—	233,274 ⁹⁵ / ₁₀₀	310,419 ¹⁶ / ₁₀₀	39,137 ⁰⁴ / ₁₀₀	582,831 ¹⁵ / ₁₀₀	1,820 ⁶⁹ / ₁₀₀	341,293 ³² / ₁₀₀	219,963 ⁶⁶ / ₁₀₀	51,500	3,274 ⁹⁶ / ₁₀₀	616,031 ⁹⁴ / ₁₀₀				
Summa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,131,055 ⁶⁰ / ₁₀₀	1,374,140 ⁶⁰ / ₁₀₀	190,476 ⁶⁴ / ₁₀₀	2,695,672 ⁸⁴ / ₁₀₀	9,368 ⁷² / ₁₀₀	1,601,073 ¹⁷ / ₁₀₀	970,122 ⁰⁴ / ₁₀₀	244,000	12,020 ⁴³ / ₁₀₀	2,823,124 ⁶⁴ / ₁₀₀				

Anm. Fördelas ofvanstående på utskänknigen och minuthandeln uppkomna nettobehållningar på myckenheten af försäld spirituosa, framgår deraf, att bolaget, utom de af vinhandlarne för applåtna rättigheter inbetalda belopp och uppkomna räntevinster, till stadskassan erlagt:

år 1880—1881	i utskänkningsafgift 1 krona 26 ⁴ / ₁₀ öre och i minuteringsafgift 80 ¹ / ₁₀ öre
» 1881—1882	i » 1 » 23 ¹ / ₁₀ » » i » 75 ¹ / ₁₀ »
» 1882—1883	i » 1 » 12 ² / ₁₀ » » i » 63 ³ / ₁₀ »
» 1883—1884	i » 1 » 18 ² / ₁₀ » » i » 65 ⁵ / ₁₀ »
» 1884—1885	i » 1 » 25 » » i » 70 ⁹ / ₁₀ »

för hvarje i utskänknigen och minuthandeln afytttrad kanna spirituosa.

Samtliga förestående årliga nettobehållningar af bolagets rörelse, uti hvilka den bestämda afgiften, utgörande för år 1880—1881 kronor 242,059⁵⁶/₁₀₀; år 1881—1882 kronor 219,367⁴⁵/₁₀₀; år 1882—1883 kronor 216,173⁷⁵/₁₀₀; år 1883—1884 kronor 206,447⁷⁰/₁₀₀; samt år 1884—1885 kronor 223,135⁰⁰/₁₀₀, är inberäknad, hafva blifvit till stadskassan för behörig fördelning inlevererade.

Fördelas åter ofvanstående genom utskänkning och minuthandel afytttrade myckenhet spirituosa på antalet af stadens invånare, belöper sig för år 1880—1881 7⁷²/₁₀₀ kannor; år 1881—1882 7³²/₁₀₀ kannor; år 1882—1883 6⁹¹/₁₀₀ kannor; år 1883—1884 6⁹⁵/₁₀₀ kannor; samt år 1884—1885 6⁹⁰/₁₀₀ kannor på hvarje mantalskrifven person.

1883: till Willinska skolan.....	kr. 5,700 ⁰⁰	
» Göteborgs museum.....	» 22,800 ⁰⁰	
» förlikningsnämnden.....	» 1,800 ⁰⁰	
» slöjdföreningens skola.....	» 18,430 ⁰⁰	
» Slottskogsparken.....	» 9,160 ⁰⁰	
» uppförande af skolhus å tomten N:o 25 i Annedal.....	» 62,500 ⁰⁰	
» påbyggnad af skolhuset å N:o 107 i Majornas 1:a rote.....	» 7,800 ⁰⁰	
» läsalokaler för arbetare.....	» 7,405 ⁶⁹	135,595 ⁶⁹ .
1884: till Göteborgs museum.....	kr. 23,500 ⁰⁰	
» slöjdföreningens skola.....	» 22,170 ⁰⁰	
» Willinska skolan.....	» 6,400 ⁰⁰	
» småbarnsskolorna.....	» 3,000 ⁰⁰	
» Slottskogsparken.....	» 9,360 ⁰⁰	
» förlikningsnämnden.....	» 2,000 ⁰⁰	
» Göteborgs arbetareinstitut.....	» 10,000 ⁰⁰	
» läsalokaler för arbetare.....	» 7,230 ²⁸	
» skolbyggnad å N:o 25 i Annedal.....	» 810 ⁰⁸	
» pension till f. d. tjänstemannen hos utskänkingsbolaget K. Bohle.....	» 1,000 ⁰⁰	85,470 ³⁶ .
1885: till Göteborgs museum.....	kr. 34,500 ⁰⁰	
» slöjdföreningens skola.....	» 23,870 ⁰⁰	
» Willinska skolan.....	» 5,800 ⁰⁰	
» småbarnsskolorna.....	» 3,000 ⁰⁰	
» Slottskogsparken.....	» 9,360 ⁰⁰	
» förlikningsnämnden.....	» 2,500 ⁰⁰	
» Göteborgs arbetareinstitut.....	» 5,000 ⁰⁰	
» läsalokaler för arbetare.....	» 11,706 ⁵²	
» skolbyggnad å tomten N:o 49 i Majornas 3:e rote.....	» 4,403 ⁰⁰	
» pension till f. d. tjänstemannen hos utskänkingsbolaget K. Bohle.....	» 1,000 ⁰⁰	101,139 ⁵²

b) i afseende å den egentliga postuppbörden och de dermed bestridda utgifter m. m.:

År.	Uppbörd. Kronor.	Utgifter. Kronor.	Levererad öfverskott. Kronor.
1881.....	378,618 ²⁵	173,263 ⁸⁷	205,354 ³⁸
1882.....	419,975 ¹¹	185,441 ⁷⁶	234,533 ³⁵
1883.....	443,001 ⁶³	201,762 ³³	241,239 ³⁰
1884.....	438,349 ⁴⁸	217,105 ⁰⁶	221,244 ⁴²
1885.....	410,101 ³⁵	242,750 ⁵¹	167,350 ⁸⁴

samt, om för hvardera året uttages summan af alla de medel, som å ena sidan af allmänheten *inbetalts* till postkontoret för abonnerade tidningar, för postanvisningar och postförskott samt såsom sparbanksinsättningar och, å andra sidan, af postkontoret *utbetalts* till allmänheten för dylika försändelser och för sjömansinvisningar samt såsom sparbanksuttagningar,

c) i afseende å *tidnings-, postanvisnings-, postförskotts- och sparbanksrörelsen m. m.:*

År.	Inbetalda medel. Kronor.	Utbetalda medel. Kronor.
1881.....	511,320 ⁵⁸	1,157,997 ⁵³
1882.....	833,117 ²²	1,361,755 ²³
1883.....	1,014,733 ³⁴	1,510,536 ⁴⁹
1884.....	988,510 ²⁰	1,624,316 ⁴⁶
1885.....	981,486 ⁹⁷	1,747,584 ¹⁹

Vid jemförelse af poströrelsen i Göteborg under sista året af nu ifrågavarande period (1885) med den under de sista åren af näst föregående två femårsperioder (1880 och 1875) visar sig, med begagnande af mera afrundade tal, förhållandet sålunda:

	1885.	1880.	1875.
Vanliga bref och brefkort m. m. st.	2,363,000	1,540,000	1,446,000
Tidnings- och korsbandsförsändelser... »	1,068,000	655,000	313,000
Värdeförsändelser..... »	223,000	141,000	115,000
Uppbörd (af postafgifter)..... kr.	410,000	348,000	301,000
Utgifter till omkostnader m. m. »	243,000	162,000	170,000
Levererad öfverskott..... »	167,000	186,000	131,000
För tidningar, inbetalda..... »	31,000	*) 29,000	*) 29,000
utbetalda..... »	70,000	66,000	64,000
» postanvisningar, inbetalda..... »	868,000	321,000	98,000
utbetalda..... »	1,528,000	960,000	380,000
» sjömansinvisningar, utbetalda..... »	10,000	12,000	6,000
» postförskott, inbetalda..... »	55,000	34,000	22,000
utbetalda..... »	120,000	27,000	9,000
Sparmedel, inbetalda..... »	28,000	—	—
utbetalda..... »	20,000	—	—

Ann. *) Härmed rättas beträffande åren 1880 och 1875 den vid uppgifterna till förra femårsberättelsen förelupna oegentligheten, att i beloppet för inbetalda tidningsmedel inräknats den del deraf, som utgjort postbefordringsafgift, hvilken afgift, såsom ingående i den under posten »uppbörd» upptagna summa, rätteligen i de för nu ifrågavarande period meddelade uppgifter ej inräknats i beloppet för inbetalda tidningsmedel.

I fråga om *brefvevlingen* genom Göteborgs postkontor, antalet afgångna vanliga försändelser såsom bref, brefkort m. m., tidnings- och korsbandsförsändelser, värdeförsändelser samt postkontorets uppbörd och utgifter återopas från samma kontor lemnade uppgifter, hvilka innefattas i *tabell Litt. Ö.*

En sammanställning af uppgifter i denna tabell utvisar följande förhållande emellan rörelsen under de senast förflutna fem åren, nemligen:

a) i afseende å de *expedierade försändelserna:*

År.	Vanliga försändelser.		Värdeförsändelser.	
	Bref och brefkort m. m. Antal.	Tidnings- och korsbandsförsändelser. Antal.	Antal.	Angifvet värde. Kronor.
1881.....	1,664,988	568,620	163,847	23,582,210 ⁹⁹
1882.....	1,772,212	682,996	192,005	24,237,819 ⁰¹
1883.....	1,879,826	710,554	205,189	42,047,437 ⁶⁶
1884.....	1,904,994	919,412	215,606	40,394,020 ³⁶
1885.....	2,263,452	1,067,872	222,661	39,330,464 ²⁶

Tab. Litt. Ö. Uppgift å expedierade (afgångna) försändelser samt redovisad uppbörd m. m. vid Göteborgs postkontor under åren 1881—1885

Vanliga försändelser.	1881.			1882.			1883.			1884.			1885.		
	Inrikes.	Utrikes.	Summa.	Inrikes.	Utrikes.	Summa.	Inrikes.	Utrikes.	Summa.	Inrikes.	Utrikes.	Summa.	Inrikes.	Utrikes.	Summa.
A) Bref, brefkort och mottagningsbevis.															
Vanliga bref (incl. lokal- och lös-bref) ¹⁾ st.	1,340,066	239,096	1,579,162	1,400,568	250,614	1,651,182	1,473,264	268,866	1,742,130	1,498,302	253,188	1,751,490	1,797,536	365,404	2,162,940
Brefkort ²⁾ »	70,148	15,652	85,800	100,568	20,358	120,926	116,558	21,034	137,592	128,050	25,402	153,452	168,038	32,448	200,486
Mottagningsbevis..... »	—	—	—	—	26	26	—	26	26	—	—	—	—	—	—
Expressförsändelser..... »	26	—	26	52	26	78	52	26	78	52	—	52	—	26	26
Summa	1,410,240	254,748	1,664,988	1,501,188	271,024	1,772,212	1,589,874	289,952	1,879,826	1,626,404	278,590	1,904,994	1,965,574	397,878	2,363,452
B) Tidnings- och korsbandsförsändelser.															
Abonnerade tidningar (paket deraf)..... st.	324,220	45,006	369,226	342,550	57,954	400,504	388,336	47,736	436,072	544,778	59,410	604,188	596,284	64,740	661,024
Öfriga trycksaker..... »	126,984	43,914	170,898	156,728	43,732	200,460	216,736	37,102	253,838	251,134	37,466	288,600	244,816	124,150	368,966
Varuprof..... »	21,632	3,302	24,934	25,064	3,302	28,366	15,990	2,886	18,876	15,288	4,836	20,124	28,886	4,186	33,072
Affärshandlingar..... »	2,028	1,534	3,562	1,716	1,950	3,666	546	1,222	1,768	1,352	5,148	6,500	1,534	3,276	4,810
Summa	474,864	93,756	568,620	526,958	106,938	632,996	621,608	88,916	710,554	812,552	106,860	919,412	871,520	196,352	1,067,872
Värdoförsändelser.															
Rekommenderade försändelser... st.	81,709	22,316	104,025	92,173	25,335	117,508	94,277	27,156	121,433	99,074	28,592	127,666	100,046	29,445	129,491
Assurerade bref..... »	23,452	1,477	24,929	29,582	1,549	31,131	29,132	1,512	30,644	31,478	1,497	32,975	33,473	1,457	34,940
Postanvisningar..... »	10,184	3,280	13,464	17,891	3,895	21,786	23,613	4,851	28,464	22,612	5,258	27,870	22,466	5,989	28,455
Postförskotts-försändelser..... »	6,076	269	6,345	6,829	598	7,427	7,861	1,361	9,222	7,977	1,377	9,354	10,371	1,957	12,328
Paket, vanliga..... »	12,177	1,290	13,467	11,262	1,420	12,682	12,462	1,476	13,938	14,269	1,858	16,127	13,769	2,126	15,895
» assurerade..... »	1,439	178	1,617	1,260	211	1,471	1,245	243	1,488	1,326	288	1,614	1,314	238	1,552
Summa	135,037	28,810	163,847	158,997	33,008	192,005	168,590	36,599	205,189	176,736	38,870	215,606	181,439	41,222	222,661
Angifvet värde i assurerade bref. kr.	15,483,157 ⁸⁰	1,681,924 ⁹⁵	17,165,082 ⁷⁵	18,090,100 ⁴¹	1,590,708 ³⁴	19,680,808 ⁷⁵	18,680,882 ⁹⁶	1,206,555 ⁰⁸	19,887,438 ⁰⁴	17,420,127 ³¹	1,047,688 ⁷⁹	18,467,816 ¹⁰	18,121,042 ³³	924,156 ⁶⁵	19,045,198 ⁹⁸
» » i » paket »	4,568,881 ⁸³	1,850,246 ⁴¹	6,419,128 ²⁴	3,460,823 ¹⁹	1,096,187 ⁰⁷	4,557,010 ²⁶	20,413,707 ³⁸	1,746,292 ²⁴	22,159,999 ⁶²	20,229,517 ²⁶	1,696,687 ⁰⁰	21,926,204 ²⁶	18,588,185 ²⁵	1,697,080 ⁰³	20,285,265 ²⁸
Summa assureradt värde	20,050,039 ⁶³	3,532,171 ³⁶	23,582,210 ⁹⁹	21,550,923 ⁶⁰	2,686,895 ⁴¹	24,237,819 ⁰¹	39,094,590 ³⁴	2,952,847 ³²	42,047,437 ⁶⁶	37,648,644 ⁵⁷	2,744,375 ⁷⁹	40,394,020 ³⁶	36,709,227 ⁵⁸	2,621,236 ⁶⁸	39,330,464 ²⁶

¹⁾ Frankerade, ofrankerade och portofria. ²⁾ Enkla och med betaldt svar.

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.
Uppbörd af portoafgifter har utgjort..... kronor	378,618 ²⁵	419,975 ¹¹	443,001 ⁶³	438,349 ⁴⁸	410,101 ³⁵
Utgifterna: aflönningar, pensioner, omkostnader ¹⁾ och afkortningar hafva uppgått till..... »	173,263 ⁸⁷	185,441 ⁷⁶	201,762 ³³	217,105 ⁰⁶	242,750 ⁵¹
Öfverskottet utgjorde således..... »	205,354 ³⁸	234,533 ³⁵	241,239 ³⁰	221,244 ⁴²	167,350 ⁸⁴
Härförutan äro redovisade: <i>tidningsmedel</i> , inbetalda ²⁾ »	29,493 ¹⁹	30,626 ⁷⁸	30,370 ⁷²	31,841 ⁸⁷	31,292 ⁴⁰
D:o d:o utbetalda..... »	63,569 ⁶⁵	66,044 ³⁹	65,969 ⁴³	66,139 ⁷⁹	69,964 ³¹
D:o <i>postanvisningsmedel</i> , inbetalda..... »	445,671 ³⁴	763,525 ⁶¹	937,053 ⁴⁷	879,744 ⁵⁸	867,755 ²¹
D:o d:o utbetalda..... »	1,036,993 ⁷³	1,228,798 ⁸²	1,355,806 ²³	1,446,281 ⁹⁰	1,528,455 ⁸⁴
D:o <i>postförskottsmedel</i> , inbetalda..... »	36,156 ⁰⁵	38,964 ⁸³	47,309 ¹⁵	53,219 ⁷⁵	54,854 ³⁶
D:o d:o utbetalda..... »	50,825 ⁷⁰	58,717 ³⁰	79,825 ⁴⁰	95,884 ⁶⁵	119,546 ¹⁶
D:o <i>postsparbanksmedel</i> , inbetalda..... »	—	—	—	23,704 ⁰⁰	27,585 ⁰⁰
D:o d:o utbetalda..... »	—	—	—	8,801 ⁰⁷	20,111 ⁴⁸
Härtill kunna läggas: Utbetalda <i>sjömansinvisningar</i> »	6,608 ⁴⁵	8,194 ⁷²	8,935 ⁴³	7,209 ⁰⁵	9,506 ⁴⁰

¹⁾ I omkostnaderna ingå, bland andra, utgifterna för postföring å landsväg och med roddbåt i allra närmast hela Göteborgs och Bohus län samt en betydlig del af Hallands län äfvensom för postföringen med störste delen af de från Göteborg utgående ångfartygen. ²⁾ De inbetalda tidningsmedlen äro denna gång upptagna till endast det belopp, som motsvarar hvad postverket för de requirerade tidningarne erlagt, (således ej såsom förut, med inberäkning af postbefordringsafgifterna, hvilka åter ingå uti den ofvan angifna »uppbörden af postafgifter»). Motsvarande siffror för föregående femårsperiod voro: år 1876 kronor 29,636⁷⁰; år 1877 kronor 32,332⁷⁵; år 1878 kronor 29,767¹⁰; år 1879 kronor 27,292⁵²; och år 1880 kronor 28,813³⁹.

Med *postdiligenser* från Göteborg hafva befordrats resande till följande antal, nemligen:

År 1881.....	105
» 1882.....	104
» 1883.....	101
» 1884.....	121
» 1885.....	120.

År 1880 utgjorde antalet 101, medan detsamma år 1875 uppgick till 356.

Angående Göteborgs statstelegrafstations verksamhet under åren 1881—1885 hänvisas till tabell Litt. Aa.

De försäkringsinrättningar, hvilkas styrelser hafva sitt säte i Göteborg, utgöras fortfarande af Brand- och Lifförsäkringsaktiebolaget Svea samt Återförsäkringsaktiebolaget Astrea, äfvensom följande bolag och föreningar för sjöförsäkring, nemligen: Sjöförsäkringsaktiebolaget Gauthiod, Göteborgs och Bohus läns Sjöassuransförening, Sveriges Allmänna Sjöförsäkringsaktiebolag, Sjöförsäkringsaktiebolaget Ocean, Sveriges Ångfartygsassuransförening och Göteborgs Nya sjöassuransförening. Rörande dessa försäkringsinrättningars verksamhet under ifrågavarande femårsperiod återopas **tabellen N:o 7.**

Bankinrättningarna i Göteborg hafva under 1881—1885 utgjorts af: Riksbankens afdelningskontor i Göteborg, Göteborgs enskilda bank, Skandinaviska kreditaktiebolaget, Göteborgs in-teckningsgarantiaktiebolag, Aktiebolaget Göteborgs köpmansbank och Aktiebolaget Göteborgs folkbank; och hafva dessa bankin-rättningar angående sin verksamhet under nämnda år meddelat uppgifter, hvilka innefattas i *tabellerna Ab, Ac, Ad, Ae, Af* och *Ag.*

Utom aktiebolagen Göteborgs folkbank och Göteborgs köp-mansbank samt Göteborgs in-teckningsgarantiaktiebolag, hvilka, på sätt inhemtas af här ofvan förut återopade tabeller, tillika utöfva sparbanksrörelse, samt den med år 1884 öppnade Post-sparbanken, finnas i Göteborg tvenne *sparbanker*, nemligen Göte-borgs sparbank, hvilken, stiftad år 1820, är den äldsta i riket, samt Göteborgs och Bohus läns sparbank, hvilken stiftades år 1863. Dessa sistnämnda tvenne sparbanker hafva angående sin rörelse och verksamhet under hvart af åren 1881—1885 meddelat uppgifter, hvilka innefattas i närliggande tabeller:

Göteborgs sparbanks rörelse och verksamhet åren 1881—1885.

År.	Insättningar. Kronor.	Uttagningar. Kronor.	Delegar- nes antal, 31/12.	Delegarnes kapital 31/12. Kronor.	Kapitaltill- växt 31/12. Kronor.	Bankens enskilda fond 31/12. Kronor.	Fondens tillväxt 31/12. Kronor.
1881.....	1,578,796.27	1,403,126.17	21,252	5,347,519.39	401,795.65	365,252.67	22,105.03
1882.....	1,639,387.11	1,561,383.18	22,353	5,667,367.52	319,848.13	390,490.02	25,237.35
1883.....	1,770,355.77	1,572,436.97	23,714	6,124,101.12	456,733.60	416,153.22	25,663.20
1884.....	1,784,314.39	1,725,773.53	24,465	6,457,734.95	333,633.83	445,986.44	29,833.22
1885.....	1,847,122.31	1,750,431.04	25,376	6,844,866.98	387,132.03	477,089.57	31,103.13

Göteborgs och Bohus läns sparbanks rörelse och verksamhet 1881—1885.

År.	Insättningar. Kronor.	Uttagningar. Kronor.	Delegar- nes antal, 31/12.	Delegarnes kapital 31/12. Kronor.	Kapitaltill- växt 31/12. Kronor.	Bankens reservfond 31/12. Kronor.	Fondens tillväxt 31/12. Kronor.
1881.....	1,448,354.70	1,345,381.98	26,756	3,566,956.96	250,825.61	177,539.95	11,983.08
1882.....	1,541,868.77	1,364,149.91	28,327	3,903,515.69	338,192.35	192,272.26	14,742.31
1883.....	1,770,425.72	1,408,760.12	29,950	4,443,706.30	541,536.36	211,982.62	19,710.36
1884.....	1,784,735.19	1,550,346.12	31,137	4,874,125.82	432,157.21	233,398.74	21,416.12
1885.....	1,691,434.64	1,626,314.32	32,250	5,154,726.94	282,333.88	254,488.93	21,040.19

Angående Postsparbankens rörelse hänvisas till de uppgifter derom, hvilka ofvan meddelats i sammanhang med redogörelsen öfver Göteborgs postkontors verksamhet, utgörande, enligt sagda uppgifter, insättningar och uttagningar i Postsparbanken:

år 1884 insättningar kr. 23,704 och uttagningar kr. 8,801.07
» 1885 » » 27,585 » » 20,111.48;

hvarvid dock är att märka, att dessa belopp utgöra hvad som blifvit insatt och uttaget icke blott i Göteborg, utan äfven å de

Tab. Litt. Aa.

Göteborgs statstelegrafs verksamhet under åren 1881—1885.

År.	Antal behandlade telegram.				Meteoro- logiska telegram.	Repeti- tionstele- gram.	Summa.	Förhål- lande till föregå- ende året i proc.	Porto och andra afgifter.	Kontroll- telegram, terminal- och transito.	Förhål- lande till föregå- ende året i proc.	Porto.
	Afsända.		Ankomna in- och utländska.	Tjenstetele- gram och cirkulär.								
	Inländska.	Utländska.										
1881.....	49,469	44,586	109,210	1,851	3,650	52,230	260,996	+ 8.4	255,489.39	132,225	- 7.9	112,143.12
1882.....	49,317	46,476	113,938	1,937	4,535	54,205	270,408	+ 3.6	252,615.65	146,681	+ 10.9	120,361.20
1883.....	50,434	49,216	119,718	1,854	4,941	58,426	284,589	+ 5.2	257,339.93	150,310	+ 2.4	119,290.20
1884.....	47,323	45,788	114,609	1,935	4,972	58,012	272,639	- 5.0	235,028.55	146,625	- 2.5	116,307.39
1885.....	48,354	48,698	119,867	1,957	4,959	55,698	279,533	+ 2.5	238,312.49	157,602	+ 7.5	124,420.59

orter i stadens gränskap, der poststationer finnas, hvilka lyda under postkontoret i Göteborg.

Såväl Göteborgs sparbank och Göteborgs och Bohus läns sparbank, som ock öfriga sparbanker inom länet hafva blifvit under år 1885 inspekterade af landskamreraren i länet på grund af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvandes särskildt utfärdade förordnande.

Öfver de anmärkningar, som dervid förekommit, hafva de särskilda styrelsernas yttranden blifvit infordrade.

Till ledning vid bedömandet af den *ekonomiska ställningen* inom samhället under ifrågavarande period återopas, utom de uppgifter beträffande den stadens handlande, fabriksidkare och handverkare i och för rörelsen påförda bevillning, som innefattas i ofvan införda tabeller Litt. X, Y och Z, samt de härför egnade

Tab. Litt. Ab.

Riksbankens afdelningskontors i Göteborg berättelse för åren 1881—1885.

		1881.		1882.		1883.		1884.		1885.	
<i>Lånerörelsen:</i>	Saldo från föregående år.....	6,113,476	22	5,104,783	48	4,890,431	92	4,642,881	97	5,550,633	70
	Utlemnade lån.....	5,443,110	—	4,862,550	—	4,621,045	—	5,744,000	—	7,425,092	50
		11,556,586	22	9,967,333	48	9,511,476	92	10,386,881	97	12,975,726	20
	Inbetalda samt till osäker räkning förda lån.....	6,451,802	74	5,076,901	56	4,868,594	95	4,836,248	27	6,920,543	—
	Saldo den 31 december.....	5,104,783	48	4,890,431	92	4,642,881	97	5,550,633	70	6,055,183	20
<i>Vexeldiskonteringsrörelsen:</i>	Saldo från föregående år.....	1,553,231	95	3,213,880	74	2,434,147	08	2,736,899	62	3,234,655	57
	Diskonterade vexlar.....	7,226,649	96	8,433,773	19	9,623,916	48	9,039,462	09	10,042,189	74
		8,779,881	91	11,647,653	93	12,058,063	56	11,776,361	71	13,276,845	31
	Infriade samt till osäker räkning förda vexlar.....	5,566,001	17	9,213,506	85	9,321,163	94	8,541,706	14	10,119,269	45
	Saldo den 31 december.....	3,213,880	74	2,434,147	08	2,736,899	62	3,234,655	57	3,157,575	86
<i>Kassakreditivörelsen:</i>	Saldo från föregående år.....	716,432	06	754,470	14	764,951	18	894,888	13	968,459	35
	Uttagningar.....	7,401,302	24	9,140,320	46	10,049,621	40	54,586,384	78	62,633,604	48
		8,117,734	30	9,894,790	60	10,814,572	58	55,481,272	91	63,602,063	83
	Insättningar samt till osäker räkning förda kreditiv.....	7,363,264	16	9,129,839	42	9,919,684	45	54,512,813	56	62,377,040	21
	Saldo den 31 december.....	754,470	14	764,951	18	894,888	18	968,459	35	1,225,023	62
<i>Upp- och afskrifningsrörelsen:</i>	Saldo från föregående år.....	112,097	60	66,730	92	111,872	92	79,082	31	100,671	91
	Insättningar.....	1,496,926	29	960,209	57	1,234,881	58	1,321,528	25	1,435,086	34
		1,609,023	89	1,026,940	49	1,336,754	50	1,400,610	56	1,535,758	25
	Uttagningar.....	1,542,292	97	915,067	57	1,257,672	19	1,299,938	65	1,437,462	89
	Saldo den 31 december.....	66,730	92	111,872	92	79,082	31	100,671	91	98,295	36
<i>Depositionsrörelsen:</i>	Saldo från föregående år.....	724,262	—	783,285	09	317,095	68	231,426	83	245,929	09
	Insättningar.....	778,829	99	839,857	60	186,371	07	177,545	88	296,080	45
		1,503,091	99	1,123,142	69	503,466	75	408,972	71	542,009	54
	Uttagningar.....	719,806	90	806,047	01	272,039	92	163,043	62	219,363	63
	Saldo den 31 december.....	783,285	09	317,095	68	231,426	83	245,929	09	322,645	91
<i>Postremissvexlarörelsen:</i>	Saldo från föregående år.....	546,404	73	744,745	32	1,327,688	36	828,967	02	1,293,007	88
	Utgifna vexlar samt erhållen kassaförstärkning från riksbanken.....	24,555,241	77	26,983,845	20	24,888,010	05	29,300,316	10	33,772,423	30
		25,101,646	50	27,728,590	52	26,215,698	41	30,129,283	12	35,065,431	18
	Infriade vexlar samt levererade medel till riksbanken.....	24,356,901	18	26,400,902	16	25,386,731	39	28,836,275	24	34,041,616	71
	Saldo den 31 december.....	744,745	32	1,327,688	36	828,967	02	1,293,007	88	1,023,814	47
<i>Foliorörelsen:</i>	Saldo från föregående år.....	285,400	—	228,600	—	394,391	83	842,338	54	841,581	79
	Insättningar.....	12,276,400	—	12,864,394	81	13,711,725	91	13,047,023	50	13,712,261	87
		12,561,800	—	13,092,994	81	14,106,117	73	13,889,362	04	14,553,843	16
	Uttagningar.....	12,333,200	—	12,698,602	99	13,263,779	19	13,047,780	25	14,062,574	43
	Saldo den 31 december.....	228,600	—	394,391	82	842,338	54	841,581	79	491,268	73

uppgifter i de ofvan lemnade redogörelserna för bankernas och sparbankernas verksamhet, jemväl nedan intagna meddelanden angående konkursernas, lagsökningarnas och vaxelprotesternas antal för hvarje år under perioden samt beträffande pantlånerörelsen och stadens fattigvård under samma tid.

Antalet hos Rådstufvurätten anhängiggjorda *konkurser* under åren 1881—1885 har varit:

År 1881	84 konkurser
» 1882	99 »
» 1883	97 »
» 1884	107 »
» 1885	100 »

Angående *lagsökningarna* för gäld hos Magistraten i Göteborg under åren 1881—1885 har upprättats följande tabell:

År.	Från föregående år gvarstående.	Under året inkomna.	Summa.	Under året förfallna och icke upplagda.	Under året afgjorda.	Till följande år gvarstående.	Antal personer, som ålagts betalningsskyldighet.	Sammanräknadt kapitalbelopp, för hvilket betalningskyldighet ålagts.
Kronor.								
1881	73	580	653	164	396	93	394	112,960.77
1882	93	488	581	172	322	87	316	120,079.80
1883	87	437	524	141	295	88	303	131,446.97
1884	88	375	463	118	273	72	298	150,718.10
1885	72	392	464	134	267	63	259	107,305.58

Tab. Litt. Ac.

Göteborgs enskilda banks hufvudkontors rörelse under åren 1881—1885.

		1881.		1882.		1883.		1884.		1885.	
<i>Lånerörelsen:</i>	Saldo från föregående år ...	2,285,051	14	2,571,753	—	2,764,152	—	3,324,849	44	2,870,120	—
	Utlemnade lån	5,002,584	—	4,956,767	39	6,295,488	73	5,003,945	—	5,270,635	—
		7,287,635	14	7,528,520	39	9,059,640	73	8,328,794	44	8,140,755	—
	Inbetalda lån	4,715,882	14	4,764,368	39	5,734,791	29	5,458,674	44	5,069,094	21
	Saldo den 31 december	2,571,753	—	2,764,152	—	3,324,849	44	2,870,120	—	3,071,660	79
<i>Vaxeldiskonteringsrörelsen:</i>	Saldo från föregående år ...	1,899,237	70	2,567,273	62	3,156,656	35	4,445,943	40	4,002,098	15
	Diskonterade vaxlar	10,323,005	99	11,591,484	07	14,835,533	98	14,924,305	22	14,505,363	32
		12,222,243	69	14,158,757	69	17,992,190	33	19,370,248	62	18,507,461	47
	Infriade vaxlar	9,654,970	07	11,002,101	34	13,546,246	93	15,368,150	47	14,580,880	64
	Saldo den 31 december	2,567,273	62	3,156,656	35	4,445,943	40	4,002,098	15	3,926,580	83
<i>Kassakreditivörelsen:</i>	Saldo från föregående år ...	1,401,270	40	1,455,781	02	1,481,386	32	1,717,020	76	1,603,832	20
	Uttagningar	15,137,251	63	15,295,527	42	16,265,317	24	17,303,294	15	17,109,521	99
		16,538,522	03	16,751,308	44	17,746,703	56	19,020,314	91	18,713,354	19
	Insättningar	15,082,741	01	15,269,922	12	16,029,682	80	17,416,482	71	16,986,597	89
	Saldo den 31 december	1,455,781	02	1,481,386	32	1,717,020	76	1,603,832	20	1,726,756	30
<i>Upp- och afskrifnings-(giro)rörelsen:</i>	Saldo från föregående år ...	2,420,378	33	2,224,513	48	1,704,951	22	1,550,597	92	1,610,120	17
	Insättningar	79,792,235	28	79,309,861	71	¹⁾ 80,386,912	01	26,929,169	79	18,879,167	58
		82,212,613	61	81,534,375	19	82,091,863	23	28,479,767	71	20,489,287	75
	Uttagningar	79,988,100	13	79,829,423	97	¹⁾ 80,541,265	31	26,869,647	54	18,954,903	—
	Saldo den 31 december	2,224,513	48	1,704,951	22	1,550,597	92	1,610,120	17	1,534,384	75
<i>Depositionsrörelsen:</i>	Saldo från föregående år ...	4,381,376	03	4,017,417	33	5,580,615	58	6,506,549	20	6,618,740	20
	Insättningar	6,380,161	63	9,919,459	41	10,699,994	93	10,144,727	42	8,002,217	45
		10,761,537	66	13,936,877	24	16,280,610	51	16,651,276	62	14,620,957	65
	Uttagningar	6,744,119	38	8,356,261	66	9,774,061	31	10,032,536	42	8,067,246	36
	Saldo den 31 december	4,017,417	33	5,580,615	58	6,506,549	20	6,618,740	20	6,553,711	29
<i>Postremissvaxelrörelsen:</i>	Saldo från föregående år ...	122,400	75	105,978	39	125,661	98	369,780	38	490,144	28
	Afgifna vaxlar	6,168,496	27	5,932,255	63	²⁾ 6,674,557	78	40,424,304	59	32,094,587	92
		6,290,897	02	6,038,234	02	6,800,219	76	40,794,084	97	32,584,732	20
	Infriade vaxlar	6,184,918	63	5,912,572	04	²⁾ 6,430,439	38	40,303,940	69	32,108,480	74
	Saldo den 31 december	105,978	39	125,661	98	369,780	38	490,144	28	476,251	46

¹⁾ Med 1883 års utgång upphörde banken med sin stora dagliga giro-rörelse. ²⁾ Prima vaxlar på Stockholm, hvilka hittills vid utställandet bokförts på vaxlingsombudets räkning och därför ej upptagits i Postremissvaxelrörelsen, bokföras hädanefter på Postremissvaxlars konto.

Tab. Litt. Ad. Uppgift rörande vissa delar af Skandinaviska kreditaktiebolagets verksamhet under åren 1881—1885.

		1881.		1882.		1883.		1884.		1885.	
<i>Lånerörelsen:</i>	Saldo från föregående år	7,625,135	17	8,755,610	48	9,247,013	77	8,903,248	75	9,358,059	13
	Utlemnade lån	22,741,728	89	22,817,259	81	23,860,465	—	26,540,896	81	29,577,700	74
		30,366,864	06	31,572,870	29	33,107,478	77	35,444,145	06	38,935,759	87
	Inbetalda lån	21,611,253	58	22,325,856	52	24,204,230	02	26,086,085	93	28,017,259	99
	Saldo den 31 december	8,755,610	48	9,247,013	77	8,903,248	75	9,358,059	13	10,918,499	88
<i>Vexelrörelsen:</i>	Saldo från föregående år	11,607,037	14	13,680,613	20	14,837,030	12	16,014,518	73	15,498,318	57
	Diskonterade vaxlar	56,086,655	14	61,307,020	44	67,361,456	11	64,891,522	42	66,117,913	93
		67,693,692	28	74,987,633	64	82,198,486	23	80,906,041	15	81,616,232	50
	Infriade vaxlar	54,013,079	08	60,150,603	52	66,183,967	50	65,407,722	58	65,712,728	91
	Saldo den 31 december	13,680,613	20	14,837,030	12	16,014,518	73	15,498,318	57	15,903,503	59
<i>Kreditivörelsen:</i>	Saldo från föregående år	4,460,965	27	5,369,479	45	4,859,541	45	5,525,334	72	5,763,227	29
	Uttagningar	92,127,438	82	87,394,217	50	89,844,345	03	87,454,128	47	83,900,138	68
		96,588,404	09	92,763,696	95	94,703,886	48	92,979,463	19	89,663,365	97
	Inbetalningar	91,218,924	64	87,904,155	50	89,178,551	76	87,216,235	90	83,660,195	16
	Saldo den 31 december	5,369,479	45	4,859,541	45	5,525,334	72	5,763,227	29	6,003,170	81
<i>Upp- och afskrifningsrörelsen:</i>	Saldo från föregående år	15,117,335	20	10,461,991	67	11,281,565	93	8,623,934	12	9,277,715	26
	Insättningar	603,071,845	37	632,693,445	01	644,113,491	94	639,964,489	99	601,929,847	06
		618,189,180	57	643,155,436	68	655,395,057	87	648,588,424	11	611,207,562	32
	Uttagningar	607,727,188	90	631,873,870	75	646,771,123	75	639,310,708	85	602,056,838	90
	Saldo den 31 december	10,461,991	67	11,281,565	93	8,623,934	12	9,277,715	26	9,150,723	42
<i>Depositionsrörelsen:</i>	Saldo från föregående år	17,190,889	12	15,634,297	40	22,354,663	02	21,334,644	31	18,867,042	51
	Insättningar	30,680,230	24	48,491,856	36	46,517,520	39	40,432,939	46	37,795,971	02
		47,871,119	36	64,126,153	76	68,872,183	41	61,767,583	77	56,663,013	53
	Uttagningar	32,236,821	96	41,771,490	74	47,537,539	10	42,900,541	26	35,028,247	28
	Saldo den 31 december	15,634,297	40	22,354,663	02	21,334,644	31	18,867,042	51	21,634,766	25
<i>Kassaomsättningen:</i>	Saldo från föregående år	5,744,503	93	4,324,528	16	4,333,033	41	5,445,139	35	4,167,231	50
	Inflytet	964,205,864	88	993,886,353	11	1,044,276,522	40	1,022,057,010	01	997,376,946	90
		969,950,368	81	998,210,881	27	1,048,609,555	81	1,027,502,149	36	1,001,544,178	40
	Utgått	965,625,840	65	993,877,847	86	1,043,164,416	46	1,023,334,917	86	997,082,679	98
	Saldo den 31 december	4,324,528	16	4,333,033	41	5,445,139	35	4,167,231	50	4,461,498	42
<i>Postvexlaräkningen:</i>	Saldo från föregående år	908,590	11	930,940	59	917,437	38	1,108,523	61	1,103,543	75
	Sålda postvexlar	74,529,315	88	71,920,476	53	74,734,453	81	75,677,995	45	80,820,752	43
		75,437,905	99	72,851,417	12	75,651,891	19	76,786,519	06	81,924,296	18
	Infriade postvexlar	74,506,965	40	71,933,979	74	74,543,367	58	75,682,975	31	80,643,081	92
	Saldo den 31 december	930,940	59	917,437	38	1,108,523	61	1,103,543	75	1,281,214	26
<i>Bruttovinst</i>	1,500,916	27	1,475,119	95	1,554,787	92	1,534,138	73	1,554,402	16	
<i>Nettovinst</i>	1,004,659	51	1,005,701	92	1,008,749	18	1,005,407	43	972,420	73	
<i>Utdelning till lottegarne</i>	1,003,542	—	1,003,542	—	1,003,542	—	1,003,542	—	950,724	—	
	motsvarande pr aktie	19 kr.		19 kr.		19 kr.		19 kr.		18 kr.	
<i>Inbetaldt aktiekapital</i> den 31 december, 52,818 aktier à 142 kr.	7,500,156	—	7,500,156	—	7,500,156	—	7,500,156	—	7,500,156	—	
<i>Reserverade medel</i> den 31 december	3,900,052	—	3,900,052	—	3,900,052	—	3,900,052	—	3,900,052	—	

Enligt uppgift från Notarius Publicus hafva i Göteborg *pro-testerats* *verklar* till följande antal, nemligen:

År 1881.....	606	verlar
» 1882.....	927	»
» 1883.....	807	»
» 1884.....	1,058	»
» 1885.....	803	»

Beträffande *pantlånerörelsen* hafva de två bolag, Bolaget för pantlåning i Göteborg och Majornas pantlåneaktiebolag, hvilka här i staden utöfva verksamhet, hufvudsakligen för att bereda den fattigare befolkningen tillfälle till erhållande af lån på pant mot lägre ränta, än som för dylika lån eljest plägar förekomma, meddelat de uppgifter, hvilka innefattas i följande två tabeller:

Bolaget för pantbelåning i Göteborg.

År.	Belånade panter.		Inlösta panter.		Influtna räntor.
	Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.	Kronor.
1881.....	34,913	281,781	34,801	279,640	34,391 ⁸²
1882.....	33,613	277,216	34,896	281,321	34,472 ²⁰
1883.....	34,692	302,454	34,555	295,490	31,824 ¹⁵
1884.....	36,470	326,989	35,852	314,160	28,489 ⁰⁸
1885.....	32,828	302,499	33,432	302,465	27,961 ⁴¹

Anm. Reservfonden utgjorde vid 1885 års slut 48,000 kronor.

Majornas pantlåneaktiebolag.

År.	Belånade panter.		Inlösta panter.		Influtna räntor.
	Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.	Kronor.
1881.....	113,523	507,243	110,793	470,945	41,413 ⁴³
1882.....	124,359	578,850	115,636	532,686	41,195 ¹³
1883.....	134,556	658,876	129,134	623,227	46,306 ⁴²
1884.....	132,352	698,526	125,074	653,236	41,502 ⁹⁸
1885.....	121,196	658,121	119,562	647,439	42,805 ⁶³

Då de enskilde pantlånarnes rörelse först genom kungl. förordningen den 7 november 1884 angående villkoren för idkande af pantlånerörelse stälts under offentlig kontroll, kunna uppgifter om denna rörelse meddelas endast för tiden från och med den 1 april 1885, då den nya lagen trädde i kraft. På grund af stadgandena i nämnde lag har rättighet att drifva pantlånerörelse af poliskammaren meddelats ofvannämnda tvenne bolag med 5 kontor samt 17 enskilda personer med 19 kontor. Omfånget af pantlånerörelsen i dess helhet under tiden från den 1 april 1885 till samma års slut framgår af nedanstående efter poliskammarens berättelse meddelade tabell:

	Belånade panter.		Inlösta panter.	
	Antal.	Kronor.	Antal.	Kronor.
De två bolagen	107,726	681,738	118,642	738,422
De enskilde pantlånarne	284,509	752,501 ¹¹	239,085	666,885 ⁹²
Summa	392,235	1,434,239¹¹	357,727	1,405,307⁹²

Sammandrag angående antalet understödstagare samt inkomster och utgifter vid *Göteborgs fattigvård* under åren 1881—1885 meddelas i följande tabell:

År.	Antal understödstagare,				Inkomster.	Utgifter.
	intagne i försörjningshuset och barnhemmet.	utpensionerade.	i distrikten.	Summa.		
1881.....	2,197	534	2,756	5,487	443,716 ⁰⁹	429,966 ⁸⁴
1882.....	2,186	500	2,829	5,515	459,253 ⁸⁸	449,083 ⁴²
1883.....	2,116	531	2,880	5,527	484,689 ⁸⁰	469,499 ⁶⁰
1884.....	2,178	556	2,998	5,732	500,415 ⁹⁸	459,617 ⁷²
1885.....	2,221	577	3,117	5,915	472,748 ²⁹	472,748 ²⁹

Anm. Inkomsterna hafva utgjorts af anslag och personela afgifter, tolagsmedel, afgifter för verkställda arbeten, räntor m. m. Från och med år 1882 ingår räntan å bokförda värdet af försörjningshusen, hvilka tillhöra staden, i så väl inkomster som utgifter.

Tab. Litt. Ae.

Göteborgs inteckningsgarantiaktiebolags verksamhet under åren 1881—1885.

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.
Grundfond i 510 aktier å kr. 1,000	510,000	—	510,000	—	510,000
D:o kontant inbetald.....	127,500	—	127,500	—	127,500
D:o i grundfondsförbindelser	382,500	—	382,500	—	382,500
Inteckningsgaranti- och amorteringsfond	203,636	92	244,770	79	288,415
Utlånta medel mot intecknade reverser.....	4,320,750	—	4,935,400	—	5,330,050
Utelöpande uppsägbara obligationer	2,750,300	—	2,726,500	—	2,719,900
D:o uppsägbara d:o	37,500	—	27,500	—	—
Utelöpande depositionsbevis	93,800	—	89,300	—	121,900
Sparkasseräkning	68,367	62	108,442	28	230,618
Uplånta medel mot inteckningsreverser	1,212,100	—	1,662,200	—	1,882,400
Reservfond	40,000	—	41,500	—	45,000
Outdelad vinst till bolagets disposition.....	15,171	95	17,211	50	10,528
Nettovinst	15,171	95	17,211	50	19,028
Ränteutdelning	6,375	—	6,375	—	6,375
Vinstutdelning	1,275	—	1,275	—	1,275

Rörande de fastigheter i Göteborg, som vid femårsperiodens slut innehades af aktiebolag och främmande magters undersåtar, hänvisas till hvad derom blifvit nämndt i 5:te afdelningen af denna berättelse.

Undervisningsanstalter.

A) Offentliga läroverk och andra stiftelser för undervisning i allmänhet.

1:o Göteborgs högre latinläroverk. I detta läroverks organisation och verksamhet har, i följd af Eders Kungl. Maj:ts

nådiga bref den 5 mars 1880 och den 28 april 1882, den förändring inträddt, att från latinläroverket till Göteborgs realläroverk successive öfverflyttas hvarje år en klass å reala linien, så att vid början af höstterminen 1885 nämnda linie i sin helhet blifvit dit öfverflyttad.

Under hela femårsperioden har antalet ordinarie lärare vid läroverket utgjort: 1 rektor, 8 lektorer och 11 adjunkter. Antalet extra lärare utgjorde åren 1881, 1882 och 1883: 9; år 1884: 8 och år 1885: 7, allt vid höstterminens början. Lärjungarnes antal har, likaledes vid början af höstterminen, hvarje år varit:

Tab. Litt. Af.

Aktiebolaget Göteborgs köpmansbank.

		1881.		1882.		1883.		1884.		1885.	
<i>Utläningskonto:</i>	Saldo	1,476,106	51	1,817,000	—	1,785,550	—	1,589,907	04	1,513,513	25
	Utlemnade lån	4,378,717	56	4,138,972	—	3,985,001	25	3,821,034	58	4,232,570	41
		5,854,824	07	5,955,972	—	5,770,551	25	5,410,941	62	5,746,083	66
	Inlösta lån	4,037,824	07	4,170,422	—	4,180,644	21	3,897,428	37	4,089,013	66
	Saldo	1,817,000	—	1,785,550	—	1,589,907	04	1,513,513	25	1,657,070	—
<i>Vexelkonto:</i>	Saldo	1,846,240	24	2,581,239	38	2,293,163	38	2,746,303	36	2,317,067	29
	Diskonterade vaxlar	9,137,104	85	10,078,890	48	10,551,456	50	9,337,126	12	9,431,605	87
		10,983,345	09	12,660,129	86	12,844,619	88	12,083,429	48	11,748,673	16
	Inlösta vaxlar	8,402,105	71	10,366,966	48	10,098,316	52	9,766,362	19	9,510,513	11
	Saldo	2,581,239	38	2,293,163	38	2,746,303	36	2,317,067	29	2,238,160	05
<i>Kassakreditivkonto:</i>	Saldo	936,407	08	967,581	78	1,107,974	33	1,197,824	74	1,325,874	68
	Uttaget	11,793,102	44	12,316,020	25	13,660,672	48	12,565,605	35	13,100,430	54
		12,729,509	52	13,283,602	03	14,768,646	81	13,763,430	09	14,426,305	22
	Insatt	11,761,927	74	12,175,627	70	13,570,822	07	12,437,555	41	13,013,081	27
	Saldo	967,581	78	1,107,974	33	1,197,824	74	1,325,874	68	1,413,223	95
<i>Upp- och afskrifningskonto:</i>	Saldo	823,873	98	1,197,963	85	949,762	10	942,070	72	1,066,168	29
	Insatt	12,811,181	80	10,772,059	27	11,235,325	51	9,775,300	36	9,927,484	63
		13,635,055	78	11,970,023	12	12,185,087	61	10,717,371	08	10,993,652	92
	Uttaget	12,437,091	98	11,020,261	02	11,243,016	89	9,651,202	79	9,964,937	14
	Saldo	1,197,963	85	949,762	10	942,070	72	1,066,168	29	1,028,715	78
<i>Depositions- och sparkasseräkningskonto:</i>	Saldo	2,156,252	88	2,818,030	70	2,514,390	14	2,646,220	70	2,453,902	94
	Insatt	3,343,295	75	2,887,776	61	2,084,665	81	2,037,237	39	2,493,262	57
		5,499,548	63	5,705,807	31	4,599,055	95	4,683,458	09	4,947,165	51
	Uttaget	2,681,517	98	3,191,417	17	1,952,835	25	2,229,555	15	2,342,690	56
	Saldo	2,818,030	70	2,514,390	14	2,646,220	70	2,453,902	94	2,604,474	95
<i>Postremiskonto:</i>	Saldo	180,647	58	156,679	33	296,250	75	133,561	07	216,886	47
	Sålda vaxlar	11,111,107	27	11,335,604	46	13,037,330	92	11,496,469	53	12,226,816	06
		11,291,754	85	11,492,283	79	13,333,581	67	11,630,030	60	12,443,702	53
	Infriade vaxlar	11,135,075	52	11,196,033	04	13,200,020	60	11,413,144	13	12,283,298	34
	Saldo	156,679	33	296,250	75	133,561	07	216,886	47	160,404	19
<i>Kassakonto:</i>	Saldo	22,515	38	119,220	46	19,531	34	96,814	40	120,479	11
	Influtet	124,012,522	04	126,157,406	21	130,301,559	22	117,262,229	50	117,823,088	35
		124,035,037	42	126,276,626	67	130,321,090	56	117,359,043	90	117,943,567	46
	Utgifvet	123,915,816	96	126,257,095	33	130,224,276	16	117,238,564	79	117,881,968	66
	Saldo	119,220	46	119,220	46	19,531	34	96,814	40	120,479	11
<i>Vinst- & förlustkonto:</i>	Brutto	190,907	57	206,131	20	204,010	70	201,325	73	192,628	85
	Nettobehållning	95,723	33	95,856	71	108,322	46	107,871	97	104,686	99
	Deraf till aktiegarne utdelade ..	90,000	—	90,000	—	90,000	—	90,000	—	90,000	—
	Aktiekapital	1,500,000	—	1,500,000	—	1,500,000	—	1,500,000	—	1,500,000	—
	Reservfond	150,000	—	150,000	—	150,000	—	150,000	—	150,000	—
	Öfriga reserverade medel	75,000	—	75,000	—	85,000	—	95,000	—	100,000	—

År 1881.....	586
» 1882.....	552
» 1883.....	491
» 1884.....	464
» 1885.....	471.

År 1881.....	193
» 1882.....	187
» 1883.....	211
» 1884.....	203
» 1885.....	198.

2:o) *Göteborgs Realläroverk*, som vid ingången af ifråga-
varande femårsperiod omfattade endast 4 klasser, har under denna
tidrymd successive utvecklats genom tilläggande af en ny högre
klass för hvarje läsår. Öfre afdelningen af 7:de klassen bildades
vid början af höstterminen 1885; och är således läroverket nu-
mera fullständigt, ehuru, såsom äfven namnet gifver vid handen,
endast å reallinien.

För antalet lärare, utom rektor och öfningslärarne, äfvensom
för lärjungeantalet under hvarje termin af de sista fem åren
redogöres i följande tabell:

År.	Lektorer.		Adjunkter.		Extra lärare.		Lärjungar.	
	Vår- termin.	Höst- termin.	Vår- termin.	Höst- termin.	Vår- termin.	Höst- termin.	Vår- termin.	Höst- termin.
1881.....	—	—	5	5	4	5	235	306
1882.....	—	2	5	7	5	5	303	361
1883.....	2	2	7	7	5	9	357	419
1884.....	2	4	7	9	9	7	416	435
1885.....	4	4	9	9	7	7	427	414

Läroverket har under hela förenämnda tid varit inrymdt
dels i förhyrda, dels i provisoriskt uppförda lokaler. Ny byggnad
för detsamma är under uppförande, hvilken byggnad blifver färdig
till början af höstterminen 1886 och beräknas med inredning
komma att uppgå till en kostnad af omkring 500,000 kronor,
oberäknadt den af staden upplåtna tomten.

3:o) *Göteborgs Femklassiga Allmänna Läroverk*. Under-
visningen vid detta läroverk har under hvarterdera af de sista fem
åren upprätthållits af rektor och 5 ordinarie ämneslärare, 3 öf-
ningslärare och 3 extra lärare. Lärjungarnes antal under samma
tid har vid början af hvarje hösttermin utgjort:

4:o) *Göteborgs Folkskolelärareseminarium*. Lärarepersonalen
vid seminariet har utgjorts af 1 rektor, 5 ordinarie adjunkter
jemte lärare i musik, teckning, gymnastik och militärofningar
samt trädgårdsskötsel, äfvensom 1 extra lärare vid den med semi-
nariet förenade öfningskolans småskoleklass. Förhållandet med
lärjungarne samt beloppen af beviljade anslag till stipendier in-
hentas af nedanstående tabell:

Läseår.	Lärjungarnes antal.	Antal ut- examinerade.	Anslag till stipendier. Kronor.
1881—1882.....	141	33	7,010
1882—1883.....	144	31	7,410
1883—1884.....	145	36	7,200
1884—1885.....	137	33	7,475
1885—1886.....	130	33	7,380

5:o) *Stadens folkskolor*. Beträffande antalet af dessa skolor,
lärare och lärarinnor, äfvensom beloppet af stadens och statens
bidrag till kostnaderna för folkskoleväsendet meddelas följande
uppgifter:

År.	Antal skolor.	Lärare och lär- rinnor i händ- slöjd.	Lärare och lär- rinnor i läs- skolan.	Antal skolbarn.	Stadens	Statens	Summa.
					bidrag. Kronor.	bidrag. Kronor.	
1881.....	204	27	200	8,527	251,000	49,090 ⁰⁰	300,090 ⁰⁰
1882.....	198	27	203	8,818	270,500	51,185 ⁰⁰	321,685 ⁰⁰
1883.....	223	31	224	9,476	269,000	54,355 ⁴⁰	323,355 ⁴⁰
1884.....	236	34	233	9,786	334,696	61,816 ³⁵	396,512 ³⁵
1885.....	244	33	240	10,133	376,196	64,462 ¹⁸	440,658 ¹⁸

Tab. Litt. Ag.

Tablå öfver Göteborgs Folkbanks verksamhet under åren 1881—1885.

År.	Aktieägarnes antal.	Aktie- kapi- talet.	Reserv- fonden.	Dispo- sitions- fonden.	Sparkassan.		Deposi- tionsräk- ningen. Inne- stående kapital.	Upp- och afskrif- ningsräk- ningen. Inne- stående kapital.	Postremissvexlar.		Diskonteringar.		Kreditiv.		Räkning- gar med andra banker.	In- komster.	Brutto- vinst.	Netto- vinst.
					Antal del- ägare.	Inne- stående kapital.			Antal.	Såldt till belopp.	Lånens antal.	Belopp.	Antal.	Beviljad belopp.				
1881	252	89,860	20,428 ⁸⁴	—	1,675	283,737 ⁶⁰	435,969 ⁵⁴	70,666 ⁵⁰	1,502	869,387 ⁶⁰	7,404	2,377,671 ⁵⁹	119	272,950	Fordran. 8,257 ⁷⁶	71,722 ⁹⁹	24,027 ⁵⁷	11,633 ²¹
1882	249	90,570	21,309 ⁸⁰	167 ⁸²	2,069	390,676 ⁷⁹	299,406 ³⁵	46,894 ⁴⁶	1,346	606,157 ⁹⁸	6,899	2,203,809 ⁰¹	123	249,550	Skuld. 49,581 ⁵⁷	69,231 ⁶⁹	23,760 ³⁸	8,028 ⁸⁷
1883	248	91,450	22,686 ⁵⁰	333 ¹⁸	2,297	545,852 ³⁰	219,501 ⁴⁴	57,679 ⁴²	1,310	386,756 ⁷³	6,860	2,219,012 ³³	106	239,800	Fordran. 20,869 ⁴²	71,128 ⁸³	23,449 ²⁴	7,517 ⁷⁵
1884	261	96,830	23,556 ⁹²	1,005 ⁵⁸	2,470	515,246 ⁶³	285,715 ⁸⁹	66,821 ⁵⁴	1,161	348,198 ⁹²	6,959	2,172,444 ²⁵	100	215,600	Skuld. 30,300 ⁶⁸	72,964 ⁶⁷	26,095 ³¹	8,647 ⁶⁷
1885	270	100,120	24,671 ²⁶	2,608 ⁷³	2,623	547,942 ⁰²	247,216 ⁵⁸	58,409 ⁶⁰	1,177	314,422 ⁹⁸	7,010	2,145,024 ⁹⁸	99	202,400	18,797 ⁸⁰	74,242 ⁰⁴	26,380 ⁵⁶	11,964 ⁷⁰

I stadens bidrag är från och med 1884 inräknad räntan å värdet af stadens tillhöriga folkskolehus. Dessas antal utgjorde vid 1885 års slut 18, till bokfördt värde af tillhoppa 1,023,920 kronor.

6:o) *Småbarnsskolorna.* Rörande dessa meddelas följande uppgifter:

År.	Antal skolor.	Antal lärarinnor.	Antal lärjungar.	Utgifter. Kronor.	Inkomster.				Kapital. Kronor.
					Bidrag af staden. Kronor.	Års-afgifter. Kronor.	Räntor. Kronor.	Summa. Kronor.	
1881...	3	9	355	10,469.40	3,000	1,460.00	4,967.08	9,427.08	228,001.11
1882...	3	9	360	12,255.73	—	1,365.00	10,407.64	11,772.64	227,301.37
1883...	3	9	365	11,947.51	—	1,310.00	9,804.33	11,114.33	228,323.09
1884...	4	11	475	14,019.51	3,000	1,193.80	9,833.87	14,027.67	229,834.67
1885...	4	11	480	16,002.31	3,000	1,000.00	8,801.17	12,801.17	228,228.33

7:o) *Realgymnasium.* Antalet lärare och lärjungar vid detta läroverk har utgjort:

Läseår.	Egne lärare.	Tim-lärare.	Summa lärare.	Lärjungar.
1880—1881.....	11	8	19	238
1881—1882.....	11	9	20	222
1882—1883.....	11	8	19	209
1883—1884.....	10	9	19	180
1884—1885.....	9	12	21	221

Sedan ledningen af läroverket från och med höstterminen 1883 öfvertagits af annan föreståndare, erhöi denne af Eders Kungl. Maj:t tillstånd att under fem års tid anställa mogenhets-examen å den reala linien. Vid början af höstterminen 1884 förenades med detta läroverk Privata Elementarskolan till en undervisningsanstalt, under benämning Realgymnasium. Jemlikt kungl. kungörelsen den 29 maj 1874 ega de lärare vid Realgymnasium i Göteborg, hvilka fullgjort därför stadgade vilkor, att efter vunnit befördran till tjänst vid statens läroverk, räkna sig tillgodogodo den tid, de vid Realgymnasium tjänstgjort.

8:o) *Realskolan för flickor,* eller »Mathilda Halls skola för flickor». Förhållandet med antalet lärare och lärarinnor samt lärjungar vid detta läroverk äfvensom antalet klasser framgår af följande tabell:

Läseår.	Lärare och lärarinnor.	Lärjungar.	Klasser.
1880—1881.....	20	150	10
1881—1882.....	21	161	10
1882—1883.....	20	166	10
1883—1884.....	22	183	11
1884—1885.....	22	189	11

För läroverket är å tomten under N:ris 55 och 56 i stadens 13:de rote för närvarande under uppförande en större stenhus-byggnad, i hvilken skolan höstterminen 1886 inflyttar.

9:o) *Nya Elementarläroverket för flickor.* Antalet lärare och lärarinnor samt lärjungar vid detta läroverk, hvilket står under ledning af en direktion af åtta ledamöter, som tillsätter föreståndare samt lärare och lärarinnor, har vid början af höstterminen utgjort:

År.	Lärare och lärarinnor.	Lärjungar.
1881.....	20	182
1882.....	20	181
1883.....	20	178
1884.....	19	181
1885.....	19	169

Under hvarje af förenämnda år hafva 22 elever åtnjutit fri undervisning. Till uppförande af ny byggnad för läroverket har tomt af stadsfullmäktige under år 1885 upplåtits.

10:o) *Privata elementarläroverket för flickor.* Vid detta läroverk, som har till uppgift att bibringa sina lärjungar allmän medborgerlig bildning äfvensom att bereda dem för inträde i tillämpnings- och praktiska skolor, såsom Seminarium för bildande af lärarinnor, Handelsinstitutet, m. fl., har antalet lärare, lärarinnor, lärjungar och klasser utgjort:

Läseår.	Lärare.	Lärarinnor.	Lärjungar.	Klasser.
1880—1881.....	7	10	137	9
1881—1882.....	7	10	117	9
1882—1883.....	6	11	162	10
1883—1884.....	3	14	172	10
1884—1885.....	5	13	181	10

11:o) *Kjellbergsska flickskolan.* Skolan har under åren 1881—1885 varit delad i fem tvååriga klasser, hvartill under åren 1884—1886 lades en högre seminariiafdelning, hvars verksamhet dock för nästa läseår inställes. Skolans kapital utgjorde den 31 december 1885 kronor 228,551.69, hvaraf kronor 31,000 för fastigheten. Antalet lärare, lärarinnor och lärjungar har utgjort:

År 1881.....	12 lärare och lärarinnor samt 148 lärjungar.
» 1882.....	12 » » » » 148 »
» 1883.....	13 » » » » 149 »
» 1884.....	11 » » » » 156 »
» 1885.....	12 » » » » 148 »

12:o) *Fruentimmersföreningens flickskola.* Uppgifter angående antalet lärare och lärarinnor samt lärjungar vid denna skola, äfvensom rörande skolans inkomster och utgifter samt dess kapital, innefattas i följande tabell:

År.	Lärare och lärarinnor.	Lärjungar.	Inkomster. Kronor.	Utgifter. Kronor.	Kapital ^{31/12} . Kronor.
1881.....	7	51	18,625.35	5,329.13	55,718.83
1882.....	7	61	10,745.04	5,429.62	61,034.25
1883.....	7	76	4,972.29	4,904.64	61,101.90
1884.....	7	70	5,007.40	5,122.96	60,986.34
1885.....	7	80	6,166.76	6,568.56	60,584.54

De större inkomsterna under åren 1881 och 1882 bero på då influtna gåfvor till föreningens byggnadsfond. Skolan inrymmer numera i eget, för densamma uppfördt hus å tomten N:o 35 i stadens 14:de rote, hvilken fastighet är bevillningstaxerad till 60,000 kronor.

13:o) *Majornas elementarläroverk för flickor.* Läroverket består af två afdelningar, den förberedande afdelningen och den egentliga elementarskolan, af hvilka den förra under läsåren 1881—1884 varit indelad i 2 och derefter i 3 klasser. Undervisningen i elementarskolan meddelades under de tre första läsåren af perioden i 7 och derefter i 6 klasser. Antalet lärare och lärarinnor samt lärjungar har vid början af höstterminen utgjort:

År 1881.....	14	lärare och lärarinnor	samt	166	lärjungar.
» 1882.....	14	»	»	158	»
» 1883.....	16	»	»	176	»
» 1884.....	16	»	»	190	»
» 1885.....	17	»	»	202	»

Skolan har under förenämnda år åtnjutit statsanslag af 2,000 kronor årligen.

14:o) *Sigröd Rudebecks elementarskola för flickor.* Under det första året af perioden omfattade denna skola, utom förberedande afdelningar, 6 klasser, hvartill år 1882 lades en 7:de klass. I förberedande afdelningen, hvilken numera består af tre klasser, intagas äfven gossar för att beredas till inträde i de allmänna läroverkens 1:sta klass. Antalet lärare, lärarinnor och lärjungar har utgjort:

År 1881.....	14	lärare och lärarinnor	samt	91	lärjungar.
» 1882.....	17	»	»	100	»
» 1883.....	18	»	»	115	»
» 1884.....	17	»	»	124	»
» 1885.....	17	»	»	154	»

Från och med år 1883 har skolan åtnjutit statsanslag med 1,000 kronor om året.

15:o) *Masthuggets elementarläroverk för flickor.* Denna skola, som öppnades med höstterminen 1884, har till ändamål att såsom undervisningsanstalt för flickor bibringa sina lärjungar kunskaper i de ämnen, hvori undervisning vanligen meddelas i nutidens läroanstalter för qvinlig ungdom. Jemte en treårig förberedande afdelning, gemensam för gossar och flickor, omfattar läroverket 4 elementarklasser och utvidgas i mån af behof med högre klasser. Vid läroverket, som står under en föreståndares ledning samt under inseende af en inom Masthuggsförsamlingen vald styrelse af nio personer, har undervisningen under båda de läsåren, under hvilka skolan varit i verksamhet, bestridts af föreståndaren och 6 lärarinnor, oberäknadt lärarinnorna i sång och gymnastik. Antalet lärjungar har under läsåret 1884—1885 utgjort 92 och under läsåret 1885—1886 86. Kostnadsfri undervisning har under hvartdera läsåren meddelats 5 frielever.

16:o) *Primär- och Elementarskolan.* Vid denna skola, hvori undervisning meddelas åt både gossar och flickor, har antalet lärare, lärarinnor, lärjungar och klasser utgjort:

Läseår.	Lärare.	Lärarinnor.	Lärjungar.	Klasser.
1880—1881.....	5	3	153	6
1881—1882.....	5	3	160	6
1882—1883.....	4	3	164	6
1883—1884.....	4	5	207	8
1884—1885.....	6	7	210	10

Lärjungarne, hvilka i vanliga fall intagas vid en ålder af 6 å 7 år, förberedas, gossarne till inträde i 4:de klassen af de allmänna läroverken och Chalmers tekniska läroanstalt, samt flickorna till motsvarande klasser vid de för dem inrättade fortsättningsskolor.

17:o) *Förberedande skolan i Majorna.* Denna skola, som grundades år 1875, har till ändamål att åt gossar meddela undervisning till det kunskapsmått, som erfordras för inträde i statens allmänna läroverk. Undervisningen har bestridts af 1 lärare och 2 lärarinnor. Lärjungarne, hvilka äro fördelade i 3 klasser, hafva till antalet utgjort:

År 1881.....	vårterminen	53;	höstterminen	55
» 1882.....	»	65;	»	64
» 1883.....	»	74;	»	63
» 1884.....	»	74;	»	64
» 1885.....	»	62;	»	53.

18:o) *Nya Privatskolan för gossar.* Skolan, som började sin verksamhet i augusti 1881, har till ändamål att förbereda lärjungarne till inträde i de 6 lägre klasserna af statens allmänna läroverk. Antalet lärare och lärjungar har varit:

Läseåret 1881—1882.....	7	lärare och	23	lärjungar.
» 1882—1883.....	8	»	41	»
» 1883—1884.....	12	»	56	»
» 1884—1885.....	12	»	53	»
» 1885—1886.....	11	»	52	»

I lärareantalet har inberäknats 2 lärarinnor, som undervisat höstterminen 1883. I skolan meddelas äfven undervisning i latin, hvaraf dock endast 8 å 10 lärjungar årligen begagnat sig.

19:o) *Privatskolan för flickor,* eller »Elisabeth och Emelia Rossings skola», som började sin verksamhet år 1857, har till ändamål att förbereda sina lärjungar till inträde i högre läroverk. Vid skolan, som består af 2 afdelningar, har antalet lärarinnor och lärjungar utgjort:

År 1881.....	5	lärarinnor och	42	lärjungar.
» 1882.....	5	»	43	»
» 1883.....	6	»	44	»
» 1884.....	4	»	40	»
» 1885.....	4	»	41	»

20:o) *Praktiska arbetsskolan.* Skolan, som öppnades i september 1881 och är afsedd för såväl gossar som flickor, består af 3 afdelningar, nemligen 1:o) en handarbetsklass för barn af 4—6 års ålder; 2:o) en förberedande skola i 3 klasser, som har till ändamål att bereda barn af 6—10 år till inträde i elementarskolorna; och 3:o) en slöjdfdelning för lärjungar i andra skolor, hvilka sakna slöjdundervisning.

Lärarnes och lärarinnornas samt lärjungarnes antal har varit:

Läseår.	I förberedande skolan.				I slöjdfdelningen.				S u m m a.			
	Lärarinnor.		Lärjungar.		Lärare.		Lärjungar.		Lärare och lärarinnor.		Lärjungar.	
	H.-t.	V.-t.	H.-t.	V.-t.	H.-t.	V.-t.	H.-t.	V.-t.	H.-t.	V.-t.	H.-t.	V.-t.
1881—1882	3	4	33	40	1	1	26	33	4	5	59	73
1882—1883	6	7	59	69	1	1	43	57	7	8	102	126
1883—1884	7	8	84	86	1	1	45	46	8	9	129	132
1884—1885	9	9	99	103	1	1	33	42	10	10	132	145
1885—1886	11	—	129	—	1	—	35	—	12	—	164	—

I slöjdfdelningen undervisas i träsnideri, svarfning och träslöjd efter det s. k. Nääs-systemet.

21:o) *Förberedande skolan.* I denna skola, hvars ursprungliga syftemål var att bereda gossar till inträde i någon af de allmänna läroverkens 5 nedre klasser, hafva sedan år 1882 äfven flickor varit intagna, åt hvilka meddelats undervisning i en kurs, motsvarande elementarläroverkens 5 nedre klassers å reala linien. Skolan är indelad i 3 klasser, och har undervisningen bestridts af föreståndaren och två lärarinnor. Elevernes antal har utgjort:

År 1881	53
» 1882	43
» 1883	40
» 1884	37
» 1885	32.

22:o) *Privata läroverket*, som började sin verksamhet den 28 augusti 1884, har till uppgift att bibringa lärjungarne, hvilka utgöras af såväl gossar som flickor, en efter nutidens fordringar lämpad undervisning i vanliga skolämnen, gymnastik och slöjd samt, för flickorna, i handarbeten. Skolan består af två afdelningar, nemligen en förberedande med 3 ettåriga klasser och en elementarafdelning, i hvilken för närvarande blott finnas 2 klasser, men som för hvarje år kommer att utvidgas med en ny klass, tills det erforderliga antalet klasser blifvit bildadt. Antalet lärare och lärarinnor samt lärjungar har utgjort:

Vid slutet af 1884: 1 lär., 5 lärarinnor och 70 lärj., hvaraf 48 gossar och 22 flickor.
 » » » 1885: 5 » 4 » » 118 » » 75 » » 43 »

23:o) *Göthilda-skolan* eller Göthilda-stiftelsens skola. I denna skola, som står under en styrelse af 3 personer, meddelas fri undervisning åt gossar af mosaiska trosbekännelsen i hufvudsakligen samma ämnen och efter samma plan, som i de allmänna folkskolorna. Utgifterna för skolan, hvilka, oberäknadt hyresfri lokal, uppgå till omkring 3,400 kronor, bestridas af fonder, som stå under förvaltning af Göthilda-stiftelsens styrelse. Vid skolan hafva varit anställda 3 lärare under åren 1881, 1882 och 1883 samt 2 lärare och 1 inspektör under åren 1884 och 1885. Under nämnda år har lärjungarnes antal varit respektive 14, 18, 20, 20 och 20.

24:o) *Willinska fattig-friskolan.* I skolans *läsafdelning*, hvilken, såsom i förra femårsberättelsen jemväl omförmdes, grundlades år 1767 af fattighuspredikanten Johannes Willin, har sedan grundläggningsåret till 1885 års slut lemnats fri undervisning åt 10,452 barn, af hvilka de behöfvande jemväl erhållit understöd i mat och kläder. Under åren 1881—1885 hafva i denna afdelning, som är delad i fem klasser med 2 lärare och 3 lärarinnor, intagits 267 barn, och hafva derifrån med afgangsbetyg utgått 212, nemligen 111 gossar och 101 flickor. Med början af år 1886 har läsafdelningen öfvertagits af stadens allmänna folkskolestyrelse.

I *slöjdfdelningen*, grundlagd år 1837 af skolans dåvarande styrelse, hafva sedan sagda år till 1885 års slut 553 gossar från 12 till 15 år fritt åtnjutit bostad, föda och kläder samt undervisning i alla de till folkskolan hörande ämnen, äfvensom i träslöjd och smide. Under hela femårsperioden hafva från denna afdelning, efter genomgången kurs, utgått 50 gossar. Den bokliga undervisningen meddelas af skolans inspektör och undervisningen i träslöjd och smide af 2 vid skolan anställda slöjdlärare.

Skolans fonder utgjorde:

År.	Läsafdelningen.	Slöjdfdelningen.
	K r o n o r.	
1881	126,113	65,000
1882	124,867	65,000
1883	125,797	65,000
1884	125,861	65,000
1885	124,499	65,000

Slöjdfdelningen har under samma tid af staden erhållit årliga anslag, uppgående för alla fem åren till 28,000 kronor.

25:o) *Skolan i stadens barnhus.* I denna skola bibringas de i barnhuset intagna barn allmän skolbildning, till måttet ungefär motsvarande den, som meddelas i 4:de klassen af rikets allmänna läroverk. Antalet barn, som i barnhuset åtnjutit undervisning och uppfostran, har under åren 1881—1883 varit 31 och under åren 1884 och 1885 32. Undervisningen har bestridts af föreståndaren med biträde af en utaf honom aflönad lärare, hvarförutom särskilde lärare gifvit undervisning i teckning, sång, gymnastik och slöjd samt, åt flickorna, i handarbete.

Barnhuset eger fastigheter till ett bokfördt värde af 80,000 kronor; och hafva beloppen af inrättningens inkomster och utgifter samt kapitalfond, fastigheterna deri inbegripna, utgjort:

År.	Inkomster.	Utgifter.	Kapitalfond.
	K r o n o r.		
1881	67,985·02	15,924·61	237,660·26
1882	17,709·47	15,697·08	239,671·93
1883	18,013·03	16,837·84	240,847·12
1884	18,111·35	16,875·56	242,082·91
1885	18,103·66	15,285·37	244,901·20

26:o) *Tysta skolan*, som afser att meddela undervisning åt döfstumma, har under ifrågavarande femårsperiod fortfarande utöfvat sin verksamhet. För antalet elever, hvilka äro dels helpensionärer och dels sådana, hvilka hafva hem här i staden och endast åtnjuta undervisning i skolan, äfvensom för skolans inkomster och utgifter under hvar år af perioden, redogöres i nedanstående tabell:

År.	Antal elever.			Under året utgånga.	Under året intagna.	I n k o m s t e r.			Utgifter.
	Gossar.	Flickor.	Summa.			Statsanslag och subskriberade medel.	Afgifter af målsmän.	Summa.	
1881	14	6	20	7	5	4,800	3,240	8,040	8,140
1882	12	7	19	4	—	3,600	2,880	6,480	7,860
1883	9	6	15	1	1	4,800	2,420	6,720	7,070
1884	9	6	15	—	—	3,000	2,420	5,420	7,000
1885	9	6	15	1	1	3,000	2,420	5,420	6,750

Årliga statsanslaget till skolan har utgjort 100 kronor för hvarje helpensionär och 50 kronor för hvarje skolan besökande elev. Undervisningen har bestridts af föreståndaren, under större delen af perioden biträdd af 2 lärare.

Anm. Af de under denna afdelning i förra femårsberättelsen omnämnda *Handverksföreningens skola* och *Privata elementarskolan* har den förra numera upphört, enär Handverksföreningen funnit Slöjdföreningens skola mera ändamålsenlig och gagnande för yngre yrkesidkare än den nu upplösta skolan; och har Handverksföreningen af sådan anledning utaf afkastningen af skolans kapital, som vid 1885 års slut utgjorde 24,717 kronor 77 öre, till Slöjdföreningens skola lemnat ett årligt anslag af 1,000 kronor. Privata elementarskolan har, såsom här ofvan under mom. 7:o) omnämnts, blifvit förenad med Realgymnasium.

B) Läroanstalter med afseende å särskilda yrken.

27:o) *Chalmers tekniska läroanstalt*. Detta läroverk, hvars namn den 13 april 1883 af Eders Kungl. Maj:t ändrades från Chalmerska slöjdskolan till Chalmers tekniska läroanstalt, är afsedt för sådana ynglingar, som egna sig åt något industriellt yrke, för hvars rätta utöfning naturkännedom och isynnerhet kemiskt- och mekaniskt-tekniska kunskaper äro behöfliga. Undervisningen meddelas i en högre och en lägre afdelning, af hvilka den förra, som har en vetenskapligt-teknisk rigtning, omfattar 3 ettåriga klasser och efter första året grenar sig i tre olika fack, nemligen det mekaniskt-tekniska, det kemiskt-tekniska och byggnadsfacket. Den lägre afdelningen, hvori undervisningen är af en allmäntfattlig beskaffenhet och företrädesvis afser den praktiska tillämpningen, omfattar 2 ettåriga klasser. Läroanstaltens styrelse består af sju medlemmar, af hvilka tre äro sjelfskrifne, nemligen länets höfding, stiftets biskop och läroverkets föreståndare, tre väljas af direktionen för härvarande frimurare-barnhus och den sjunde utses af de öfrige sex. Lärarepersonalen utgöres af 1 professor och föreståndare, 3 lektorer och 9 andre lärare jemte 4 repetitörer och 3 stipendiater.

Elevernes antal har under ifrågavarande fem år utgjort:

År 1881: vårterminen	133,	höstterminen	111
” 1882: ”	112,	”	102
” 1883: ”	97,	”	103
” 1884: ”	103,	”	106
” 1885: ”	103,	”	116.

Detta antal är lägre än under näst föregående qvinqvennum, hvilket till största delen beror derpå, att Norrmännen, hvilkas antal för ett årtionde sedan uppgick till mer än 70, under förenämnda år utgjort endast ett fåtal. Utgifterna bestridas dels af statsanslag, dels af räntor å de till läroanstalten donerade fonder och dels af elevernes termins- och inträdesavgifter, och hafva dessa inkomster utgjort:

År.	Statsanslag.	Elevernes avgifter.	Räntor af donationsfonder.	Summa.
	Kronor.			
1881	42,050	3,228·30	2,399·76	47,678·06
1882	41,800	3,300·54	1,921·87	47,022·41
1883	41,800	1,940·04	4,674·41	48,414·45
1884	41,800	2,066·72	3,709·29	47,576·01
1885	41,800	2,086·67	4,671·99	48,558·66

28:o) *Göteborgs navigationskola*. Undervisningen i denna skola meddelas å tre afdelningar, nemligen: *en* för navigation, *en* för ångmaskinlära och *en* för skeppsbyggeri. Lärarnes och lärjungarnes antal har varit:

K. Maj:ts Befallningshafvandes femårsberättelser 1881—1885. Göteborgs och Bohus län.

Läseår.	Navigationsafdelningen.		Ångmaskinsafdelningen.		Skeppsbyggeri-afdelningen.		Summa.		Under året utexaminerade.
	Lärare.	Lärj.	Lärare.	Lärj.	Lärare.	Lärj.	Lärare.	Lärj.	
1880—1881	5	83	2	36	3	10	10	129	88
1881—1882	5	73	2	36	1	5	8	114	77
1882—1883	5	71	2	38	1	6	8	115	85
1883—1884	5	66	2	41	1	12	8	119	85
1884—1885	5	73	2	45	2	14	9	132	84

Skolan åtnjuter statsanslag till aflönande af lärare, undervisningsmateriel, ved, ljus och städning samt hyra för lokal till skeppsbyggeriafdelningen, hvilket anslag uppgått, år 1881 till 27,800 kronor, år 1882 till 26,850 kronor, år 1883 till 26,600 kronor, år 1884 till 26,950 kronor och år 1885 till 28,450 kronor.

29:o) *Barnmorskeundervisningsanstalten i Göteborg*. Antalet elever, som vid denna undervisningsanstalt erhållit undervisning och blifvit derifrån utexaminerade, har utgjort:

år 1881: 52 elever, af hvilka utexaminerade	33
” 1882: 46 ” ” ” ”	34
” 1883: 47 ” ” ” ”	25
” 1884: 56 ” ” ” ”	37
” 1885: 50 ” ” ” ”	31.

Lärarepersonalen utgöres af 1 professor, 1 adjunkt och 1 förestånderska.

30:o) *Göteborgs handelsinstitut*. Denna läroanstalt, som är ställd under Handelsföreningens inseende och förvaltas af en utaf föreningens fullmäktige utsedd styrelse, har under åren 1881—1884 fortfarande varit fördelad i 2 ettåriga klasser, nemligen den förberedande och kontorsklassen. År 1885 utvidgades kursen från två- till treårig. Vid början af höstterminen 1881 inflyttade institutet i en för dess räkning af medel, anslagna ur Renströmska fonden, uppförd byggnad, hvilken taxerats till värde af 125,000 kronor.

Lärarnes och lärjungarnes antal har under hvarje termin af ifrågavarande femårsperiod varit:

År.	L ä r a r e		L ä r j u n g a r	
	vårterm.	höstterm.	vårterm.	höstterm.
1881	9	10	48	64
1882	12	13	64	75
1883	13	13	76	73
1884	13	13	73	75
1885	13	14	74	84

Institutets utgifter hafva bestridts dels af elevernes avgifter, som i de båda lägre klasserna varit 280 kronor och i kontorsklassen 320 kronor årligen för hvarje elev, dels af bidrag utaf stadens tolagsmedel till belopp af 3,000 kronor årligen och dels af afkastningen af institutets kapitalfond, hvilken, oberäknadt fastigheten, vid 1885 års slut uppgick till 72,180 kronor 40 öre.

31:o) *Slöjdföreningens skola*, som har till ändamål att meddela undervisning i de läroämnen, som äro nödvändiga för en på insigt grundad utöfning af de industriella yrkena, omfattar fortfarande två hufvudafdelningar, nemligen en teknisk afton- och

söndagsskola för manlige lärjungar och en teknisk skola för qvinliga lärjungar. Undervisningen i den förra afdelningen, eller den för manlige elever, meddelas å sådana tider, att den är tillgänglig för arbetare, hvilka under dagen äro sysselsatte i fabriker och handverk, och är med afseende på ämnenas sammanställning ordnad för två afdelningar, en lägre eller förberedande afdelning och en högre afdelning med fyra särskilda fackskolor för mekaniska och byggnadsyrken samt målareyrket och de öfriga konstindustriella yrkena.

För att blifva till lärjunge antagen fordras att vara af god frejd, hafva fyllt 12 år, och att förskottsvis erlægga för hvarje termin 1 krona 50 öre för qvinliga sökande och de manlige, som äro i yrken, samt 2 kronor 50 öre för andra manlige sökande.

Med skolan äro förenade ett bibliotek af omkring 2,000 band, hvaribland många dyrbara planchverk och arbeten inom konstindustriens och teknikens område, samt andra samlingar, företrädesvis för konstslöjd.

Skolans fonder utgjorde vid 1885 års slut 95,762 kronor 19 öre, hvaraf grundfonden 10,570 kronor 19 öre, skolans kapital 68,897 kronor 65 öre, Morris Jacobsons premiefond 11,007 kronor 50 öre och skolans premiefond 5,286 kronor 85 öre.

Utgifterna belöpa sig årligen till omkring 30,000 kronor, hvilka bestridas med Handtverks- och Industriföreningens årliga bidrag af 1,000 kronor, afkastningen af Slöjdföreningens och dess skolas medel samt elevernes afgifter, uppgående årligen till tillhoppa omkring 6,000 kronor, och fyllnadsbidrag af kommunen till belopp af omkring 23,000 kronor om året.

Undervisningen bestrides af 14 ordinarie lärare och 5 ordinarie lärarinnor samt ett vexlande antal extra lärare och lärarinnor.

Antalet elever har varit:

Läseår.	Manlige.	Qvinliga.	Summa.
1880—1881	423	162	585
1881—1882	556	192	748
1882—1883	605	295	900
1883—1884	649	321	970
1884—1885	706	401	1,107

Till om- och påbyggnad af den lokal, som åt skolan blifvit upplåten, hafva stadsfullmäktige ur Renströmska utdelningsfonden för år 1885 anslagit ett belopp af 78,000 kronor.

32:o) *Praktiska hushållsskolan för flickor i Göteborg.* Denna anstalt, som står under öfverinseende och förvaltning af en utaf stadens allmänna folkskolestyrelse för tre år i sänder vald styrelse af 12 damer och 3 herrar, har till ändamål att åt flickor inom Göteborgs samhälle, företrädesvis sådana, som väl genomgått stadens folkskolas högre afdelning, gifva handledning och öfning i de uti ett hushåll förekommande förrättningar, såsom matlagning, bakning, tvätt och strykning m. m. samt i vården och skötseln af mindre barn.

I anstalten är inrymd en s. k. barnkrubba, der mindre barn till ett antal af 20—25 alla helgfria dagar kunna af mödrarna aflemnas för vård och tillsyn emot en afgift af 10 öre om dagen. Såsom fyllnad i kostnaden för barnkrubban användes räntan å ett af handlanden H. J. Heyman och dess familj för ändamålet donerad kapital af 19,000 kronor.

Anstaltens fond, som bildats genom frivilliga bidrag, utgjorde vid 1885 års slut 167,000 kronor, hvaraf skolans fastighet till bokfördt värde af 96,385 kronor 96 öre och inventarier till värde af 7,101 kronor.

Undervisningen har ledts af en föreståndarinna med biträde af 4 äldre tjenarinnor för de olika afdelningarne. Eleverna, som åtnjuta fri undervisning, hafva till antalet varit, åren 1881 och 1882 30 samt åren 1883—1885 33.

33:o) *Privat-seminarium för bildande af småskolelärarinnor.* I läroanstalten, hvilken, såsom namnet angifver, har till ändamål att bilda lärarinnor för småskolan, och som, jemlikt Eders Kungl. Maj:ts beslut den 30 augusti 1878, har rätt att anställa afgangsexamen med eleverna i öfverensstämmelse med föreskrifterna i kungl. kungörelsen den 11 januari nämnda år, har undervisningen under ifrågavarande period ombesörjts af 3 lärare och 2 lärarinnor. Lärokursen är beräknad att kunna afslutas på ett år, eller två terminer, hvardera omfattande omkring 4½ månader. Under åren 1881—1885 hafva tillsammans 180 elever genomgått seminariet, nemligen 38 år 1881, 31 år 1882, 41 år 1883, 32 år 1884 och 38 år 1885.

34:o) *Nya seminariet för bildande af småskolelärarinnor.* I detta privata seminarium, som öppnades i augusti 1884, har undervisningen bestridits af 5 lärare och 5 lärarinnor. Antalet elever har såväl under hela läsåret 1884—1885 som under höstterminen 1885 varit 23. Af stadens allmänna folkskolestyrelse har läroanstalten åtnjutit anslag af 1,200 kronor under läsåret 1884—1885 och 600 kronor under höstterminen 1885.

Göteborgs arbetareinstitut. Den 19 februari 1883 sammanträdde nio medlemmar af samhället och konstituerade sig såsom styrelse för »Göteborgs arbetareinstitut», hvars syftemål är att bereda tillfälle till inhemtande af allmännyttig kunskap och närmast afser att bibringa kroppsarbetare kännedom om naturens och andens företeelser och deras lagar. Undervisningen meddelas dels och väsentligen genom föreläsningar af den art, att de kunna uppfattas af åhörare med vanlig folkskolebildning, och dels medelst i samband med föreläsningarna anordnade elementarkurser. Föreläsningarna omfatta fysiologi och helsolära, naturlära och naturalhistoria, läran om skön konst och dess tillämpning på yrkena, historia, jord- och folkbeskrifning, samhällslära m. m. I elementarkurserna meddelas undervisning lektionsvis i välskrifning, svenska språkets rättskrifning och välläsning samt matematik och geometri.

Förvaltningen omhänderhafves af en styrelse, bestående af minst nio ordinarie ledamöter, utsedde bland samhällets industridkare, näringsidkare, vetenskapsmän och kroppsarbetare. Styrelsen kompletterar tillsvidade sig sjelf; dock ega de myndigheter och stiftelser, hvilka till institutet lemna anslag, att i styrelsen för hvarje år insätta en eller flere ledamöter. Styrelsen väljer inom sig ordförande, vice ordförande, kassaförvaltare och sekreterare, hvilken sistnämnde är institutets föreståndare och har dess närmaste ledning sig anförtrodd. Sedan institutet kommit i åtnjutande af statsanslag, har inspektör af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande utsetts. För begagnande af undervisningen erlægges afgift antingen medelst utlösande af terminskort eller seriekort eller ock genom betalande af inträdesavgift för hvarje gång. Afgifterna äro numera: för terminskort till alla

föreläsningarna 2 kronor, för seriekort för terminskurs i ett ämne 50 öre och för inträde en gång 10 öre.

Institutets verksamhet började den 7 mars 1883 med en serie föreläsningar, men den regelbundna undervisningen vidtog först den 17 september samma år och har sedan dess fortgått i 3 månader under hösten och i lika många månader under våren hvarje år.

Enligt föreståndarens årsberättelse utgjorde föreläsningarnas antal under vårterminen 1883 samt läsåret 1883—1884 tillsammans 215. Åhörarnes antal var under höstterminen 1883 i medeltal 1,000 i veckan, vexlande från 600 till 1,300; under vårterminen 1884 nedgick detta antal till en början »med 50 à 150 i veckan», under det deremot antalet deltagare i elementarkurserna steg från »60 till 185 i veckan.» Under läsåret 1883—1884 gäfvos i elementarkurserna 8 kurser med 1 lektion om 2 timmar i veckan i hvarje kurs, eller tillsammans 192 lektionstimmor för 245 elever. Föreläsningarnas antal under läsåret 1884—1885 utgjorde 205 och åhörarnes tillhoppa 11,048, eller i medeltal 54 åhörare för hvarje föreläsning. I elementarkurserna gäfvos under samma läsåret åt tillhoppa 272 elever sammanlagt 476 lektioner i veckan.

Af kommunen har institutet åtnjutit anslag till belopp af 5,000 kronor om året samt för år 1885 undfått statsanslag med 3,000 kronor, hvaraf 1,500 kronor för vårterminen 1885; och har angående institutets inkomster och utgifter efter revisionsberättelserna upprättats följande tabell:

	Inkomster.				Utgifter.					
	Inträdesavgifter.	Anslag af kommunen.	Anslag af staten.	Räntor och bidrag af enskilde.	Summa.	Arfvoden till föreläsare och lärare.	Arfvode till föreståndaren med bidrag.	Hyrer och inventarier.	Öfriga utgifter.	Summa.
Vårterminen 1883	1,160 ²⁵	—	—	—	1,160 ²⁵	225	—	—	477 ⁰²	702 ⁰²
Läsåret 1883—1884	1,906 ⁴⁵	5,000	—	1,391 ⁶⁹	8,298 ¹⁴	4,947	600	2,108 ⁰⁰	1,101 ³⁷	8,756 ³⁷
1884—1885	1,227 ⁸⁰	5,000	1,500	1,427 ¹⁹	9,154 ⁹⁹	4,855	600	2,016 ⁰⁷	1,683 ⁹²	9,154 ⁹⁹

Göteborgs undervisningsfond. Denna fond grundades den 7 december 1871, i det stadsfullmäktige då beslutade, att af Renströmska utdelningsfondens medel anslå 35,000 kronor till en nybildad fond, benämnd Göteborgs undervisningsfond, hvilkens räntor och öfriga inkomster skulle användas till främjande härstädes af undervisnings- och andra högbildningsändamål; och anvisades till bestridande af fondens utgifter äfvensom för densammans stärkande år 1878 ytterligare 35,000 kronor af förenämnde fond. Undervisningsfonden, för hvilken reglemente fastställdes den 1 april 1875, förvaltas af en utaf stadsfullmäktige tillsatt styrelse, bestående af 7 ledamöter och 2 suppleanter.

Fondens verksamhet började hösten 1876, då styrelsen anordnade offentliga föreläsningar, två timmar i veckan, i ett vetenskapligt ämne; och hafva derefter serier af föreläsningar i oafbruten följd af styrelsen föranstaltats. Under åren 1876—1885 hafva sålunda tillsammans 10 föreläsare på uppdrag af styrelsen gifvit sammanhängande kurser i åtskilliga vetenskapliga ämnen. Dessa föreläsningar hafva fortgått med 1, stundom 2 timmar i

veckan, under våren från februari månads början till slutet af maj och under hösten från början af oktober till medlet af december. De hafva i allmänhet hållits på middagarne klockan 1/2 2—1/2 3 och vanligen upprepats på qvällarne klockan 7—8. Antalet åhörare har vexlat, men af deröfver förda anteckningslistor, af hvilka dock endast de för åren 1882, 1884 och 1885 äro tillgängliga, framgår, att föreläsningarna i allmänhet varit jemnt, stundom ganska talrikt besökta. Medeltalet åhörare har varit: om middagarne 50, om qvällarne 41 och vid alla föreläsningarna tillsammans 49.

För fondens inkomster och utgifter äfvensom för behållningen vid hvar års slut redogöres i efterföljande tabell:

År.	Inkomster. Kronor.	Utgifter. Kronor.	Behållning ^{31/12} . Kronor.
1881.....	4,664 ⁵⁰	5,734 ⁴²	70,476 ¹⁸
1882.....	5,548 ⁸¹	7,448 ⁸⁸	68,576 ¹¹
1883.....	4,939 ⁰⁰	6,830 ⁸⁰	66,684 ³¹
1884.....	4,834 ⁹⁷	7,321 ⁹³	64,197 ³⁵
1885.....	4,614 ⁸⁶	10,385 ⁹²	58,426 ²⁹

Göteborgs museum.

Angående denna institutions utveckling under åren 1881—1885 meddelas följande:

Naturhistoriska museets zoologiska och botaniska samlingar hafva under dessa år genom byten och köp, men isynnerhet genom gäfvor af personer inom och utom samhället vunnit högst betydliga och värdefulla tillökningar. För de mineralogiskt-geologiska samlingarna har numera anställts affönad intendent, hvadan och då för denna afdelning beviljats särskildt anslag samt upplåtits lämplig lokal, möjlighet blifvit beredd för samlingarnas behöriga och ändamålsenliga ordnande.

Myntkabinettet har, hufvudsakligen genom gäfvor af enskild samhällsmedlem, hvilken intill 1885 års utgång till kabinettet skänkt tillhoppa 36,000 kronor, varit i tillfälle att i synnerligen vidsträckt mån öka sina samlingar. Sålunda har åt kabinettet förvärfvats hela den kungliga serien af den Oldenburgska medaljsamlingen, hvarjemte en annan värdefull samling af medaljer öfver svenska privatpersoner inköpts för 5,000 kronor. Från museets grundläggande har af styrelsen till myntkabinettet anslagits tillhoppa omkring 26,500 kronor, hvaraf 12,000 kronor under de senaste fem åren. Kabinettets samlingar, som vid slutet af år 1880 upptogos till ett värde af 38,147 kronor 90 öre, voro till 1885 års slut bokförda till värde af 87,825 kronor 32 öre, utvisande alltså en tillväxt under sista qvinqvenniet af 49,677 kronor 42 öre.

Den historiska och etnografiska afdelningens samlingar hafva vunnit sådan tillväxt, att den för denna afdelning upplåtna ganska rymliga lokalen nu är af samlingarna helt och hållet upptagen. Äfven arkivet har blifvit tillgodosedt med värdefulla gäfvor.

Skolmuseum har deremot icke undergått någon väsentlig förändring.

De tekniska samlingarna hafva under ifrågavarande period blifvit helt och hållet skilda från museet, i det desamma öfverlemnats dels till Uddevalla museum och dels till Handelsinstitutet, Chalmers tekniska läroanstalt och Slöjdföreningens skola här-

städes, för hvilka undervisningsanstalter dessa samlingar ansetts mest gagnande.

Musei bibliotek har under femårsperioden i ej ringa mån utvidgats, dels genom inköp och dels genom gåfvor. Sålunda har enskild persons frikostighet möjliggjort att med biblioteket införlifva framlidne professor Anders Fryxells boksamling, hvarjemte genom testamente biblioteket tillfallit den Westringska boksamlingen, omfattande zoologisk litteratur (specielt entomologi) m. m. Hufvudsakligen medelst det år 1878 ur Renströmska utdelningsfonden beviljade anslag af 25,000 kronor har biblioteket kunnat i någon betydligare mån tillägna sig den nyare vetenskapliga och vittra litteraturens alster och har genom ytterligare, år 1885 beviljad anslag af 25,000 kronor ur nämnde fond blifvit satt i stånd att vidare utveckla sig i denna riktning. Katalogiseringsarbetet har oafbrutet fortgått, och hafva från trycket utgifvits häftena III—VI af katalogen. Utlåningen från biblioteket har varit i ständigt stigande, så att antalet utlåningar vid 1885 års slut utgjorde 4,877, eller fyradubbelt mot antalet lån vid slutet af förra femårsperioden.

Konstafdelningens samlingar hafva, så väl genom gåfvor som genom inköp för medel ur Dahlgrenska fonden, rigtats med ett ej obetydligt antal värdefulla konstverk, företrädesvis af inhemska mästare.

De särskilda samlingarna hafva beräknats till värde af:

	Vid 1881 års slut.	Vid 1885 års slut.
	Kronor.	Kronor.
Zoologiska afdelningen.....	116,410 ⁶⁸	130,587 ⁹⁸
Biblioteket.....	59,464 ⁶⁸	77,017 ²⁷
Konstafdelningen.....	43,574 ⁹⁶	44,837 ⁹¹
Myntkabinettet.....	40,147 ⁹⁰	87,825 ³²
Tekniska afdelningen.....	7,171 ³⁸	—
Skolmuseum.....	3,656 ²²	3,656 ²²
Arkivet.....	607 ⁰⁰	607 ⁰⁰
Botaniska afdelningen.....	3,354 ⁵⁵	4,093 ³⁵
Historiska afdelningen.....	16,076 ⁷⁰	24,199 ⁷²
Summa	290,463 ⁹⁷	372,324 ⁷⁷

För musei inkomster och utgifter äfvensom för de af staden för vård och underhåll af samlingarna beviljade anslag redogöres i nedanstående, efter räkenskaperna upprättade tabell:

År.	Inkomster.		Utgifter. Kronor.
	Anslag af staden. Kronor.	Summa. Kronor.	
1881.....	20,000	36,531 ²⁰	25,590 ⁰⁵
1882.....	20,000	36,617 ⁶⁰	25,377 ¹⁴
1883.....	22,800	57,704 ⁷⁵	31,249 ⁴⁶
1884.....	23,500	82,064 ⁷⁵	61,912 ³⁸
1885.....	34,500	56,631 ⁸⁸	31,198 ⁸⁴

Vid museum äro anställda med fasta löner, utom vaktmästarne, 1 ombudsman och 6 intendent, hvaremot intendenten för skolmuseum omhänderhar sin befattning utan arfvode.

Museet har varit besökt af följande antal personer, nemligen:

År.	På lösa inträdeskort.	Fritt.	Summa.
1881.....	22,413	—	22,413
1882.....	26,349	—	26,349
1883.....	29,007	—	29,007
1884.....	8,053	99,826	107,879
1885.....	7,981	71,808	79,789

Från museets stiftelse år 1861 har detsamma varit besökt af 493,228 personer på lösa inträdeskort och 171,634 med fritt tillträde.

Musei ritkola har fortfarande utöfvat sin verksamhet, endast med några mindre förändringar i undervisningsplanen, såsom att eleverna mera än förut fått egna sig åt teckning efter fristående föremål. Antalet gosselever har under de sista åren betydligt nedgått, hufvudsakligen beroende på Slöjdföreningens skolas utvidgade verksamhet. Antalet elever under hvarje termin af åren 1881—1885 har utgjort:

År.	Manlige.		Qvinliga.		Summa.	
	Vårterm.	Höstterm.	Vårterm.	Höstterm.	Vårterm.	Höstterm.
1881.....	67	66	76	70	143	136
1882.....	65	50	56	67	121	117
1883.....	51	31	69	68	120	99
1884.....	50	21	70	65	120	86
1885.....	34	19	78	76	112	95

Under höstterminen 1885 åtnjöto 29 elever fri undervisning.

Lärarnes och lärarinnornas antal har fortfarande varit 4 lärare och 2 lärarinnor; dock hafva under sista året endast 3 lärare undervisat, då det ringa elevantalet i gossklasserna ej påkallat flere, hvaremot en biträdande lärarinna måst under de två sista åren anställas. Skolan har fortfarande ur Dahlgrenska donationsfonden åtnjutit ett årligt anslag af 2,250 kronor.

Göteborgs stads Folkbibliotek. Detta bibliotek, hvilket grundades år 1862 af numera afidne brukspatronen James Dickson, som derjemte i testamente den 14 maj 1867 åt biblioteket donerat 100,000 kronor, har, enligt stiftelseurkunden, till ändamål att åt ordentliga personer, utan afseende å stånd eller förmögenhetsvilkor, men företrädesvis åt arbetare och mindre bemedlade, i derför inrättad lokal afgiftsfritt tillhandahålla såväl tidningar, tidskrifter och böcker för läsning på stället, som ock böcker för hemlåning. Biblioteket, som finnes inrymdt i en af Robert Dicksons stiftelses arbetarebostäder, har sedan år 1874 förvaltats af nämnda stiftelses styrelse, som angående bibliotekets storlek och anlåtande af allmänheten, meddelat de uppgifter, som innefattas i följande tabell:

År.	A n t a l a f				
	band.	tidningar och böcker.	utlånade band.	låntagare.	besökande för läsning på stället.
1881.....	3,903	38	21,650	5,730	9,443
1882.....	4,125	38	25,200	5,427	9,493
1883.....	4,315	38	22,700	5,434	9,618
1884.....	4,461	41	26,274	5,099	9,793
1885.....	4,861	41	11,855	4,833	6,800

Minskningen i bibliotekets anlåtande under sista året torde möjligen vara att tillskrifva de utaf Göteborgs Utskänkningsaktiebolags styrelse, efter hvad ofvan omförmäls, å olika ställen inom staden inrättade läsrum för arbetarebefolkningen.

Angående bibliotekets inkomster och utgifter samt ekonomiska ställning har styrelsen meddelat följande:

Den 31 december.	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.
	K r o n o r.				
Ränteinkomster.....	5,924 ²⁰	6,068 ⁶¹	6,176 ¹⁶	6,323 ⁵²	6,461 ⁰⁷
Utgifter.....	3,036 ⁰³	3,917 ⁴⁵	3,228 ⁹⁸	3,572 ⁵¹	4,414 ⁰⁶
Öfverskott.....	2,888 ¹⁷	2,151 ¹⁶	2,947 ¹⁸	2,751 ⁰¹	2,047 ⁰¹
Tillgångar.....	121,372 ¹²	123,523 ²⁸	126,470 ⁴⁶	129,221 ⁴⁷	131,268 ⁴⁸
Godtskrifne följande konti:					
James Dicksons donationsfond.....	100,000	100,000	100,000	100,000	100,000
Kapital öfver donerade beloppet.....	21,372 ¹²	23,523 ²⁸	26,470 ⁴⁶	29,221 ⁴⁷	31,268 ⁴⁸
Summa	121,372 ¹²	123,523 ²⁸	126,470 ⁴⁶	129,221 ⁴⁷	131,268 ⁴⁸

Kungl. Vetenskaps- och Vitterhetssamhället i Göteborg har under ifrågavarande femårsperiod fortfarande utöfvat sin verksamhet.

Helsevården. Enligt uppgift af förste stadsläkaren har antalet läkare i Göteborg under åren 1881—1885 varit:

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.
a) Af staden aflönade läkare:					
Stadsläkare.....	2	2	2	2	2
Distriktsläkare.....	7	7	7	8	8
Sjukhusläkare.....	6	6	6	5	5
b) Öfrige i staden praktiserande läkare	17	16	17	15	18

Inom stadsområdet har under hela ifrågavarande period funnits 4 apotek; dock har Eders Kungl. Maj:t, med anledning af gjord framställning, genom nådigt bref den 30 januari 1885 medgifvit, att ett nytt apotek finge anläggas antingen inom stadens 13:de rote eller ock vid Jerntorget eller någon af Långgatorna.

Barnmorskornas antal har varit: 51 år 1881, 58 år 1882, 56 år 1883, 58 år 1884 och 62 år 1885. Af dessa åtnjuter en, stadsbarnmorskan, aflöning af kommunen.

Derjemte finnas anställda en stadsfältskär, en stadsveterinär, hvilken tillika är föreståndare för den år 1881 inrättade, under Helsevårdsnämndens inseeende och förvaltning stående trikinbyrån,

och sedan år 1885 en stadskemist, hvilken har till åliggande att mot ersättning efter taxa, som af stadsfullmäktige fastställes, tillhandagå i främsta rummet stadens myndigheter och derjemte, i den mån han sådant medhinner, allmänheten med utförande af kemiska undersökningar. Såsom biträden åt Helsevårdsnämnden vid öfvervakandet af gällande föreskrifter i afseende på helsevården äro anställda 6 sundhetskonsultar, af hvilka 1 förman.

Utom de i samband med trikinbyråns inrättande af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande den 31 december 1880 fastställda, men först under år 1881 tillämpade föreskrifter till förekommande af försäljning af för helsan skadligt fläsk och svinkött, hafva i helsevårdsafseende af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande till efterrättelse faststälts, den 5 juli 1883 föreskrifter beträffande handel med hästkött och uppblåst kött, den 18 april 1884 bestämmelser angående slagning inom staden af nötkreatur, svin eller får, hvilkas kött slagtare ämna till salu utbjuda, och den 17 november 1884 renhållningsstadga för Göteborg.

Helsevårdsnämndens inkomster och utgifter under ifrågavarande fem år hafva, enligt revisionsberättelserna, utgjort:

År.	I n k o m s t e r.			Utgifter.
	Anslag af staden.	Öfriga inkomster.	Summa.	
1881..... kr.	34,915	12,287 ⁴⁸	47,202 ⁴⁸	46,933 ²⁵
1882..... "	35,655	18,648 ³⁴	54,303 ³⁴	56,736 ³¹
1883..... "	69,755	21,778 ⁵⁶	91,533 ⁵⁶	95,159 ⁹²
1884..... "	48,582 ⁹⁷	25,273 ⁹⁹	73,856 ⁹⁶	68,618 ⁸³
1885..... "	53,101 ³⁶	24,470 ⁶³	77,571 ⁹⁹	69,084 ⁰⁴

Renhållningsväsendet. Redan kort efter utfärdandet af nädiga helsevårdsstadgan för rikets städer den 25 september 1874, eller i december samma år, väcktes inom stadsfullmäktige förslag om vidtagande af förändrade anordningar i afseende på renhållningen af hus och gårdar i Göteborg. Denna renhållning, som då ålåg husegarne, hvar för sin gård, skulle enligt förslaget ordnas efter den grundsats, att afträdesrenhållningen äfvensom bortförandet af sopor, köksafskräden, kreatursspilling o. d. skulle verkställas af staden, antingen genom dertill särskildt antagen och aflönad person eller ock genom entreprenörer, hvilka skulle för renhållningens behöriga handhafvande ansvara. Sedan detta förslag, efter att hafva varit föremål för utredning och yttranden såväl af särskild beredning som af Helsevårdsnämnden, i september 1878 blifvit af stadsfullmäktige afslaget, väcktes ånyo år 1880, på föranledande af Helsevårdsnämnden, fråga om ordnande af stadens renhållningsväsende. Efter utlåtanden af ny beredning äfvensom af Helsevårdsnämnden m. fl., tillsatte stadsfullmäktige i maj 1882 en styrelse för renhållningsväsendets handhafvande, hvilken styrelse, bestående af 5 ledamöter och 2 suppleanter, till en början erhöill uppdrag att uppgöra och till stadsfullmäktige inkomma med förslag om sättet för ordnandet af renhållningsväsendet. I april 1884 inkom denna styrelse med utlåtande, innefattande fullständiga förslag, så väl till renhållningsstadga för Göteborg och till reglemente för renhållningsstyrelsen, som ock till de i och för renhållningsväsendets ordnande i öfrigt erforderliga arbeten och anordningar. I hufvudsaklig öfverensstämmelse med dessa förslag och sedan Helsevårdsnämnden m. fl. deröfver afgifvit yttranden, antogo stadsfullmäktige dels den

4 september 1884, i hvad på fullmäktige ankom, renhållningsstadga för Göteborg och dels den 11 i samma månad reglemente för renhållningsstyrelsen, hvarjemte beslut fattades angående öfriga föreslagna anordningar i ämnet. Derefter blef den af stadsfullmäktige antagna renhållningsstadgan, med deri af magistraten föreslagna och af stadsfullmäktige godkända ändringar, af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande fastställd den 17 november 1884. Enligt de sålunda antagna bestämmelserna i afseende på renhållningen af hus och gårdar, åligger ansvarigheten för renhållningens behöriga fullgörande för hvarje fastighet dess egare eller den, som för egaren har tillsyn öfver egendomen. Renhållningsskyldig, som medelst skriftligt kontrakt uppdrager bestyret med honom åliggande renhållning eller del deraf åt stadens renhållningsstyrelse, är likväl under den tid, uppdraget omfattar, frikallad från ansvarighet för fullgörande af sin sålunda af renhållningsstyrelsen öfvertagna skyldighet; och innefattar derjemte stadgan föreskrift, att latrinspillning, hvilken skall emottagas i täta och lätt flyttbara kistor eller tunnor, skall bortföras minst *en* gång i veckan, samt att sopor, köksafskräden och andra hushållsaffall, hvilka uppsamlas i särskilda lärar eller sänkgropar, skola dagligen bortföras; skolande den latrinspillning, som i kistor emottages, dagligen blandas med kalk eller annat tjenligt ämne. Förvaltningen af renhållningsväsendet i Göteborg, så vidt det afser den renhållning, från hvilken fastighetens egare blifvit, emot erläggande af årlig afgift, befriad, tillkommer, såsom ofvan omnämmts, stadens renhållningsstyrelse. Denna styrelse, hvilken består af 5 utaf stadsfullmäktige på 4 år utsedde ledamöter och 2 suppleanter, har skyldighet att, då styrelsen derom af fastighetsegare anlitas, ombesörja fullgörandet af fastighetsegarens åligganden enligt gällande föreskrifter beträffande uppblandning och bortförande af latrinspillning, som å afträde i kista emottages, bortförande af sopor, köksafskräden och andra affall från hushåll, rengöring af aflöpsbrunnar å gårdar, bortföring af orenlighet från sådana brunnar samt rengöring af gårdar och gator, med undantag i fråga om snö och is samt byggnadsaffall, sågspån, halm och dylikt. Ombesörjandet af renhållning i annat omfång eller på annat sätt eger styrelsen sig åtaga, om det kan ske utan olägenhet eller uppoffring å stadens sida. Närmaste inseendet öfver och befattningen med renhållningsväsendet, så vidt det af styrelsen omhänderhafves, åligger föreståndaren för stadens renhållningsväsende, hvilken af styrelsen antages.

Vid ifrågavarande renhållning, så vidt den af staden ombesörjes, har, såsom äfven af förestående redogörelse torde framgå, tillämpats det s. k. pudrettsystemet. I och för genomförande af detta system hafva å lägenheten Skräppekärr vid stadens nordöstra gräns invid elfven och Bergslagsbanan uppförts pudrettlador, samt andra byggnader, hvilka för orenlighetens uppläggande äfvensom för pudrettberedningen erfordras, hvarförutom dit utlagts jernvägsspår från nämnda bana. Å Gullbergsvass hafva, utom jernvägsspår, anlagts arbetarebostäder, lastningsmagasin, stallbyggnad, kalk- och vagnbodas, magasin, smedja och snickareverkstad med flere för renhållningsväsendet afsedda byggnader; å egendomen Sågen i Majorna har uppförts en kalkbod, samt sopbryggor inrättats vid Lilla Bommen och Barlastkajen. Kostnaderna för dessa byggnader och anordningar äfvensom för inköp och anskaffande af hästar, rullande och flytande materiel samt andra redskap och inventarier i och för renhållningsväsendet hafva uppgått till tillhoppa 301,606 kronor 44 öre.

Å renhållningsstyrelsens stat äro uppförde följande tjänstemän med nedan upptagna aflöningar, nemligen: 1 föreståndare 5,000 kronor, 1 sekreterare och ombudsman 1,000 kronor, 1 bokhållare 2,500 kronor, 1 bokhållare 1,400 kronor, 2 inspektorer 1,500 kronor vardera, 3 tillsyningsmän 1,000 kronor vardera och 1 vaktmästare 600 kronor, allt årligen. Arbetsstyrkan utgjorde år 1880 140 man och hästarnes antal 56.

Stadens befattning med renhållningen började med år 1885, vid utgången af hvilket år renhållningen af 1,510 af stadens 3,046 gårdar och egendomar öfvertagits af renhållningsstyrelsen. Stadens utgifter för renhållningen under samma år utgjorde 191,638 kronor 8 öre samt inkomsterna 155,331 kronor 58 öre.

Sjukvårdsanstalter. 1:o) *Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset.* Angående sjukvården vid denna anstalt samt dess inkomster och utgifter under de sista fem åren, hänvisas till efterföljande summariska redogörelse:

Sjukvården:

Qvarliggande från år 1880 å sjukhusets olika afdelningar...	170
Intagna under år 1881.....	1,355
” ” ” 1882.....	1,334
” ” ” 1883.....	1,584
” ” ” 1884.....	1,568
” ” ” 1885.....	1,605
Under dessa år utskrifna såsom friska eller förbättrade.....	6,801
” samma år aflidna.....	649
Qvarliggande till år 1886.....	166
Dödlighetsprocenten har utgjort.....	8'06.

Underhållsdagarnes antal har varit:

År 1881.....	51,368
” 1882.....	48,391
” 1883.....	53,701
” 1884.....	54,025
” 1885.....	55,411.

Totalsumman af alla utgifter under hvarje år af perioden har utgjort:

År 1881.....	kr. 93,544'71
” 1882.....	” 102,112'48
” 1883.....	” 121,310'23
” 1884.....	” 116,154'72
” 1885.....	” 118,105'76

Sjukhusets inkomster, hvilka utgöras af tolags- och intressemedel, frälseräntor af hemman i Halland, afkastning af donationer samt af fastigheten vid Östra Hamngatan, afgifter af betalande sjuka och uttaxerade medel, hafva uppgått till:

År.	Tolags- och intressemedel.	Frälseräntor.	Afkastning af donationer och stadsfastigheter.	Afgifter af betalande sjuka.	Uttaxerade medel.
1881.....	kr. 10,979'04	4,259'65	4,523'84	17,424'25	55,600
1882.....	” 11,568'42	3,764'41	4,662'40	17,417'75	64,700
1883.....	” 11,096'88	3,896'07	3,325'11	21,122'50	55,100
1884.....	” 10,796'88	3,793'02	4,849'98	19,619'75	68,000
1885.....	” 12,076'15	3,726'17	4,294'75	20,385'00	88,700

2:o) Göteborgs stads kurhus. Förhållandet med antalet vårdade, summan af underhållsdagarne samt inkomster och utgifter inhämtas af efterföljande tabell:

År.	I n k o m s t e r.						Donation till veneriskt sjukhus af Hoffer-manska legationden.	Utgifter.	Antal vårdade.	Antal underhållsdagar.
	Kurhusmedel.	Afgifter af betalande sjuke.	Stadskassans tillskott.	Behållning.	Diverse.	Summa.				
1881...	4,904 ⁵²	223 ⁰⁰	18,000	—	87 ⁷³	23,215 ²⁵	—	19,105 ⁸⁵	379	11,779
1882...	5,065 ⁴¹	339 ⁵⁰	16,000	844 ⁷⁸	71 ⁸⁴	22,311 ⁵³	—	15,866 ⁴¹	395	9,218
1883...	5,238 ⁹⁴	110 ⁵⁰	12,500	6,444 ⁷⁶	94 ²²	24,388 ⁴²	—	19,712 ⁹⁴	445	10,889
1884...	5,484 ⁶⁰	75 ⁵⁰	10,500	4,675 ⁴⁸	91 ³⁶	20,826 ⁹⁴	—	16,336 ⁷⁹	457	9,714
1885...	6,172 ³⁰	135 ⁵⁰	10,500	4,500 ⁵⁸	188 ⁸¹	21,497 ¹⁹	60,603 ⁷⁸	17,784 ⁴⁸	437	9,427

3:o) Garnisonssjukhuset. Å detta staten tillhöriga sjukhus, hvars underhållskostnader bestrides af staten, har antalet vårdade utgjort: 418 år 1881, 401 år 1882, 340 år 1883, 277 år 1884 och 440 år 1885.

4:o) Majornas sjukhus. För antalet vårdade å detta sjukhus äfvensom för detsammans inkomster och utgifter under de sista fem åren redogöres i nedanstående tabell:

År.	Qvarliggande från föregående år.	Intagna.	Utskrifna såsom friska, förbättrade eller obotliga.	Döda.	Qvarliggande till påföljande år.	Inkomster.		Utgifter.
						Afgifter af betalande sjuke.	Uttaxerade medel.	
						Kronor.	Kronor.	
1881.....	20	196	190	8	18	1,503 ⁰⁰	8,628 ⁰⁶	10,131 ⁰⁶
1882.....	18	236	207	25	22	1,441 ⁰⁰	8,053 ⁹¹	9,494 ⁹¹
1883.....	22	240	221	25	16	1,469 ⁵⁰	8,681 ⁰⁰	10,150 ⁵⁰
1884.....	16	242	214	25	19	1,388 ⁵⁰	8,344 ¹⁸	9,732 ⁶⁸
1885.....	19	232	209	27	15	846 ⁵⁰	9,189 ³²	10,035 ⁸²

5:o) Göteborgs Barnbördshus. Beträffande denna inrättning hafva meddelats följande uppgifter för åren 1881—1885:

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.
Antal vårdade.....	514	532	481	575	602
Underhållsdagar.....	4,247	4,342	3,937	4,294	4,636
Medeltal dagligen vårdade.....	11 ⁶	11 ⁹	10 ⁷	11 ⁷	12 ⁹
Medeltal underhållsdagar.....	8 ²	8 ¹	8 ¹	7 ⁴	7 ⁷
Döda.....	6	3	5	4	4
Dödlighet.....	1 ¹⁵ %	0 ⁵⁴ %	1 ⁰² %	0 ⁶⁹ %	0 ⁶⁶ %

6:o) Epidemiska sjukhuset. Angående detta sjukhus, som står under Helsovårdsnämndens inseeende och förvaltning och som lemna afgiftsfri sjukvård, har sjukhusets läkare för åren 1881—1885 meddelat följande uppgifter:

År.	Qvarliggande från föregående år.	Intagna sjuka.	Utskrifna såsom friska.	Döda.	Qvarliggande till påföljande år.	Inagna från smittade hus för observation.	Utgifter, bestridda med uttaxerade medel.
							Kronor.
1881.....	4	128	117	9	6	—	12,998 ¹⁸
1882.....	6	203	159	35	15	11	15,693 ²⁵
1883.....	15	358	277	71	25	53	20,584 ⁵⁹
1884.....	25	438	347	95	21	227	19,781 ⁶⁹
1885.....	21	367	305	60	23	115	20,355 ⁹⁸

För sjukhuset äro för närvarande under uppförande nya byggnader, hvilka beräknats uppgå till en kostnad af 250,000 kronor.

7:o) Göteborgs barnsjukhus. Rörande sjukvården vid detta sjukhus samt dess inkomster, utgifter och kapitalfond hafva meddelats uppgifter, hvilka sammanfattas i efterföljande tabell:

År.	Qvarliggande från föregående år.	Intagna.	Utskrifna.				Qvarliggande till påföljande år.	Inkomster.	Utgifter.	Kapitalfond.
			Förbättrade och friska.	Oförbättrade.	Remitterade till annat sjukhus.	Döda.				
1881.....	29	117	82	10	15	9	30	11,950 ⁷³	11,252 ⁴⁷	319,614 ²³
1882.....	30	107	75	6	12	12	32	13,037 ⁵⁸	11,059 ⁰⁵	326,592 ⁷⁶
1883.....	32	171	139	8	6	10	40	14,122 ⁹⁵	15,461 ⁵⁶	327,254 ¹⁵
1884.....	40	166	135	5	8	25	33	13,273 ⁸⁸	14,088 ⁹⁵	326,439 ⁰⁸
1885.....	33	167	132	3	11	14	40	12,611 ⁴⁰	15,459 ⁸⁵	325,590 ⁶³

I kapitalfonden, som tillkommit genom donationer och gåfvor, ingår sjukhusets fastighet till bokfördt värde af 68,000 kronor samt inventarier till värde af 7,500 kronor.

8:o) Sjukhemmet för obotligt sjuka. Patienternas antal under ifrågavarande fem år har varit: 37 år 1881, 40 år 1882, 42 år 1883, 51 år 1884 och 50 år 1885. Under nämnda år hafva 39 patienter intagits i sjukhemmet, 3 derifrån utskrifvits såsom mindre lämpliga för inrättningen och 19 affidit. Angående inrättningens inkomster och utgifter samt dess kapital har meddelats följande:

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.	Summa.
	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.	Kronor.
Hyrer och räntemedel.....	9,519 ⁵⁶	14,453 ²⁷	14,817 ⁵²	15,791 ⁵⁴	16,685 ²¹	71,267 ¹⁰
Donationer och gåfvor.....	48,004 ⁸⁶	51,901 ⁰⁰	1,904 ⁰⁵	12,103 ⁴⁴	1,100 ¹⁵	115,013 ⁵⁰
Utgifter.....	10,872 ⁰²	12,970 ⁸⁴	15,910 ⁶¹	14,521 ⁶⁶	15,462 ¹⁶	69,737 ²⁹

Sjukhemmets kapital har således under ifrågavarande femårsperiod ökat med 116,543 kronor 31 öre, hvarigenom detsamma vid 1885 års slut utgjorde 476,138 kronor 37 öre.

9:o) Sjukvården inom Göteborgs Fattigvårdsinrättning. Angående antalet personer, som vårdats i Göteborgs fattigvårdsafdelningar för sjuka, sinnessjuka samt di- och koltbarn under åren 1881—1885 hafva meddelats följande uppgifter, nemligen:

År.	Å afdelningen för sjuka.			Å afdelningen för sinnessjuka.			Å afdelningen för barn.		
	Qvarvarande.	Inkomne.	Summa vårdade.	Qvarvarande.	Inkomne.	Summa vårdade.	Qvarvarande.	Inkomna.	Summa vårdade.
1881 ...	203	201	404	45	68	113	51	99	150
1882 ...	192	205	397	51	64	115	56	114	170
1883 ...	187	246	433	55	70	125	40	115	155
1884 ...	179	259	438	60	83	143	40	107	147
1885 ...	167	240	407	69	120	189	49	131	180

10:o) *Göteborgs mekaniska gymnastikinstitut.* Detta institut, som för allmänheten öppnades den 1 oktober 1885, har till ändamål att medelst tillämpande af den mekaniska, af d:r G. Zander uppfunna gymnastikmetoden, verka såsom kuranstalt i sjukgymnastisk och dietisk riktning i likhet med det i förra femårsberättelsen omförmälda Mediko-mekaniska institutet, hvars verksamhet numera upphört. Det nya institutet, hvars verksamhet fortgår omkring 7 månader om året, var under vintern 1885—1886 besökt af omkring 100 manlige och 50 qvinliga patienter.

11:o) *Tandpolikliniken för medellöse.* Under maj månad 1884 öppnade en af stadens tandläkare en poliklinik för medellöse, sedan stadsfullmäktige dertill anvisat fri lokal och beviljat ett anslag af 600 kronor till inköp af nödiga instrument m. m. Polikliniken har varit tillgänglig tre dagar i veckan, två timmar hvarje dag. Beträffande de besökandes antal samt deras ålder och kön har meddelats följande:

	1884.	1885.
Gossar under 6 år	3	5
Flickor " " "	6	5
Gossar från 6—15 år	19	32
Flickor " " "	25	49
Män	56	127
Qvinnor	123	224
Summa	232	442

12:o) *Ögonpolikliniken för medellöse.* Äfven för ögonsjukdomar har utaf en af stadens läkare öppnats en poliklinik, för hvilken fri lokal i staden tillhörigt hus upplåtits. Denna poliklinik, som öppnades i maj 1884, har sedan dess hållits tillgänglig för allmänheten 1 timme hvarje söckendag. Patienternas antal uppgick år 1884 till 853 och år 1885 till 1,617.

Fromma stiftelser. För de i Göteborg befintliga *fromma stiftelser, stipendiifonder, pensionsanstalter* samt *sjuk- och begravningskassor* redogöres i **tabell N:o 8**, hvaraf här nedan meddelas följande sammandrag:

	Antal stiftelser.	Utdelning under år 1885		Kapitalfond vid 1885 års slut.
		till följande antal personer.	till följande belopp. Kronor.	
a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux o. d. (ej inräknade: barnhem och andra inrättningar för barnavård); se tabellen, mom. 1—98	93	2,206	105,029 ⁶⁴	2,522,131 ⁵¹

	Antal stiftelser.	Utdelning under år 1885		Kapitalfond vid 1885 års slut. Summa kr.
		till följande antal personer.	till följande belopp. Kronor.	
b) Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning; tab., mom. 94—112	19	828	57,836 ⁹⁹	869,726 ¹⁰
c) Stipendiifonder och andra stiftelser för undervisning (men ej för barn); tab., mom. 113—147	35	214	24,920 ⁵⁰	3,876,813 ³⁷
d) Begravnings- och sjukkassor; tab., mom. 148—219	72	1,742	60,069 ⁵⁵	184,029 ³¹
e) Pensionsanstalter; tab., mom. 220—229	10	454	80,918 ⁶⁴	2,992,326 ⁰³
f) Andra stiftelser och dermed jemförliga inrättningar; tab., mom. 230—241	12	1,305	541,388 ²¹	2,317,353 [—]
Summa	241	6,749	870,163 ⁵³	12,702,379 ³²

Till understöd åt medellöse studerande vid Göteborgs högre Latinläroverk finnas, utom de i ofvannämnda tabell N:o 8 omförmälda stipendiifonder, jemväl följande tillgångar, nemligen: 1:o) *Studieskatten*, som jemlikt kungl. brefven den 4 december 1682 och den 1 augusti 1728 utgår af kyrkorna i Halland och år 1885 uppgick till 66 kronor, och 2:o) de s. k. *sockengångs- eller djeknepeningarne*, hvilka utgå från den del af Elfsborgs län, som tillhör Göteborgs stift, äfvensom från Säfvedals, Askims och Östra Hisings härad af Göteborgs och Bohus län samt år 1885 uppgingo till 204 kronor 29 öre. Dessa medel, jemte den under konsistorii förvaltning stående, i tabellen under mom. 116 upptagna *Faltzburgska stipendiifondens* afkastning, ingå i Läroverkets under mom. 117 i tabellen omförmälda *Premie- och Fattigkassa*.

Af den under mom. 230 i tabellen omförmälda *grosshandlanden Sven Renströms donationsfond* hafva under ifrågavarande femårsperiod anslagits:

1:o) till fonden för vanartiga minderåriga flickors förbättring ... kr.	10,000	—
2:o) » Göteborgs musei bibliotek	25,000	—
3:o) » Majornas elementarläroverk för flickor	74,000	—
4:o) » Slöjdföreningen, till påbyggnad och förändring af den upplåtta byggnaden för en teknisk läroanstalt	78,000	—
5:o) » en materialpröfningsanstalt i samband med Chalmers tekniska läroanstalt	35,000	—
6:o) » Slottskogsparken för parkanläggningens utvidgande och förkofran	25,000	—
7:o) » Göteborgs museum, att af dess styrelse användas till sådana byggnadsföretag, som för beredande af ökad utrymme åt museets samlingar kunde anses nödiga och af stadsfullmäktige efter särskild pröfning godkändes	kr. 266,000	—
ränta å utdelningsfonden till den 1 juli 1886	12,952 ⁶²	278,952 ⁶²
Summa kronor	525,952 ⁶²	

Arbetarebostäder och Byggnadsföreningar.

1:o) *Robert Dicksons stiftelse.* Styrelsen för denna stiftelse, som har till uppgift att bidra till befördran af sedlighet och gudsfruktan hos arbetarklassen i Göteborg och dess förstäder, och för sådant ändamål i första rummet sörjer för beredande af sunda och väl försedda bostäder åt arbetare, har meddelat följande uppgifter angående stiftelsen för de sista fem åren:

3:o) *Göteborgs arbetarebostads aktiebolag.* Detta bolag, för hvilket Eders Kungl. Maj:t den 3 januari 1873 och den 11 maj 1877 fastställt bolagsordning, har till ändamål att i staden Göteborg uppföra byggnader till uthyrning eller försäljning, i afsigt att underlätta redbare arbetares sträfvanden att erhålla goda bostäder och vinna oberoende ställning. Bolagets verksamhet afser icke att bereda aktieegarne annan afkastning af tillskjutna medel än ränta efter högst 5 % årligen. Bolagets styrelse har angående detsamma meddelat följande:

	1881 d. 1 januari.	1885 d. 31 decemb.
Bolagets aktiekapital utgjorde	kr. 501,000 —	631,000 —
Till hyresmän utlemnade boningshus af sten med tomter i Annedal med rätt för hyresmännen att medelst amortering efter viss tid vinna eganderätt till fastigheterna	59	75
hvertill komma 6 st. af bolaget uppförda boningshus, som efter fullgjord amortering blifvit till respektive hyresmän med full eganderätt öfverlemnade.		
Värdet af de uppförda byggnaderna	kr. 506,000 —	742,500 —
Verkställd amortering	» 98,674.45	181,776.56
Återstod af hyresmännens amorteringskuld...	» 412,325.55	560,723.44

Bolagets ställning den 31 december 1885.

Tillgångar:

Fordringar hos hyresmännen	kr. 560,723.44.	
Innestående hos banken.....	» 151,301.25.	
Obebyggda tomter, bokförda till.	» 1,000 —	
Inventarier	» 136.08.	713,160.77.

Skulder:

Aktiekapitalet	kr. 631,000 —	
Reservfond	» 47,775.77.	
Afsatta medel för utbetalning till aktieegarne af 5 % ränta för 1885	» 30,875 —	
Afsatta medel för planering af bolagets återstående tomter i Annedal	» 2,936.95.	
Redogörarens fordran	» 573.05.	713,160.77.

4:o) *Carnegieska arbetarebostäderna.* De af aktiebolaget D. Carnegie & C:ni för tjenstemän, förmän och arbetare vid bolagets fabriker uppförda bostäder utgöras af 30 hus af sten och 13 af trä, inrymmande tillhopa 289 rum och 171 kök, fördelade i följande lägenheter, nemligen:

a) 1 lägenhet af 12 rum och 1 kök	
1 » » 9 » » 1 »	
2 » » 8 » » 1 »	
1 » » 5 » » 1 »	
6 » » 4 » » 1 »	
4 » » 3 » » 1 »	
12 » » 2 » » 1 »	

dessa lägenheter bebos, med ett par undantag, af fabrikernas tjenstemän och förmän, hvilka icke erlägga någon hyra;

b) 164 lägenheter af 1 rum och 1 kök, hvilka bebos endast af arbetare vid fabrikena. Ett mindre antal arbetare bo hyresfritt; de öfriga betala i medeltal 8 kronor i månaden;

c) 23 lägenheter af 1 rum utan kök. Dessa rum bebos dels hyresfritt af kontorspersonalen och dels af vaktare emot en månatlig hyra af 4 kronor.

5:o) *Arbetarnes byggnadsförening i Göteborg.* Denna förening har till ändamål att hopsamla ett kapital, för hvilket, jemte de län, som kunna erhållas, i Göteborg och dess närmaste omgifningar, der tomter finnas att tillgå, skola uppföras bostäder, som af föreningens medlemmar få hyras och sedan efter lottning blifva deras egendom. Hvarje medlem inbetalar till föreningen 25 öre i veckan under minst 10 års tid. Medlemmarnes antal utgjorde:

År 1881	1,595 personer.
» 1882	1,567 »
» 1883	1,455 »
» 1884	1,324 »
» 1885	1,240 »

Angående föreningens ställning har styrelsen meddelat följande uppgifter:

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.
	K r o n o r.				
<i>Föreningens tillgångar:</i>					
Uppbyggda hus.....	342,133.01	334,632.17	324,409.11	314,572.53	304,426.49
I sparbank insatta medel	11,282.51	16,288.29	22,403.91	14,222.88	8,613.42
Inventarier	653.98	673.05	562.91	491.58	475.05
Diverse löpande räkningar	100 —	—	—	448.58	991.75
Kassabehållning	—	7.08	2.47	5.73	49.88
Summa	354,169.50	351,600.59	347,378.40	329,741.30	314,556.59
<i>Föreningens skulder:</i>					
Medlemmarnes tillgodohafvande:					
a) veckoinsättningar	116,688.05	133,090.40	131,337.05	133,015.98	138,539.03
b) ränta å d:o	20,738.87	27,438.03	29,210.11	32,940.16	39,806.03
Reservmedel för möjliga reparationer å föreningens hus	1,167.58	990.88	899.09	360.91	326.94
Reservfonden	50,150.06	53,423.78	56,467.15	58,424.25	58,884.79
Inteckningslån	161,000 —	133,000 —	126,000 —	105,000 —	77,000 —
Diverse löpande räkningar	4,424.96	3,657.50	3,465 —	—	—
Summa	354,169.50	351,600.59	347,378.40	329,741.30	314,556.79

Vid 1880 års slut utgjorde de uppförda husens antal 20. Under år 1881 uppfördes 4 nya hus, så att nu finnas 24 hus, hvilka bebos af 144 familjer, bestående af 685 personer, som betala i hyresafgift tillhopa 29,376 kronor.

Utom den större byggnadsföreningen, för hvilken här ofvan redogjorts, hafva under de senare åren i Göteborg uppstått flere mindre byggnadsföreningar med ändamål att genom tillskott bilda kapital för att inköpa tomter och derå uppföra hus med lägenheter för föreningarnes medlemmar. Angående de intill 1885 års slut bildade dylika föreningar, hvilka erhållit lagfart å inköpta fastigheter, har, med ledning af lagfartsprotokollen, upprättats följande tabell:

Föreningens benämning.	Tiden för föreningens bildande.	Antalet medlemmar.	Egande fastigheter.	
			Antal.	Taxerings- eller saluvärde. Kronor.
1. Sällskapet »Framåt»	1872 1/8	högst 20	2	52,000
2. » »Idogheten»	1874 5/1	70	1	52,600
3. » »Försöket»	1875 13/3	högst 20	1	26,700
4. Brödernas Byggnadsförening	1878 22/8	» 30	2	111,000
5. Tjugomannasällskapet »Enigheten»	1881 —	» 20	1/2	4,300
6. Föreningen »Egna hjälpen»	1881 5/2	10—12	1	4,000*)
7. Goodtemplarbyggn.-förening. »Myran»	1882 12/2	högst 50	1	75,000
8. Byggnadsföreningen »Göta»	» 12/3	4—12	1	16,000
9. Månadskarlarnes Tjugomannasällskap	» 2/4	10—25	1	45,000
10. Byggnadsföreningen »Framtiden» ...	» 10/9	högst 20	1	13,100
11. Arbetsbrödernas Byggnadsförening	1884 5/11	10	1	3,480*)
12. Sällskapet »Concordia»	1885 13/2	5	1	5,000*)
13. Byggnadsföreningen »Hermon»	» 26/11	högst 5	1	12,500

*) Den inköpta ödetomten saluvärde.

Anm. Det i förra femårsberättelsen omnämnda Bostadsaktiebolaget i Göteborg är numera upplöst.

Angående Göteborgs arbetareförenings verksamhet och ställning under femårsperioden meddelas uppgifter i följande tabell:

År.	Antal medlemmar.	Inkomster.		Utgifter.		Tillgångar.		Skulder.		Kapital.	
		Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
1881	559	8,037	59	7,313	95	183,023	56	149,971	41	33,052	15
1882	656	14,488	49	14,111	79	185,063	66	150,451	68	34,611	98
1883	455	22,443	46	22,419	03	180,147	14	145,192	69	34,954	45
1884	696	13,575	86	10,250	39	181,915	95	143,636	03	38,279	92
1885	817	17,798	72	8,459	84	181,369	31	139,750	51	41,618	80

De inom staden uttaxerade kommunalutskylder hafva för åren 1881—1885, beträffande såväl fast egendom som inkomst af kapital och arbete, påförts med följande belopp för bevillningskrona, nemligen:

År 1881 att utgå 1882	kr. 4'67.
» 1882 » » 1883	» 3'63.
» 1883 » » 1884	» 3'95.
» 1884 » » 1885	» 4'06.
» 1885 » » 1886	» 4'45.

Göteborgs stads inkomster och utgifter år 1885.

Förhållandet härmed, äfvensom med stadens tillgångar och skulder vid samma års slut inhemtas af nedan intagna, från stadskassörskontoret lemnade uppgifter:

	Kronor.
<i>Inkomster:</i>	
Kassabehållning från 1884	79,144'30
Tolagsersättning	494,231'11
Hamnavgift för varor	233,803'20
Hamnavgift för fartyg	86,275'95
Vågaavgifter från jernvägen	70,680'69
Vedfamnemåttavgifter	225 —

	Kronor.
Barlastavgifter	1,724'02
Tomtören af äldre stadsområdet	897'62
Hemmansräntor af Säfvedals härad m. m.	2,760'57
Friskilling för tomter	1,017'18
Gårdaköpsavgift	42,183'96
Saköremedel	3,577'75
Ersättning af statsmedel för staden frångångne bötesandelar	7,544 —
Afgifter för minuthandel med och utskänkning af brännvin, efter afdrag af uppbördsprovision samt hushållningssällskapets och statskontorets andel	488,606'38
Skatt för hundar	4,970 —
Restantier af kommunalutskylder	17,501'05
Landerimedel	13,135'68
Grundlegor af arrenden i Majorna	6,630'15
Slussavgifter	8,348'25
Hyra för gods i transitomagasin	423'81
Boupptecknings- och delgiftsprovisioner	36,413'67
Auktionsumgälder	9,488'79
Afgift för begagnande af stadens lyftkranar	2,795 —
Bidrag till gatornas underhåll och belysning	1,351 —
Brandvaksavgift	32'80
Ränta af Göteborgs gasverksaktiebolag å af staden förskjutna medel för gasledning i Majorna	2,483'75
Amortering å Örgryte kommuns skuld för andel i kostnaden för stadens inlösen af Landala	162'24
Extra inkomster	4,055'25
Köpeskillingar för sålda tomter	220,302'25
Hyor för stadens hus och lägenheter	196,457'23
Enskild folkskoleavgift för år 1883	38'23
Persoulig fattigvårdsavgift för år 1883	78'34
Bidrag till stadsvaktens beklädnad af Säfvedals häradssoldatrotar	135'20
Förråd af materialier	595'11
Vattenledningarnes kassabehållning	98,258'77
Inkvarteringskommissionens d:o	2,543'93
Kommunalutskylder för år 1884	1,158,012 —
Å giroräkning upptagna medel, hvilka inestodo vid 1885 års början	15,792'01
Tillfälliga lån, upptagna för belopp	717,000 —
Af behållningen utaf 1873 års lån användt för lånets amortering	kr. 32,000 —
Af d:o utaf 1878 års lån användt för muddringar i hamnen	» 12,500 —
Af d:o utaf 1884 års lån användt för med lånet afsedda ändamål	» 532,960'99
Af för särskilda ändamål besparade medel disponerade belopp ...	199,000 —
Inkomst genom försäljning af inköpta obligationer af 1884 års lån	8,000 —
Summa	4,814,136'73
<i>Utgifter:</i>	
Kapitalafbetalningar och räntor m. m. å stadens lån och öfriga skulder	905,503'52
Afsatta inkomster för betalning af köpeskillingen för Vädersågen	27,315'50
Afsatta inkomster för köpeskillingar och hyror för Gullbergsvass i och för bestridande af kostnaden för ordnandet af norra delen af samma lägenhet	127,466'66
Köpeskillingar för inköpta fastigheter, hufvudsakligen för gatu- och tomtregleringar	295,711'80
Lagskipningen och administrationen: aflöningar m. m.	227,476'75
Polisverket: aflöningar m. m.	241,740'73
Hamnbevakningen: aflöningar m. m.	8,306'87

	Kronor.
Fångarnes underhåll	843 21
Grundskatt och indelningsverk	8,748 65
Kungl. Tullverket, underhåll af packhusvägar m. m.	10,900 69
Bidrag till presterskapets aflöning	600 —
Allmänna läroverken: hyresersättningar m. m.	42,957 98
Navigationsskolan: anslag m. m.	2,200 —
Byggnadsnämnden: aflöningar m. m.	3,253 15
Stadsfullmäktige och Drätselkammaren: löner m. m.	55,796 86
Stadens revision	401 —
Eldsläckningsverket: aflöningar m. m.	61,101 41
Stadens båk- och ledfyror: aflöningar och underhåll	7,035 79
Bryggor och kanaler: aflöningar, underhåll m. m.	57,515 28
Förrådsförvaltningen: aflöningar, handräkningar m. m.	4,754 65
Gatu- och tomtregleringar: inköp af smärre jordstycken samt upprättande af kartor	21,228 86
Hamnavgift för fartyg: uppbördskostnad m. m.	13,655 92
Hamnavgift för varor: uppbördsprovision m. m.	8,290 38
Transitomagasin: uppbördsprovision m. m.	150 —
Jernvägen: aflöningar och underhållskostnader m. m.	14,822 57
Mätareinrättningen: anskaffning och underhåll af mått	570 87
Vägareinrättningen: telefon m. m.	132 —
Vedfamnemåtten: anskaffning och underhåll af mått	230 15
Säfsvedals härad: aflöningar	966 48
Stadsvakten: aflöningar m. m.	4,344 87
Bränvinsmedel: här af bestridda utgifter för läskolor för arbetare, pension à 1,000 kr.	12,706 52
Skatt för hundar: omkostnader för uppbörden	302 —
Ersättning till kronan för Elfsborgs Kungsladugård	16,000 —
Auktionsverket: aflöningar m. m.	12,890 87
Lyftkranarne: underhåll och uppbördskostnad	1,916 74
Stadens sluss: aflöningar m. m.	2,070 69
Belysning af gator och allmänna platser	60,939 84
Lokal för tand- och ögonpoliklinik: städning och uppvärmning	404 02
Lik- och obduktionslokalen: aflöning m. m.	504 94
Allmänna badplatserna: underhåll	1,069 91
Allmänna afträdena: d:o	1,590 78
Stadens lifräddningsredskap: underhåll	334 91
Möbler och inventarier	4,116 11
Anslag till handels- och sjöfartsnämnden	700 —
Gatuskyltar och adressnummer	1,622 12
Gustaf II Adolfs staty: renhållning	102 05
Danaarf: kostnader härför	140 —
Festivitetskostnader	703 87
Gasledning i Majorna	3,279 08
Förskottsmedel	47 —
Diverse utgifter	475 06
Underhåll af samt skatter och brandförsäkringsavgifter m. m. för stadens under Drätselkammarens vård varande hus och lägenheter	99,219 04
Anläggning af svängbro öfver Vallgrafskanalen	33,585 14
Anskaffande af ett mindre ångmudderverk på jernprån	16,324 97
Afskrifning å materialiekonto	48 20
Afgift till Vattenledningsstyrelsen för vattenförbrukning för allmänna ändamål	30,000 —
Årets utgifter för uppförande af nytt arbets- och försörjningshus	130,500 —
D:o d:o för uppförande af nytt epidemisjukhus	107,000 —
D:o d:o för uppförande af resällroverkets byggnad	241,635 —

	Kronor.
Anslag till allmänna inrättningar:	
Hamn- och elfarbeten	kr. 66,000 —
Gatu- och vägförvaltningen	» 319,647 35.
Folkskolestyrelsen	» 339,597 —
Fattigvården	» 396,281 66.
Helsovårdsnämnden	» 53,101 36.
Allm. och Sahlgrenska sjukvårdsanstalten	» 116,847 27.
Majornas sjukhus	» 8,100 —
Kurhusanstalten	» 10,500 —
Barnbördsanstalten	» 13,000 —
Styrelsen för Isbrytaren	» 21,000 —
Renhållningsverket	» 50,000 —
Af bränvinsmedel bestridda anslag utom här förut upptagna kr. 12,706 52:	
till Slottskogsparken	kr. 9,360 —
» Göteborgs museum	» 34,500 —
» Slöjdföreningen	» 23,870 —
» Willinska skolans slöjdfdelning	» 5,800 —
» Småbarnsskolorna	» 3,000 —
» Förlkningsnämnden	» 2,500 —
» Folkskolestyrelsen	» 4,403 —
» Arbetsinstitutet	» 5,000 —
	» 88,433 —
Stadens vattenledningar: anslag för utvidgningar m. m.	118,601 43
	Kronor 4,535,359 68
Kassabehållning till år 1886	278,777 10
	Summa kronor 4,814,136 78
Göteborgs stads tillgångar vid 1885 års slut	17,629,990 94
öfverstego dess skulder vid samma tid	17,023,352 37
	med kronor 600,638 57

Under perioden har Eders Kungl. Maj:ts Befallningshållande genom utslag nedannämnde dagar fastställt följande reglementen och ordningsstadganden m. m. för staden, nemligen:

1882 juli	27.	Ändringar och tillägg i Hamnordningen och instruktion för Hamnkaptenen i afseende å anordningar till underlättande af tillsyn öfver prämräfsken i Göteborg.
» november	30.	Reglemente för öppnhållande af förbindelse mellan hamnen och hafvet vid ishinder.
1883 mars	30.	Ordningsstadganden angående sättet för dragkärrens framförande.
» juli	5.	Föreskrifter i afseende på allmänna helsovården beträffande försäljning af hästkött och uppblåst kött.
» juli	27.	Ändringar i Brandordningen samt ny sotaretaxa.
» december	21.	Ändringar i Brandordningen beträffande användande af de elektriska brandsignalapparaterna.
1884 mars	28.	Föreskrifter angående slagning af nötkreatur, svin eller får inom stadsområdet.
» april	21.	Ordningsstadga till förebyggande af eldfara vid föreställning i teater- och cirkuslokaler i Göteborg.
» november	17.	Renhållningsstadga för Göteborg.
» december	24.	Ordningsstadga för idkande af biljardrörelse i Göteborg.
1885 mars	14.	Ändringar i Byggnadsordningen.
» september	30.	Stadgande om tiden för utskänkning af spirituösa drycker.
» »	»	Stadgande af vite för kvarblifvande å utskänkningsställe efter utskänkningstiden.

Uddevalla,

hörande till rikets städer af tredje klassen, är belägen vid Risåns eller Båfveåns utlopp i Byfjorden, hvilken genom de yttre fjordarne står i förening med hafvet.

När staden är anlagd, är ej tillförlitligen känt; dock anses detta hafva skett i äldsta tider. Den veterligen äldsta handling, som rör Uddevalla, är konung Johan den II:s stadfästelsebref å stadens privilegier af år 1491.

Staden utgör egen jurisdiktion samt i förening med Båfve och Lane-Ryrs inom Lane härad belägna socknar ett pastorat. Staden har ett vackert och sundt läge samt är till större delen omgifven af skog och höjder. Af dessa senare äro de så kallade Kapellbackarne i geologiskt hänseende synnerligen märkliga, såsom bestående af fossila snäckmassor.

Något annat vattendrag än Risån genomflyter icke staden, och någon insjö eller ö finnes icke inom dess område.

Staden har efter den år 1806 timade branden blifvit reguleradt anlagd och indelad i 308 tomter, af hvilka endast några ännu äro obebyggda. I anseende till folkvärdens tillväxt har förslag om stadsplanens utsträckning blifvit, i öfverensstämmelse med föreskrifterna i kungl. byggnadsstadgan för rikets städer den 8 maj 1874, af stadsfullmäktige uppgjort; och har Eders Kungl. Maj:t den 7 april 1881 den nya stadsplanen fastställt.

Tabellen N:o 1 innehåller redogörelse för stadens *folkvärd* åren 1881—1885.

Antalet af stadens invånare, som enligt uppgift i förra femårsberättelsen utgjorde: år 1850 3,607, år 1855 3,820, år 1860 4,392, år 1865 5,064, år 1870 5,623, år 1875 6,159 och år 1880 7,072, hade år 1885 enligt mantalslängden stigit till 7,354, hvadan folkvärdens efter förra periodens slut ökats med 282 personer, motsvarande något mindre än 4 procent.

Stadens sunda läge har i allmänhet förskonat den från svårare *epidemier* och farsoter, som icke hemsökt samhället i någon betydligare mån efter år 1834, då kolerafarsoten härjade derstädes.

Någon egendomlighet i afseende på *giftermålen* antal samt *nativitets-* och *mortalitetsförhållanden* förefinnes icke och icke heller i afseende på invånarnes *lynne, vanor, klädedrägt* eller *födoämnen*.

Några *religiöst-skismatiska* rörelser hafva ej heller förekommit.

Beträffande *sedligheten*, så har, oaktadt invånarnes antal, såsom ofvan är nämnt, något ökats, brottmålen antal under ifrågasvarande tidsperiod varit ungefär lika med antalet under förra perioden; och beträffande de gröfre brotten, hafva dessa under senare åren aftagit. Den sålunda relativt inträdda förbättringen kan utan tvekan tillskrivas dels bättre ordnad polisuppsigt, dels ock den omständigheten, att minutförsäljning med och utskänkningen af spritdrycker blifvit på senare tiden mera omsorgsfullt handhafd och jemväl något minskad.

Genom de inom staden under senare tider företagna allmänna arbeten har stadens arbetsfolk haft mera *arbetsförtjenst*, äfven under höst- och vintertiden.

Tabellen N:o 3 lemna uppgifter om stadens *bebyggda och obebyggda tomter samt lägenheter jemte taveringsvärdet* derä äfvensom å antalet under perioden *nybyggda böningshus*.

Den inom stadens område belägna *jord* anses i areal utgöra 5,197 tunnland, hvaraf omkring 250 tunnland åker, 408 tunn-

land äng samt 4,359 tunnland skogs- och betesmarker. Den öppna jorden, som är särdeles bördig, användes fortfarande till odling af säd, potatis och foderväxter. Medelpriset å säd har under denna period varit: för hvete 3 kronor, råg 2 kronor 25 öre, korn 2 kronor 25 öre, hafre 1 krona 40 öre, ärter 2 kronor 50 öre och bönor 2 kronor 40 öre, allt per kubikföt; dock hafva spanmålsprisen de sista åren betydligt sjunkit mot priset under de första åren af denna tidsperiod.

Arbetslönerna hafva under senare åren något nedgått; och utgör dagsverkspriset omkring 1 krona 20 öre för karl och 70 öre för qvinna.

Hvad *boskapskötseln* angår, är, med afseende på den ringa areal, som stadens odlingsbara jord innehåller, derom föga eller intet att säga.

Som *skogen* å stadens område är obetydlig, eller rättare nästan alldeles saknas, kan angående skogshushållningen icke meddelas någon uppgift. Under sista tiden har genom bildade föreningars företagsamhet, på några mindre områden odling af skog egt rum, dels medelst plantors utsättande, dels genom frösådd, hvarigenom åtskilliga af de staden omgifvande, förut kala berg och höjder blifvit mera bevuxna. Prisen å skogsprodukter hafva inom staden i allmänhet varit: för en tolf plankor 6 alnar, 3×9 tum, 12 kronor, en tolf bräder 5 kronor, en famn björkved 20 kronor, en famn al- eller fur- 18 kronor och en famn granved 16 kronor.

Bergs- och *bruksrörelse* idkas icke inom stadens område.

Antalet af stadens *fabriker* har under ifrågasvarande femårsperiod varit detsamma som förut: ett större mekaniskt bomullsspinneri och väfveri i förening med blekeri och färgeri, en lackerfabrik, två färgerier, två repslagerier, en snickerifabrik för förädling af träeffekter, en tändsticksfabrik, ett skeppsvarf, ett gasverk och en mindre mekanisk verkstad, hvilka alla inrättningar under ifrågasvarande tidrymd varit i verksamhet; och har rörelsen der på senare åren något ökats.

Brävningsbränning har å stadens område idkats utl ett större ångbränneri, och ölbrygd, jemväl efter bajersk metod, i 4 bryggerier.

Handtverkerierna inom staden hafva under femårsperioden något nedgått. Antalet handtverkare, som år 1880 utgjorde 76 män och 13 kvinnor med biträde af 203 män och 22 kvinnor, har år 1885 endast utgjort 57 män och 7 kvinnor med biträde af 163 män och 13 kvinnor.

Längden af stadens allmänna *landsvägar* utgör sammanlagdt ungefär $\frac{3}{4}$ mil, hvilka vägar underhållas på stadens gemensamma bekostnad. Dessa vägar, som genom brist på tjenligt väggrus varit, isynnerhet under källossningen, svåra att underhålla, hafva dock numera blifvit belagda med krossad sten, eller så kallad makadam, hvarigenom de erhållit mera fasthet och sålunda betydligt förbättrats.

Stadens *byavägar* eller *utmarksvägar* utgöra ungefär 1 mil och underhållas af dem, som betjena sig af desamma. Några nya allmänna *landsvägar* hafva icke blifvit anlagda under den tid, som berättelsen omfattar, hvaremot öfver den genom staden löpande ån, i stället för den gamla hvälfda stenbron, en ny bro af jern blifvit anlagd, hvarigenom lättare kommunikation erhållits emellan stadens norra och södra del samt vackrare utseende bereds.

Förslag har uppgjorts för omläggning af den äldre backiga farvägen från staden till Dalslands gräns öfver det så kallade Stadsfjellet, hvilket förslag blifvit af stadsfullmäktige antaget,

under förutsättning, att Eders Kungl. Maj:t täcktes bevilja statsanslag till $\frac{2}{3}$ af den för omläggningen beräknade kostnaden, uppgående till 30,136 kronor; och är denna fråga ännu beroende på Eders Kungl. Maj:ts nådiga pröfning.

Den af enskildt bolag anlagde jernväg från Uddevalla stad öfver Venersborg till Herrljunga station å Vestra stambanan har, sedan den år 1867 för allmän trafik öppnades, oafbrutet varit begagnad, och de varor, som derå fraktats, hafva hufvudsakligen bestått af spanmål, trävirke och något jern från det inre landet, samt af stenkol, fiskvaror, salt och något kolonialvaror uppåt landet. Under sommarmånaderna har denna jernväg jemväl varit mycket befares af passagerare, som besökt badorterna på vestkusten.

Ingen *färjplats* finnes på stadens grund och icke heller någon grind å stadens allmänna landsvägar.

Enligt kungl. brefvet den 20 oktober 1756 är staden befriad från gästgifveri, håll- och reservskjuts; och hafva de närmast staden belägna gästgifvaregårdar å landet skyldighet att skjutsa de resande genom staden till nästbelägna gästgifvaregårdar; dock tillkommer det staden att fortskaffa de resande, som i staden sig uppehållit. För sistnämnda skjutsningsskyldighet är entreprenad upprättad, och uppgår för närvarande stadskassans utgift härför årligen till 700 kronor.

Efter jernvägens öppnande samt i anseende till ångbåtsfartens utvidgning har skjutsningen från stadens gästgifvaregård betydligt aftagit; och såvidt af dagböckerna vid gästgifveriet kan inhämtas, har från staden utgått följande antal hästar, nemligen:

År 1881	128 stycken.
» 1882	131 »
» 1883	123 »
» 1884	110 »
» 1885	91 »

Post- och kronoskjuts ombesörjes icke af staden.

Vid den i staden befintliga *telegrafstation* äro anstälde en kommissarie och två assistenter. Verksamheten vid stationen upplyses af följande utaf vederbörande stationsföreståndare meddelade tabell:

År.	Afsända telegram.			Ankomna telegram.			Summa summanrun.	Portoafgifter. Kronor.
	Till inrikes orter.	Till utrikes orter.	Summa.	Från inrikes orter.	Från utrikes orter.	Summa.		
1881	3,632	1,227	4,859	3,847	1,711	5,558	10,417	8,478 ⁸³
1882	4,214	1,222	5,436	4,185	1,622	5,807	11,243	8,888 ⁶³
1883	4,124	1,482	5,606	4,106	1,797	5,903	11,509	9,639 ⁴⁷
1884	3,502	1,267	4,769	3,703	1,633	5,336	10,105	8,155 ¹⁰
1885	4,100	1,562	5,662	4,229	1,807	6,036	11,698	9,649 ⁹⁶

Den 1 januari 1883 öppnades i Uddevalla ett på statens bekostnad anlagd *telefonnät*, hvilket så utvecklats, att 49 särskilda apparater eller stationer varit anbringade den 31 december 1885.

Angående antalet af de från *postkontoret* i Uddevalla afgångna bref och värdeförsändelser samt beloppet af uppburden härför åberopas nedanstående, af vederbörande postkontors föreståndare aflemnade uppgifter, *tabell Litt. Ah.*

Stadens *kommunikationer sjöledes* hafva på senare tiden förbättrats, hufvudsakligen genom utvidgad ångbåtsfart, hvarigenom under den tid, då ishinder icke möta, direkt förbindelse underhålles med städerna Göteborg och Marstrand samt köpingen Lysekil jemte åtskilliga mellanliggande landthamnar å såväl södra som norra farleden, å hvilken senare farled turerna utsträckts till flere hamnplatser vid Gullmar- och Åbyfjordarne.

Direkt kommunikation har jemväl öppnats med utrikes orter medelst ångarne »Avena» och »Sitona», hvilka begge fartyg till-

Tab. Litt. Ah.

Uddevalla postkontors verksamhet.

	År 1881.		År 1882.		År 1883.		År 1884.		År 1885.	
	Stycken.	Kronor.	Stycken.	Kronor.	Stycken.	Kronor.	Stycken.	Kronor.	Stycken.	Kronor.
<i>Afgående försändelser.</i>										
<i>Inrikes.</i>										
Vanliga bref, brevkort och bandförsändelser	106,340	—	121,602	—	124,462	—	117,312	—	139,134	—
Rekommenderade försändelser	8,806	—	8,928	—	8,865	—	8,083	—	8,050	—
Assurerade bref	2,879	2,385,818 ¹¹	2,919	2,687,730 ⁵⁸	3,027	2,924,818 ³⁰	2,657	2,362,588 ⁰⁶	2,628	2,624,313 ⁶¹
Postanvisningar	1,673	50,674 ¹³	1,833	53,113 ¹¹	1,855	57,105 ⁸²	1,909	60,413 ⁴⁸	1,944	55,135 ⁹⁷
Postförskott	106	1,466 ²¹	193	2,242 ⁷⁸	275	2,680 [—]	415	4,343 ⁷³	469	4,467 ²⁵
Paket, vanliga	1,439	—	1,166	—	1,209	—	1,146	—	1,150	—
D:o assurerade	335	674,591 ²²	388	849,162 ⁹⁴	450	3,155,270 ¹⁴	438	3,310,459 ⁵⁶	440	3,075,434 ⁵¹
<i>Utrikes.</i>										
Vanliga bref, brevkort och bandförsändelser	12,613	—	18,538	—	17,368	—	16,640	—	22,464	—
Rekommenderade försändelser	935	—	871	—	898	—	969	—	1,157	—
Assurerade bref	54	50,591 ⁹⁷	67	37,790 ²⁵	68	51,304 ⁹⁵	58	67,913 ³⁴	72	31,935 ⁹⁷
Postanvisningar	189	6,759 ¹⁸	209	9,843 ⁹⁶	225	6,311 ¹⁹	246	9,925 ⁹¹	307	9,192 ¹⁷
Postförskott	3	27 ⁷¹	2	6 ³⁶	4	39 ⁵³	7	90 ⁴⁵	7	61 ²¹
Paket, vanliga	103	—	106	—	160	—	125	—	97	—
D:o assurerade	6	11,315 [—]	3	10,508 ²⁹	4	9,263 ¹⁴	2	100 [—]	4	7,719 ⁸⁵
Uppburden uppgått till	—	93,708 ⁹⁷	—	36,124 ³²	—	37,926 ⁷⁹	—	39,663 ⁰¹	—	37,394 ⁷⁰

höra rederier i staden; dock hafva reguliera turer för dessa fartyg icke varit bestämda.

Inrikes sjöfarten har underhållits med ångfartygen Uddevalla, Marstrand, Valborg, Rob. Thorburn, Viken och Alfhem, hvilka fartyg egas af ett i Uddevalla bildadt bolag benämndt »Bohuslänska kusten». Under sommarmånaderna underhålles sjötrafiken emellan staden och badorten Gustafsberg med en för sådant ändamål anskaffad ångslup.

Segelfarten emellan staden och angränsande orter idkas med mindre, dels däckade, dels öppna båtar; och synes denna rörelse vara lika beskaffad som under förra femårsperioden.

Sedan stadens hamn blifvit med bidrag af statsanslag upphjelp och förbättrad, har den erhållit sådant djup, att större fartyg, hvilka förut måst lossa och lasta ute på redde, numera kunna anlöpa äfven den inre hamnen.

Några kanaler finnas icke inom stadens område.

År 1885 egde rederier i staden 9 *segelfartyg* om 2,270·16 tons dräglighet samt 9 *ångfartyg* om 1,748·24 ton och 466 hästkrafter.

De fartyg, hvilkas besättningar blifvit under denna femårsperiod *immönstrade*, hafva utgjort:

År 1881.....	107 stycken om	14,103·95 ton.
» 1882.....	110 » »	15,152·96 »
» 1883.....	131 » »	18,413·04 »
» 1884.....	108 » »	17,600·49 »
» 1885.....	112 » »	18,200·33 »

Sjömanshusets tillgångar, hvilka år 1880 uppgingo till 52,888 kronor 81 öre, hade år 1885 stigit till 67,550 kronor 56 öre.

Antalet af dem, som vid sjömanshuset åtnjutit pension eller gratial, har utgjort:

År 1881.....	140 stycken med tillhopa kr.	3,234 —
» 1882.....	147 » » »	3,379·25.
» 1883.....	151 » » »	3,618·67.
» 1884.....	158 » » »	3,831·75.
» 1885.....	166 » » »	4,083·50.

Antalet af de vid Uddevalla tullkammare *inklarerade* fartyg har utgjort:

År 1881.....	119 fartyg, deraf 97 lastade och 22 barlastade.
» 1882.....	141 » » 96 » » 45 »
» 1883.....	170 » » 148 » » 22 »
» 1884.....	109 » » 75 » » 34 »
» 1885.....	118 » » 92 » » 26 »

Under perioden har endast en mindre *sjöskada* inträffat, i det en oassurerad segeljakt blef under december månad 1885 af is sönderskuren och sjönk, dervid dock ingen person omkom.

Enligt ofvanstående tablå har antalet af inklarerade fartyg något nedgått sedan förra femårsperioden, och samma förhållande har jemväl egt rum angående den utrikes handeln.

De hufvudsakliga *exportartiklarne* bestå af spanmål, trävaror, papper, tändstickor, jern, kreatur, väfnader och fisk. *Exporten* af dessa varor har år 1885 uppgått till 25,248,058 kilogram spanmål, 17,537 kubikmeter grufstolpar, 1,995 kubikmeter bräder och plankor, 259,300 kilogram papper, 643,600 kilogram tändstickor, 96,225 kilogram jern, 2,309 stycken kreatur, 1,965,439 kilogram fisk samt snickeriarbeten för värde af 118,760 kronor.

Importartiklarne hafva förnämligast utgjort stenkol, spanmål, sill, salt, petroleum, väfnader, gödningsämnen och kolonialvaror. Häraf har år 1885 importerats 221,134 hektoliter stenkol, 1,249,464 kilogram omalen spanmål, 771,035 kilogram malen spanmål, 568,531 kilogram sill, 21,560 hektoliter salt, 1,406,861 kilogram petroleum, 8,960 kilogram väfnader, 204,855 kilogram gödningsämnen, 8,720 kilogram risgryn, 19,041 kilogram kaffe, 742 kilogram socker, 2,090 kilogram tobak, 7,440 liter vin samt 13,842 liter brännvin och sprit.

Enligt uppgift från stadens tullkammare har *tulluppbörden* utgjort:

År.	Tull.	Lastpenningar.	Nederlagsafgift.	Fyr- och båkmedel.	Summa.
1881.....	54,530·11	5,178·54	298·37	13,177·98	73,184·40
1882.....	47,504·72	6,090·29	170·22	16,871·66	70,636·89
1883.....	52,689·84	7,635·39	261·94	18,834·25	79,421·42
1884.....	53,822·70	6,364·24	235·79	14,004·38	74,427·11
1885.....	58,026·30	7,585·35	387·62	17,105·03	83,104·30

Stadens *minuthandel* synes under ifrågavarande tidrymd hafva något minskats. Hvad den aftagit genom ökad landt-handel och deraf minskadt handelsområde kan anses vara till en del ersatt genom något liffigare handel inom sjelfva staden och dess närmaste omgifning.

De i staden förut varande två *frimarknader* äro numera aflysta, hvaremot för utbyte af fiskvaror och landtmannaprodukter skärgårdsbor och landtbefolkningen på senare åren en viss dag i september månad haft möte i Uddevalla, hvilket i allmänhet varit talrikt besökt; hvarjemte förste onsdagen i hvarje månad större rörelse, eller så kallad månadsmarknad eger rum.

År 1865 bildades ett bolag för öfvertagande af all den förut å auktion upplåtna *minuthandel med och utskänkning af brännvin* och andra sprititösa drycker i staden. Den 1 oktober 1866 trädde detta bolag i verksamhet och har allt sedermera fortgått i öfverensstämmelse med förnyade oktrojer, deraf den sista blifvit fastställd för tre år från den 1 oktober 1886.

Antalet af minutförsäljnings- och utskänkingsrättigheter har under den tid, som dessa varit åt bolag upplåtna, småningom nedgått, så att numera de förra utgöra 8 och de senare 4, deraf 1 utöfvas af stadskällaren.

Derigenom att den förut bortauktionerade brännvinsförsäljningen öfvertagits af ett bolag, utöfvas mera kontroll derå; och erfarenheten har äfven ådagalagt, att bättre förhållande numera råder såväl i afseende på ordning och snygghet inom lokalerna, hvilka äro både sundare och ljusare än tillföre, som ock i afseende på halten och beskaffenheten af de varor, hvilka afyttras.

De minutförsäljnings- och utskänkingsafgifter, som blifvit erlagda under tiden från den 1 oktober 1884 till samma dag år 1885 hafva, jemte bolagets vinstmedel under samma år, uppgått till 66,776 kronor, deraf, efter afdrag af uppbörds- och redovisningsprovision, stadens andel utgjorde 39,999 kronor 71 öre.

Det litertal spritvaror, hvarefter bolaget numera har att erlägga afgifter, utgör årligen 150,000 liter för minuthandeln och 50,000 liter för utskänkingen.

Tabellerna N:ris 4, 5 och 6 innehålla uppgift angående

- egendomar af fideikommissnatur;
- egendomar tillhörande inhemska aktiebolag; och
- egendomar tillhörande främmande magters undersåtar år 1885 inom Uddevalla stads område.

För frihet från den staden åliggande *rotering* betalas vakansafgift, beräknad för sex båtsmän; och utgjorde denna afgift år 1885 501 kronor 60 öre.

Enligt räkenskaperna å stadens uppördskontor utgjorde de å invånarne år 1885 debiterade *kronoutskylder* 24,646 kronor 44 öre, deraf 14,030 kronor 1 öre för fast egendom och inkomst.

Som likställighet i kommunala rättigheter och skyldigheter blifvit i staden genomförd, ingå numera stadens alla intrader till gemensam kassa.

De på grundvalen af beivlingen till kronan uttaxerade *kommunalutskylder*, hvilka under 1866 uppgingo till 7½ gånger beivlingen, hafva sedermera småningom sålunda nedgått, att de från och med år 1875 årligen erlagts med 5 gånger beivlingen till år 1881, då de utgingo med 6 gånger och 1885 med 6½ gånger beivlingen. Dessa utskylder hafva under ifrågavarande period utgjort:

År 1881	kr. 71,515.32.
» 1882	» 87,871.45.
» 1883	» 90,692.58.
» 1884	» 88,127.01.
» 1885	» 89,591.65.

Förhållandet med stadens *skulder* vid slutet af åren 1881 och 1885 inhemtas af följande, från uppördskontoret meddelade uppgift:

	K r o n o r .	
<i>År 1881.</i>		
Till C. G. Cervin	30,000 —	
» Handels- och Sjöfartsfonden	100,689.87	
Å obligationer	700,000 —	
Till enskilda personer och korporationer	51,767.58	882,457.45
<i>År 1885.</i>		
Till C. G. Cervin	10,000 —	
» Handels- och Sjöfartsfonden	90,450.86	
Å obligationer	670,000 —	
Till enskilda personer och korporationer	90,694.54	861,145.40

Sedan Eders Kungl. Maj:t genom nådigt bref den 17 december 1880 bifallit stadsfullmäktiges underdåniga ansökning att — för konvertering och inbetalning af en del utaf stadens äldre lån samt för bestridande af de under närmaste framtid sannolikt förestående utgifter, hvilka voro af beskaffenhet att böra på flere år fördelas, — upptaga ett *amorteringslån* å 1,000,000 kronor till 4½ procent's ränta och dervid få begagna tryckta eller graverade obligationer i svenskt eller utländskt mynt, så har å detta lån obligationer till belopp 700,000 kronor år 1881 försålts till Skandinaviska Kreditaktiebolaget med 4½ procent kapitalrabatt.

Angående stadens *inkomster och utgifter* under år 1885 meddelas följande uppgifter enligt magistratens upprättade förslag till inkomst- och utgiftstat:

	Kronor.
<i>Inkomster.</i>	
Behållning från år 1884	13,300 —
Ersättningar från kronan för källarfrihet, saköresandelar och tolag	2,706.73
Hamnafgifter	21,700 —
Afgifter för jernvägen, gästgiverirättigheter m. m.	515 —
Stadens andel i bränvinsmedlen	33,643.21
Personala afgifter till presterskapet	2,725 —
Anslag till skolorna af staten, landstinget och enskilde m. m.	8,045.83
Arrenden och hyror för stadens fastigheter samt diverse afgifter	22,211.59
Räntor och arrenden, bötesandelar till fattigkassan	2,567.60
Ersättningar från andra kommuner	818.85
Diverse inkomster till fattigvården	322.62
Försäljning af grafplatser	250 —
Tillfälliga lån och kommunalutskylder	95,232.09
Summa	204,037.82
<i>Utgifter.</i>	
Kapitalafbetalningar å lån	17,907.12
Räntebetalningar	37,384.42
Aflöning till magistratens embets- och tjänstemän samt polisen m. m.	13,369 —
Afgift för kommunalförvaltningen	7,812.50
Aflöning för läkare och afgift för helsövrden	4,000 —
Afgift för braudväsendet	5,278 —
Medel ställda till Byggnadsnämndens förfogande	500 —
Båtsmansvakansafgift, förslagsvis	600 —
Anslag för skjutsentreprenaden	700 —
D:o » vägars och broars underhåll	4,250 —
D:o » gators underhåll och belysning	6,500 —
D:o » vattenledningen	2,200 —
D:o » allmänna byggnader	8,497.62
D:o » planteringar	1,913.50
D:o » planering af tomter	200 —
D:o till Elementarskolan för flickor	3,400 —
Pensioner	3,240 —
Anslag till slöjdskola m. m.	700 —
D:o för restitutioner och afkortningar	4,907.20
D:o » fattigvården	25,208.37
D:o » hamnen	11,200 —
Lön åt presterskapet och kyrkornas betjening m. m.	7,710.40
Anslag för folkskolor och småskolor	24,359.69
Tillfälliga och oförutsedda utgifter	12,200 —
Summa	204,037.82

Skolor och uppfostringsanstalter. I staden finnas följande skolor:

1:o) Ett femklassigt elementarläroverk, hvarest lärarnes antal för närvarande är 6, jemte särskilde lärare i sång, ritning och gymnastik. Lärjungarnes antal år 1885 utgjorde: vårterminen 109 och höstterminen 113.

2:o) Ett sjukklassigt elementarläroverk för flickor, uti hvilket lärare och lärarinnor till ett antal af 14 äro sysselsatta, och hvaruti under år 1885 lärjungarnes antal utgjorde: vårterminen 89 och höstterminen 91. Samma år erhöill detta läroverk i statsanslag 2,101 kronor.

3:o) Sju folkskolor, deraf en å så kallade Stadsfjellet. Dessa skolor åtnjötas af 10 lärare; och skolbarnens antal år 1885 utgjorde 630.

4:o) Elfva småskolor, hvardera med en lärarinna. I dessa skolor åtnjötas 273 barn undervisning år 1885.

Stadens utgifter för folkskolorna och småskolorna utgjorde år 1881 13,170 kronor, år 1882 12,840 kronor, år 1883 17,788 kronor, år 1884 18,246 kronor och år 1885 18,428 kronor.

5:o) Barnhusskolan och uppfostringsanstalten å Gustafsberg inom stadens område. Denna inrättning stiftades af grosshandlanden i Uddevalla Anders Knape Hansson och hans hustru Katarina Hegardt medelst donationsbref den 10 april 1772, hvarå nådig fastställelse erhöles genom kungl. resolutionen den 14 mars 1774 och den 18 februari 1782. Enligt nämnda donationsbref testamenterade makarne Knape till en barnhusinrättning å Gustafsberg, dels nämnda landeri och åtskilliga ängar å stadens grund samt säteriet Gullmarsberg, 2 mantal med $7\frac{1}{2}$ underlydande hemman, i Skredsviks socken af Lane härad, dels ock åtskillig lösegendom jemte kontanta penningar. Vid 1885 års slut uppgick behållna kapitalbeloppet till 441,992 kronor 12 öre.

Vid denna inrättning, som förvaltas af en direktör i samråd med Uddevalla stadsfullmäktige, vårdas och uppfostras för närvarande 36 gossar intill sexton års ålder. De åtnjuta undervisning af 3 vid skolan anstälde och å stället boende lärare, af hvilka den ene måste, enligt testamentets föreskrift, vara prest; hvarjemte gossarne undervisas i musik, sång, gymnastik och vapenöfning af dertill antagne lärare.

Härförutan utdelas af inrättningsfonden årligen gratial till 87 fattiga barn inom länet, till dess de uppnått 12 års ålder, med 25 kronor till dem hvar.

År 1885 utgjorde inrättningsens inkomster 30,877 kronor 37 öre och utgifter 26,675 kronor 72 öre.

6:o) En slöjdskola, stiftad år 1878 och underhållen medelst årligt bidrag, dels af stadskassan, dels af enskilda personer. Denna skola besöktes år 1885 af 122 elever.

7:o) Söndagsskolan vid Kampenhofs fabrik, inrättad och bekostad af nämnda fabriks bolag, hvars arbetare undervisas af dertill antagen lärare i kristendom, räkning och ritning med mera.

Uddevalla museum, som blifvit inrättadt och fortfarande vårdas af enskilda personer, är inrymdt uti elementarläroverkets forna byggnader och har under femårsperioden årligen åtnjutit bidrag, dels från länets hushållningssällskap, dels ock af enskilda personer. Denna inrättning har under senare tider vunnit icke obetydlig tillväxt såväl genom inköp som genom gåfvor, bland hvilka märkas den utställning af till fiskerinäringen hörande föremål, som länets hushållningssällskap år 1883 anordnade i Wien, och hvilka artiklar efter deras återhemtande till fäderneslandet hushållningssällskapet skänkt till museum. Likaledes har doktor N. P. Hamberg i Stockholm förärat detta museum en större samling mineralier och slöjdalster samt professor T. Torell i Uppsala en större samling insekter.

Denna inrättning är af såväl stadens som kringliggande landsbygds befolkning mycket besökt, i synnerhet om söndagarne, då tillträdet är afgiftsfritt.

Staden utgör, såsom förut är nämndt, egen *jurisdiktion*. Rådstufvurättens ordinarie ledamöter äro en borgmästare, som tillika förrättar notarii publici-embetet, en litterat rådman, som förer protokollet vid rådstufvurätten och magistraten, samt 2 råd-

män af illitterata klassen. Magistraten fungerar jemväl såsom öfverexekutor. Tjenstemännen vid rådstufvurätten och magistraten utgöras af en stadsfiskal, en stadskassör och en stadsfogde.

Enligt kungl. resolutionen den 14 mars 1774 är Uddevalla rådstufvurätt Gustafsbergs barnhusinrättnings »privilegerade forum, hvarest tvistiga mål, som kunna uppkomma rörande barnhusets tillhörigheter, underliggande grunder eller inrättningar måge upptagas.»

För Göteborgs och Bohus läns *Brandstodsbolag*, hvars styrelse har sitt säte i Uddevalla, redogöres i **tabellen N:o 7**.

År 1880 stiftades ett *sjöförsäkringsbolag* under benämning »Bohus läns sjöassuransförening», hvars styrelse har sitt säte i Uddevalla, och hvars verksamhet omfattar Bohus län. Angående detta bolag meddelas närmare upplysningar i **tabellen N:o 7**.

För den år 1869 i Uddevalla stiftade bank, benämnd »*Bohus läns enskilda bank*», gick den meddelade oktroyen år 1879 till ända; och blef förnyad oktroy af Eders Kungl. Maj:ts utfärdad år 1879 att gälla intill 1888 års slut. Bankens grundkapital utgör 1,000,000 kronor och är fördeladt på 2,000 lotter. Bankens hufvudkontor i Uddevalla förvaltas af en styrelse, bestående af fem personer, af hvilka en är verkställande direktör; och tjänstgöra vid detta kontor en kamererare, en kassör och två bokhållare. I köpingen Lysekil är inrättadt ett afdelningskontor, som skötes af tre direktörer jemte en kamererare och en kassör. Rörelsen inom detta bankbolag har icke obetydligt ökats; och inhentas af räkenskaperna, att utbetalningar samt insättningar och inbetalningar å alla konti vid hufvudkontoret, särskildt för hvarje år under ifrågavarande tidsperiod, uppgått till följande belopp:

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.
Utbetalningar ..	18,801,894 ⁸⁹	20,618,122 ⁴⁵	22,239,860 ¹⁷	24,374,366 ⁰⁴	24,529,735 ³¹
Inbetalningar ..	18,796,943 ⁶⁷	20,624,031 ¹⁹	22,238,969 ⁴⁷	24,379,710 ⁶⁷	24,525,732 ⁹⁰

År 1866 öppnade Venersborgs Enskilda Bank ett afdelningskontor i Uddevalla, hvilket sedermera fortgått och förvaltas af tre styrelseledamöter jemte en kamererare och en kassör. Rörelsen i denna bank har under de sista fem åren sålunda drifvits:

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.
Utbetalningar ..	5,704,573 —	5,732,512 ⁶⁸	5,927,755 ²²	5,560,126 ³⁷	5,132,955 ⁹¹
Inbetalningar ..	5,761,121 ⁶⁴	5,671,554 ¹³	5,921,392 ²⁸	5,496,014 ⁹¹	5,297,386 ⁷⁰

Uddevalla sparbank, stiftad år 1836 genom enskilda personers bidrag, har mycket anlåtats af stadens och kringliggande orters invånare. Styrelsen för denna bank består af sju personer, som utses af bankens principaler och delegare vid allmän årsammankomst i juni månad hvarje år. Banken, som vid dess stiftande hölls öppen en gång i veckan, är nu för rörelsen öppen hvarje dag, dervid en af styrelsens ledamöter är närvarande. Såsom tjenstemän äro vid banken anstälde en kamererare och kassör samt en ombudsman.

Delegarnes behållning, som vid 1880 års slut uppgick på 7,606 motböcker till 1,251,387 kronor 15 öre, utgjorde den 31 december 1885 på 9,883 motböcker 1,609,248 kronor 41 öre,

hvarjemte sparbankens reservfond, som vid 1880 års slut uppgick till 95,875 kronor 68 öre, utgjorde den 31 december 1885 125,658 kronor 89 öre.

Bland *välgörenhetsanstalter* nämnas:

1:o) Elementarskolans donerade stipendiifond, hvaraf årligen inkomsten, 100 kronor, utdelas åt lärjungarne vid skolan.

2:o) Ingmanska donationen, stiftad 1841, hvaraf årliga räntan, 60 kronor, tilldelas ynglingar, som begagna samma läroverk.

3:o) Brattska donationen, stiftad 1793 af rådmannen H. B. Bratt. Nuvarande årliga afkastningen af denna stiftelse, 634 kronor 50 öre, utdelas till 10 fattiga och nödlidande personer.

4:o) Mamsell M. D. Evers' donation, stiftad 1845, hvaraf årliga räntan, 60 kronor, utdelas till fem ogifta fruntimmer.

5:o) Handlanden J. Olssons donation, stiftad år 1849, hvars årliga ränta, 60 kronor, fördelas bland sex medellösa enkör.

6:o) Sockerbruksidkaren J. Trahns donation, stiftad 1851, hvaraf årliga räntan, 90 kronor, tilldelas ett äldre gift par, företrädesvis bland så kallade *pauvres honteux*.

7:o) Fru Tranchells donation, hvaraf årliga räntan, 12 kronor, utdelas till 2 fattiga enkör.

8:o) Kammarherren M. af Christiernins donation, hvars årliga ränta, 18 kronor, af fattigvårdsstyrelsen utlemnas till behöfvande inom samhället.

9:o) Bleckslagaren M. B. Rybergs donation, stiftad år 1860, hvaraf årliga räntan, 78 kronor, tilldelas en fattig enka.

10:o) Handlanden B. Nilssons donation, stiftad år 1866, hvaraf årliga räntan, 480 kronor, utdelas till 12 mindre bemedlade fruntimmer.

Till minne af Konung Oscar II:s och Drottning Sofias silfverbröllop stiftades genom enskilda personers bidrag och årsafgifter den 6 juni 1882 ett *barnhem* i Uddevalla, hvilket förvaltas af en utsedd styrelse. Detta barnhem öppnades den 1 december 1884, då sex fattiga mindre barn der intogos i en af staden till hemmet skänkt fastighet under tillsyn och vård af en dertill utaf styrelsen antagen qvinna, som tillika är lärarinna. Denna inrättning är afsedd att utvidgas, då tillgångarne så medgifva.

Helsovården besörjes af 2 stadsläkare samt af den i staden stationerade provinsialläkaren jemte de vid länslasarettet anställda 2 läkare, hvarförutan särskild fältskärs- och barberarestuga finnes, hvilken skötes af en examinerad badaremästare.

I staden finnes ett *apotek*, som innehafver två särskilda apoteksprivilegier.

Förutom det å stadens område belägna *länslasarettet* har staden inrättat ett epidemiskt mindre sjukhus, der sådana sjuka, som icke få å länslasarettet intagas, åtnjuta vård under tillsyn af stadens läkare.

Vid *Gustafsbergs badinrättning* och *helsobrunn* åtnjuta under den tid, då badinrättningen är öppen, 48 fattiga sjuka kostnadsfritt bad och bostad, hvarjemte så många fattiga, som åstunda, få afgiftsfritt begagna *helsokällan*.

Genom *helsovårdsnämndens* verksamhet och på dess förslag har dränering af stadens gator och gårdar blifvit verkställd, genom hvilken åtgärd stadens sundhetsförhållanden betydligt bättrats, så att fall af epidemiska sjukdomar högst sällan inträffa.

Fattigvården bestrides på förut öfligt sätt, dels medelst utpensionering af sådana fattighjon, som hafva full försörjning, dels ock genom understöd i penningar eller förnödenheter åt dem, som kunna till någon del sjelfva bidraga till sin bergning. Staden

eger ett fattighus, men deruti intagas inga fattighjon för ständigt underhåll, utan endast tillfälligt för hastigt påkommande behof eller olycksfall.

Beträffande stadens fattigvård i öfrigt hänvisas till den från kommunen till Kungl. Statistiska Centralbyråen årligen afgifna berättelse under titel: »Kommunernas fattigvård och finanser».

Kungelf.

Staden ligger invid en gren af Göta elf och är begränsad i norr af berget Fontin och i söder af elfgrenen.

Konung Kristian IV donerade genom bref den 7 januari 1616 åt staden en ej obetydlig jordrymd, hvars omfång blifvit närmare bestämd genom Vikornas lagmansrätts rågångsdom den 5 september 1617. Den åt staden sålunda upplåtne jord anses utgöra 6 mantal, hvaraf en del, ungefär 368 kvadratref, är utlagd till byggnadstomter, en del åter, vid pass 2,693 kvadratref, utgöres af åker och äng, samt återstoden, omkring 4,300 kvadratref, består af betesmark, skog och impediment. En del af stadens donationsjord var förr anslagen stadens embets- och tjänstemän på lön, som då hufvudsakligen utgick på detta sätt; men, sedan aflöningsstat för stadens civile embets- och tjänstemän blifvit den 8 november 1867 af Eders Kungl. Maj:t nådigst fastställd, utgå aflöningarne till desse i penningar, så att numera endast stadens ecklesiastika embets- och tjänstemän innehafva löningsjordar. Vidare innehafves och brukas en större del af jorden af stadens borgerskap, som fordom i tur och ordning, efter vederbörliga ansökningar, af magistraten erhöill sig tilldelade så kallade borgarelotter att innehafvas under egen och hustrus lifstid; men genom ett af allmänna rådstugan fattadt och af Kungl. Maj:t den 25 mars 1864 nådigst fastställt beslut är bestämdt, att borgarelotterna, i mån af innehafvares död, skola indragas till stadskassan och för dess räkning utarrenderas, hvilket förhållande äfven haft till följd, att rymden af den för stadens räkning utarrenderade jord årligen ökas, och att sålunda äfven stadens ordinarie inkomster årligen tillväxa. Afkastningen af jorden, som är af utmärkt beskaffenhet, har under femårsperioden varit god, och stadens invånare hafva till icke ringa del sin utkomst af jordbruket.

Folkmängden under femårsperioden har utgjort: år 1881 983; år 1882 1,002; år 1883 988; år 1884 915 och år 1885 936, enligt vederbörande presterskaps uppgifter, hvaremot, enligt upprättade mantalslängder, folkmängden under dessa år belupit sig till respektive 996, 1,030, 1,014, 935 och 914. Minskningen i folkmängden är beroende deraf, att Kungelfs Glasbruksaktiebolag, i följd af missgynnande konjunkturer, upphört med sin verksamhet.

Om antalet af stadens *bebyggda och obebyggda tomter samt lägenheter jemte taxeringsvärdet derå, äfvensom om antalet under perioden nybyggda boningshus* lemnas uppgift i **tabell N:o 3**.

Förhållandet med stadens *export* och *import* inhemtas af efterföljande tabell:

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.
<i>Export.</i>					
<i>Glas:</i> buteljer	—	—	419,500	1,124,000	1,145,000
<i>Spanmål</i> , omalen: hafre	12,890	2,848	2,743	23,550	—
malen: hvetekli	—	—	439,000	—	—
<i>Trävaror:</i> plankor och bräder, kbm.	1,369	—	—	—	—
<i>Antal utklarerade fartyg</i>	13	15	24	26	22

Någon *import* under perioden har icke egt rum.

Tulluppbörden utgjorde under år:

	Lastpenningar.	Fyrbåksmedel.	Summa.
1881.....	80.13	352.15	432.28
1882.....	122.33	355.09	477.42
1883.....	245.68	670.15	915.83
1884.....	65.77	328.93	394.70
1885.....	63.86	288.47	352.33

Antalet *handlande* och *handverkare* har utgjort:

År.	Handlande.	Handverkare.
1881.....	23	38
1882.....	23	36
1883.....	23	34
1884.....	23	32
1885.....	24	33

Bevillningen till staten utgjorde:

År.	Fastighets.	Inkomst.	Summa.
1881.....	401.55	1,643.83	2,045.38
1882.....	418.38	1,628.72	2,047.10
1883.....	421.32	1,599.26	2,020.58
1884.....	428.32	1,588.70	2,017.52
1885.....	415.61	1,506.05	1,921.66
Summa	2,085.68	7,966.56	10,052.24

Undervisningsanstalterna hafva utgjorts af:

a) *Pedagogien*. Detta läroverk är tvåklassigt med rektor och en kollega samt har under femårsperioden haft i medeltal 25 lärjungar. Vid utgången af år 1885 egde pedagogien en af terminsafgifter uppkommen fond af 3,300 kronor 65 öre. Under femårsperioden har inköpts skolmateriel till ett belopp af 491 kronor 34 öre. Den af mamsell B. C. Sivertsson i lifstiden den 25 januari 1817 stiftade och af Eders Kungl. Maj:t den 4 september 1829 fastställda stipendii-inrättning för lärjungar, födda inom Elfsyssels södra kontrakt, har fortfarande utgjort en stående fond i frälseränta och in-tecknad kapital af 9,235 kronor, hvaraf i medeltal årligen utdelats 655 kronor; hvarjemte af samma fond på stiftarinnans födelsedag den 4 augusti årligen räntan af ett kapital af 300 kronor utdelats till fattiga enkor inom staden. Numera är pedagogien inrymd i nya folkskolehuset, hvarest pedagogien disponerar tvenne rymliga skolsalar.

b) *Folkskolan*. Folkskolan skötes af en lärare och har under femårsperioden haft i medeltal 45 lärjungar under hvarje termin, deraf 18 gossar och 27 flickor. Under denna period har nya folkskolehuset blifvit färdigbyggt. Detta rymliga, välbelägna och bra uppförda skolhus, med ett taxeringsvärde af 26,500 kronor, inrymmer såväl folkskolan, som småskolan och pedagogien.

c) *Småskolan*. Denna skola skötes af en lärarinna och är, såsom ofvan nämnts, inrymd i nya folkskolehuset. Under femårsperioden har skolan haft i medeltal 35 lärjungar under hvarje termin, deraf 17 gossar och 18 flickor.

d) *Enskilda läroanstalter*. Af sådana finnas tvenne mindre skolor för flickor och en syskola. Den sistnämnda är tillkommen genom enskilda bidrag och har numera en tryggad ekonomisk ställning.

Folkbiblioteket har under femårsperioden ökat till 550 band; och har biblioteket fortfarande åtnjutit inflytande hundskattemedel.

Spirituosaförsäljningen inom staden har under hela perioden varit öfverläten åt bolag; och har stadens behållna andel af försäljningen utgjort:

1880—1881.....	kronor	13,206.31
1881—1882.....	»	8,732.94
1882—1883.....	»	11,499.78
1883—1884.....	»	9,533.50
1884—1885.....	»	11,614.13.

Helsovården har bestridits af stadsläkaren, och helsotillståndet har under perioden varit godt.

Privilegeradt *apotek* finnes i staden.

Underafdelning af *Göteborgs och Bohus läns sparbank* finnes fortfarande i staden.

Till *telegrafstationen* har staden fortfarande bidragit med 400 kronor årligen. Telegrambefordringen har varit:

År.	A n t a l	
	afsända telegram.	ankomna telegram.
1881.....	377	399
1882.....	326	287
1883.....	368	353
1884.....	387	321
1885.....	355	369

Fattigvården har kostat staden:

År 1881.....	kr.	2,600
» 1882.....	»	2,150
» 1883.....	»	2,600
» 1884.....	»	2,750
» 1885.....	»	3,250.

Den stadens invånare i kommunala angelägenheter tillkommande beslutanderätt utöfvas fortfarande vid *allmän rådstuga*.

Förhållandet med stadens *inkomster* och *utgifter* inhemtas af efterföljande sammandrag af 1885 års å allmän rådstuga granskade räkenskaper, *tab. Litt. Ai* (se nästa sida).

Marstrand.

Stadens *folkmängd* uppgifves i **tabellen N:o 1**, som utvisar, att antalet invånare, som år 1880 utgjorde 1,363, år 1885 nedgått till 1,309.

Rörande antalet af stadens *bebyggda* och *obebyggda tomter* samt *lägenheter jemte taxeringsvärdet derå*, äfvensom antalet under perioden *nybyggda böningshus* hänvisas till **tabell N:o 3**.

Importen utgjordes förnämligast af stenköl, salt och murtegel. År 1885 infördes här af 4,650 hektoliter stenköl, 350 hektoliter salt och 386,000 stycken murtegel.

Antalet inklarerade fartyg utgjorde år 1885 48 om 5,405·82 ton och utklarades samma år 18 fartyg om 1,911·93 ton.

År 1885 funnos i staden 9 handlande deraf 2 kvinnor, samt 17 handverkare; och erlades i bevilning af de förre 205 kronor och af de senare 180 kronor. Såsom biträden användes under samma tid i handelsrörelsen 12 och vid handverkerierna 25 personer.

Beträffande stadens treklassiga elementarläroverk är intet att tillägga utöfver hvad sista femårsberättelsen derom upptager, med undantag att den deri omförmälda särskilda gymnastikbyggnaden under år 1882 färdigbyggdes.

Stadens två folkskolor och två småskolor äro sedan 1882 års höst inrymda uti en ny, prydlig och ändamålsenlig folkskolebyggnad; och har antalet af de barn, hvilka under perioden besökt dessa skolor, varit ungefär detsamma, som förra femårsberättelsen upptager.

Folkbiblioteket, hvarom i de båda sista femårsberättelserna förmäles, har äfven under nu ifrågavarande period åtnjutit årligt anslag från stadskassan samt jemväl ganska flitigt af arbetsklassen begagnats.

Vid den elektriska telegrafanstalt, som år 1871 inrättades i staden, utgjorde antalet af år 1885 afsända telegram 1,856 och ankomma telegram 1,642 samt de derför belöpande afgifterna 2,557 kronor 63 öre.

Göteborgs enskilda bank har fortfarande kommissionskontor i Marstrand med tillväxande verksamhet.

Vid Marstrands badinrättning har under perioden inrättats de nya tidsenliga bassiner för kallbad samt de ökade antal rum för varma bad, hvarom i sista berättelsen förmäles, och har derjemte, i enlighet med vederbörande aktieegares beslut vid 1885 års bolagsstämma, ej mindre uppförts en ny, prydlig och rymlig societetsbyggnad, som med möbler och andra tillbehör kostat nära 51,000 kronor, än äfven å norra sidan om denna byggnad verkstälts en ganska vidsträckt utfyllning af sjön till kostnad af 17,800 kronor, i hvilken kostnadssumma likväl Marstrands kommun bidragit med 8,000 kronor. Badinrättningen har anlitats af i medeltal 2,650 personer årligen.

Antalet badgäster vid Arvidsviks badanstalt på Koön, hvars byggnader reparerats och ommålats, samt der ny kallbasin anlagts, har i medeltal hvarje år utgjort 300.

År 1885 inrättades i Marstrand telefon, hvarigenom staden äfven på denna väg står i snabb förbindelse med både Göteborg och åtskilliga andra orter; och har denna nya inrättning, särdeles under senare tidens ymniga sillfiske, mycket lifligt af allmänheten begagnats.

Den 5 december 1881 fastställdes reglemente och taxa för Marstrands trikinbyrå, hvilken sedan den 1 derpå följande februari varit i verksamhet; och utfärdade Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande den 3 februari 1882 reglemente och taxa för roddbåtstrafiken emellan Marstrands stad och Koön.

Kommunalutskylderna, som till största delen blifvit för fattigvårdens och folkskolans behof använda, hafva på hvarje krona af bevilningen efter 2:dra artikeln utgjort: för år 1881 2 kronor 50 öre, för år 1882 2 kronor 80 öre, för år 1883 2 kronor 93 öre, för år 1884 2 kronor 90 öre och för år 1885 4 kronor 72 öre.

Den i föregående femårsberättelser omförmälda, af fattigvårdsstyrelsen anordnade soppkokningsinrättning har fortgått äfven under vintrarne 1881—1885 samt utlemnat i medeltal för hvarje vinter 2,450 portioner mat till pris af 11 à 12 öre.

Det år 1873 inrättade sjukhus finnes fortfarande.

Läkarevården bestrides af en stadsläkare, och privilegieradt apotek finnes i staden.

Rättigheten till all minuthandel med och utskänkning af bränvin jemte andra brända eller destillerade spirituösa drycker har likasom förut varit uppläten åt bolag; och har stadens andel af bolagsrörelsens nettovinst utgjort för samtliga fem åren 20,258 kronor 70 öre.

Staden har under femårsperioden icke varit hemsökt af någon eldsvåda eller farsot.

Stadens ekonomiska ställning inhemtas af tabellen Litt. Aj.

Tab. Litt. Aj. Tablå öfver Marstrands stads ekonomiska ställning den 31 december 1885.

	Kronor.		Kronor.
<i>Inkomster:</i>		<i>Utgifter:</i>	
Auktionsprovisioner.....	89·17	Utestående rester.....	— 83
Utskänningsavgifter.....	2,402·51	Skjutsinrättningen.....	40
Bötesmedel.....	10·25	Skatters konto.....	174·03
Bränvins-vinstmedel.....	4,518·04	Folkbiblioteket.....	75
Tolagersättning.....	32·66	Helsevårdsnämnden.....	200
Tunnpenningar.....	104·89	Ersättning för mistad bo- uppteckningsprovision.....	162
Ståndsplatser.....	158·16	Vägförbättringar och plan- teringar.....	400
Hamnen.....	2,150·66	Gatuförbättringar.....	610·33
Koön.....	4,981·72	Nya begravningsplatsen.....	158·80
Tomtören.....	106·86	Konto för diverse.....	751·91
Sotarepenningar.....	318·35	Gatubelysningen.....	675
Löners konto.....	— 05	Brandväsendet.....	1,313·39
Hyrors d:o.....	2,074	Pensioner.....	974
Grundlega.....	197·58	Goodtemplarlogen.....	25
Kommunalskatt.....	2,986·44	Allmänna byggnader.....	2,046·29
Mulbeten.....	330·95	Koön.....	25
		Renhållningen.....	525·39
		Intressekonto.....	1,502·55
		Tomtören.....	— 25
		Sotarepenningar.....	2·39
		Löners konto.....	10,031·96
		Hyrors d:o.....	100
		Grundlega.....	4
		Kommunalskatt.....	34·35
		Kapitalkonto. Nettovinst.....	629·82
	Summa 20,462·29		Summa 20,462·29

	Kronor.
<i>Tillgångar:</i>	
Girokonto.....	4,650
Afgift för ståndsplatser.....	21·60
Lånkonto.....	3,229·41
M. Olssons donationsfond.....	4,852·66
Utestående medel.....	2,555·33

	Kronor.
Folkakolekassan	13,226 05
Fattigkassan	416 76
Allmänna byggnader	85,000
Koön	30,124 25
Tomtören	6 80
Sotarepenningar	12 99
Kassakonto	222 19
Hyreskonto	390
Grundlega	1 50
Kommunalskatt	152 17
Mulbete	122 35
Summa	144,984 06
<i>Skulder:</i>	
Obligationskonto	19,000
Sparbanken för Marstrands stad	28,000
Kapitalkonto	97,984 06
Summa	144,984 06

Strömstad.

På sätt **tabellen N:o 1** utvisar, har *folkmängden*, som vid 1885 års slut utgjorde 2,417 personer, således under femårsperioden ökat sig med 121 personer.

I **tabell N:o 3** redogöres för antalet af stadens *bebyggda* och *obebyggda tomter* samt *lägenheter* jemte *taxeringsvärde* derå, äfvensom för antalet under perioden *nybyggda boningshus*.

Det *jordbruk*, som af stadens invånare idkas, är af ringa omfattning och utöfvas å de till staden donerade hemmanen Boijar och Österöd, hvilka till största delen öfvergått i enskilda händer. Hvad staden ännu besitter af dessa hemman upplåtes hufvudsakligen till mulbete åt de kreatur inom staden, som af enskilde egas.

Någon *skog* eger staden icke, men under de senare åren hafva på stadens bekostnad dels en myckenhet plantor utsatts å till skogsodling tjenlig mark och dels sådan mark besåtts med skogsfrö.

Vid ett vattenfall, som bildas af den staden genomlöpande å, har af enskild person uppförts en större *tullmjölqvarn* af tegel, som drifves medelst två turbiner samt eger ändamålsenliga och fina siktar och sju par stenar. Ganska betydliga kvantiteter säd förmalas der; och lemna såväl staden som kringliggande landsbygd mäld till qvarnen, hvilken dock drifves företrädesvis för egarens egen räkning för tillverkning af mjöl till försäljning.

Af *industriella inrättningar* finnas i öfrigt ett *ölbryggeri* med god afsättning af sin tillverkning samt ett *tobaksspinneri* jemte flere *garfverier* och *färgerier*, hvilkas verksamhet dock är jemförelsevis obetydlig. Derjemte finnas två *skeppsvarf*, tillhörande enskilda personer, men under senare åren hafva endast mindre reparationsarbeten å farkoster derstädes egt rum.

Kommunikationerna sjövägen emellan staden samt städerna Göteborg, Kristiania och Frederikshald uppehållas, då ishinder ej möter, af 4 ångfartyg.

Till Præstebakke station på Frederikshald—Sunnanå-banan är från staden anlagd en bred och jemn väg till stort gagn för

samfärdseln, och har staden tagit del i anläggningskostnaden efter 6 hela mantal.

Staden eger en med flere rum och god restauration försedd *gästgifvaregård*, hvarest tillhandahållas 8 hästar för skjuts till gästgifvaregårdarne Östeby, Eigst, Hogdal och Källekind.

Vid 1885 års slut bestod stadens *handelsflotta* af 16 segelfartyg, om tillsammans 2,517 61 ton.

Antalet vid stadens *sjömanshus* inskrifne sjömän uppgick vid samma tid till 1,492.

I staden funnos år 1885 30 *handlande*, deraf 4 kvinnor, hvarjemte *handverk* idkades af 83 personer, deribland 5 kvinnor. Under samma tid användes såsom biträden i handelsrörelsen 30 och vid handtverkerierna 69 personer.

Minuthandeln med och *utskänkingen* af *brännvin* och *andru spirituösa drycker* har varit uteslutande öfverlåten på ett bolag, som under år 1885 idkade försäljning till afhemtning af sådana drycker på 2 ställen och utskänking i 4 lokaler. Under badtiden är utskänking af spirituösa drycker dessutom medgifven på ytterligare 3 ställen.

Rätt till utskänking af *maltdrycker* innehades år 1885 af 2 personer, hvarförutom vid årets slut rättighet beviljades 4 personer att vid måltid tillhandahålla spisande gäster vin och malt-drycker.

Postkontor finnes i staden och är för allmänheten tillgängligt under åtta timmar af dagen söcknedagar och 3 timmar sön- och helgedagar. Under år 1885 ankom och afgick post dagligen.

I staden finnes äfven *telegrafstation*, vid hvilken år 1885 antalet afsända telegram utgjorde 2,097 och ankomna telegram 2,102, samt de derför belöpande afgifter 2,809 kronor 32 öre.

Penningerörelsen ombesörjes genom ett *afdelningskontor* af *Göteborgs enskilda bank*.

Undervisningen upprätthålles vid ett treklassigt elementarläroverk för gossar, en folkskola på 3 afdelningar och 4 småbarnsskolor. Vid elementarläroverket har elevantalet i betydlig mån ökats. Dessutom meddelas undervisning i en navigations-skola, till hvilken staden i hyresmedel anslår 800 kronor årligen.

På stadens bekostnad är uppfördt ett nytt och tidsenligt läroverks-hus för elementarskolan för gossar. Lärosalarne äro ljusa, varma och höga samt försedda med lämplig och i godt stånd varande materiel. Äfven gymnastiksalen med dess apparalj är i bästa skick.

Af öfriga på stadens bekostnad verkställda arbeten märkas de *kajanläggningar*, som företrädesvis uppförts på ömse sidor om den genom staden flytande Strömsån, äfvensom de broar, som äro anlagda öfver samma å.

Läkarevården bestrides af en stadsläkare, som tillika är läkare vid det i staden befintliga länslasarett samt distriktsläkare i Vette härad, äfvensom under badtiden af badintendenten. Helsotillståndet har under femårsperioden varit i allmänhet godt. Dock har sjukdomen »difteri» under ett af åren antagit epidemisk karakter och förorsakat stor dödlighet bland yngre personer.

Staden eger numera en utom densamma belägen *begravningsplats* på synnerligen gynsam grund och af vidsträckt omfång.

Apotek finnes i staden.

Åt *planteringar* egnar staden den omsorg, som stadens begränsade tillgångar medgifva; och anslås i sådant afseende årligen omkring 800 kronor.

Nya ordningsföreskrifter för *polisväsendet* hafva blifvit af Eders Kungl. Maj:ts Befallningshafvande fastställda.

Genom *badinrättningen* beredes åt stadens invånare icke obetydlig fördel. Frekvensen vid badorten utvisar under femårsperioden ingen anmärkningsvärd skilnad mot hvad förhållandet varit under tiden derförut. Inrättningens byggnader äro till antalet lika många.

Stadens utgifter för *fattigvården*, hvilka utgjorde år 1875 6,876 kronor 9 öre och år 1880 7,791 kronor 48 öre, belöpte sig år 1881 till 8,272 kronor 10 öre och år 1885 till 7,175 kronor 74 öre.

Rörande de i staden befintliga *fromma stiftelser* hänvisas till **tabell N:o 8**.

Om stadens *inkomster* och *utgifter* under åren 1881—1885 lemnas uppgift i *tabell Litt. Ak*.

Tab. Litt. Ak.

	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.
<i>Inkomster:</i>					
Af tomtören, arrenden, hyror m. m.....	2,028 ⁴⁶	2,035 ²⁶	2,068 ⁷⁸	2,067 ⁰²	2,096 ⁵²
» ränta å värdepapper, utlånade medel och tillhörigheter.....	1,139 ⁵⁵	1,306 ⁹⁶	1,402 ³⁶	1,795 ³²	1,917 ⁸³
» efter bevillning uttaxerade utskylder.....	3,479 ⁴⁴	4,749 ²¹	5,582 ⁴⁷	4,592 ⁷⁸	4,630 ⁶⁸
» personliga afgifter.....	366	378 ⁵⁰	400 ⁷⁵	414 ²⁵	—
» hundskattsmedel.....	108	108	100	200	130
» influtna restantier.....	65 ²⁶	126 ⁵⁴	171 ⁹⁷	74 ⁹⁴	176 ⁴⁷
» utskänkings- och minuteringsavgifter.....	6,174 ³⁶	6,015 ⁰³	6,014 ⁹⁵	6,014 ⁹⁴	5,534 ⁶⁶
» hamnumgälder, bro- och kajavgifter.....	5,308 ⁸⁹	3,824 ²⁶	6,323 ³²	6,183 ⁸⁰	4,670 ⁹³
» vinst af utskänkingsbolag.....	8,140 ⁰⁴	12,973 ⁶³	11,835 ⁶⁵	11,569 ⁰¹	11,017 ⁸⁵
» tolagsersättning.....	459 ⁸³	717 ⁸²	635 ³¹	811 ¹¹	750
» bötesmedel.....	101 ⁹⁷	32 ⁸⁹	67 ²⁹	20 ⁹¹	79 ⁹¹
» ölförsäljningsavgifter.....	297 ⁵⁰	300	300	300	300
» diverse inkomster.....	520 ⁷⁵	3,259 ⁰⁸	1,672 ¹⁴	4,748 ⁰⁹	194
» lån upptagna under året.....	583 ¹⁵	—	—	—	—
Summa.....	28,773 ²⁰	35,827 ¹⁸	36,574 ⁹⁹	38,792 ¹²	31,498 ⁸⁵
<i>Utgifter:</i>					
För fattigvården.....	7,872 ¹⁰	8,705 ⁶¹	8,784 ⁷¹	7,741 ⁵⁰	6,688 ⁸⁷
» sundhetsvården.....	941 ⁹⁰	1,215 ⁵⁰	1,224 ²⁰	1,519 ⁷⁷	1,358 ⁴²
» undervisning.....	948	1,329 ⁵⁰	1,706 ⁶⁶	1,165 ⁷⁵	1,133 ⁸⁵
» allmänna byggnader, platser och dylikt.....	18,239 ⁹⁶	17,258 ⁴²	6,488 ⁵⁷	9,850 ⁵²	8,340 ⁴³
» verk och inrättningar.....	5,090 ³²	5,250 ²⁸	5,194 ⁷⁹	5,447 ²⁹	5,989 ⁵¹
» betalning å upptagna lån och å förskott.....	2,706	3,121 ⁹³	15,120 ⁶⁸	4,219 ⁰⁹	117 ⁰⁹
Summa.....	35,798 ²⁸	36,881 ²⁴	38,519 ⁶¹	29,943 ⁹²	23,628 ¹⁷

Stadens *skuld*, som år 1875 uppgick till 26,793 kronor 35 öre och vid slutet af år 1880 vuxit till 91,313 kronor, utgjorde vid 1885 års slut 66,611 kronor 36 öre.

Lysekils köping.

Folkmängden, som utgjorde 704 personer år 1860, 829 år 1865, 953 år 1870, 1,176 år 1875 och 1,589 år 1880, hade år 1885 stigit till 1,823.

Köpingen hade år 1885 375 *hus*, hvilka voro taxerade till ett värde af sammanlagt 1,512,800 kronor. Den till köpingen hörande *jord* var vid samma tid åsatt ett taxeringsvärde af 202,100 kronor. *Inkomstbevillningen* var samma år 1,855 kronor 99 öre.

Handeln, som hufvudsakligen omfattar spannmål och fiskvaror, hvaraf hufvudsakligast anjovis, bohussill och kabiljo, är af ganska stort omfång.

I köpingen voro år 1885 bosatte 35 *handlande* och 31 *handtverkare*, hvilka vid sin rörelse biträdades, de förra af 38 och de senare af 43 personer.

En betydande förvärfskälla utgör fortfarande *anjovisberedningen*, hvilken i större omfång idkas af ett tiotal personer, som dervid använda omkring 200 arbetare. En fullvuxen persons arbetsförtjenst torde kunna beräknas till 9 kronor i veckan året om, och minderåriga kunna i fabriker förtjena 1 krona om dagen.

Inom köpingen finnes ett *färgeri* och ett *garfväri*.

För den å Grötön anlagda *olja-* och *guanofabrik* redogöres här ofvan under *Näringar*.

Likaså angående *stenhuggerierna*.

För ordningens upprätthållande finnas två poliskonstaplar, och är derjemte inrättadt ett häkte.

De förnämsta *exportartiklarne* utgöras af sill och sten, trävaror och potatis. De hufvudsakligaste *importartiklarne* äro stenkol, salt och bräder.

Tulluppbörden belöpte sig till 3,823 kronor 22 öre år 1881, 6,679 kronor 44 öre år 1882, 8,703 kronor 16 öre år 1883, 7,583 kronor 98 öre år 1884 och 9,807 kronor 27 öre år 1885.

Under femårsperioden hafva för *inrikes trafiken*:

År.	Ankommit.		Afgått.	
	Antal fartyg.	Ton.	Antal fartyg.	Ton.
1881.....	156	3,882 ²⁶	212	6,592
1882.....	166	3,642 ⁰⁸	189	5,425 ⁶⁷
1883.....	135	2,975 ⁷¹	177	5,764 ⁶⁶
1884.....	128	4,031 ⁴⁴	189	7,583 ⁹⁸
1885.....	120	2,961 ³²	203	9,807 ²⁷

För *utrikes trafiken* hafva:

År.	Utklarerat.		Inklarerat.	
	Antal fartyg.	Ton.	Antal fartyg.	Ton.
1881.....	309	10,563 ¹¹	179	10,316 ⁶²
1882.....	432	18,148	234	17,062
1883.....	511	24,013 ⁴⁹	285	25,942
1884.....	466	24,887	352	27,867 ⁸⁹
1885.....	573	35,599 ⁵⁰	448	28,067 ⁸²

Något *storsjöfiske* bedrifves icke af köpingens invånare och annat fiske endast till husbehof.

Kommunalutskylderna hafva under perioden utgjort 2 kronor 50 öre för hvarje bevillningskrona.

Vid *postkontoret* utgjorde år 1885 uppbörden 10,192 kronor 89 öre. Under nämnda år afsändes 2,971 rekommenderade in-

rikes bref, 1,267 assurerade inrikes försändelser till värde af 1,089,692 kronor 17 öre, 192 rekommenderade utrikes bref och 100 assurerade utrikes försändelser till värde af 16,918 kronor 7 öre.

Om verksamheten vid *telegrafstationen* har erhållits följande uppgift:

År.	Afsända telegram.			Ankomna telegram.			Influtna portomedel.
	Inländska.	Utländska.	Summa.	Inländska.	Utländska.	Summa.	
1881.....	3,453	791	4,244	3,098	1,199	4,297	7,267.12
1882.....	3,074	998	4,072	2,899	1,419	4,318	7,189.52
1883.....	3,666	1,008	4,674	3,094	1,338	4,432	7,741.25
1884.....	2,971	743	3,714	2,482	1,029	3,511	5,738.34
1885.....	2,936	947	3,883	2,649	1,153	3,802	5,957.87

I Lysekil finnas 2 *folkskolor* och 2 *småskolor*. Den ena folkskolan började 1883. Dessutom har funnits en enskild skola, hvare flere barn undervisats. Barnantalet i statens folk- och småskolor har varit följande:

Göteborg å landskansliet den 1 april 1887.

G. S N O I L S K Y.

Henr. Westin.

V. Billmanson.

Lysekil. Skolväsende. Badinrättning.

År 1881.....	i folkskolorna	114	i småskolorna	99
» 1882.....	»	105	»	120
» 1883.....	»	111	»	113
» 1884.....	»	143	»	105
» 1885.....	»	162	»	94

Läkarevården bestrides af en särskild för köpingen anställd distriktsläkare, äfvensom sommartiden af badintendenten.

Ett under apoteket Hjorten i Göteborg lydande *medikamentsförråd* finnes i köpingen inrättadt.

Rörande *badinrättningen* meddelas följande summariska förteckning af badgästernas antal:

År.	Vid badhuset i Kyrkviken.	Vid badhuset i Bausviken.	Summa.
1881.....	1,317	200	1,517
1882.....	1,118	242	1,360
1883.....	975	297	1,272
1884.....	1,272	200	1,472
1885.....	948	232	1,180

Tab. No 1.

FOLKMÄNGDEN I GÖTEBORGS OCH BOHUS LÄN, ÅREN 1881—1885.

1.		2.	3.	4.	5.			6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	
		Den 31 december, enligt presternas uppgifter.			Enligt de mantalslängder, som upprättats vid slutet af motstående år.									Bevärings- manskap af alla 5 klass. enligt form. II. i näd. förord. d. 9 febr. 1861.	Enligt årets mönster- ruller ap- proberade bevärings- pligtige.
					Hela folkmängden.			Deraf fric från mantals- penningar.							
		Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.	Mankön.	Qvinkön.	Summa.					
Å landsbygden	år 1881.....	85,590	87,945	173,535	87,993	90,753	178,746	39,513	42,425	81,938	9,138	861			
"	" 1882.....	85,346	87,746	173,092	86,228	89,241	175,469	38,227	41,205	79,432	9,273	660			
"	" 1883.....	86,779	88,910	175,689	86,829	89,671	176,500	38,635	41,483	80,118	9,287	834			
"	" 1884.....	87,155	89,374	176,529	87,039	89,759	176,798	38,735	41,427	80,162	9,411	877			
"	" 1885.....	88,000	89,952	177,952	87,465	89,970	177,435	38,981	41,519	80,500	9,512	981			
I Göteborgs stad	år 1881.....	35,877	42,436	78,313	32,855	39,729	72,584	13,996	13,473	27,469	2,650	402			
"	" 1882.....	37,320	43,883	81,203	35,358	42,295	77,653	15,055	14,554	29,609	2,786	393			
"	" 1883.....	37,339	44,168	81,507	36,918	44,055	80,973	15,856	16,311	32,167	3,116	452			
"	" 1884.....	39,823	46,400	86,223	38,729	45,960	84,689	16,608	16,835	33,443	3,382	507			
"	" 1885.....	42,383	48,650	91,033	40,250	47,535	87,785	17,362	17,726	35,088	3,563	527			
I Uddevalla stad	år 1881.....	3,232	3,882	7,114	3,252	3,905	7,157	1,650	1,808	3,458	253	23			
"	" 1882.....	3,268	3,905	7,173	3,263	3,949	7,212	1,642	1,828	3,470	264	22			
"	" 1883.....	3,287	3,941	7,228	3,316	3,958	7,274	1,675	1,790	3,465	258	28			
"	" 1884.....	3,300	3,961	7,261	3,298	3,974	7,272	1,755	1,855	3,610	258	29			
"	" 1885.....	3,337	4,017	7,354	3,329	4,045	7,374	1,883	1,921	3,804	260	27			
I Strömstads stad	år 1881.....	1,088	1,281	2,369	1,094	1,303	2,397	515	634	1,149	113	11			
"	" 1882.....	1,074	1,284	2,358	1,101	1,301	2,402	519	648	1,167	122	11			
"	" 1883.....	1,090	1,308	2,398	1,113	1,335	2,448	508	657	1,165	132	12			
"	" 1884.....	1,076	1,292	2,368	1,107	1,321	2,428	502	625	1,127	113	12			
"	" 1885.....	1,100	1,317	2,417	1,120	1,339	2,459	506	645	1,151	116	7			
I Marstrands stad	år 1881.....	696	696	1,392	632	678	1,310	337	239	576	25	4			
"	" 1882.....	579	689	1,268	641	673	1,314	345	230	575	32	8			
"	" 1883.....	602	691	1,293	621	660	1,281	225	223	448	33	6			
"	" 1884.....	614	694	1,308	623	671	1,294	229	220	449	38	4			
"	" 1885.....	615	694	1,309	629	672	1,301	248	252	500	45	5			
I Kungälfvs stad	år 1881.....	435	548	983	432	564	996	172	206	378	36	3			
"	" 1882.....	447	555	1,002	463	567	1,030	188	202	390	37	5			
"	" 1883.....	440	548	988	455	559	1,014	172	211	383	38	3			
"	" 1884.....	393	522	915	411	524	935	148	188	336	29	3			
"	" 1885.....	385	551	936	396	518	914	150	193	343	30	3			
I hela länet	år 1881.....	126,918	136,788	263,706	126,258	136,932	263,190	56,183	58,785	114,968	12,215	1,304			
"	" 1882.....	128,034	138,062	266,096	127,054	138,026	265,080	55,976	58,667	114,643	12,514	1,099			
"	" 1883.....	129,537	139,566	269,103	129,252	140,238	269,490	57,071	60,675	117,746	12,874	1,335			
"	" 1884.....	132,361	142,243	274,604	131,207	142,209	273,416	57,977	61,150	119,127	13,231	1,432			
"	" 1885.....	135,820	145,181	281,001	133,189	144,079	277,268	59,130	62,256	121,386	13,526	1,550			

1) Orsaken till den lägre folkmängdssiffran vid 1882 års slut härleder sig deraf, att vissa delar af Örgryte och Backa socknar af Göteborgs fögderi, å hvilka delar folkmängden då utgjorde omkring 3,600 personer, från och med 1883 införlivades med Göteborgs stads område.

Tab. No 2.

ALLMÄNNA VÄGAR OCH SKJUTSNING I GÖTEBORGS OCH BOHUS LÄN, ÅREN 1881—1885.

1. Särskilda slag af vägar.	2. Längd af hvarje vägslag vid 1885 års slut.	3. Deraf under åren 1881—1885		5. Kostnad för under åren 1881—1885				9. Längd af indelade, medskjutsanstalter försedde vägar vid 1885 års slut.	10. Skjutsanstalter (vid 1885 års slut)				
		3. fulländade och afsynade nya vägar.	4. omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor.	6. omlagda eller betydligt förbättrade vägsträckor.					11. med entreprenad.		12. utan entreprenad.		
				5. Af statsmedel.	6. Af landstings- eller kommuners medel.	7. Af statsmedel.	8. Af landstings- eller kommuners medel.		10. Gästgifverier.	11. Skjutsstationer.			
A landsbygden:	Mil.	Mil.	Mil.	Kr.	Kr.	Kr.	Kr.	Mil.	Antal.	Antal.	Antal.		
allmänna landsvägar	38·3	—	0·3	45,450	35,181	—	—	36·7	11	5	16		
häradsvägar	83·1	1·7	1·85					33,666·67	19,210·79	82·0	21	13	18
sockenvägar	13·3	0·5	—	9,800	—	—	—	2·0	—	—	—		
I städerna	3·5	—	—	—	—	—	—	0·3	2	—	2		
Summa	138·2	2·2	2·15	55,250	35,181	33,666·67	19,210·79	121	34	18	36		
Skjutslegan per mil utgick vid 1885 års slut med:													
1·60 krona, hvilket är maximilega utan entreprenadbidrag									vid	34	18	1	
1·40 " " under maximilega									"	—	—	—	
1·20 " " " "									"	—	—	35	
Summa (skjutsanstalter)										34	18	36	
Antal utgångna hästar under år 1881									vid	246	3,009	1,267	2,438
" " " 1882									"	210	2,695	982	1,933
" " " 1883									"	51	3,021	909	2,226
" " " 1884									"	242	2,471	914	2,172
" " " 1885									"	299	2,479	787	1,808
Summa (hästar)										1,048	13,675	4,859	10,577
Anm. Uppgift ä antalet utgångna hästar vid Strömstads gästgifveri har icke kunnat erhållas, då derstädes förda dagböcker ej kunnat återfinnas.													

Tab. N:o 3.

HEMMAN OCH LÄGENHETER SAMT STADSIORDAR M. M. I GÖTEBORGS OCH BOHUS LÄN, ÅR 1885.

1.	2.		3.		4.		5.	6.					7.		8.		9.		10.		11.		12.	
	Hemman och lägenheter upptagna i jordeboken.										Antal brukningsdelar.	Antal lägenheter, verk och inrättningar, utom de i jordeboken särskildt upptagna (i kol. 2-4).					Taxeringsvärdet (i kronor)							
	An-tal.	Mantal.				brukningsdelar.		Jord-torp.	Ryttare-soldat- och båtsmans-torp.	Bäck-stugor.		Verk och inrättningar.	Hus i köpingar, villor, kyrkor, m. m.	Taxeringsvärdet (i kronor)										
Oförmedlade.		Nuvarande.		å jordbruksfastighet.			å annan fastighet.																	
I. Landsbygden.																								
A. Kronoegendomar.																								
1) Under allmän disposition.																								
a) Kungs- och kungsladugårdar samt säterier	3	8	8	3	40	—	15	1	—	327,000	2,000													
b) Boställen: hemman lägenheter ¹⁾	108	86½	81½	113	200	—	63	3	4	1,858,000	39,400													
c) Hemman	92	—	—	81	—	—	—	—	2	78,900	78,600													
d) Jordlägenheter ²⁾	196	152,207,65	132,633,44	187	291	2	252	6	9	2,980,300	85,300													
e) Verk och inrättningar	59	—	—	53	—	—	—	4	56	5,000	1,003,700													
2) Under enskild disposition.																								
a) Hemman	6	16,440,216,352,827	14,888,143,189	19	14	1	4	—	2	150,100	3,500													
b) Jordlägenheter ³⁾	81	—	—	45	—	—	—	—	77	29,600	107,900													
c) Fiskerier	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10,300													
d) Verk och inrättningar	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	400													
B. Skatteegendomar.																								
a) Boställen: hemman lägenheter	8	3,663	3,243	6	8	1	8	—	1	78,400	400													
b) Säterier	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	3,000													
c) Hemman	3,389	2,444,338,133,408,512	2,145,188,287,687,114	13,745	3,572	1,217	3,396	412	1,703	57,871,400	10,056,500													
d) Jordlägenheter ³⁾	422	—	—	393	143	—	7	35	1,060	1,139,600	5,887,900													
e) Fiskerier	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2,000													
f) Verk och inrättningar	9	—	—	—	—	—	—	85	—	—	922,000													
C. Frälseegendomar.																								
a) Säterier och ladugårdar	35	41	38½	38	136	—	54	7	—	1,498,800	549,900													
b) Rå- o. rörs (insockne) hemman	163	131½	118½	428	227	—	94	7	2	2,891,700	77,600													
c) Hemman (utsockne)	480	374½	325½	1,661	582	65	542	52	163	8,989,100	4,199,500													
d) Jordlägenheter ¹⁾	64	—	—	61	1	—	1	1	—	62,500	50,600													
e) Fiskerier	—	—	—	—	—	—	—	20	—	—	18,900													
D. Andra fastigheter.																								
Kyrkor och andra offentliga byggnader	—	—	—	—	—	—	—	—	—	339	2,840,500													
Frälseräntor	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17	34,900													
Summa	5,128	3,263,100,438,614	2,871,375,731	16,837	5,232	1,288	4,440	640	3,466	78,165,400	27,064,600													
Deraf fri från bevilling	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3,356,100	4,163,700													
II. Städerna.																								
Hela antalet nybygda boningshus 1881—1885.		Mantal.		Antal landerier, jordlotter eller andra brukningsdelar.		Tomter.		Befintliga boningshus 1885.		Verk och inrättningar.		Kyrkor o. andra offentliga byggnader.		Taxeringsvärdet										
		Oförmedlade.		Nuvarande.		Bebyggda. Obebyggda.								å jordar.		å hus och tomter.								
Göteborgs stad	368	—	20,700,633	223	2,750	380	3,046	58	73	1,758,200	132,679,470													
Kungälfvs »	2	—	6,700,786	—	134	37	125	1	6	182,200	721,900													
Marstrands »	9	—	1	—	183	5	199	1	8	30,000	1,605,875													
Uddevallas »	2	—	7	—	289	19	776	12	21	751,800	5,591,200													
Strömstads »	24	2	2	31	252	10	260	4	9	73,400	1,949,600													
Summa	405	2	36,700,633	254	3,608	451	4,406	76	117	2,795,600	142,548,045													
Deraf fri från bevilling	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4,200	13,062,770													

¹⁾ Enligt hvad vederbörande häradskrifvare upplyst, äro inom Norrvikens fögderi belägna boställslägenheter och jordlägenheter af frälse natur icke särskildt taxerade, utan äro desamma inbegripna i vissa hemmans taxeringsvärden. — ²⁾ Inom Sunnervikens fögderi belägna jordlägenheter af krono natur under allmän disposition äro ej särskildt taxerade, utan inbegripas i vissa hemmans taxeringsvärden. — ³⁾ Enligt hvad vederbörande häradskrifvare upplyst, äro inom Sunnervikens fögderi belägna jordlägenheter af frälse- och krono natur under enskild disposition, hvilka lägenheter äro inblandade i vissa hemmans egoområde, icke särskildt taxerade, utan inbegripna i dessas taxeringsvärden.

Tab. N:o 4.

EGENDOMAR AF FIDEIKOMMISSNATUR I GÖTEBORGS OCH BOHUS LÄN, ÅR 1885.

1.	2.	3.	M a n t a l.				8.	9.	10.	T a x e r i n g s v ä r d e t (i kronor)			
Fideikommissinnehafvarens namn.	Egendomens namn.	Belägenhet. Socken.	Krono.	Skatte.	F r ä l s e.		Summa.	Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	Antal verk och inrättningar	å jordbruks- fastighet.	å annan fastighet.	å frälse- ränta.	S u m m a.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.							
Fredrik Bundsen	Holma	Brastad.	—	§	4	—	4 $\frac{1}{2}$	—	—	114,500	—	—	114,500

Tab. N:o 5.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG I GÖTEBORGS OCH BOHUS LÄN, ÅR 1885.

1.	2.	3.	M a n t a l.				8.	9.	10.	T a x e r i n g s v ä r d e t (i kronor)			
Aktiebolagets namn.	Egendomens namn.	Belägenhet. Socken (stad).	Krono.	Skatte.	F r ä l s e.		Summa.	Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	å jordbruks- fastighet.	å annan fastighet.	å frälse- ränta.	S u m m a.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	All- mänt frälse.							
Norra Surte aktiebolag.....	Surte (glasbruk o. qvarn)	Kungelf.	—	$\frac{63}{178}$	—	—	$\frac{63}{178}$	2	2	32,400	145,000	—	177,400
Aktiebolaget Ishafvet.....	{Hästevik Sörg. (tran- kokeri).....}	Torslanda.	—	—	—	—	—	—	1	—	10,000	—	—
"	{Lundby Åbog. (maga- sin m. m.).....}	Lundby.	—	—	—	—	—	—	1	—	5,000	—	15,000
Aktiebolaget Vilhelmsbergs mek. verkstad.....	{Lundby Brämareg. (mek. verkstad m. m.)}	"	—	—	—	—	—	—	1	—	60,000	—	60,000
Eriksbergs mek. verkstads- aktiebolag.....	Sannegården (d:o d:o.)	"	—	—	—	—	—	1	1	—	169,000	—	169,000
Göteborgs sågverks-aktiebo- lag.....	{Lundby Klockareg. m. m. (ångsåg).....}	"	—	—	—	—	—	—	1	—	68,000	—	68,000
Qvillebäckens bro-aktiebolag	Stillestorp (hus).....	"	—	—	—	—	—	—	—	—	10,000	—	10,000
Fiskprodukt-aktiebolaget	{Ny Elfsborg (fabriks- byggnad).....}	"	—	—	—	—	—	—	1	—	22,000	—	22,000
Motala mek. verkstads-aktie- bolag.....	{Lindholmen (mek- nisk verkstad m. m.)}	"	—	—	—	—	—	1($\frac{1}{2}$)	1	5,000	855,000	—	860,000
Göteborgs nya ångslups-aktie- bolag.....	Lindholmen (hus).....	"	—	—	—	—	—	—	—	—	4,000	—	4,000
Trävaru-aktiebolaget	"	"	—	—	—	—	—	—	—	—	6,000	—	6,000
Korndals aktiebolag.....	{Korndal m. fl. hemman (qvarnar o. fabriker)}	Fässberg.	—	$\frac{214997231589}{1225130280000}$	—	—	—	18	10	45,800	1,746,800	—	—
"	"	Göteborg.	—	—	—	—	$\frac{3889}{1272}$	—	1	—	125,000	—	1,917,600
"	"	"	—	—	—	—	$\frac{170330439592000}{1000000000000000}$	—	—	—	—	—	—
Rosenbergs aktiebolag.....	{Qvarnfallet N:o 14 i Mölnadal (mek. väf- veri m. m.).....}	Fässberg.	—	—	—	—	—	1	1	—	214,000	—	214,000
Göteborgs jäst-aktiebolag.....	Mölnalds 4 ängar m. m.	"	—	$\frac{70}{100}$	—	—	$\frac{70}{100}$	1	1	24,000	250,000	—	274,000

Mölnlycke manufaktur-aktiebolag	{Mölnlycke (fabrik, såg) m. m.)}	Råda.	—	—	—	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{2}$	—	3	40,000	346,000	—	386,000
Jonsereds fabrikers aktiebolag	{Jonsered m. fl. hemman (fabriker)}	Partille.	—	$6\frac{3}{4}$	—	—	—	—	2	220,200	710,000	—	—
" "	" "	Göteborg.	—	—	—	—	$6\frac{3}{4}$	—	1	—	40,000	—	970,200
Aktiebolaget Ceres	{Böö (svafvelsyrefabrik) m. m.)}	Örgryte.	—	$1\frac{1}{2}$	—	—	$1\frac{1}{2}$	—	1	50,000	325,000	—	375,000
Aktiebolaget Bohus mekaniska verkstad	Gårda (mek. verkstad)	"	—	$2\frac{1}{2}$	—	—	$2\frac{1}{2}$	—	1	15,000	50,000	—	65,000
Färgeri-aktiebolaget Levanten	Kallebäck Norg. (färgeri)	"	—	—	—	—	—	1	1	15,000	205,000	—	220,000
Almedals fabriks aktiebolag	Skår, Vesterg. (fabriker)	"	—	$\frac{5}{2}$	—	—	$\frac{5}{2}$	—	1	20,000	550,000	—	570,000
Säfveåns aktiebolag	{Säfvenäs säteri, m. m.} (fabrik)	"	—	—	1	$\frac{1}{4}$	1 $\frac{1}{4}$	—	1	100,000	530,000	—	630,000
Munkedals aktiebolag	Munkedal	Foss.	—	2	—	—	—	—	3	132,000	604,000	—	—
" "	Åbyggnad	Uddevalla.	—	—	—	—	2	—	—	—	6,000	—	742,000
Uddevalla sill-aktiebolag	Backa	Dragsmark.	—	$\frac{1}{4}$	—	—	$\frac{1}{4}$	—	1	10,000	80,000	—	90,000
Vrems landbruks-aktiebolag	{Stora Vrem, m. fl.} hemman	Qville.	—	—	6 $\frac{1}{2}$	—	6 $\frac{1}{2}$	—	—	192,000	—	—	192,000
Grebbestads badhus-aktiebolag	Grebbestads badhus	Tanum.	—	—	—	—	—	—	—	—	11,000	—	11,000
Aktiebolaget D. Carnegie & Co	—	Göteborg.	—	—	—	—	—	—	13	—	2,255,800	—	2,255,800
Aktiebolaget J. A. Pripp & Son	—	"	—	—	—	—	—	—	8	—	975,000	—	975,000
Aktiebolaget Strömman & Larsson	—	"	—	—	—	—	—	—	1	—	370,000	—	—
" "	{Lindholmen, (vassmark m. m.)}	Lundby.	—	—	—	—	—	—	1	—	100,000	—	470,000
Aktiebolaget »Valand»	—	Göteborg.	—	—	—	—	—	—	1	—	12,500	—	12,500
Bark & Warburgs aktiebolag	—	"	—	—	—	—	—	—	7	—	383,000	—	383,000
Brand- och lifförsäkrings-aktiebolaget »Svea»	—	"	—	—	—	—	—	—	5	—	400,000	—	400,000
Försäkrings-aktiebolaget »Skandia»	—	"	—	—	—	—	—	—	1	—	123,000	—	123,000
Göteborgs mek. verkstadsaktiebolag	—	"	—	—	—	—	—	—	3	—	425,400	—	—
" "	{Hallen o. Lindholmen} (mek. verkstad, vassmark m. m.)	Lundby.	—	—	—	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{4}$	—	1	11,000	398,000	—	834,400
Göteborgs utskänkingsaktiebolag	—	Göteborg.	—	—	—	—	—	—	2	—	138,000	—	138,000
Göteborgs ångvarns aktiebolag	—	"	—	—	—	—	—	—	2	—	264,000	—	264,000
Göteborgs ridhus-aktiebolag	—	"	—	—	—	—	—	—	1	—	120,000	—	120,000
Göteborgs magasins-aktiebolag	—	"	—	—	—	—	—	—	1	—	280,000	—	280,000
Göteborgs mineralvattens-aktiebolag	—	"	—	—	—	—	—	—	1	—	154,000	—	154,000
Göteborgs gas-aktiebolag	—	"	—	—	—	—	—	—	1	—	370,000	—	370,000
Göteborgs replageri-aktiebolag	—	"	—	—	—	—	—	—	1	—	190,000	—	190,000
Göteborgs arbetarebostadsaktiebolag	—	"	—	—	—	—	—	—	75	—	881,900	—	881,900
Handelstidningens aktiebolag	—	"	—	—	—	—	—	—	1	—	132,000	—	132,000

Tab. N:o 5. (Forts.) EGENDOMAR TILLHÖRANDE INHEMSKA AKTIEBOLAG I GÖTEBORGS OCH BOHUS LÄN, ÅR 1885.

1. Aktiebolagets namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. M a n t a l.				8. Summa.	9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)			
			4. Krono.	5. Skatte.	6. F r ä l s e.					11. jordbruksfastighet.	12. annan fastighet.	13. frälse-ränta.	14. S u m m a.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.							
Lifförsäkrings-aktiebolaget Nordstjernan	---	Göteborg.	—	—	—	—	—	1	—	230,000	—	—	230,000
Majornas pantläne-aktiebolag	---	"	—	—	—	—	—	3	—	81,000	—	—	81,000
Rederi-aktiebolaget »Örnen»	---	"	—	—	—	—	—	8	—	513,400	—	—	513,400
Skandinaviska kredit-aktiebolaget	---	"	—	—	—	—	—	1	—	300,000	—	—	300,000
Kampenbofs spinneri-aktiebolag	(Ängar N:ris 5. 6 och 7 med åbyggnader.....)	Uddevalla.	—	—	—	—	—	—	—	375,000	—	—	375,000
Nya badinrättningen i Marstrand	(Tomter, åbyggnader och bassänger.....)	Marstrand.	—	—	—	—	—	—	—	112,425	—	—	112,425
Strömstads nya societetshus-aktiebolag	---	Strömstad.	—	—	—	—	—	—	—	34,000	—	—	34,000
Strömstads badhus-aktiebolag	---	"	—	—	—	—	—	—	—	41,000	—	—	41,000
Kungelfsglasbruks-aktiebolag	Kungelfs glasbruk.....	Kungelf.	—	—	—	—	—	—	—	49,000	—	—	49,000
Summa			—	9 286 388 624 231 1431	7 1/2	2 108 1	19 286 3 125 894 138 868	25	176	912.400	16.855.225	—	17.767.625

Tab. N:o 6.

EGENDOMAR TILLHÖRANDE FRÄMMANDE MAGTERS UNDERSÅTAR I GÖTEBORGS OCH BOHUS LÄN, ÅR 1885.

1. Främmande magtens och undersåtens namn.	2. Egendomens namn.	3. Belägenhet. Socken (stad).	4. 5. 6. 7. M a n t a l.				8. Summa.	9. Antal utjordar, ängar o. d. ej i mantal satt jord.	10. Antal verk och inrättningar (fastigheter i städer).	11. 12. 13. 14. Taxeringsvärdet (i kronor)			
			4. Krono.	5. Skatte.	6. F r ä l s e.					11. jordbruksfastighet.	12. annan fastighet.	13. frälse-ränta.	14. S u m m a.
					Säterier, ladugårdar, rå och rör.	Allmänt frälse.							
Olaf C. Sundt och N. S. Beer (norske undersåtar)	{Kroken och Krokstrand samt Jakobsberg (qvarn och såg m. m.).....}	Skee.	—	2	—	—	—	5	58,100	19,900	—	—	
Sven Andersen och Jens Madsen (norske undersåtar)	{Strängen, Nedre och Öfre (1 qvarn).....}	"	—	1 1/2	—	—	—	1	13,100	6,000	—	—	
Nils Hansen (norsk und.)	Dyne (2 qvarnar och 1 såg)	Hogdal.	—	—	—	1	—	3	38,000	12,000	—	—	
H. & G. Lorange (norske und.)	Skogar (1 ångsåg)	"	—	—	—	—	—	1	—	8,000	—	—	
Hans Clementsen (norsk und.)	{Sundshult, Röd och Rörane (tegelbruk m. m.).....}	Nafverstad.	—	3	—	—	—	4	33,400	28,600	—	—	
Gust. Peder Björnstad (d.o.)	Säm, Norr och Sör	"	—	2	—	—	—	—	44,000	—	—	—	
Fabriksidkaren Anton Björnstad (norsk und.)	---	Göteborg.	—	—	—	—	6 1/2	1	—	21,500	—	—	282.600

Tab. N:o 7. (Forts.) BRANDFÖRSÄKRINGS-INRÄTTNINGARNES VERKSAMHET I GÖTEBORGS
OCH BOHUS LÄN, ÅREN 1881—1885.

1. Inrättningens namn och verksamhets- område.	2. År, då verk- sam- heten börjat.	3. Inflyttna försäkrings- avgifter (eller utdebiterade belopp). 1881—1885.	4. Öfriga inkomster. 1881—1885.	5. Utbetalda brandskade- ersättningar. 1881—1885.	6. Öfriga utgifter. 1881—1885.	7. Befintliga fonder eller tillgångar vid slutet af år 1885.	8. Försäkringsbelopp		9. Utdebiteringsgrund. Utdebiterade öre för hvarje 100 kr. ansvarighetsbelopp.					10. Eldsvådor, för hvilka under 1881—1885 utbetalts ersättning.		12. Anmärkingar.	
							tecknad under loppet af år 1885.	qvar- stående vid slutet af år 1885.	10. 1881. 1882. 1883. 1884. 1885.					Antal.	Antal.		
									1881.	1882.	1883.	1884.	1885.				för endast fast eller endast lös egendom.
Köpmännens å landet inom Bohus län assurancesbolag.	1880	Kr. 35,907	Kr. 3,841	Kr. 7,078	Kr. 8,469	Kr. 24,201	Kr. 24,200	Kr. 143,850	Öre. 50	Öre. 50	Öre. 50	Öre. 50	Öre. 50	—	—	3	
Tjörns härads brandstods- bolag.	1856	{ Fast egendom 1,200 Lös egendom 817 }	{ 100 100 }	{ 1,200 817 }	{ 175 125 }	{ 1,000 — }	{ 25,000 15,000 }	{ 2,000,000 1,500,000 }	—	—	—	4	—	—	—	1	
Tunge härads brandstods- bolag.	1864	{ Fast egendom 3,496 ²⁵ Lös egendom — }	{ 28 ³⁰ — }	{ 3,496 ²⁵ — }	{ 120 — }	{ 742 ⁹⁴ — }	{ 55,170 — }	{ 2,171,580 — }	20	—	5	—	—	—	—	6	
Stångens härads brand- stodsbolag.	1855	{ Fast egendom 1,850 Lös egendom 1,500 }	{ — — }	{ 1,850 1,500 }	{ 325 — }	{ 430 — }	{ 2,500 — }	{ 115,000 — }	15	5	—	—	10	—	—	8	
Sörbygdens härads brand- stodsbolag.	1874	{ Fast egendom 1,458 Lös egendom 1,430 }	{ 176 160 }	{ 1,155 1,404 }	{ 114 104 }	{ 448 456 }	{ 41,840 22,710 }	{ 916,956 611,304 }	—	—	—	10	10	—	1	3	2)
Sotenäs härads brandstods- bolag.	1874	{ Fast egendom 2,100 Lös egendom 900 }	{ — — }	{ 2,890 — }	{ 110 — }	{ — — }	{ — — }	{ 2,103,050 — }	4	12	—	—	10	{ 7 2 }	{ — — }	—	
Skredsviks o. Bokenäs pa- storats enskilda brand- stodsbolag.	1859	{ Fast egendom 13,532 ⁹⁴ Lös egendom — }	{ — — }	{ 10,301 ⁴⁴ — }	{ 2,488 ⁷² — }	{ 742 ⁷⁸ — }	{ 2,273 ²⁰ — }	{ 1,462,440 — }	5	50	5	5	5	—	—	5	1)
Norra Ryrs och Bävre sock- nars brandstodsbolag.	1873	{ Fast egendom 7,159 Lös egendom — }	{ 83 — }	{ 6,106 — }	{ 1,770 — }	{ 979 — }	{ — — }	{ 1,095,800 — }	10	18	10	10	10	{ 4 — }	{ — — }	8	
Vette härads ensk. brand- stodsbolag.	1855	{ Fast egendom 1,349 Lös egendom — }	{ — — }	{ 580 — }	{ 1,131 — }	{ 836 — }	{ 90,000 — }	{ 4,000,000 — }	15	15	15	15	15	—	—	1	
Tanums härads enskilda brandstodsbolag.	1867	{ Fast egendom 17,471 Lös egendom — }	{ 282 — }	{ 8,475 — }	{ 2,205 — }	{ 1,175 — }	{ 207,480 — }	{ 3,256,630 — }	8	—	10	—	15	{ — 4 }	{ — — }	3	
Qville härads ensk. brand- stodsbolag.	1868	{ Fast egendom 487 Lös egendom — }	{ — — }	{ 12,401 — }	{ 850 — }	{ 557 — }	{ — — }	{ 3,107,740 — }	—	8	32	6	—	—	—	4	
Bullarens härads enskilda brandstodsbolag.	1862	{ Fast egendom 821 Lös egendom — }	{ — — }	{ 260 — }	{ 166 — }	{ 45 — }	{ 15,781 8,200 }	{ 779,496 398,000 }	—	—	—	—	7	{ — 2 }	{ — — }	2	
Göteborgs och Bohus läns brandstodsbolag å landet. Omfattar endast lands- bygden.	1845	{ Fast egendom 137,219 ⁹⁸ Lös egendom — }	{ 10,780 ²⁴ — }	{ 150,690 ⁰⁹ — }	{ 20,190 ⁶⁹ — }	{ 39,444 ⁶⁶ — }	{ 1,021,360 — }	{ 14,160,140 — }	19	17	17	21	20	{ 25 12 }	{ — — }	24	
Brand- och liförsäkrings- aktiebolaget Svea. Verk- samhetsområde: Sverige och utlandet.	1866	{ Fast egendom 7,376,583 ³⁷ Lös egendom — }	{ 16,493,136 ⁰⁸ — }	{ 4,223,159 ²⁰ — }	{ 17,215,206 ⁷⁴ — }	{ 13,982,834 ²⁸ — }	{ 445,668,682 — }	{ 398,273,019 — }	—	—	—	—	—	—	—	1,098	
Återförsäkringsaktiebola- get Astrea. Verksamhets- område: Sverige och ut- landet.	1872	{ Fast egendom 686,181 ⁴⁰ Lös egendom — }	{ 4,029,923 ⁶⁸ — }	{ 427,632 ¹¹ — }	{ 3,718,186 ⁹¹ — }	{ 1,229,477 ⁷⁹ — }	{ 40,929,668 — }	{ 36,726,556 — }	—	—	—	—	—	—	—	573	
Summa	—	8,379,425 ⁰⁴	20,554,492 ⁴⁹	4,934,033 ⁸⁴	20,979,701 ⁷⁴	15,353,677 ⁵²	490,215,144 ²⁰	505,046,649	—	—	—	—	—	68	1,774	—	

Anm. 1) Räkenskapsåret räknas från den 14 mars. — 2) Försäkringsåret räknas från den 13 mars.

Tab. N:o 7. (Forts.) SJÖ- OCH LIFFÖRSÄKRINGS-INTRÄTTNINGARNES VERKSAMHET I GÖTEBORGS OCH BOHUS LÄN, ÅREN 1881—1885.

K. Maj:s Befälningshöfdavandes femårsberättelser 1881—1885. Göteborgs och Bohus län.

1. Inrättningens namn och verksamhetsområde.	2. År, då verksamheten börjat.	3. Influtna försäkringsavgifter (eller utdebiterade belopp). 1881—1885.	4. Öfriga inkomster. 1881—1885.	5. Utbetalda sjöskadeersättningar. 1881—1885.	6. Öfriga utgifter. 1881—1885.	7. Befintliga fonder eller tillgångar vid slutet af år 1885.	8. Försäkringsbelopp		9. Utdebiteringsgrund. Utdebiterade öre för hvarje 100 kr. ansvarighetsbelopp.					10. Sjöskador, för hvilka under 1881—1885 utbetalts ersättning		11. Anmärknin- gar.	
							tecknad under loppet af år 1885.	qvarstående vid slutet af år 1885.	1881.	1882.	1883.	1884.	1885.	endast för fartyg eller endast för last.	både för fartyg och last.		
																	Öre.
Göteborgs nya sjöassuransförening. Verksamhetsområde: hela riket. {Fartyg Last	1840	Kr. 1,069,479 ⁶⁷	Kr. 54,612 ⁸⁶	Kr. 761,128 ⁴⁵	Kr. 137,530 ⁰⁹	Kr. —	Kr. —	Kr. 2,662,016 ⁶⁷	—	—	—	—	—	—	80	—	1)
Göteborgs o. Bohus läns sjöassuransförening. Verksamhetsområde: hela riket. {Fartyg Last	1866	980,354 ⁷⁵	138,926 ⁴⁶	945,438 ⁰³	165,186 ²⁵	2,021 ⁶⁶	—	2,932,177	1,065	635	677	675	603	—	—	239	—
Sjöförsäkringsaktiebolaget Gauthiod. Verksamhetsområde: hela riket. {Fartyg Last	1863	3,297,373 ⁹⁷	184,739 ⁹¹	2,337,134 ²³	1,950,999 ⁸⁹	1,096,200	—	cirka 1,000,000	—	—	—	—	—	—	—	1,737	2)
Sveriges allmänna sjöförsäkringsaktiebolag. Verksamhetsområde: Sverige, Norge samt andra länder. {Fartyg Last	1873	3,279,382 ⁸⁹	333,894 ⁹¹	1,375,638 ⁹⁵	2,023,050 ⁷³	1,325,000	—	1,100,000	—	—	—	—	—	—	—	3,162	3)
Sjöförsäkringsaktiebolaget Ocean. Verksamhetsområde: Sverige och Norge. {Fartyg Last	1873	3,424,863 ⁴⁷	258,361 ⁷⁹	1,962,372 ⁸²	606,513 ⁸⁶	1,424,717 ²⁶	—	cirka 1,000,000	—	—	—	—	—	—	—	3,546	—
Sveriges ångfartygs-assuransförening. Verksamhetsområde: Sverige, Norge och Danmark. {Fartyg Last	1873	1,781,510 ⁶⁷	229,190 ⁹⁴	1,046,602 ¹⁸	378,245 ⁵⁵	147,000	—	7,893,600	527	423	316	242	329	226	—	—	4)
Bohus sjöassuransförening. Verksamhetsområde: Bohus län. {Fartyg Last	1880	185,262 ⁹⁸	4,995 ⁴⁷	168,962 ⁶⁴	16,038 ⁷⁶	42,229 ⁹⁸	1,232,431	1,232,431	4½	4½	4½	4½	4½	66	—	—	5)
Summa	—	14,018,228 ⁴⁰	1,204,722 ³⁴	8,597,277 ³⁰	5,277,565 ¹³	4,037,168 ⁹⁰	1,232,431	17,520,224 ⁶⁷	—	—	—	—	—	—	372	8,634	—
Brand- och liffförsäkringsaktiebolaget Svea. Verksamhetsområde: Sverige och utlandet. {1866	5,401,256 ²⁸	1,316,477 ²⁸	1,519,692	3,283,021 ⁶²	5,850,044	4,847,430	37,726,966	—	—	—	—	—	—	—	238	—	—
				Vid dödsfall utbetalde ersättningar. 1881—1885.											Antal dödsfall, i följd af hvilka ersättning utbetalts under åren 1881—1885.		

Ann. 1) Det i kol. 11 upptagna antal sjöskador afser endast fartyg. — 2) Det i förra berättelsen i kol. 9 upptagna belopp utgör värdet å samtliga under femårsperioden 1876—1880 tecknade risker. — 3) D:o d:o. Det i berättelsen för 1876—1880 i kol. 7 upptagna belopp rättas härmed till 1,227,000 kr. — 4) Det i kol. 11 upptagna antal sjöskador afser endast fartyg. — 5) Ordinarie assuranspremien för helt år utgör 4½ öre för 100 kr.; dock afgår ½ procent pr månad oktober—februari, då fartyg anmälas upplagda.

Tab. N:o 7.

Göteborgs och Bohus län.

81

Tab. N:o 8.

FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER, SJUKKASSOR OCH DERMED JEMFÖRLIGA
INRÄTTNINGAR I GÖTEBORGS OCH BOHUS LÄN, ÅR 1885.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning år 1885		Stiftelsens storlek vid slutet af år 1885. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkn.
				till antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.			
A. Å landsbygden.								
a) <i>Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux o. d.</i>								
1. Kristian Carlssons donation.	Att bereda understöd åt fattiga, som ej äro fattighjon.	Husegaren Kr. Carlsson.	1859 ¹ / ₉	20	50	1,000	Pastor i Ljungs socken.	
2. Falkska donationen.	Att utbetala penningunderstöd åt sådana behöfvande inom Morlanda socken, som icke åtnjuta full försörjning af fattigvården.	Salteribokhållaren Anders Falk på Tofta i Morlanda socken.	1853 ⁷ / ₂	240	2,961	34,840 jemte $1\frac{1}{2}$ mtl taxerade till 48,900 kronor.	Kyrkoherden i Morlanda pastorat jemte fyra af honom utsedde församlingsmedlemmar.	
3. Sjökaptenen Martin Bengtssons donation.	Att utdela understöd till behöfvande å ön Skaftö.	Sjökaptenen Martin Bengtsson på Kristineberg.	1862 ¹² / ₂	72	205	5,000	En direktion af fem personer.	
4. Forsbergiska donationen.	Räntan å donerade kapitalet skall utdelas till Häby sockens fattiga.	Komministern G. Forsberg.	1857 ⁶ / ₆	25	1,604	27,800	Häby sockens kommunalnämnd.	
5. Tossene och Askums socknars fattighem.	Försörjning och vård af ett antal utaf nämnda socknars fattighjon.	F. d. kronolänsmannen A. Olsén.	1884 ¹⁶ / ₉	15	—	1 mtl Assleröd.	—	1)
6. Rutger-Smithska fonden.	Att understödja fattige fiskare i norra skärgården.	Fru Emilie Flygare-Carlén.	1860 ³⁰ / ₁₀	35	600	10,100	Ordinarie domhafvanden i Norrvikens domsaga jemte 4 andra ledamöter.	
7. Tjärnö och Skee socknars fruntimmersförenings nödhjelpskassa.	Att bereda fattige jordbrukare och fiskare billiga lån för inköp af utsädesspannål, fiskredskap o. d. samt penninghjälp utan återbetalning.	Fruntimmersföreningen i Göteborg.	1838	32 (lån)	3,335	3,363	Skee och Tjärnö socknars kommunalnämnder.	
b) <i>Stiftelser och inrättningar för barnavård och barnundervisning.</i>								
8. L. A. Petterssons donation.	Fattiga skolbarns förseende med mat.	Handl. L. A. Pettersson.	1863 ¹ / ₇	—	250	5,000	Örgryte församlings skolråd.	
9. J. N. Grönvalls donation.	Fattiga skolbarns förseende med mat och kläder.	Fabrikören J. N. Grönvall.	1865 ²⁸ / ₈	—	300	5,000	D:o d:o.	
10. Husbondeföreningens donation.	D:o d:o.	—	1884 ¹ / ₇	—	489 ⁶⁸	13,300	D:o d:o.	
11. Helena Eleonora Krooks donation.	D:o d:o.	v. häradshödingen J. A. Krook.	1864 ²⁰ / ₁₀	—	150	3,000	—	
12. Marie och Pontus Virginis donation.	Fattiga skolbarns förseende med kläder.	Kapten P. Virgin och fru Marie Virgin.	1876 ⁴ / ₄	—	150	3,000	D:o d:o.	
13. Silvanderska slöjdeskolan.	Gossars undervisning i slöjd.	F. d. grosshandl. J. F. Silvander.	1874 ²⁶ / ₃	—	1,333 ⁶⁷	20,534	D:o d:o.	
14. Simmersröds barnhus.	Att uppfostra fattiga barn.	Kronolänsmannen Sven Bergius.	1859 ¹³ / ₉	15	7,403	153,344 ⁴⁹	Direktion af 25 medlemmar.	
15. Sven Bergii donationsfond.	Att anskaffa skodon åt fattiga barn inom Ljungs socken.	Densamme.	"	24	111 ⁶⁰	2,249 ⁶⁵	Kommunalnämnden i Ljungs socken.	
16. Anders Perssons donation.	Att understödja konfirmander, som äro fattiga och värtade.	Husegaren And. Persson.	1879 ¹⁹ / ₃	23	60	1,000	Pastor i Forshälla.	
17. Grytingska donationen.	Att bereda kostnadsfri undervisning och vård åt fattiga barn inom Herrestads socken.	Fru Katarina Pettersson.	1857 ⁵ / ₈	10	847	25,978	Kyrkorådet i Herrestads socken.	
18. Gyllensténska donationen.	Att lemna understöd åt fattiga och slitiga skolbarn inom Skredsviks socken.	Läroverksadjunkten B. G. Gyllenstén.	1867 ² / ₉ o. 1872 ¹⁷ / ₇	30	120	2,000	Skolrådet i Skredsviks socken.	
19. D:o d:o.	D:o d:o inom Högås socken.	Densamme.	1867 ² / ₉	7	30	500	D:o i Högås d:o.	
20. Gahmska donationen.	D:o d:o inom Skredsviks socken.	Kyrkoherden G. S. Gahm.	1868 ⁷ / ₃	10	30	500	D:o i Skredsviks d:o.	
21. Kapten Samuelssons donation.	Att bereda understöd åt fattiga skolbarn, hufvudsakligen genom utdelning af kläder.	Sjökaptenen A. Samuelsson.	1874 ²⁴ / ₇	2	30	500	D:o i Högås d:o.	
22. Madam Samuelssons donation.	Att genom insättningar i kapital- och lifränteförsäkringsanstalten i Stockholm bereda fattiga barn »trygghet för deras framtida utkomst vid framskridna år».	Eukan Anna Katr. Samuelsson.	1874 ¹⁰ / ₁₂	6	30	500	Kyrkorådet i D:o d:o.	
23. Holmdorffska fonden.	Att fullständigt bekläda några fattiga skolbarn i Tossene socken årligen.	Carl Holmdorff.	1856 ¹⁸ / ₃	5	95 ⁷⁸	2,019 ⁹⁰	Tossene sockens kyrkoråd.	

c) Begravnings- och sjukvård.

24. Möludals missionsförenings sjuk- och begravningskassa.	Att bereda medlemmarne sjuk- och begravningshjelp.	Öfverenskommelse mellan flere.	1879 ¹ / ₉	13	198	246	En styrelse.
25. Bikupan i Mölndal.	D:o d:o.	Fabriksmeden Henrik Olsson.	1879 ²⁴ / ₉	32	780	453:53	H. Olsson.
26. M. E. Delbancos arbetares sjukhjulsförening.	Att lemna medlemmarne hjelp vid sjukdomsfall.	Ett mindre antal arbetare.	1871 ¹¹ / ₃	12	53:85	137:65	Jonas Andersson.
27. Hundramannaföreningen No 1.	D:o d:o.	Bernander Olsson.	1878 ¹ / ₁₁	23	496	677	A. P. Andersson.

d) Pensionsanstalter.

28. Westfeltska pensionsfonden.	Pensioner till fattige afskedade soldater vid Södra kompaniet och till deras enkor och barn.	Kapt. H. Westfelt.	1849 ¹ / ₁₂	8	80	1,333:33	Chefen för Södra kompaniet jemte en underofficer och en korporal.
---------------------------------	--	--------------------	-----------------------------------	---	----	----------	---

e) Andra stiftelser och dermed jemförliga inrättningar.

29. Falkska donationenfonden.	Dels att bidraga till folkskolelärares aflöning och dels att bereda fattiga personer arbetsförtjenst.	Prosten Henrik Falk.	1849 ⁵ / ₆	—	534:65	8,910:32	Kommunalnämnden inom Bokenäs och Dragsmarks socknar.
-------------------------------	---	----------------------	----------------------------------	---	--------	----------	--

Summa — 659 22,328:23 399,187:37

B. Göteborgs stad.

a) Stiftelser för egentlig fattigvård, för s. k. pauvres honteux o. d.

1. Stadens fattighus.	Att bereda bostad och underhåll åt gamle och orkeslöse borgare och deras enkor samt ålderstigna tjenstehjon.	Stadens borgerskap.	1726 ⁸ / ₁₁	85	20,890:25	467,062:39	En direktion af 4 personer, utsedda af stadsfullmäktige.
2. Frihemmet i Haga.	Att bereda fria husrum åt obemedlade samhällsmedlemmar (pauvres honteux) uti därför uppförda byggnader.	Grosshandl. Julius Lindström.	1874 ¹⁰ / ₃	50	—	130,000	Stiftaren.
3. Stiftelsen »Edvard Magnus' minne».	Att bereda lättnad i bemödandet att finna utkomst för obemedlade, tillhörande Göteborgs samhälle, derigenom att dem lemnas hyresfria bostäder i den byggnad, som för detta ändamål blifvit uppförd.	Fröken Götilda Magnus.	1880 ²⁵ / ₅	38	—	290,396:48	En af stadsfullmäktige utsedd styrelse af 3 personer.
4. Amalia Hertz' stiftelse.	Att bereda fria bostäder åt behöfvande medlemmar af mosaiska församlingen i Göteborg eller eventuellt af kommunen i allmänhet, företrädesvis åt enkor.	Handl. Ph. S. Hertz.	1867 ⁸ / ₁₂	15	—	60,000	Mosaiska församlingens föreståndare.
5. Amalia Hertz' stiftelses underhållsfond.	Att med fondens räntefkastning bestrida kostnaden för underhåll af Amalia Hertz' stiftelses byggnad m. m.	Grosshandl. E. J. Heyman.	1870 ²¹ / ₂	—	936:42	9,959:90	D:o d:o.
6. Jacob Rubensons donationsfond.	Räntefkastningen tilldelas årligen en lägenhetsinnehafvare i Amalia Hertz' stiftelse.	» Jacob Rubenson.	—	1	250	5,000	D:o d:o.
7. Sjömanshemmet i Göteborg.	Att lemna fria bostäder och understöd åt fattige sjömän och sjömäns enkor.	Göteborgs sjömannasällskap.	1873 ⁷ / ₁	33	2,927:86	47,889:52	En af sjömannasällskapet tillsatt styrelse.
8. Sällskapet »De fattiges vänner».	Att lemna understöd åt fattiga familjer, enkor och ogifta fruntimmer samt bereda skolgång åt fattiga flickor.	Ett sällskap.	1819 ²⁹ / ₆	688	13,485	215,821:40	En af ledamöterna utsedd direktion.
9. Wadströmska fonden till »De fattiges vänner i Göteborg».	Fondens namn angifver dess ändamål.	Lektor B. Wadström.	1853 ¹⁰ / ₆	—	37:50	750	Konsistorium i Göteborg.
10. Enkefru Amalia von Aken donationsfond till pauvres honteux i Göteborg.	Att lemna understöd till de mest behöfvande fruntimmer, som uppnått 50 års ålder, af s. k. pauvres honteux.	Enkefru Amalia von Aken.	1869 ³⁰ / ₁₁	5	250	5,379:77	Landshöfdingen och magistraten i Göteborg.
11. M. B. Rybergs donationsfond.	Att lemna understöd åt en i Göteborg boende enka, som genom ålder eller sjuklighet är ur stånd att sig sjelf försörja.	Bleckslagaregesällen Martin Bernhard Ryberg.	1860 ¹⁶ / ₄	1	54:81	1,200	Magistraten i Göteborg.
12. Margareta Ingmans donation.	Att understödja enkor och faderlösa barn samt äldre ogifta fruntimmer af s. k. pauvres honteux, tillhörande Gustavi domkyrkoförsamling.	Enkefru Margareta Ingman.	1840 ³⁰ / ₉	22	190:17	3,833:33	Pastor vid domkyrkoförsamlingen i Göteborg.
13. F. U. von Aken donation.	Understöd åt pauvres honteux inom nämnda församling.	Bruksegaren F. U. von Aken.	—	5	25:83	516:67	D:o d:o.
14. Sofia Kristina Retzius' donation.	Understöd åt nödlidande enkor och faderlösa barn.	Enkefru Sofia Kristina Retzius.	—	1	7:50	150	D:o d:o.
15. Axel Borgenströms donation.	Understöd åt behöfvande vid domkyrkoförsamlingen.	Handl. Axel Borgenström.	1856 ²¹ / ₄	49	300	6,000	D:o d:o.
16. Kristina Sjöbergs donation.	Att bispringa fattiga inom sagda församling.	Jungfru Kristina Sjöberg.	1876 ²⁷ / ₁	350	968:17	20,546:83	D:o d:o.
17. Maria Kristina Junkers donation.	Understöd åt 2 fader- och moderlösa barn inom nämnda församling.	Jungfru Maria Kristina Junker.	1876 ²⁷ / ₄	2	45	1,000	D:o d:o.
18. Östergrenska donationen.	Understöd åt högst 10 medellösa välkända fruntimmer inom samma församling.	Lackfabrikören Daniel Östergren.	1876 ²⁷ / ₇	10	170	3,411:50	D:o d:o.
19. Hanna Jonssons understödsfond.	Understöd åt behöfvande inom samma församling.	Jungfru Hanna Jonsson.	1881	1	58:28	1,300	Domkyrkorådet.
20. Peter Mjöbergs donationsfond.	Att bispringa fattiga köpmansdöttrar i Kristine församlings svenska afdelning, eller, om sådana ej finnas, fattiga enkor efter köpmän.	Jungfru Anna Kajsa Mjöberg.	1860 ¹ / ₁₂	9	920	17,015:74	Kyrkonämnden i Göteborg.

Tab. N:o 8. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1. Stiftelsens namn.	2. Stiftelsens ändamål.	3. Stiftarens namn och yrke.	4. Stiftelsens år och dag.	5. Utdelning år 1885		7. Stiftelsens storlek vid slutet af år 1885. Kronor.	8. Stiftelsen förvaltas af:		9. Anmärkn.
				till antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.				
21. Kristine församlings fattigkassa.	Understöd åt fattiga församlingsmedlemmar.	—	—	82	1,670	30,018'30	Kyrkonämnden i Göteborg.		
22. Engelska församlingens fattigkassa.	Att med kassans räntor och frivilliga bidrag till densamma bispringa hjälpbehövande engelske undersåtar.	Britiska Faktoret i Göteborg.	1699 1/3	9	735	11,111'35	Engelska Faktoriets sekreterare.		
23. M. E. Delbancos understödsfond.	Räntan tilldelas årligen en välfredad obemedlad person, tillhörande mosaiska församlingen i Göteborg.	Grosshandl. M. E. Delbanco.	1861 6/5	1	300	6,000	Edv. Delbanco.		
24. Fruntimmersföreningens fond.	Understöd åt sjuka och fattiga kvinnor inom mosaiska församlingen.	—	—	—	3,317	9,450'42	Gabr. Heyman.	11)	
25. Fru Henriette Nissen-Salomans donationsfond.	Räntefkastningen disponeras af mosaiska församlingens fruntimmersförening till understöd åt behöfvande församlingsmedlemmar.	Sigfrid Saloman.	1830 30/3	—	250	5,000	Götildastiftelsens styrelse.		
26. Edvard Magnus' donationsfond till understöd åt »blygsamma mosaiske trosbekännare».	D:o d:o.	Grosshandl. Edv. Magnus.	—	—	1,000	20,000	D:o d:o.		
27. Paulina Jacobssons brudgåfvofond.	Beredande af hemgift åt fattiga brudar, tillhörande mosaiska församlingen i Göteborg.	Grosshandl. Morris Jacobsson.	1852 16/9	—	—	26,557'05	D:o d:o.		
28. Simon Elias och Sippora Warburgs minne.	Efter tvenne donators anhöriges död användes fonden till välgörande ändamål.	» Elias Simon Warburg.	1878 16/5	—	—	33,981	D:o d:o.		
29. Hyreshjulsfonden för behöfvande inom mosaiska församlingen i Göteborg.	Räntan utdelas kvartalsvis för det ändamål, fondens namn angifver.	Grosshandl. H. J. Heyman och hans barn, m. fl.	1851 12/4	6	450	9,000	Israelitiska sjukvårds- och begravningsällskapets styrelse.		
30. Elias Simon Warburgs donationsfond.	Understöd åt en eller flere behöfvande af mosaiska trosbekännare.	Grosshandl. Elias Simon Warburg.	1878 16/5	3	350	7,000	D:o d:o.		
31. Samuel Josefssons och dess saligen ålidna hustrus hyresfond.	Räntan tilldelas kvartalsvis en fattig familj såsom hyreshjelp.	Handl. Samuel Josefsson.	1877 1/3	1	100	2,000	D:o d:o.		
32. Lichtenbergska välgörenhetsprivatföreningens fonder.	Att lemna dels räntefria lån och dels understöd utan återbetalningskyldighet till »blygsamma» fattiga inom mosaiska församlingen och till sådana, som vilja lära ett handverk eller söka sin utkomst genom idkande af ett sådant.	Handl. Ludvig Lichtenberg.	1828	13	560	22,658	Otto Magnus, Ludvig Levi-son och F. Lichtenberg.	12)	
33. Fru Rebecka Jacobssons donationsfond.	Räntan tilldelas en behöfvande enka af israelitisk trosbekännelse.	Fru Rebecka Jacobsson.	1848	1	55	1,250	D:o d:o.		
34. Heyman Salomons donationsfond.	Att, efter det donators syster afidit, lemna understöd åt behöfvande handverkare.	Kammakaremästaren Heyman Salomon.	1879	—	—	5,000	D:o d:o.		
35. Edvard Magnus' donationsfond till behöfvande fruntimmer inom mosaiska församlingen i Göteborg.	Fondens benämning angifver dess ändamål.	Grosshandl. Edv. Magnus.	1842	9	90	2,000	D:o d:o.		
36. Hjelpkassan för nödstälde köpmän i Göteborg.	Att understödja köpmän, hvilka utan omedelbar egen förskyllan råkat i behöfvande omständigheter.	Köpmän i Göteborg.	1881	—	—	48,527'93	En af delegarne utsedd styrelse af 5 personer.	13)	
37. Enkefru M. C. Levgrens donation.	Understöd åt köpmansenkor och döttrar.	Enkefru M. C. Levgren.	1884 14/12	3	495	9,000	Handelsföreningens fullmäktige.		
38. Handlanden J. Sernströms donation.	Understöd åt köpmäns enkor.	Handlanden J. Sernström.	1817 5/12	9	1,350	25,567'88	D:o d:o.		
39. Handlanden U. Holtermans donation	D:o d:o.	Handlanden U. Holterman.	1823 29/6	3	330	6,000	D:o d:o.		
40. Handlanden Gustaf Lindströms donation.	Understöd åt handlandes ogifta döttrar.	Handlanden Gust. Lindström.	1850 19/10	8	1,800	30,000	D:o d:o.		
41. Handlanden Sven Zachrissons donation.	Understöd åt köpmäns enkor.	Handlanden Sven Zachrisson.	1846 20/10	2	165	3,000	D:o d:o.		
42. Handlanden C. J. Brusewitz' donation.	Understöd åt grosshandlandes enkor.	Grosshandl. C. J. Brusewitz.	1863 21/12	2	275	5,000	D:o d:o.		
43. Handlanden Lars Bergmans donation.	Understöd åt enkor eller döttrar efter handlande eller mäklare.	Grosshandl. Lars Bergman.	1864 28/11	2	385	7,000	D:o d:o.		
44. Handlanden Anders Carlssons donation.	Understöd åt f. d. köpmän, köpmäns enkor och pauvres honteux.	Handlanden Anders Carlsson.	1861 9/7	55	8,129'14	148,112'02	D:o d:o.		
45. Handlanden E. G. Lindströms donation.	Understöd åt handlandes enkor.	Handlanden E. G. Lindström.	1859 19/12	3	275	5,000	D:o d:o.		
46. Fru E. G. Anderssons donation.	Understöd åt näringsidkares enkor och döttrar.	Fru E. G. Andersson.	1865 16/11	3	440	8,000	D:o d:o.		

47. Handlanden J. L. Broddelius' donation.	Understöd åt handlandes ogifta döttrar.	Handlanden J. L. Broddelius.	1863 ⁹ / ₇	24	2,400	47,357·87	Handelsföreningens fullmäktige.
48. Mamsell Ch. Spaaks donation.	D:o d:o.	Mamsell Ch. Spaak.	1870 ¹² / ₇	5	302·50	5,500	D:o d:o.
49. Sven Renströms donation för ogifta fruntimmer.	Pensioner åt döttrar efter större affärsmän samt embetsmän.	Grosshandlanden Sven Renström.	1867 ²¹ / ₅	10	1,375	25,000	D:o d:o.
50. Sven Renströms julgåvofond.	Julgåfvor till gamle handlande, handverkare och industriidkare eller till enkor efter sådana.	Densamme.	1867 ²¹ / ₅	22	1,100	20,000	D:o d:o.
51. F. d. hökerisocietetens donation.	Understöd åt behöfvande ledamöter af f. d. hökerisocietetens samt deras enkor och barn.	Hökerisocietetens.	1847 ⁷ / ₁₀	15	880	16,000	D:o d:o.
52. Vexelbolagets donation.	Understöd åt handlande eller fabrikanter samt deras enkor och barn.	Vexelbolaget.	1859 ¹⁵ / ₂	17	1,072·50	19,500	D:o d:o.
53. O. Bronander & Sons donation.	Understöd åt handlandes enkor.	Handelsfirman O. Bronander & Son.	1874 ²⁹ / ₄	2	165	3,000	D:o d:o.
54. W:m Röhss donation.	Understöd åt fabriksarbetare.	Grosshandlanden W:m Röhss.	1851 ²⁷ / ₅	37	2,000	40,000	D:o d:o.
55. Enkefru M. C. Brusewitz' donation.	Understöd åt enkor af pauvres honteux.	Enkefru M. C. Brusewitz.	1877 ²⁸ / ₁₀	2	275	5,000	D:o d:o.
56. Rebecka Gustafva Andrews, född Vedberg. donation.	Lifstidspensioner åt 3 i Göteborg bosatta, ogifta och hjälpbehöfvande fruntimmer, ej tillhörande den kroppsarbetande klassen.	Enkefru Rebecka Gustafva Andrews, född Vedberg.	1881 ²⁵ / ₄	3	500	10,000	D:o d:o.
57. Sara Lundgrens donationsfond.	Understöd åt pauvres honteux.	Fröken Sara Lundgren.	1882 ²² / ₅ o. 1885 ²⁸ / ₅ 1856 ¹⁸ / ₁	—	—	—	D:o d:o. ¹⁴⁾
58. Kommerrådet Olof Wijks donationsfond.	Understöd åt 10 behöfvande sjökaptensenkör.	Grosshandlanden Olof Wijk.	1856 ¹⁸ / ₁	10	1,770	33,955·70	Sjömanshusdirektionen.
59. Grosshandlanden William Gibsons och hans frus donationsfond.	D:o d:o.	Grosshandlanden W. Gibson.	1857 ¹¹ / ₇	10	1,160	21,470·19	D:o.
60. Mamsell E. C. Carells donationsfond.	Understöd åt 3 behöfvande skeppare- eller styrmansenkör.	Mamsell E. C. Carell.	1840 ¹⁷ / ₁₂	3	225	4,256·04	D:o.
61. Målaremästaren C. Godhes donationsfond.	Understöd åt nödstälde sjömän.	Målaremästaren C. Godhe.	1872 ²⁷ / ₄	—	200	4,000	D:o.
62. Charlotta Ljungdahls donationsfond.	1,000 kr. testamenterade till Göteborgs sjömanshus utan föreskrifter om användandet.	Fröken Charlotta Ljungdahl.	1883 ¹⁰ / ₇	—	—	1,000	D:o.
63. Lindgrenska donationen.	Understöd åt behöfvande enkor och barn efter handtverkare.	Ett sällskap.	ömkring 1844	76	3,174	70,000	C. W. Olsson. ¹⁵⁾
64. Stiftelsen till minne af hattmakaren Johan Andreas Söderborg och dess maka Johanna Sofia Rex.	Understöd åt fattiga ogifta döttrar af handtverkare.	Båtdäldermannen J. A. Söderborg.	1875 ²⁷ / ₇	13	1,850	31,831·32	En af stadsfullmäktige tillsatt styrelse.
65. Wadströmska stipendiifonden till fattiga prestenkor.	Understöd åt fattiga prestenkor.	Prosten d:r Birger Wadström.	1843 ³ / ₅ o. 1853 ¹⁰ / ₆	12	239·57	4,000	Göteborgs domkapitel.
66. Gyllensténska fonden till enkor och barn efter elementarläroverkslärare.	Understöd till enkor och barn efter elementarläroverkslärare.	Läroverksadjunkten d:r B. G. Gyllenstén.	1870 ⁹ / ₅	3	315	5,607·50	D:o d:o.
67. Gyllensténska fonden till fattiga prestenkor.	Understöd åt fattiga prestenkor m. m.	Densamme.	1872 ⁴ / ₆	3	306	5,205	D:o d:o.
68. Franzénska fonden.	Understöd åt 2 behöfvande prestenkor.	Prosten Joh. Franzén.	1864 ¹¹ / ₃	2	120	2,072·28	D:o d:o.
69. Roempkeska fonden.	Understöd åt fattiga prestenkor.	Mamsell Johanna Margareta Roempke.	1835 ² / ₅	3	30	515	D:o d:o.
70. Paulssonska fonden.	Understöd åt behöfvande enkor och barn efter prestmän samt åt afsigkomne prestmän.	Prosten Nils Paulsson.	1870 ¹³ / ₁₂	62	4,300	78,104·75	D:o d:o.
71. Leekö- och Björke-fonden.	Understöd åt fattiga prestenkor och prestdöttrar i Elfsborgs län.	—	—	39	642·71	—	D:o d:o. ¹⁶⁾
72. Enkefru Gunilla Maria Sjögrens donationsfond.	Understöd åt 8 obemedlade ogifta döttrar af borgare samt embets- och tjänstemän i Göteborg.	Enkefru Gunilla Maria Sjögren.	1851	7	555	11,100	Domprosten samt ordföranden hos stadsfullmäktige och handelsföreningens fullmäktige.
73. Föreningen till understöd åt qvinliga tjänare.	Understöd åt lagstadda qvinliga tjänare i Göteborg, hvilka genom välförhållande gjort sig deraf förtjenta och till följd af ålderdom eller sjuklighet äro oförmögna att med sitt tjänstekall fortfara samt af understöd äro i behof.	Åtskilliga af stadens innevänare.	1885 ⁵ / ₃	13	650	12,150	En afföreningen vald styrelse.
74. Johan Christian Wulffs donation.	Att bispringa sängliggande sjuka.	Segelsömmaren Joh. Chr. Wulff.	—	32	216·20	3,603·33	Pastor vid Domkyrkoförsamlingen.
75. Amici Lazarorum.	D:o d:o.	—	—	3	30	600	D:o d:o.
76. Anna B. Bergmans fond.	D:o d:o.	Anna B. Bergman.	—	7	40	800	D:o d:o.
77. Petter Mjöberg's fond till sängliggande sjuka.	Understöd åt af sjukdom sängliggande fattige i Kristine församlings svenska afdelning.	Jungfru Anna Kajsa Mjöberg.	1860 ¹ / ₁₂	—	50	976·65	Kyrkonämnden i Göteborg.
78. Fond till understöd åt sängliggande sjuka.	Fondens benämning angifver ändamålet.	—	1823 ⁸ / ₆ och 1835 ¹⁶ / ₆	—	—	750	D:o d:o.

Tab. No 8. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1. Stiftelsens namn.	2. Stiftelsens ändamål.	3. Stiftarens namn och yrke.	4. Stiftelsens år och dag.	5. 6. Utdelning år 1885		7. Stiftelsens storlek vid slutet af år 1885. Kronor.	8. Stiftelsen förvaltas af:	9. Anmärkn.
				till antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.			
79. Rönbergska donationen.	Understöd åt Kristine församlings mest behöfvande fattige, hvarför räntan utdelas till fattige sängliggande sjuke.	Handlanden Jöns Rönberg.	1839 ¹ / ₁₀	—	—	750	Kyrkonämnden i Göteborg.	
80. »Koopmanska grafven».	En fond, hvaraf räntan skulle användas till underhåll af Koopmanska grafven, men, då sådant ej kunnat ifrågakomma, utdelats till behöfvande medlemmar af Kristine församling.	Enkefru Kajsa Koopman.	1810 ¹⁴ / ₅	—	180	1,500	D:o d:o.	
81. H. J. Heymans testamentsfond.	Efter en af testators tvenne systrars död skall $\frac{1}{2}$ af räntan å 3,000 kr. utdelas till behöfvande inom mosaiska församlingen i Göteborg och andra hälften utgå såsom understöd åt två vid Göteborgs högre läroverk studerande, i behof varande ynglingar. Efter den andra systemens död tillfalla återstående 3,000 kr. fru Hilda Heymans, född Magnus, donation för fattiga bröstsjuke.	Grosshandl. H. J. Heyman.	1868 ²⁰ / ₁₂	1	360	6,090	Israelitiska sjukvårds- och begravningsällskapets styrelse.	¹⁷⁾
82. Elise Rubensons, född Jacobsson, donationsfond för behöfvande sjuke.	Att bereda behöfvande och välkända, af sjukdom eller sjuklighet lidande personer, hvilka tillhöra Göteborgs samhälle, tillfälle att vid någon inhemsk bad-, brunne- eller annan kurort erhålla den lindring, som de eljest i följd af medellöshet skulle vara förhindrade att förskaffa sig.	Studeranden Carl Otto Rubenson.	1883 ¹⁰ / ₄	20	2,500	50,000	Drätselkammaren i Göteborg.	¹⁸⁾
83. Fru Louise Ekmans, född von Düben, donationsfond till behöfvande sjuke.	Att bereda hjälp åt behöfvande sjuke.	Konsuln m. m. Oskar Ekman.	1862 ²¹ / ₉	91	2,275	42,000	En af stadsfullmäktige utsedd styrelse af 3 personer.	
84. Fru Hilda Heymans, född Magnus, understödsfond för bröstsjuke.	D:o d:o.	Fru Hilda Heyman, född Magnus, och grosshandlanden H. J. Heyman.	1864 ²⁷ / ₁	4	300	5,000	Styrelsen för fru Louise Ekmans, född von Düben, donationsfond.	
85. Fru Amalia Regina Wahlströms, född Silvander, fond.	D:o d:o.	Grosshandlanden J. F. Silvander.	1867 ²⁹ / ₅	12	300	5,000	D:o d:o.	
86. Conrad Joachim Ekmans fond.	D:o d:o.	Godsegaren Conrad Joachim Ekman.	1876 ²⁶ / ₂	12	300	5,000	D:o d:o.	
87. Axel Löwens fond.	D:o d:o.	Godsegaren, frih. Axel Löwen.	1876 ²⁶ / ₂	12	300	5,000	D:o d:o.	
88. Hammarbergs donationsfond.	D:o d:o.	Grosshandl. P. Hammarberg.	1883 ¹⁴ / ₁₂	12	300	5,000	D:o d:o.	
89. David Carnegies fond.	D:o d:o.	Grosshandlanden David Carnegie.	1884 ¹⁷ / ₆	13	900	15,000	D:o d:o.	
90. William H. Mannheimers fond.	D:o d:o.	Bankdirektören Th. Mannheimer.	1884 ⁴ / ₁₀	4	100	1,000	D:o d:o.	
91. Föreningen för bistånd åt vanföra.	Att bistå obemedlade vanföra personer, företrädesvis barn, och att på bästa sätt söka lindra deras lidande.	Med. d:r O. Corlander m. fl. stadens innevärdare.	1885 ¹⁸ / ₃	10	2,540	30,104.47	En af föreningen utsedd styrelse.	¹⁹⁾
92. Albertina Dorotea Jacobsens donationsfond till understöd åt pauvres honteux.	Understöd åt sådana sjuke pauvres honteux i Göteborg, hvilkas vård å allmänt sjukhus är af behofvet synnerligen påkallad, men som sakna medel till afgift för sjukvård.	Fabrikmästaren August Ferdinand Jacobsen.	1875 ¹⁰ / ₇	—	—	—	Direktionen för allmänna och Sahlgrenska sjukhuset.	²⁰⁾
93. Lesseska donationsmedlen.	Räntan skall utdelas till »stadens sängliggande fattige, nödlidande sjuke och, derest räntemedlen icke hvarje år behöfva utgå till sjuke, till de fattigaste orkeslöse af bättre och sämre stånd».	Handelsmannen And. Lesse.	1795 ²⁶ / ₃	—	4,693.23	93,864.63	Drätselkammaren i Göteborg.	²¹⁾
b) Stiftelser och inrättningar för barnvård och barnundervisning.								
94. Stadens barnhus.	Att vårda och uppfostra fattiga barn af båda könen.	—	1738	31	15,285.37	244,901.20	Ett kuratel, bestående af landshöfdingen, biskopen och stadens 2 borgmästare jemte 3 föreståndare.	²²⁾
95. Primuraresamhällets i Göteborg barnhus.	Att antaga fattiga och värlösa barn till vård och uppfostran samt desamma öfvervaka.	Primuraresamhället i Göteborg.	1757	118	7,633	161,411.34	Primuraresamhällets i Göteborg barnhusdirektion.	²³⁾
96. Räddningsinstitutet för vilseförda och vanvårdade barn (å Hisingen).	Att uppfostra vanartige och vilseförda gossar.	—	1844	15	8,500	164,218.39	En utaf inrättningens delägare tillsatt styrelse, som har säte i Göteborg.	²⁴⁾
97. Wadströmska fonden till räddningsanstalten å Hisingen.	Afkastningen disponeras af styrelsen för räddningsinstitutet för vilseförda och vanvårdade barn.	Lektor B. Wadström.	1853 ¹⁰ / ₆	—	75	1,500	Konsistorium i Göteborg.	

98. Barahemmet (å Lilla Gårda).	Att uppfostra fattiga flickebarn och i första rummet sådana, hvilkas föräldrar äro döde eller sjunkne i laster.	Evangelisk-Lutherska missionsföreningen i Göteborg.	1867	25	4,414'47	23,028'64	En styrelse af 5 personer.
99. Rådningshemmet för flickor.	Att i hemmet upptaga och lemna hel försörjning och uppfostran åt föräldralösa eller utan vård varande flickor ur Göteborgs samhälle.	En förening af damer i Göteborg.	1850 ⁷ / ₅	36	8,172'50	73,428'18	Fröken H. Ekman såsom förestånderska.
100. Renströmska fonden för vanvårdade eller vanartiga minderåriga flickors förbättring.	Fondens benämning angifver dess ändamål.	Anslag ur grosshandlanden Sven Renströms donationsfond.	1872 och 1885	10	2,204'89	11,683'38	En af stadsfullmäktige tillsatt styrelse af 3 personer.
101. Götilda-stiftelsen.	Att bekosta en goss-skola för mosaiska församlingen i Göteborg.	Fru Götilda Magnus.	1827 ¹⁴ / ₂	—	2,358'94	43,909'92	En särskild styrelse.
102. Edvard Magnus' donationsfond (till Götildaskolan).	Att med afkastningen understödja Götildaskolan.	Grosshandl. Edvard Magnus.	1871 ²⁷ / ₉	—	1,420'37	25,148	Götildastiftelsens styrelse.
103. Israelitiska församlingens flickskolas fond.	Att bereda undervisning åt flickor af mosaiska församlingen i Göteborg.	Grosshandl. M. Jacobson.	1838 ² / ₄	—	1,877'60	30,982'62	D:o d:o.
104. Studiifonden för qvinliga medlemmar af mosaiska församlingen i Göteborg.	Befrämjande af undervisningen åt flickor inom sagda församling.	—	—	—	—	6,343	D:o d:o.
105. Donationer till skolan.	Att understödja i skolan varande barn, tillhörande Kristine församling.	Handl. Vincent Beckman, superkargen Volrat Tham, apotekaren Joach. Caspar Grünenberg.	1767 ⁸ / ₇ , 1777 ²⁶ / ₈ , 1778 ¹⁰ / ₃	—	225	4,023'25	Kyrkonämnden i Göteborg. ²⁵⁾
106. Wadströmska fonden till folkskolebarn i Veddige socken.	Fondens benämning angifver dess ändamål.	Lektor B. Wadström.	1853 ¹⁰ / ₆	—	37'50	750	Konsistorium i Göteborg.
107. Wadströmska fonden till läroverket i Varberg.	D:o d:o.	Densamme.	—	—	37'50	750	D:o d:o.
108. Sjöstedtska fonden.	Bidrag vid uppfostran af fattige komministrars barn.	Kontraktsposten N. J. Sjöstedt.	1856 ³ / ₆	3	177'17	3,000	Domkapitlet i Göteborg.
109. »Donationen 1862».	Bidrag till inköp för skolorna af skolböcker, skrifter, ritningar, kartor och modeller.	Okänd.	1862 ²⁸ / ₂	—	606	39,421	Göteborgs stads allmänna folkskolestyrelse. ²⁶⁾
110. Leopold och Fanny Abramsons beklädnadsfond för fattiga skolbarn.	Utdelning af beklädnadspersedlar till fattiga barn i stadens folkskolor.	Grosshandl. Leopold Abramson.	1882 ³⁰ / ₄	—	560	10,003	D:o d:o.
111. Otto och Louise Boijes fotbeklädnadsfond för fattiga skolbarn.	Utdelning af fotbeklädnadspersedlar åt fattiga barn vid stadens folkskolor.	Handlanden Otto Edv. Boije.	1882 ²⁰ / ₁	428	299	8,901	D:o d:o.
112. Sällskapet »Jultomtarne» i Göteborg.	Att årligen vid jultiden med lämplig beklädnad förse ett antal fattiga, välartade barn, helst sådana, som bevista stadens folkskolor och visat flit och goda seder.	Åtskilliga medlemmar af Göteborgs samhälle.	1876 ⁵ / ₁₀	162	3,952'68	16,323'18	En af sällskapet vald styrelse. ²⁷⁾
c) Stipendiefonder och andra stiftelser för undervisning (men ej för barn).							
113. Kungl. och Hvitfeldtska stipendii-inrättningen.	Stipendier åt obemedlade, vid Göteborgs högre allmänna läroverk och vid universiteten studerande ynglingar.	Fru Margareta Dyre, född Hvitfeldt.	1664 ²² / ₁	97	16,230	236,784'73	Tre kuratorer: landshöfdingen, biskopen och justitiestatsrådet i Göteborg. ²⁸⁾
114. Gustaf Schillers stipendii-fond.	Till stipendier åt behöfvande och af uppmuntran förtjente lärjungar vid högre allmänna läroverket i Göteborg.	F. gymnasiifogden Gustaf Schiller.	1873 ³ / ₄	20	2,250	58,887'68	Kuratorerne vid Kungl. och Hvitfeldtska stipendii-inrättningen. ²⁹⁾
115. Ramziska stipendiiifonden.	Stipendier åt studerande vid högre allmänna läroverkets 6:e och 7:e klasser.	Lektorn Johan Ramzius.	—	4	67'50	1,125	Biskopen och justitiestatsrådet i Göteborg. ³⁰⁾
116. Faltzburgska stipendiiifonden.	Stipendier åt studerande vid högre allmänna läroverkets 6:e och 7:e klasser, som utmärka sig för flit och goda seder.	Generaladjutanten Carl G. Faltzburg.	1750 ¹⁸ / ₁	—	60	1,035'67	Konsistorium i Göteborg. ³¹⁾
117. Göteborgs högre latinläroverks premie- och fattigkassa.	Premier, understöd, läkarevård m. m. åt studerande vid läroverket.	—	—	—	713'84	1,263'17	Läroverkets rektor. ³²⁾
118. Lemnichska stipendiiifonden.	Stipendier åt lärjungar å reallinien af allmänna läroverket.	Handl. Magnus Lemnich.	1804 ¹² / ₂	2	24	400	Konsistorium i Göteborg.
119. Lundgrenska stipendiiifonden.	Stipendier åt fattige och flitige gossar vid Göteborgs högre allmänna läroverk.	Handlanden Anders Lundgren s.or.	1803 ²⁹ / ₅	1	3	50	D:o d:o.
120. Collanderska donationsfonden och stipendiiifonden.	Räntan å donationsfonden tilldelas de 3 äldste i tjänst varande adjunkter vid högre allmänna läroverket, och af stipendiiifonden utdelas räntan såsom stipendier till fattige, välartade och flitige lärjungar vid Göteborgs högre allmänna läroverk.	Rektorn, magister A. Collander.	1811 ¹⁷ / ₅	4	276	4,600	D:o d:o.
121. Wadströmska stipendiiifonden för skolynglingar.	Premier åt skicklige och behöfvande lärjungar i 4:e och 5:e klasserna af Göteborgs högre allmänna läroverk.	Lektorn B. Wadström.	1843 ³ / ₅ , 1853 ¹⁰ / ₅	6	37'50	750	D:o d:o.
122. Wadströmska stipendiiifonden förs. m. kandidater.	Stipendier åt sacri ministerii kandidater från Göteborgs stift, då de äro beredde att ingå i stiftets tjänst.	Densamme.	1843 ³ / ₅ , 1853 ¹⁰ / ₅ , 1749 ²⁶ / ₆	4	300	3,074	D:o d:o.
123. Svahleskastipendiiifonden.	Understöd åt ynglingar, som inkommit i 4:e klassen af Göteborgs högre allmänna läroverk och äro födde i Marks eller Kinds härad.	Konrektorn Lars Svahle.	1749 ²⁶ / ₆	1	100	11,439'05	Latinläroverkets rektor.

Tab. N:o 8. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning år 1885		Stiftelsens storlek vid slutet af år 1885. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärk.
				Till antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.			
124. Borgenströmska stipendiefonden.	Räntan utdelas till »abituri» vid vårterminens slut.	Handlanden Axel Borgenström.	1856 ²¹ / ₄	3	300	6,834 ⁸⁸	Latinläroverkets rektor.	33)
125. Gyllensténska stipendiefonden.	Stipendier åt lärjungar vid Göteborgs högre allmänna läroverk.	Adjunkten d:r B. G. Gyllenstén.	1868 ⁷ / ₉ 1869 ⁴ / ₉ 1871 ³¹ / ₃ 1874 ³⁰ / ₃ 1875 ¹² / ₅ 1878 ²⁵ / ₂	2	100	2,303 ³⁷	D:o d:o.	
126. Gyllensténska universitetsfonden.	Stipendier åt fattige ynglingar, som efter genomgången kurs vid Göteborgs högre allmänna läroverk på klassiska linjen, vid Uppsala universitet fortsätta sina studier.	Densamme.	1875 ¹² / ₅ 1878 ²⁵ / ₂	4	480	10,593 ⁸⁴	D:o d:o.	
127. Kinds härads stipendium.	Understöd åt studerande från Kinds härad vid såväl universitet som läroverk.	Landtbrukaren And. Jönsson.	1864 ³¹ / ₁₂	6	800	28,707 ³⁴	D:o d:o.	
128. Amatörernes sångförenings stipendiefond.	Stipendium för uppmuntran af musikaliska anlag hos lärjungar vid Göteborgs realläroverk.	Amatörernes sångförening.	—	1	11 ²⁵	225	Realläroverkets rektor.	
129. Andersenska stipendiefonden.	Stipendier till i Göteborg födde studerande i 6:te och 7:de klasserna vid Göteborgs högre allmänna läroverk.	Handlanden Johan Niklas Andersén.	1780 ²⁴ / ₂	12	193 ²⁶	3,221	Kyrkonämnden i Göteborg.	34)
130. M. E. Delbancos teknologiska stipendiefond.	Stipendier åt i Göteborg födde ynglingar för tekniska studiers idkande i utlandet.	Grosshandlanden M. E. Delbancó.	1861 ⁶ / ₅	1	150	30,929 ⁴⁹	Götdalstiftelsens styrelse.	
131. Stipendiefonden för studerande inom mosaiska församlingen i Göteborg.	Fondens benämning angifver dess ändamål.	Grosshandlandena L. Benecke, E. Magnus, M. Jacobsson, och A. Abramsson.	1857 ¹¹ / ₃	1	699 ⁷⁸	13,000	D:o d:o.	
132. Kjellbergiska fonden.	Understöd »till skicklige och fattige prestkandidater under deras vistelse i Göteborg för prestblifvande».	Grosshandlanden J. Kjellberg.	1825 ²⁷ / ₁₂	5	180	1,526 ⁶³	Domkapitlet i Göteborg.	
133. Wingårdska fonden.	D:o d:o.	Erkebiskopen C. F. af Wingård.	1838 ¹⁹ / ₄	6	342 ¹⁰	2 ⁸⁸	D:o d:o.	35)
134. Östergrenska fonden.	Stipendium, (2 års räntor) till en prest vid hans prestvigning.	Lackfabrikören D. Östergren.	1826 ²⁷ / ₇	1	480	4,619 ¹⁸	D:o d:o.	
135. Göteborgs Gymnasiehus-hyresfond.	Stipendier (s. k. hushyresmedel) åt lärjungar i 6:te och 7:de klasserna af Göteborgs latin- och realläroverk.	På förslag af lektorn J. Hellberg bildad genom sammanskott.	1808 ¹² / ₈	10	626 ⁹⁰	12,819 ⁹³	Realläroverkets rektor.	
136. Göta Coldinu premiefond.	Till inköp af böcker och skolmateriel åt fattige lärjungar vid latin- och realläroverken.	Göta Coldinu Orden.	1861 ³¹ / ₁₂	18	142 ¹⁷	3,159 ²⁷	D:o d:o.	36)
137. J. A. Bergs donation.	Till inköp af nödiga böcker åt fattige ynglingar vid nämnda läroverk.	Kontraktsposten J. A. Berg.	1850 ³¹ / ₁₀	2	8 ⁸¹	195 ⁸¹	D:o d:o.	
138. Johannes Gunnarssons gåfva.	D:o d:o.	Säteriegaren Johannes Gunnarsson.	1856 ²¹ / ₇	2	8 ⁸⁹	197 ⁴⁶	D:o d:o.	
139. A. E. Rabes minnesfond.	Till inköp af nödiga böcker åt fattige ynglingar vid latinläroverket i Göteborg.	Kontraktsposten O. E. Rabe.	1855 ¹⁷ / ₁₂	—	—	855 ³⁴	Latinläroverkets rektor.	
140. Jeanssonska lönefonden.	Förbättring af lärarens vid pedagogien i Kungälvskolan.	Jöns Jeansson.	1829 ¹⁶ / ₄	1	85 ⁵⁰	1,641 ⁷⁵	Domkapitlet i Göteborg.	
141. Schubertska fonden.	Inköp af tjenliga böcker för utdelning till fattige skärgårdsbor i Bohus län.	Kungl. preussiske superintendenten d:r v. Schubert.	1857 ¹¹ / ₇	—	—	605 ⁶¹	Biskopen och konsistorium i Göteborg.	
142. Kittendorffs donation.	Till undervisning åt blinda och döfstumma inom Göteborgs samhälle.	Slagtaremästaren R. Kittendorff.	1871 ⁵ / ₁₂	—	—	1,145	Allmänna folkskolestyrelsen i Göteborg.	
143. E. M. Villassons testamentsfond.	Att bilda praktiskt dugliga qvinnor för arbetsklassens hus.	Handlanden Erik Magnus Villasson.	1873 ⁶ / ₆	—	250	5,000	Göteborgs stads drätselkammare.	37)
144. Lundgrenska högskolefonden.	Att utgöra en fond för en högre undervisningsanstalt eller högskola.	Handl. Fredrik Lundgren.	1872 ²⁷ / ₃	—	—	499,445 ⁸⁵	D:o d:o.	
145. Edvard Magnus' donation.	Att utgöra ett bidrag till inrättande i Göteborg af en högre läroanstalt med syfte att ersätta bristen af ett universitet, lämpadt efter nutidens behof.	Grosshandl. Edvard Magnus.	1877 ⁸ / ₁₂	—	—	278,693 ⁹⁴	D:o d:o.	
146. Göteborgs stads folkbibliotek.	Att åt ordentliga personer utan afseende å stånd eller förmögenhetsvilkor uti därför inrättad lokal afgiftsfritt tillhandahålla såväl tidningar, tidskrifter och böcker för läsning på stället, som böcker för hemlåning.	Brukspatronen James Dickson.	1867 ¹⁴ / ₅	—	—	131,268 ⁴⁸	Styrelsen för Robert Dicksons stiftelse.	38)
147. Sandbergiska skolfonden.	Inrättande af en för högre bildning, än folkskolan meddelar, afsedd skola, när kapitalet stigit till derför erforderligt belopp.	Segelsömmaren Sandberg.	1853 ²¹ / ₁₂	—	—	20,412 ⁰⁷	En kassaförvaltare jemte pastor och komminister i Karl Johans församling.	39)
148. Göteborgs allmänna sjuk- och begravningskassa.	Sjuk- och begravningshjelp.	Handlanden F. O. Strömman.	1873 ¹⁹ / ₆	94	2,194 ⁴⁹	1,153 ⁶³	En af delegarne vald styrelse.	40)

149. Göteborgs arbetareförenings begrafnings- och sjukhjelpskassa.	Sjuk- och begrafningshjälp.	Medlemmar af arbetareföreningen.	1875 ²² / ₄	18	623	832.37	En särskild styrelse.
150. Israelitiska sjukvårds- och begrafningsällskapet.	Sjuk- och begrafningshjälp åt fattige manlige mosaiske trosbekännare i Göteborg.	—	—	38	3,355.70	7,401	En af sällskapet vald styrelse. ⁴¹⁾
151. Edvard Magnus' donationsfond till israelitiska sjukvårds- och begrafningsällskapet.	Att förstärka nämnda sällskaps kapital.	Grosshandl. Edvard Magnus.	1878 ⁸ / ₄	—	1,000	20,000	Förenämnda sällskaps styrelse. ⁴²⁾
152. Städtjänarnes låda och begrafningskassa.	Begravningshjälp.	Städtjänarne i Göteborg.	1823 ²² / ₁₂	2	560	6,094.66	En styrelse af 3 personer. ⁴³⁾
153. Poliskårens i Göteborg sjukhjelpsförening.	Sjukhjälp.	Poliskårens medlemmar.	1873 ³ / ₆	48	2,098.75	—	En styrelse af 9 personer. ⁴⁴⁾
154. Poliskårens i Göteborg begrafningskassa.	Begravningshjälp.	Desamme.	1864 ²⁴ / ₁	2	200	9,294.73	En styrelse af 3 personer. ⁴⁵⁾
155. Postbetjenings i Göteborg sjuk- och begrafningskassa.	Sjuk- och begrafningshjälp.	Postbetjeningen vid Göteborgs postkontor.	1872 ²⁵ / ₁₁	16	401	4,589	En styrelse af 5 ledamöter. ⁴⁶⁾
156. Packhuskarlarnes begrafningskassa.	Begravningshjälp.	Packhuslaget.	1874 ² / ₁	2	400	2,861.47	Tre inom laget utsedda personer. ⁴⁷⁾
157. Jernbärarnes begrafningskassa.	D:o.	—	1869 ⁹ / ₇	—	—	8,082.22	Göteborgs stads drätselkammare.
158. Statens jernvägars stationskarlars begrafningsförening.	D:o.	Stationsförmannen Andr. Andersson.	1880 ³ / ₉	3	400	3,577.85	En styrelse af 7 personer.
159. Göteborgs jernvägsarbetarens sjuk- och begrafningskassa.	Sjuk- och begrafningshjälp.	Målareförmannen N. Tryckberg.	1860 i mars	125	2,923.75	1,736.91	En af delegarne utsedd styrelse. ⁴⁸⁾
160. Jernvägsbrödernes sjuk- och begrafningskassa.	D:o d:o.	Filaren A. B. Olsson.	1884 ¹² / ₂	26	485	187	D:o d:o. ⁴⁹⁾
161. Bagaregesällernes låda.	D:o d:o.	Bagareällskapet.	1750	11	255	108.49	Två delegare. ⁵⁰⁾
162. Bleckslageriarbetarnes förening.	D:o d:o.	Idkare af bleckslagareyrket.	1874	15	364.50	544.64	En af medlemmarna vald styrelse. ⁵¹⁾
163. Cigarrarbetareföreningens rese-, sjuk- och begrafningskassa.	Rese-, sjuk- och begrafningshjälp.	Cigarrarbetare.	1864 ¹ / ₈	17	1,134	928	En kassaförvaltare. ⁵²⁾
164. Kakelugnsmakaregesällernes låda.	Sjuk- och begrafningshjälp.	Kakelugnsmakareällskapet.	1763 ²⁴ / ₁	2	140	660.56	Tre delegare. ⁵³⁾
165. Målaregesällernes sjuk- och begrafningskassa.	D:o d:o.	Målareembetet.	1785	20	555	1,680.56	En delegare. ⁵⁴⁾
166. Måleriarbetarnes förenings sjuk- och begrafningskassa.	D:o d:o.	Målaren J. Vidbom.	1874 ⁴ / ₈	8	497.55	218.71	En af föreningen vald styrelse.
167. Skomakaregesällernes sjuk- o. begrafningskassa.	D:o d:o.	Skomakaregesällskapet.	1651 ¹⁹ / ₇	4	95	2,118.81	En kassaförvaltare och 4 deputerade. ⁵⁵⁾
168. De förenade skrädderiarbetarnes sjuk- och begrafningskassa.	D:o d:o.	Skräddareembetet i Göteborg.	—	30	1,094.18	17,461.54	En styrelse af 4 ledamöter. ⁵⁶⁾
169. Skrädderiarbetaresamfundet.	D:o d:o.	Skrädderiarbetaren N. Andersson.	1874 ³ / ₅	15	481.34	385	En styrelse af 6 ledamöter. ⁵⁷⁾
170. Snickaregesällernes sjuk- och begrafningskassa.	D:o d:o.	Snickareembetet i Göteborg.	1692	28	1,801.75	227.91	En kassaförvaltare. ⁵⁸⁾
171. Tobaksarbetarnes sjuk- o. begrafningskassa.	D:o d:o.	Cigarrarbetaren F. F. Fuhrman.	1884 ¹ / ₉	15	400	851	En af delegarne vald styrelse. ⁵⁹⁾
172. Tunnbindaregesällernes låda.	D:o d:o.	Tunnbindareembetet i Göteborg.	1747	2	46.50	2,327.41	Två delegare. ⁶⁰⁾
173. Typografernes sjuk- och begrafningskassa.	D:o d:o.	—	—	12	274	115	En kassaförvaltare. ⁶¹⁾
174. Göteborgs gasverks sjuk- och begrafningskassa.	D:o d:o.	Göteborgs gas-aktiebolag.	1860 ⁶ / ₁₀	27	425.75	226	Direktionen för Göteborgs gasaktiebolag. ⁶²⁾
175. Gamlestadens fabriksarbetarens sjuk- och begrafningskassa.	D:o d:o.	Samtliga arbetare vid Gamlestadens fabriker.	1880 ¹ / ₁₂	101	2,288.91	3,663.24	En af arbetarne vald styrelse. ⁶³⁾
176. Rosenlunds fabriksarbetarens sjuk- och begrafningskassa.	D:o d:o.	Charles Hill och Rosenlunds spinneribolag.	1881 ¹ / ₅	38	1,055.80	2,856.46	Rosenlunds spinneribolags kassör. ⁶⁴⁾
177. Göteborgs mek. verkstads aktiebolags sjuk- och begrafningskassa.	D:o d:o.	Civilingenjören Alex. Keiller.	—	204	4,478.15	13,066.29	Göteborgs mek. verkstads aktiebolags styrelse. ⁶⁵⁾
178. Bissmarks mekaniske arbetarens sjuk- och begrafningskassa.	D:o d:o.	Mek. arbetaren C. J. Emil Svensson.	1883 ²⁶ / ₁	11	308.75	350	En af delegarne vald styrelse. ⁶⁶⁾

Tab. N:o 8. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSJONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning år 1885		Stiftelsens storlek vid slutet af år 1885. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkn.
				till antal personer.	af nedan stående hela belopp. Kronor.			
179. Hullbåtsarbetarnes sjuk- och begravningskassa.	Sjuk- och begravningshjälp.	Stufveriarbetarne Aug. Jons-son och J. N. Öman.	1884 22/11	16	474	509 25	En styrelse af 5 personer.	67)
180. D. Carnegie & Co:s tunnbindares sjuk- och begravningskassa.	D:o d:o.	Samtliga hos aktiebolaget D. Carnegie & Co anstälde tunnbindare.	1855 10/6	3	48	990 57	En af delegarne vald styrelse.	68)
181. Timmermannsamfundet å Varfvet Kusten.	D:o d:o.	Timmermännen å Varfvet Kusten.	1874 2/1	8	186 01	3,835 73	Två medlemmar.	69)
182. Aktiebolaget Strömmen & Larssons arbetares sjuk- och begravningskassa.	D:o d:o.	Maskinisten F. A. Eriksson.	1883 10/3	17	264	297	En styrelse af 5 personer.	70)
183. Hundramannaföreningen.	Sjuk- och begravningshjälp samt understöd.	Boktryckaren Joh. Aug. Granberg.	1872 7/4	16	872 86	2,105 14	En styrelse af 7 ledamöter.	71)
184. Hundramannaföreningen N:o 2.	D:o d:o.	Restauratören O. A. Strömberg och B. Larsson.	1873 13/7	10	785 56	3,144 15	D:o d:o.	72)
185. Hundramannaföreningen N:o 3.	Sjuk- och begravningshjälp.	Restauratören O. A. Strömberg och månadskarlen O. F. Carlsson.	1873 14/8	20	868 22	2,967 79	En af föreningen utsedd styrelse.	
186. Hundramannaföreningen N:o 4.	D:o d:o.	Folkskoleläraren Aug. Törn-gren.	1875 4/4	17	546 82	1,183 44	En styrelse af 7 ledamöter.	73)
187. Hundramannaföreningen N:o 6.	D:o d:o.	Fabriksmästaren J. Gundel.	1875 1/10	11	498 50	—	D:o d:o.	74)
188. Hundramannaföreningen N:o 7.	D:o d:o.	Handlanden L. P. Andersson.	1881 9/1	33	849 40	1,042 02	En styrelse af 11 ledamöter.	75)
189. Hundramannaföreningen N:o 2.	D:o d:o.	Vårdshusföreståndaren F. O. Lönnquist.	1873 15/4	26	1,285	2,408	En styrelse af 7 ledamöter.	76)
190. Hundramannaföreningen N:o 2.	D:o d:o.	Skräddaren J. Fröckberg och brandmästaren G. F. Bratt-berg.	1873 7/9	31	1,349	1,090 27	D:o d:o.	
191. Hundrabrödrasamfundet.	D:o d:o.	Skräddaren J. Fröckberg.	1874 10/11	18	914 78	463 25	D:o d:o.	77)
192. Hundramanna handtverksföreningen.	D:o d:o.	Sadelmakaren C. G. Kulin.	1876 12/3	24	1,051	—	D:o d:o.	78)
193. Skomakeriarbetarnes hundramannaförening.	D:o d:o.	Åtskillige skomakeriarbetare.	1874 11/1	14	289 50	500	En af föreningen vald styrelse.	79)
194. Hundramannaföreningen »Dygden».	D:o d:o.	Åtskilliga personer.	1883 febr.	21	594	223 26	D:o d:o.	80)
195. Hundramannarbetarnes Hjälp N:o 8.	D:o d:o.	Handlanden L. P. Andersson.	1883 18/3	32	1,197 96	976 67	En styrelse af 10 personer.	81)
196. Månadskarlnes femtiomannaförening N:o 1.	D:o d:o.	Månadskarlen Frans Persson.	1884 17/8	6	356 50	290 75	En af föreningen utsedd styrelse.	82)
197. Sällskapet »Bröderne».	D:o d:o.	Åtskilliga personer.	1873 29/6	14	1,068 50	3,301 73	En styrelse af 10 personer.	83)
198. Sällskapet »ldogheten».	Sjuk- och begravningshjälp samt verksamhet såsom byggnadsförening.	Tullvaktmästaren J. F. Sandberg.	1870 13/5	15	373	31,108	En af sällskapet utsedd styrelse.	84)
199. Sällskapet »Egna hemmet».	Sjuk- och begravningshjälp.	Skolläraren S. W. Kjellberg.	1873 16/11	32	1,016 50	500	D:o d:o.	85)
200. Sällskapet »Omtänksamheten».	D:o d:o.	Fabriksarbetaren Claes Norling.	1878 22/4	39	1,366	668 86	D:o d:o.	86)
201. Föreningen »Klippan».	D:o d:o.	Hamnlotsen C. A. von Ekensten och brandmästaren J. P. Vickman.	1877 28/1	24	740 50	2,174	En styrelse af 7 personer.	87)
202. Sällskapet »Klippan N:o 2».	D:o d:o.	Smeden O. Pettersson.	1883 19/6	25	872 34	255	D:o d:o.	88)
203. Sällskapet »Vänksapsbröderne».	D:o d:o.	Sten- och bildhuggaren J. A. Friberg.	1877 28/1	22	1,145	500	En styrelse af 5 personer.	89)
204. Föreningen »Trofaste Vänner».	D:o d:o.	F. sockerbruksdrängen A. Hansson.	1880 14/2	13	288	246	Af två medlemmar.	
205. Sällskapet »Ihärdigheten».	D:o d:o.	Bokbindaren Emil Lagerlöf.	1875 13/2	43	932	300	En styrelse af 5 personer.	90)
206. Sällskapet Bröderne »I. H. 2.»	D:o d:o.	Materialskrifvaren J. A. Christensson.	1885 12/7	14	209	315	Två delegare.	
207. Sällskapet »G. H.»	D:o d:o.	A. W. Klöfverström, m. fl.	1883 19/8	37	1,032 34	500	En styrelse af 9 personer.	91)
208. Begravningskassan »Sista Hjelpen».	Begravningshjälp.	Åtskilliga personer.	»	6	382 90	141 81	En styrelse af 6 personer.	92)
209. Lilla Sällskapet sjuk- o. begravningskassa.	Sjuk- och begravningshjälp.	Packhuskarlen J. Pålsson o. folkskolläraren Aug. Törn-gren.	1884 4/5	6	104 14	915	En styrelse af 5 personer.	93)

210. Sällskapet »Ekonomien».	Sjuk- och begravningshjelp.	Timmermannen P. Svensson.	1876 ²³ / ₉	40	571	—	En inom sällskapet vald styrelse.	(94)	
211. Sällskapet »Bröder i nöden».	D:o d:o.	Byggnästarna A. Krüger och P. J. Rapp.	1852	14	1,088	3,765·96	En styrelse af 3 personer.	(95)	
212. Sällskapet »Tryggheten».	D:o d:o.	Snickaren Fritiof Fröberg.	1881 ¹⁵ / ₃	24	745	491	En af sällskapet vald styrelse.	(96)	
213. Verlds-Good-Templars sjuk- o. begravningskassa.	D:o d:o.	Kakelugasmakare M. Eriksson.	1880 ¹⁴ / ₆	15	450	500	En styrelse af 4 personer.	(97)	
214. Goodtemplars sjukhjelpsförening i Redbergslid.	D:o d:o.	Åtskilliga personer.	1880 ⁹ / ₁₁	4	88·50	226·20	En styrelse af 10 personer.	(98)	
215. »Bethel» sjuk- och begravningskassa.	D:o d:o.	Medlemmarne af missionsföreningen.	1881 ²⁴ / ₃	47	1,990·50	1,631	En styrelse.	(99)	
216. Logen »Rechabs» sjuk- och begravningshjelp.	D:o d:o.	Faktorerne A. G. Lindborg och C. R. Holmqvist.	1885 ¹⁴ / ₃	27	1,412·50	162	Stiftarne.	(100)	
217. Absolute nykterhetsvännernes sjuk- och begravningskassa.	D:o d:o.	Boktryckaren V. Fischer.	1878	—	706·85	548	Två delegare.	(101)	
218. Qvinnornas sjuk- och begravningskassa.	D:o d:o.	Smedmästaren O. Pettersson och snickaren Ahlberg.	1884 ¹¹ / ₂	24	717	—	En styrelse af 7 personer.	(102)	
219. Fruntimmersföreningens sjuk- o. begravningshjelp.	D:o d:o.	Fru Carolina Andrén.	1885 ¹² / ₇	—	—	152·50	En delegarinna.	(103)	
e) Pensionsanstalter.									
220. Pensionsinrättningen i Göteborg.	Att lemna omtänksamme män tillfälle att bereda sig sjelfve på ålderdomen, äfvensom efter deras död efterlevande enka och barn en årlig inkomst.	Åtskilliga personer, hvilka inträdde såsom delegare.	1766 ¹ / ₁₀	19	10,107·20	490,275·28	En af delegarne utsedd styrelse af 5 personer.	(104)	
221. Allmänna pensions- och enke-kassan i Göteborg.	Beredande af pension dels åt viss person vid uppnådd 45, 50 eller 55 års ålder och dels åt efterlevande enka och barn genast vid mannens eller fadrens frånfälle.	Tio personer af Göteborgs samhälle.	1878 ²⁰ / ₁₂	5	2,875	391,080	18 fullmäktige samt en af dem utsedd styrelse af 6 personer.	(105)	
222. Ränte- och kapitalförsäkringsanstalten i Göteborg.	Dels att förranta insatta belopp för att desamma vid bestämd tid åt viss person tillhandahålla och dels att bereda lifränta åt uppgifven person vid 55 års ålder.	Göteborgs sparbank.	1857 ³⁰ / ₁₂	144	42,476·46	1,429,654·71	En af 30 deputerade utsedd styrelse af 9 ledamöter.	(106)	
223. Poliskärens pensionskassa.	Att bereda pension åt medlemmar af Göteborgs poliskår.	Poliskåren i Göteborg.	1876 ¹⁰ / ₄	—	—	89,428·46	En inom poliskåren utsedd styrelse.	(107)	
224. Göteborgs frivilliga brandkårs pensionsförening.	Utbetalande af pensioner åt föreningens ledamöter.	Medlemmar af Göteborgs frivilliga brandkår.	1871 ¹ / ₁	11	467	92,258·19	En af föreningen utsedd styrelse af 7 personer.	(108)	
225. Godhes donation.	Beredande af pensioner åt folkskolelärare och folkskolelärarinnor i Göteborg.	Målaremästaren Claes Godhe.	1872 ²⁷ / ₄	3	358·40	13,775·02	Göteborgs allmänna folkskolestyrelse.	(109)	
226. Pensionsfonden för lärare vid Götildaskolan.	Beredande af pensioner åt lärare vid Götildaskolan.	Grosshandl. Edvard Magnus.	1859 ¹ / ₁₁	1	150	3,103	Götildastiftelsens styrelse.	(110)	
227. Göteborgs maskinistförening.	Att bereda pensioner åt medlemmarne samt åt deras enkor och minderåriga barn äfvensom att lemna sjuk- och begravnings- samt nödhjelp.	Maskinister vid Göteborgs handelsflotta.	1871 febr.	15	1,096·25	12,351·74	En af föreningen utsedd styrelse.	(109)	
228. Göteborgs handelsresandeförening.	Att lemna sjukhjelp och understöd samt under vissa förhållanden pensioner åt medlemmarne.	Handelsresanden Carl Fogelmark.	1884 ¹⁵ / ₁₂	1	400	3,300	D:o d:o.	(110)	
229. Pensionsinrättningen för ålderstigna och sjukliga tjenstehjon.	Fondens benämning angifver dess ändamål.	Medlemmar af Göteborgs börs och samhälle.	1849 ¹ / ₁₂	255	22,988·33	467,099·63	En styrelse af 5 ledamöter.	(111)	
f) Andra stiftelser och dermed jemförliga inrättningar.									
230. Grosshandl. Sven Renströms donationsfond.	Ävägbringande af allmännyttiga inrättningar, stiftelser, anstalter och anläggningar i Göteborg.	Grosshandl. Sven Renström.	1867 ²⁷ / ₅ 10. 1868 ²⁹ / ₅	—	525,952·62	1,025,579·12	En af stadsfullmäktige tillsatt styrelse af 3 personer.	(112)	
231. Osbeckska fonden.	Af fonden, som öfverlemnats till Göteborgs stad, skall utdelning ske för välgörande ändamål efter beslut af stadsfullmäktige.	Handlanden Per Osbeck.	1884 ¹⁷ / ₃	—	—	—	D:o d:o.	(113)	
232. Göteborgs sjömannasällskap.	Befrämjande af allt, som kan gagna sjöfarten, samt beredande af understöd åt ynglingar, hvilka egna sig åt sjömansyrket, äfvensom till sjömän, deras enkor och barn.	Sjökaptenen i Göteborgs handelsflotta m. fl.	1831 ⁷ / ₃	198	2,876·26	79,355·91	En af sällskapet vald styrelse.	(114)	
233. Robert Dicksons stiftelse.	Befordrande af sedlighet och gudsfruktan hos arbetarklassen i Göteborg, för hvilket afseende stiftelsen i första rummet sörjer för sunda och väl försedda bostäder, hvilka på billiga vilkor uthyras till arbetare.	Grosshandl. Robert Dickson	1856 ²⁸ / ₁ och 1857 ¹⁵ / ₇	—	—	939,080·13	En utaf stadsfullmäktige utsedd styrelse af 9 personer.	(114)	
234. Arbetshemmet för värnlösa qvinnor (å landet Waterloo).	Att »med andlig och lekamlig hjälp bistå qvinnor, som genom osedlighet blifvit i behof af sådan hjälp och hvilka sjelfva vilja varda åter upprättade».	Evangel.-Lutherska missionsföreningen i Göteborg.	1876 ¹⁰ / ₄	14	3,633	17,590	En styrelse.	(115)	
235. Sällskapet för uppmantran af öm och sedlig modersvärd.	Att lemna understöd och bereda arbete åt fattiga ordentliga mödrar för deras barn.	Fru statsrådinnan Laura Fåhræus.	1849 juni	36	1,191·75	41,532·29	En styrelse af 12 damer.	(116)	

Tab. No 8. (Forts.) FROMMA STIFTELSE, STIPENDIFONDER, PENSIONSANSTALTER M. M.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Stiftelsens namn.	Stiftelsens ändamål.	Stiftarens namn och yrke.	Stiftelsens år och dag.	Utdelning år 1885		Stiftelsens storlek vid slutet af år 1885. Kronor.	Stiftelsen förvaltas af:	Anmärkn.
				till antal personer.	af nedanstående hela belopp. Kronor.			
236. Symötesföreningen.	Dels att mot billigt pris, att afbetalas i mindre poster, tillhandahålla fattiga mödrar väfnader och sybehör och dels att afgiftsfritt utdela sådant äfvensom beklädnadspersedlar m. m.	Fru Ebba Ramsay m. fl. af stadens damer.	1868	984	1,500	6,000	En af föreningen utsedd styrelse.	117)
237. Enkefru Volrathine Kalls donationsfond.	Hjelp åt »fattig allmog, hvarhelst inom Sveriges rike, som mistat egendom genom sådana olyckshändelser, hvilka människor icke förmå afvända, såsom orkaner, hagel, missväxt, våldig händelse, hvarigenom man och fader omkommer och dylikt mera».	Enkefru assessorskan Volrathine Kall, född Olteken.	1828 7/8	40	2,250	54,127.70	Landshöfdingen, biskopen och magistraten i Göteborg.	
238. Fonden för förbättring af skärgårds- och kust-allmogens ställning.	Att vid förefallande behof bispringa den fattigare delen af skärgårds- och kustallmogen.	För afhjelpande af den nöd, som den stränga vintern 1855 framkallade inom skärgården, föranstaltade stadens damer en auktion å handarbeten m. m., och af därför influtna medel, hvilka ej för tillfället behöfdes, bildades fonden.	1855 i mars	8	480	39,866.18	En styrelse af 3 personer, som tillsätts af konungens befallningshafvande.	118)
239. Holtermanska legatfonden.	»Till inrättning af ett lasarett vid eller i Göteborg, der med venerisk sjuka besmittade kunna njuta skötsel och läkas».	Direktör J. P. Holterman.	1793 20/9	—	—	60,603.78	Grosshandlanden Ivar Wärn.	
240. Göteborgs fångvårdssällskap.	Att bereda hjälp åt frigifne fångar.	Assessorn m. m. H. Westin m. fl. medlemmar af Göteborgs samhälle.	1863	15	304.58	3,617.89	En af sällskapet vald styrelse.	
241. Sjukhemmet »Haralds minne».	Vårdanstalt för medellösa lungotspatienter.	Enkefru Adolphine Qvensel.	1883 19/11	10	3,200	50,000	Enkefru Adolphine Qvensel.	
C. Kungälf stad.			Summa	—	6,749	870,163.53	12,774,379.82	
1. Enkefru Albertina Dahlanders understödsfond.	Att lemna understöd åt obemedlade, som ej åtnjuta fattigunderstöd.	Enkefru Albertina Dahlander.	1876 5/11	6	78.93	1,315.50	Magistraten.	
2. Rebecka Andrews' donation.	Att understödja stadens fattige.	Enkefru Rebecka Gustafva Andrews.	1881 25/6	36	300	5,000	Drätselkammaren.	
3. Sivertasonska stipendiifonden.	Stipendiutdelning åt lärjungar i Kungälf trivialskola.	Mamsell B. C. Sivertsson m. fl.	1817 23/1	—	642.60	9,235	Kuratorer.	
D. Marstrands stad.			Summa	—	42	1,021.53	15,550.50	
1. Ericsonska donationsfonden.	Understöd till fattiga enkor inom staden.	»Stadsfysicus» A. Ericson.	1824 16/6	3	9	115	Fattigvårdsstyrelsen.	
2. Lahmanska donationen.	Fattigförsörjningens bästa.	Handlanden J. Lahman.	1833 15/2	—	—	376	D:o.	
3. von Franckenska donationen.	Understöd åt fattiga, som för helsans vårdande behöfvade vid Marstrand.	Majoren G. W. von Francken.	1849 12/7	12	600	9,927	Marstrands kyrkoråd.	
4. Sahlbeckska donationsfonden.	Understöd åt enkor och faderlösa barn.	Rådmanen J. F. Sahlbeck.	1802 12/12	14	143.10	2,420.18	Fattigvårdsstyrelsen.	
5. Understödsföreningen.	Att bereda sjukhjälp åt föreningens medlemmar.	Med. d:r A. Hörlin.	1870 3/2	89	262.50	1,740	Föreningens direktion.	
6. Spar- och begravningskassan.	Att utdela begravningshjälp.	Densamme.	1875 1/12	41	80	1,204	Kassans direktion.	
7. Baderskornas pensionsfond.	Att pensionera baderskorna vid Marstrands badanstalt.	Badsällskapet i Marstrand.	1879 9/8	5	250	5,117	Marstrands kyrkoråd.	
E. Uddevalla stad.			Summa	—	164	1,344.60	20,899.18	
1. Elementarskolans stipendiifond: jordlägenheten Bergshagen.	Stipendier åt »mest nödlidande och till studier bäst böjelige skolbarn af Uddevalla stads församling».	Handlanden Birger Nilsson Bagge.	1716 24/1	10	100	Jordlägenh. Bergshagen: arrende 100kr., tax.-v. 1,000kr.	Uddevalla kyrkoråd.	
2. Ingmanska donationen.	Stipendier till fattige ynglingar vid Uddevalla stads storskola.	Enkan Margareta Ingman.	1841 21/1	20	60	1,000	Kyrkoherden i Uddevalla.	
3. Brattska donationen.	Pensioner åt 10 fattiga och nödlidande personer.	Rådmanen Henrik Bernhard Bratt.	1793 19/7	10	634.50	En don. äng; tax.-v. 9,400kr.	Magistraten i Uddevalla.	
4. M. D. Evers donation.	Pensioner åt fem ogifta fruntimmer, födda inom Uddevalla stad.	Mamsell Maria D. Evers.	1845 20/11	5	60	1,000	Uddevalla fattigvårdsstyrelse.	

5. J. Olssons donation.	Pensioner åt sex enkör.	Handlanden Johannes Olsson.	1849 ²⁹ / ₃	4	60	1,000	D:o d:o.
6. Jacob Trahns donation.	Pensioner åt ett inom Uddevalla samhälle boende äldrigt äkta par.	Sockerbruksidkaren Jacob Trahn.	1851 ²⁹ / ₂	2	90	1,500	Magistraten i Uddevalla.
7. Fru Tranchells donation.	Pensioner åt två fattiga enkör.	Fru Tranchell.	—	2	12	200	Uddevalla fattigvårdsstyrelse.
8. M. af Cristiernins donation.	Pensioner åt obestämdt antal behöfvande personer.	Kammarherren M. af Cristiernin.	—	—	18	300	D:o d:o.
9. M. B. Rybergs donation.	Pension åt en i behof stadd enka inom Uddevalla stad.	Bleckslagaregesällen Martin Bernh. Ryberg.	1860 ¹⁶ / ₄	1	78	1,300	Magistraten i Uddevalla.
10. B. Nilssons donation.	Pensioner åt minst 6, högst 12 behöfvande, inom Uddevalla stad kyrkoskrifna personer.	Handlanden Bernt Nilsson.	1866 ²⁹ / ₉	12	480	8,000	Församlingens kyrkoherde, stadens borgmästare och en af stiftaren utsedd person.
11. Gustafsbergs barnhus.	(Se berättelsens text p. 65.)	—	1772 ¹⁰ / ₄	123	26,675.72	441,992.12	
Summa			—	191	28,268.22	466,792.12	

F. Strömstads stad.

1. Crusellska fonden.	Att af ränteinkomsten bereda understöd åt fattiga, som för sin helse behöfva begagna bad vid badanstalten i Strömstad.	Direktören Bernh. Crusell.	1833 ³¹ / ₇	53	684	20,100	Kyrkorådet i Strömstad.
2. Ekmanska fonden.	Att utgöra fond för stipendier dels vid elementarläroverket för gossar och dels vid allmän skola för flickor.	Justitieborgmästaren i Göteborg Patrik Ekman.	1875 ³ / ₂	16	699.75	22,218.78	Stadens borgmästare, kyrkoherden i församlingen och förste läraren vid elementarläroverket.
3. Strömstads sjuk- och begravningskassa.	Att lemna understöd åt medlemmarne vid inträffande sjukdoms- eller dödsfall.	Kassan kommen till stånd genom sammanslutning af flere af stadens innevånare.	1881 ³ / ₃	5	175	923	Rådman S. B. Söderbom.
4. Carlssonska fonden.	Att af ränteinkomsten bereda pensioner åt baderskörer vid Strömstads badanstalt.	Medicinalrådet A. G. Carlsson.	1856	8	590	15,183	En direktion, sammansatt i enlighet med stiftarens föreskrifter.
Summa			—	82	2,148.75	58,424.78	

Anmärkingar:

1) Hemmet inrymtes å hemmanet Assleröd i Askums socken, taxerad till 18,000 kr. — 2) Inträdesavgift 1 kr., månadlig avgift 25 öre, som ökas i mån af behof. — 3) Inträde 50 öre, månadlig avgift 25 öre, som ökas i mån af behof. — 4) Afgiften bestämmes på sammanträde i hvarje månad. — 5) Inkomsterna utgöras af arrende för stiftelsen tillhörig jord, tolagsmedel, räntor och kollektmedel; i kapitalfonden ingå fastigheter, bland hvilka en kyrka. — 6) Stiftelsen utgöres af en fastighet till värde af 130,000 kr. — 7) I stiftelsens kapital ingår fastighet till värde af 225,000 kr. — 8) Stiftelsens kapital utgöres af fastighet, bevillningstaxerad till 60,000 kr. — 9) I understödsbeloppet ingår värdet af fria rum och andra naturaförmåner; i stiftelsens kapital ingår fastighet. — 10) Understödet utgår dels i penningar och dels i naturapersedlar. — 11) Till fonden ingå årsavgifter och frivilliga bidrag. — 12) Till fonden ingå årliga bidrag af ledamöterna i föreningen. — 13) Delegarne erlägga årsavgift af 24 kr. Utdelning sker, först då kassan vuxit till 50,000 kr. — 14) Fondens storlek beroende på boutredning. — 15) I kapitalet ingår fastighet till värde af 40,000 kr. — 16) Fondens inkomster äro: kronotonde, som utgår med 27 tunnor från Leckö fögderi och 14 tunnor 19 $\frac{1}{2}$ kappar från Väne fögderi. — 17) Den ena systemen är affiden. — 18) Utdelningen från fonden sker genom Göteborgs läkaresällskap. — 19) Stiftelsen underhålles dels genom bidrag för en gång och dels genom årsavgifter. — 20) Fondens storlek beroende på boutredning. — 21) På grund af k. br. den 29 okt. 1847 hafva medlen disponerats såsom bidrag vid uppförande af ett allmänt sjukhus (Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset). — 22) I stiftelsens fond ingå fastigheter till ett värde af 80,000 kr. — 23) Barnen vårdas i egna hem eller hos fosterföräldrar, som direktionen utsett. — 24) I fonden ingår fastighet i Lundby å Hisingen till värde af 45,000 kr. Delegerne erlägga årsavgift af 5 kr. — 25) Donationens afkastning utdelas såsom premier åt realläroverkets lärjungar för biträde vid kyrkosången. — 26) År 1885 har utdelats 69 linneplagg, 153 par strumpor och 813 par trätöfkor. — 27) Hvarje ledamot erlägger årsavgift af 5 kr. — 28) I inrättningens fond hafva ej inräknats inrättningens fastigheter i Bohus län, hvilka taxeringsvärde uppgår till tillhoppa omkring 2,500,000 kr. — 29) Enligt k. br. den 24 nov. 1882 och den 8 juni 1883 tillfalla stipendierna af denna fond till $\frac{1}{3}$ lärjungar vid latinläroverket och till $\frac{1}{3}$ lärjungar vid realläroverket. — 30) D:o d:o. Den åt latinläroverket anslagna

del af afkastningen ingår till läroverkets premie- och fattigkassa. — 31) Angående denna kassa se vidare berättelsens text pag. 56. — 32) Enligt k. br. den 24 nov. 1882 och 8 juni 1883 skola stipendierna af denna fond fördelas så, att lärjungar vid latinläroverket erhålla $\frac{2}{3}$ och lärjungar vid realläroverket $\frac{1}{3}$ deraf. — 33) Enligt ofvannämnde k. br. tillfalla $\frac{1}{3}$ af stipendierna af denna fond lärjungar vid latinläroverket och $\frac{1}{3}$ lärjungar vid realläroverket. — 34) Enligt k. br. den 24 nov. 1882 och 8 juni 1883 tillfalla stipendierna af denna fond till $\frac{1}{3}$ lärjungar vid latinläroverket och till $\frac{1}{3}$ lärjungar vid realläroverket. — 35) Till fonden utgår frälseräntan af 1 mtl Bolltorp Kongeg. i Fässbergs socken. — 36) Enligt k. br. den 24 nov. 1882 och 8 juni 1883 tillfalla $\frac{1}{3}$ af fondens afkastning lärjungar vid latinläroverket och $\frac{1}{3}$ lärjungar vid realläroverket. — 37) Röntan utgår till praktiska hushållsskolan för flickor. — 38) Se vidare berättelsens text pag. 53. — 39) Enligt stiftelseurkunden utgår röntan å 3,000 kr. af fondens medel för närvarande till en lifrättagare. — 40) Delegerne tillskjuta årligen 4, 6 eller 8 kr. Inträdesavgift erlägges äfvensom tillskott i mån af behof. — 41) Medlemmarne erlägga årsavgift. — 42) Afkastningen tillfaller israelitiska sjukvårds- och begravnings-sällskapets kapital. — 43) Medlemmarne erlägga årsavgift. — 44) Bidragen uttaxeras för hvarje månad i mån af behof. — 45) Under sex år betalar hvarje medlem af poliskåren en avgift till kassan af 50 öre i månaden. — 46) Delegerne betala 10 kr. i inträdesavgift och derefter månadsavgift af 1 kr. eller 50 öre. — 47) Hvarje delegare insätter 1 kr. i månaden. — 48) Delegerne insätta 6, 9 eller 12 kr. om året, efter dagspenningens belopp. — 49) Delegerne insätta 50 öre i månaden. — 50) Årliga afgiften är 6 kr. — 51) Tillträdande medlemmar erlägga en årsavgift af 1 kr. 25 öre eller 50 öre. — 52) Hvarje medlem tillskjuter 25 öre i veckan. — 53) Inträdesavgift af 10, 15 eller 25 kr., efter den tillträdandes ålder. Hvarje delegare erlägger årligen 6 kr. — 54) Hvarje delegare erlägger 6 kr. om året. — 55) Inträdesavgift 1 kr. 50 öre. Hvarje delegare erlägger 1 kr. 50 öre i kvartalet. — 56) Hvarje delegare betalar en årsavgift af 5 kr. — 57) Hvarje medlem tillskjuter 12 kr. om året. — 58) Tillskott ske i mån af behof och uppgå i medeltal till 12 kr. om året för hvar delegare. — 59) Till grundfonden inbetalas inträdesavgift af 4 kr. Hvarje delegare tillskjuter 25 öre i veckan. — 60) Hvarje delegare tillskjuter 3 kr. om året. — 61) Hvar delegare insätter 50 öre i veckan. Hwad som

deraf under året ej åtgått fördelas emellan delegarne vid årets slut. — ⁶²⁾ Hvarje arbetare vid gasverket tillskjuter 10 à 25 öre i veckan efter behof, bolaget bidrager med 400 kr. om året. — ⁶³⁾ Hvarje delegare insätter minst 12½ öre och högst 1 kr. 50 öre i månaden; understödet utgår i förhållande till insättningen. — ⁶⁴⁾ Delaktighet i kassan är beroende af insättning i förhållande till arbetsförtjensten. — ⁶⁵⁾ Hvarje bolagets arbetare insätter 37, 57 eller 75 öre i veckan i mån af afönningens belopp. Bolaget bekostar läkarearvode med 1,000 kr. årligen. — ⁶⁶⁾ Alle arbetarne vid verkstaden tillskjuta hvad som erfordras, dock ej öfver 50 öre i veckan pr man. — ⁶⁷⁾ Inträdesafgiften till grund- och reservfonden erlägges med 3 kr. 50 öre; hvarje delegare tillskjuter 25 öre i veckan. — ⁶⁸⁾ Hvarje delegare insätter 3 kr. om året. — ⁶⁹⁾ Hvarje medlem insätter 1 kr. i månaden, tills han insatt 5 kr., hvarefter tillskott sker i mån af behof. — ⁷⁰⁾ Tillskott sker vid behof. — ⁷¹⁾ Hvad som erfordras för sjuk- och begravningshjälp utdebiteras en gång i hvarje månad; i fonden ingår föreningens hjälpkassa ä 752 kr. 10 öre. — ⁷²⁾ Ledamöterna insätta 1 kr. i månaden utom hvad som utdebiteras vid behof. — ⁷³⁾ Vid inträdet betalas 10 kr. till grundfonden och derefter tillskott i mån af behof. — ⁷⁴⁾ Tillskott uttaxeras vid behof. — ⁷⁵⁾ Hvarje medlem insätter 10 kr., utom hvad som vid behof uttaxeras. — ⁷⁶⁾ Hvarje medlem erlägger inskrifningsafgift med 1 kr. 25 öre och måndtligt tillskott i mån af behof. — ⁷⁷⁾ Hvarje ledamot skall städe hafva inestående 10 kr. i samfundets kassa. — ⁷⁸⁾ Hvad som erfordras, uttaxeras måndtligen. — ⁷⁹⁾ Hvarje medlem skall städe hafva inestående 5 kr. — ⁸⁰⁾ Hvad som utbetalas i understöd, uttaxeras måndtligen å medlemmarne. — ⁸¹⁾ Hvarje medlem insätter 10 kr., hvarjemte uttaxering sker efter behof. — ⁸²⁾ Hvarje medlem insätter 5 kr., hvarefter uttaxering sker vid behof. — ⁸³⁾ Tillskott 1 kr. i månaden vid behof. — ⁸⁴⁾ Inträdesafgift af 420 kr.; tillskott 1 kr. i månaden. Angående sällskapet såsom byggnadsförening se berättelsens text pag. 59. — ⁸⁵⁾ Till reservfonden insätter hvarje medlem 5 kr.; uttaxering sker vid behof. — ⁸⁶⁾ Inträdesafgift 1 kr.; uttaxering vid behof. — ⁸⁷⁾ Tillskott 1 kr. i månaden; uttaxering vid behof. — ⁸⁸⁾ Uttaxering vid behof. — ⁸⁹⁾ Till garantifond insätter hvarje medlem 5 kr., måndtlig uttaxering i mån af behof. — ⁹⁰⁾ Tillskott 50 öre i månaden. — ⁹¹⁾ Till fonden insätter hvarje medlem 5 kr.; tillskott 1 kr. i månaden. — ⁹²⁾ Delegarne, hvilka uppgå till ett antal af omkring 600, betala hvardera en årsafgift af 25 öre samt tillskjuta 10 öre vid hvar dödsfall. — ⁹³⁾ Till grundfonden insätter hvarje medlem 10 kr.; tillskott i mån af behof. — ⁹⁴⁾ Måndtliga tillskott i

mån af behof. — ⁹⁵⁾ Hvarje medlem betalar 12 kr. i årsafgift. — ⁹⁶⁾ Måndtlig afgift af 1 kr. och tillskott af 1 kr. för hvarje dödsfall inom sällskapet. — ⁹⁷⁾ Hvarje medlem betalar 1 kr. 50 öre i månaden. — ⁹⁸⁾ Måndtligt tillskott af 1 kr., då sådant erfordras. — ⁹⁹⁾ Måndtliga inbetalningen af 75 öre, 1 kr. eller 1 kr. 50 öre, allt efter olika klass. — ¹⁰⁰⁾ Bidrag af medlemmarne uttaxeras vid behof. — ¹⁰¹⁾ Tillskott 1 kr. i månaden. — ¹⁰²⁾ Bidrag af medlemmarne uttaxeras måndtligen i mån af behof. — ¹⁰³⁾ Inträdesafgift 3 kr. till grundfonden; tillskott i mån af behof. — ¹⁰⁴⁾ Delaktigheten är beroende på delegarnes insättning och den tid, han varit delegare; såväl inträdes- som årsafgifternas storlek är beroende på delegares ålder och skilnaden i mannens och hustruns ålder vid inträdet. — ¹⁰⁵⁾ Delegare erlägger årsafgift, hvilkens storlek är beroende på den eventuella pensionens belopp. — ¹⁰⁶⁾ Sedan delegare inträdt i lifräntefond, utdelas till manlig lifräntetagare minst 8 % och till kvinnlig minst 7 % å deras till fonden öfverförda kapital. — ¹⁰⁷⁾ Fonden, hvaraf utdelning ännu ej skett, bildas genom måndtliga bidrag af kommissarie med 1 kr. 50 öre, af öfverkonstapel med 1 kr. och af konstapel med 75 öre jemte tillfälliga tillskott och inkomster. — ¹⁰⁸⁾ Delaktighet är beroende af årliga insättningar af medlemmarne, af hvilka s. k. dubbelbetalande erlägga 30 kr. och enkelbetalande 15 kr. om året. — ¹⁰⁹⁾ Medlemmarne erlägga hvardera 10 kr. i inträdesafgift samt 12 kr. om året under 20 år. — ¹¹⁰⁾ Medlemmarne betala 5 kr. i inträdesafgift samt 30 kr. årligen till sjuk- och understödsfonderna; till pensionsfonden erlägges afgift enligt särskild tariff. — ¹¹¹⁾ Hvarje pensionstagare erlägger inträdesafgift. — ¹¹²⁾ Fondens afkastning afsättes till en utdelningsfond, hvilken då den uppgått till 500,000 kr., användes af stadsfullmäktige i donationens syfte. För 1885 års utdelning redogöres närmare i berättelsens text pag. 56. — ¹¹³⁾ Afkastningen af fonden, hvars storlek är beroende på bontredning, tillfaller donators enka under hennes lifstid. — ¹¹⁴⁾ För stiftelsen redogöres närmare i berättelsens text pag. 57. — ¹¹⁵⁾ Stiftelsen eger dessutom fastigh. till ett värde af 12,000 kr. — ¹¹⁶⁾ Under 1885 är arbete till 85 kvinnor lemnadt mot arbetslöner af tillhoppa 2,298 kr. 85 öre. — ¹¹⁷⁾ Utdelningen sker i naturapersedlar. — ¹¹⁸⁾ Fiskeriföreningen i Lysekil erhåller af fonden ett årligt bidrag af 1,000 kr. — ¹¹⁹⁾ Det i kol. 6 upptagna belopp utgör summan af barnhusets utgifter år 1885. — ¹²⁰⁾ Fonden tillkommen genom sammanskott af badgäster. — ¹²¹⁾ Årsafgiften utgör 7 kr. 50 öre. — ¹²²⁾ Fonden har tillkommit genom sammanskott af badgäster och ökas genom vinsten af anordnade tillställningar.